

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

**ΣΧΕΔΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ**

«60 δράσεις για τη Δυτική Αθήνα»

**Προκαταρκτική Έκθεση Ανάλυσης και
Στρατηγικής^{v.1}**

Απρίλιος 2014

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες	3
Εισαγωγή	4
Το πλαίσιο της παρούσας έκθεσης	4
Βασικά χαρακτηριστικά των ΣΟΑΠ.....	5
Η διαδικασία παραγωγής και έγκρισης του ΣΟΑΠ Δυτικής Αθήνας	6
Αντικείμενο και περιεχόμενο της παρούσας έκθεσης	7
Διαδικασία παραγωγής της παρούσας έκθεσης	8
Προσδιορισμός περιοχής παρέμβασης.....	9
Επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων και των χαρακτηριστικών της Δυτικής Αθήνας και Πορίσματα	12
Η θέση της Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) στον ευρύτερο χώρο	12
Κατευθύνσεις από τον υπερκείμενο χωρικό σχεδιασμό-προγραμματισμό	16
Χωροταξικός σχεδιασμός.....	16
Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας	19
Το ισχύον ΡΣΑ (ν. 1515/1985).....	20
Το σχέδιο νόμου του νέου ΡΣΑ (Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής)	22
Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια	30
Πληθυσμός και δημογραφία.....	32
Χαρακτηριστικά οικονομικής βάσης (ΑΕΠ, ΑΕΠ κατά κεφαλή, ΑΕΠ ανά τομέα. Μεγέθη, τάσεις, και συγκρίσεις σε διαδημοτικό και ευρύτερο επίπεδο	38
Ανάπτυξη.....	39
Οικονομική βάση.....	41
Τομεακή και κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης	42
Χαρακτηριστικά και χωρική διάρθρωση των παραγωγικών τομέων	51
Πρωτογενής τομέας.....	52
Δευτερογενής τομέας.....	53
Τριτογενής τομέας	55
Κοινωνικά χαρακτηριστικά	59

Κοινωνικός διαχωρισμός στον ευρύτερη αθηναϊκό χώρο	60
Απόλυτη και σχετική φτώχεια.....	62
Μορφωτικό επίπεδο.....	68
Εισόδημα: Προβλήματα και ανισότητες	74
Ανεργία	81
Μετανάστες.....	92
Μορφωτικό επίπεδο.....	96
Πολεοδομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά.....	102
Φυσικο-γεωγραφική μορφολογία και βασικά εδαφολογικά χαρακτηριστικά, κλιματολογικά δεδομένα, έκθεση σε φυσικούς κινδύνους.....	102
Μακρο-πολεοδομική διάρθρωση-Το δίκτυο των Κέντρων	105
Υπάρχουσες χρήσεις γης και χωρική οργάνωση.....	107
Διάρθρωση αγοράς γης.....	112
Κτηριακό απόθεμα.....	114
Κτηριακό απόθεμα και συνθήκες στέγασης.....	114
Θεσμοθετημένες χρήσεις γης.....	119
Αξιολόγηση προβλημάτων και δυνατοτήτων στη Δυτική Αθήνα από τα στελέχη των Δήμων	122
Προκαταρκτική πρόταση στρατηγικής παρεμβάσεων	136
Συνθετική προσέγγιση των θυλάκων παρέμβασης.....	136
Ειδικά χαρακτηριστικά ανά θύλακα παρέμβασης	139
Θύλακας Α [1].....	139
Θύλακας Β [2+17].....	142
Θύλακας Γ [4]	147
Θύλακας Δ [6, 14, 15, 16].....	150
Θύλακας Ε [3].....	160
Θύλακας ΣΤ [5]	163
Θύλακας Ζ [7]	166
Θύλακας Η [9]	169
Θύλακας Θ [12].....	172

Θύλακας Ι [8, 10, 11, 13].....	175
Θύλακας Κ [18].....	185
Προκαταρκτική πρόταση στρατηγικής παρεμβάσεων	189
Σύνοψη του προβλήματος	189
Η κεντρική ιδέα του ΣΟΑΠ Δυτικής Αθήνας.....	190
Προκαταρκτικό Πρόγραμμα Δράσης («60 δράσεις για τη Δυτική Αθήνα»)	193
Γενικά χαρακτηριστικά	193
Ομαδοποιήσεις των δράσεων	194
Κατάλογος των δράσεων	195

Συντομογραφίες

ΡΣΑ: Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (ν. 1515/865)
ΡΣΑν: σχέδιο νόμου νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας-Αττικής
ΠΣΠ: Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας
ΠΣΑ: Πολεοδομικό Συγκρότημα της Αθήνας
ΜΠΕ: Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας
ΓΠ: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΕΠ-ΑΠΕ: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ
ΕΠ-Τ: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό
ΕΠ-Β: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία
ΠΑΚ: Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας
ΜΜΜ: Μαζικά Μέσα Μεταφοράς
ΜΑΣΜ: Μελέτη Ανάπτυξης Μετρό
ΓΠΣ: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

Επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων και των χαρακτηριστικών της Δυτικής Αθήνας και Πορίσματα

Η θέση της Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) στον ευρύτερο χώρο

Η θέση της Δυτικής Αθήνας στον ευρύτερο χώρο, από αναπτυξιακή και χωροταξική άποψη, προσδιορίζονται αφενός από την αντίστοιχη θέση της Μητροπολιτικής Περιοχής της Αθήνας ως συνόλου (σε σχέση με τις υπερκείμενες μακροπεριοχές) και αφετέρου από την εσωτερική οργάνωση της Μητροπολιτικής Περιοχής υποσύνολο της οποίας αποτελεί η Δυτική Αθήνα.

Όσον αφορά τη Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας, βασικά χαρακτηριστικά είναι ο συγκριτικά αδύναμος (λαμβανομένου υπόψη του μεγάλου απόλυτου μεγέθους της) διεθνής ρόλος, και ο πολύ ισχυρός αλλά με πτωτική τάση εθνικός ρόλος. Σε διεθνές πλαίσιο ο ρόλος της Αθήνας ήταν σχετικά αδύναμος, ήδη προ της κρίσης. Σε διάφορες διεθνείς συγκρίσεις των μητροπόλεων μέχρι τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, το σύνθημα συμπεράσμα ήταν ότι η Αθήνα είχε περιορισμένη διεθνή ακτινοβολία, και η τοποθέτησή της σε όχι πολύ χαμηλό επίπεδο αντανάκλασε κατά κανόνα τον εξορισμό αναβαθμισμένο διοικητικό ρόλο της, ως πρωτεύουσας κρατών-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπήρχαν βέβαια ορισμένες υπερεθνικές εμβέλεις δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα ο τουρισμός και οι μεταφορές, και αντίστοιχης κλίμακας άλλα στοιχεία όπως η ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά, αλλά βασικές συνιστώσες ενός διεθνούς μητροπολιτικού ρόλου πρώτος σειράς, και κυρίως ο ανώτερος τριτογενής τομέας, παρουσίαζαν σημαντικές αδυναμίες. Η περίοδος της κρίσης οδήγησε σε περαιτέρω αποδυνάμωση του διεθνούς ρόλου της Αθήνας, λόγω της υποχώρησης των αναπτυξιακών μεγεθών συνολικά της ελληνικής οικονομίας, αλλά και επειδή η Αθήνα επλήγη περισσότερο από άλλες περιοχές της χώρας, για διάφορους λόγους που συνδέονται τόσο με τις οικονομικές εξειδικεύσεις όσο και με ειδικά προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης. Η αρνητική πορεία του κέντρου της Αθήνας είναι χαρακτηριστική αυτών των ειδικών προβλημάτων, που αποτυπώνονται πχ. στη διαφοροποιημένη πορεία του τουρισμού μεταξύ της Αθήνας (πτωτική) και του υπόλοιπου ελληνικού χώρου (ανοδική).

Η σημερινή κατάσταση αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στους δύο επόμενου χάρτες (πηγή: ESPON, First 2013 Synthesis Report, απόσπασμα χάρτη 5 και χάρτη 6) που απεικονίζουν αντίστοιχα τις επιχειρήσεις διεθνούς/παγκόσμιας εμβέλειας, παράμετρο καθιστά σαφή την περιθωριακή παγκόσμια θέση της Ελλάδας και της Αθήνας, και μια ταξινόμηση βασισμένη σε ένα ευρύτερο σύνολο χαρακτηριστικών, με βάση τα οποία η

θέση της Ελλάδας και της Αθήνας είναι συγκριτικά καλύτερη αλλά παραμένει αδύναμη.

Εξετάζοντας ιστορικά την εξέλιξη της Αθήνας στο αστικό δίκτυο της χώρας, διαπιστώνεται ήδη από τη δεκαετία του '50, η απόλυτη κυριαρχία της Αθήνας σε σχέση με όλα τα άλλα αστικά κέντρα. Η διεύρυνση αυτής της περιφερειακής ανισορροπίας συνεχίζεται μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70 ενώ στα επόμενα χρόνια παρατηρείται σταδιακά η επιβράδυνση των περιφερειακών ανισοτήτων της χώρας και η αντίστοιχη σταθεροποίηση των μεγεθών του ελληνικού οικιστικού δικτύου των πόλεων. Η Αττική βέβαια εξακολουθεί να αποτελεί το κέντρο του σημαντικότερου αναπτυξιακού χωρικού άξονα της χώρας, της ΠΑΘΕ που διατρέχει κάθετα την χώρα. Στο μητροπολιτικό συγκρότημα συγκεκριμένα συγκεντρώνονται οι επιχειρήσεις αιχμής, το μεγαλύτερο ποσοστό των διοικητικών υπηρεσιών της χώρας, των πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων, η πληθώρα των αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι της χώρας. Μέσα από το πρίσμα της δομής και ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου της χώρας, , αναδεικνύεται η ηγετική θέση του αστικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας σε σχέση με τα λοιπά αστικά κέντρα της χώρας σε συνάρτηση με το μετασχηματισμό του οικιστικού δικτύου της χώρας τα τελευταία χρόνια.

...

Οι μείζονες χωρικοί μετασχηματισμοί στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας κατά τα τελευταία 10-15 χρόνια μπορούν να συνοψιστούν σε δύο φαινόμενα¹:

I. Στην εξάπλωση και διάχυση της οικιστικής ανάπτυξης στην περίμετρο του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Πρωτεύουσας (ΠΣΠ) και στον εξωαστικό χώρο, και

II. Στην εξάπλωση και δικτύωση των κεντρικών λειτουργιών σε ολοκληρωμένα πλέγματα πολυδιάστατων δραστηριοτήτων

Συνιστώσα του φαινόμενου (I) είναι και η αραίωση των οικιστικών πυκνοτήτων στο δυτικό Λεκανοπέδιο, που οφείλεται στην από τα τέλη της δεκαετίας του '90 συνεχιζόμενη αποβιομηχάνιση, με επίκεντρο τον παρακηφίσιο βιομηχανικό πολύποδα από τη Μεταμόρφωση, Λυκόβρυση, Ν. Ιωνία, Ελαιώνα μέχρι και τη Δραπετσώνα - Πέραμα και τις περιοχές κατοικίας προς τα δυτικά του. Παράλληλα όμως εμφανίζονται αναδιαρθρωτικού τύπου χωρικοί μετασχηματισμοί με τάσεις προσέλευσης νέων δραστηριοτήτων μητροπολιτικού χαρακτήρα του τριτογενή τομέα, όπως το χονδρεμπόριο, οι αντιπροσωπείες, οι εμπορικοί εκθεσιακοί χώροι, οι εγκαταστάσεις μεταφορών, κ. ά. που τείνουν να συγκεντρώνονται στην ευρύτερη περιοχή του Ελαιώνα, κατά μήκος των βασικών αξόνων κυκλοφορίας και των ενδιάμεσων ζωνών, όπως της λεωφόρου Αθηνών, της Πέτρου Ράλλη, της Ιεράς Οδού, της Κηφισού, κλπ. , μετασχηματίζοντας την παλαιότερη παρακηφίσια βιομηχανική συγκέντρωση σε μητροπολιτικής σημασίας επιχειρηματική περιοχή μεικτών επαγγελματικών εγκαταστάσεων, με σημαντικό αριθμό εδρών επιχειρήσεων που καλύπτουν όχι μόνο την παροχή υπηρεσιών προς το χώρο τους, αλλά και προς τις βιομηχανίες και λοιπές επιχειρήσεις του Θριασίου Πεδίου. Εκτιμάται ότι η τάση αυτή ανακόπηκε λόγω της κρίσης, αλλά θα μπορούσε να επανεργοποιηθεί εφόσον υπάρξουν στο μέλλον θετικές οικονομικές εξελίξεις.

Όσον αφορά το φαινόμενο (II), υπήρχαν που αναπτύσσονταν, μέχρι τα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας δορυφορικά των μητροπολιτικών κέντρων της Αθήνας και του Πειραιά, ισχυροποιούμενα και συγκροτώντας συνεργαζόμενα σύνολα κατά περίπτωση. Στη Δυτική Αθήνα, ειδικότερα, τέτοια κέντρα το Περιστέρι (υπερτοπικό ενισχυμένο), το Αιγάλεω (υπερτοπικό), το Χαϊδάρι και ο Κορυδαλλός (διαδημοτικού επιπέδου).

Στο δημογραφικό επίπεδο, διαπιστωμένες τάσεις πληθυσμιακής σταθερότητας σε επίπεδο ΜΠΕ, με το λεκανοπέδιο και ιδιαίτερα τις κεντρικές περιοχές (Δήμος Αθήνας) να βιώνουν δραματική πληθυσμιακή αποδυνάμωση, και την Ανατολική Αττική να καταγράφει σημαντική αύξηση του πληθυσμού. Η μη ανακοπή αυτής της τάσης θα σήμαινε αύξηση των πιέσεων για διάχυτη αστικοποίηση. Αντίθετα, ενδεχόμενη ανακοπή αυτής της τάσης λόγω της ύφεσης, δε θα οδηγούσε αυτόματα στην

¹ Πέρα από τη ΣΜΠΕ του νέου ΡΣΑ βλ. και το ΕΜΠ (2004: 149-150).

επανακατοίκηση των κεντρικών περιοχών ούτε, πολύ περισσότερο, στην αναβάθμισή τους.

Ως προς το φυσικό περιβάλλον οι υφιστάμενες τάσεις οδηγούν σε αύξηση των πιέσεων για υποβάθμιση των χαρακτηριστικών του.

Σχετικά, ειδικότερα, με τη συνολική εικόνα σε επίπεδο Λεκανοπεδίου Αθήνας-Πειραιά, ανθρωπογεωγραφικής ενότητας που περιλαμβάνει όλες τις ΠΕ της Αθήνας και συνεπώς και τη Δυτική Αθήνα, οι βασικές διαπιστώσεις συνίστανται κυρίως στα επόμενα.

Παρά τις έντονες διαφοροποιήσεις στα χαρακτηριστικά του αστικού ιστού (γεωμετρικά, μορφολογικά, λειτουργικά, κοινωνικά), αναγνωρίζονται ως κοινά στοιχεία η συνέχεια του αστικού ιστού, οι σημαντικές πυκνότητες και η πολυλειτουργικότητα.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '70 και κυρίως τη δεκαετία του '80 με το ΡΣΑ '85 και την ΕΠΑ εντοπίστηκαν τα προβλήματα και επιχειρήθηκε η αντιμετώπισή τους τόσο στο επίπεδο της στοχοθεσίας (έμφαση στην περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση), όσο και με την παραγωγή ενός νέου θεσμικού πλαισίου για το χωρικό σχεδιασμό. Ωστόσο, οι πολεοδομικές διαδικασίες που ακολούθησαν οδήγησαν κατά βάση στη νομιμοποίηση των καταστάσεων που είχαν παραχθεί χωρίς ισχυρή παρέμβαση για την άρση των πολεοδομικών προβλημάτων, τον εφοδιασμό των περιοχών με επαρκείς τεχνικές και κοινωνικές υποδομές, εξορθολογισμό του οδικού δικτύου, κλπ. Είναι χαρακτηριστικό ότι το σύνολο σχεδόν των πολεοδομικών μελετών και των αντίστοιχων διαταγμάτων τη δεκαετία του '80 αφορούσαν εντάξεις στο σχέδιο πόλης περιοχών που είχαν ήδη δομηθεί από τα τέλη της δεκαετίας του '60. Ακόμη όμως και στις περιπτώσεις που οι μελέτες προέβλεπαν σαφείς διαδικασίες αναδιοργάνωσης του αστικού ιστού και εφοδιασμού των περιοχών με κοινωνικές υποδομές, τόσο το κράτος όσο και η αυτοδιοίκηση απέτυχαν να ανταποκριθούν επαρκώς στο ρυθμιστικό τους ρόλο είτε λόγω έλλειψης πόρων, είτε λόγω εσωτερικών αδυναμιών.

Μετασηματισμοί στο σύστημα μεταφορών και κυκλοφορίας. Οι μετασηματισμοί αυτοί αναφέρονται από τη μία στη σύνδεση του λεκανοπεδίου με την υπόλοιπη Αττική και τις όμορες περιφέρειες μέσω της Αττικής οδού και του προαστιακού σιδηροδρόμου και από την άλλη στην αλλαγή των συνθηκών μετακίνησης στο εσωτερικό του λεκανοπεδίου, μέσω της μεταβολής του συστήματος των ΜΜΜ κυρίως με τα νέα δίκτυα μέσων σταθερής τροχιάς (μετρό, τραμ, προαστιακός) και τη διασύνδεση των υπόλοιπων μέσων με αυτά, καθώς και τη δημιουργία ενός νέου εσωτερικού δακτυλίου στο λεκανοπέδιο μέσω της αναβάθμισης των κύριων οδικών αξόνων.

Διαδικασίες προαστιοποίησης εντός του λεκανοπεδίου με ανάδειξη κυρίως της Βόρειας Αθήνας και σε μικρότερο βαθμό της Νότιας, αλλά και θέσεων στη Δυτική

Αθήνα, σε τόπους προνομιακής εγκατάστασης των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων και ιδιαίτερα νέων ζευγαριών.

Εγκατάσταση μεταναστών στο λεκανοπέδιο, όπου εντοπίζεται απόθεμα φθηνού ή/και απαξιωμένου κτιριακού δυναμικού, με έμφαση σε κεντρικές γειτονίες του Δήμου Αθηναίων και των περιοχών της Δυτικής Αθήνας. Το φαινόμενο είναι ομόλογο και πολύ σημαντικών κοινωνικών εξελίξεων, όχι μόνο χωρικού χαρακτήρα (μετακινήσεις διαφόρων κοινωνικών ομάδων και στρωμάτων σε άλλες περιοχές) αλλά και συνδεδεμένων με την αύξηση φαινομένων παραβατικότητας και την πυροδότηση εκδηλώσεων ρατσισμού και εκλογικών ανακατατάξεων.

Ανάπτυξη νέων συγκροτημάτων εμπορίου, αναψυχής και γραφείων, κυρίως σε περιφερειακές θέσεις εντός του λεκανοπεδίου όπου δημιουργούνται νέες κεντρικότητες, αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις σε κεντρικές θέσεις (εμπορικό κέντρο Αθήνας, Ιερά Οδός, κλπ.).

Ανάδειξη των σημαντικών οδικών αξόνων που διατρέχουν ακτινικά το λεκανοπέδιο σε ζώνες γραμμικής κεντρικότητας με την ανάπτυξη υπερτοπικών χρήσεων εμπορίου, αναψυχής, πολιτισμού, υγείας, περίθαλψης, υπηρεσιών, κλπ.

Κατευθύνσεις από τον υπερκείμενο χωρικό σχεδιασμό-προγραμματισμό

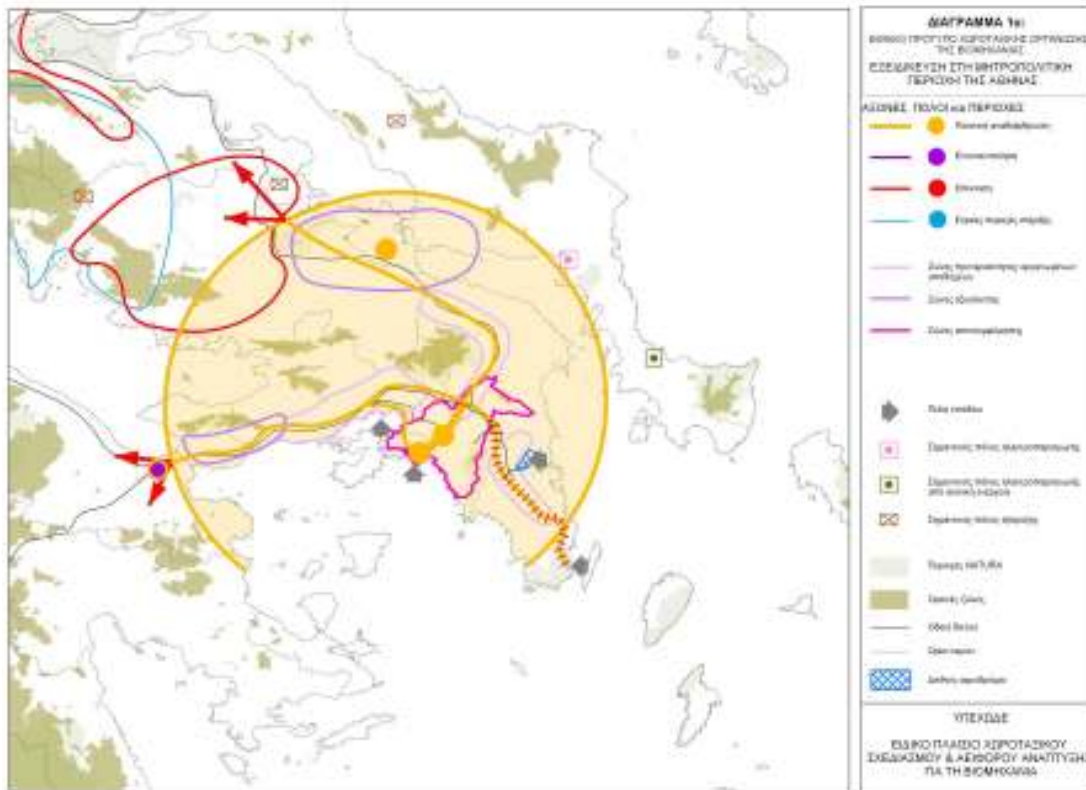
Χωροταξικός σχεδιασμός

Ο χωροταξικός σχεδιασμός περιλαμβάνει κατ'αρχήν τα εγκεκριμένα Πλαίσια του ν. 2742/99. Τα Πλαίσια εθνικού επιπέδου (Γενικό και Ειδικά) δίνουν κατευθύνσεις που γενικώς δεν αναφέρονται άμεσα στη Δυτική Αθήνα.

Το **Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης** αφορά τη Δυτική Αθήνα μόνο μέσω οριζόντιων (μη χωρικά εξειδικευμένων) κατευθύνσεων. Για την Αθήνα συνολικά η βασική θέση είναι η ενίσχυση του μητροπολιτικού της ρόλου (άρθρο 6.Β). Στο άρθρο 8 (Χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου) ορισμένες οριζόντιες κατευθύνσεις έχουν ειδική σημασία (και) για τη Δυτική Αθήνα: προστασία και ανάδειξη του δημόσιου χώρου με ενίσχυση των ζωνών πρασίνου και διαχείριση των ελεύθερων και κοινόχρηστων χώρων, *ανάπλαση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών*. Η δεύτερη μπορεί να θεωρηθεί ως χωροταξική κατεύθυνση για το παρόν ΣΟΑΠ.

Από τα εγκεκριμένα μέχρι σήμερα Ειδικά Πλαίσια ΧΣΑΑ, άμεση αναφορά στη Δυτική Αθήνα υπάρχει σε αυτό για τη **Βιομηχανία**, με την έννοια ότι συνολικά η περιοχή

αποτελεί τμήμα «περιοχής ποιοτικής αναδιάρθρωσης» ενώ το νότιο τμήμα της χαρακτηρίζεται και ως «ζώνη εξυγίανσης» (ο πρώτος χαρακτηρισμός περιλαμβάνει το σύνολο της Αττικής, αλλά ο δεύτερος όχι).

Οι πρώτες έχουν τον εξής χαρακτήρα (άρθρο 4.Α): «Περιοχές ποιοτικής αναδιάρθρωσης: Περιοχές που συνδυάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα και ήδη αναπτυγμένη βιομηχανική βάση με συγκριτικά δυναμική κλαδική φυσιογνωμία, με δεδομένες τις γενικότερες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής βιομηχανίας. Η γενική κατεύθυνση πολιτικής είναι η *αναδιάρθρωση της βιομηχανικής βάσης για την αντιμετώπιση αυτών των αδυναμιών...*».

Στο Παράρτημα του Πλαισίου υπάρχουν ειδικότερες κατευθύνσεις για την (τότε) Νομαρχία Αθηνών, που μερικώς αφορούν σε σημαντικό βαθμό τη Δυτική Αθήνα. Αποδελτιώνουμε τα εξής:

«... η έμφαση είναι στην αποσυμφόρηση του δυτικού, κυρίως, τμήματος της Αθήνας (περιοχή ποιοτικής αναδιάρθρωσης) από μονάδες που προκαλούν σημαντικές περιβαλλοντικές ή πολεοδομικές οχλήσεις, αλλά με διατήρηση βιομηχανικής συνιστώσας στις αστικές χρήσεις.

... υπάρχει πολύ μεγάλη ανάγκη υποδοχέων μικρής κλίμακας με δεδομένο τον αστικοποιημένο χαρακτήρα της Νομαρχίας, κατά κανόνα εντός αστικού ιστού... Η υλοποίηση τέτοιων υποδοχέων αντιμετωπίζει όμως σημαντικές δυσκολίες υλοποίησης, ... Παράλληλα με τους οργανωμένους υποδοχείς, το μέγεθος της

εγκατεστημένης βάσης της μεταποίησης καθιστά αναγκαία την επιλεκτική διατήρηση της υφιστάμενης χωροθέτησης μεγάλου ποσοστού/αριθμού υπαρχουσών μονάδων, και συνεπώς θα πρέπει να στηριχθεί ο εκσυγχρονισμός τους με διατήρησή τους στην ίδια θέση...

...Απαιτείται ειδική πολιτική, κυρίως για την αποφυγή υπερβολικής εξόδου των βιομηχανικών μονάδων που δεν δημιουργούν προβλήματα στον αστικό χώρο, αλλά υφίστανται την πίεση δυναμικών αστικών χρήσεων».

Συνοψίζοντας, το Πλαίσιο δίνει κατεύθυνση απομάκρυνσης των ιδιαίτερα οχλουσών βιομηχανικών μονάδων από τη Δυτική Αθήνα, αλλά κατά τα άλλα τη διατήρηση της βιομηχανικής βάσης της περιοχής. Οι κατευθύνσεις αυτές πρέπει βέβαια, να θεωρηθούν και μέσα από το πρίσμα της (μεταγενέστερης του Πλαισίου) οικονομικής κρίσης, που έχει πλήξει έντονα και τη βιομηχανία αλλά και γενικά την απασχόληση στην περιοχή.

Το Ειδικό Πλαίσιο ΧΣΑΑ για τον **Τουρισμό** εντάσσει τη Δυτική Αθήνα (όπως και το σύνολο της Αττικής) στην κατηγορία «μητροπολιτικές περιοχές» (άρθρο 4).

Οι κατευθύνσεις που δίνονται για την κατηγορία αυτή είναι, κυρίως, οι εξής (άρθρο 5.Γ):

ε. Ανάληψη δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων με αύξηση των ελεύθερων χώρων και των χώρων πρασίνου και παροχή κινήτρων για αναπλάσεις ιδιωτικών χώρων σε συνδυασμό με τη βελτίωση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων.

ζ. Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και κατηγορίες καταλυμάτων (4 και 5 αστέρια) ή επέκταση αυτών και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές.

η. Δράσεις εξυγίανσης περιοχών μέσω επανάχρησης αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων, καθώς και μέσω παροχής κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες, για μερική ή ολική απόσυρση μη αξιόλογων, απαξιωμένων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και εγκαταστάσεων χρήσης τουρισμού, και για κατεδάφιση μη αξιόλογων ή μη απαραίτητων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων που προσβάλλουν το τοπίο.

θ. Προώθηση Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, για την αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς και των «ήπιων» μορφών μετακίνησης (όπως βάδισμα, ποδήλατο) και τη βελτίωση της ασφάλειας των πεζών και διακινημένων, καθώς και μέτρων βελτίωσης των εισόδων και της σήμανσης των πόλεων.

ι. Θέσπιση δυνατότητας χαρακτηρισμού, είτε μέσω των υφιστάμενων είτε μέσω νέων ειδικών προς τούτο εργαλείων χωρικού σχεδιασμού, τμημάτων των περιοχών Α1 ως Περιοχών Ενεργητικής Παρέμβασης και Ανάπλασης με τον προσδιορισμό μέτρων για την αναβάθμιση ή και την ανάπτυξη του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, σε συνδυασμό με την παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων αυτών για τη διαπίστωση της αποτελεσματικότητάς τους.

ιγ. Αναμόρφωση των όρων και περιορισμών της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

i) Περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 4 και 5 αστέρων. ii) Σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές αύξηση της ελάχιστης απαιτούμενης επιφάνειας γηπέδου σε είκοσι (20) στρέμματα και θέσπιση μέγιστης πυκνότητας 8 και 9 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5 και 4 αστέρων, αντίστοιχως. Υιοθέτηση της κατεύθυνσης αυτής και στην περίπτωση επέκτασης υφιστάμενου καταλύματος, πλην της περίπτωσης τυχόν συμπλήρωσης αυτού με ειδικές τουριστικές υποδομές εκτός αν αυτό αποκλείεται από ειδικές διατάξεις.

Αν και η Δυτική Αθήνα δεν έχει σημαντική παρουσίας τουριστικών δραστηριοτήτων, ορισμένες από τις πιο πάνω κατευθύνσεις, όπως οι δράσεις εξυγίανσης περιοχών και η προώθηση ΣΒΑΚ συνδέεται με τη στρατηγική ενός ΣΟΑΠ.

Τα υπόλοιπα εγκεκριμένα Ειδικά Πλαίσια ΧΣΑΑ δεν αφορούν τη Δυτική Αθήνα.

Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας

Η Αττική δεν διαθέτει Περιφερειακό Πλαίσιο ΧΣΑΑ. Το ρόλο αυτό στην πράξη παίζει σήμερα το ισχύον ακόμα ΡΣΑ του 1985 (ν. 1515/1985), όπως έχει αναγνωριστεί από τη νομολογία. Με αυτή την έννοια, το ΡΣΑ αναλαμβάνει και τον καθορισμό Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων πού σύμφωνα με το ν. 2742 αποτελεί ένα από τα αντικείμενα των Περιφερειακών Πλαισίων (άρθρο 8 παρ. 1 δεύτερο εδάφιο.). Ωστόσο, το ισχύον ΡΣΑ είχε εγκριθεί πολύ πριν την ψήφιση του ν. 2742, και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να περιλαμβάνει κατεύθυνση για τον αντικείμενο, πέραν του ότι είναι ούτως ή άλλως παρωχημένο. Ηδη αναμένεται στο άμεσο μέλλον η έγκριση

(ψηφίση νόμου) του νέου ΡΣΑ. Για τους λόγους αυτούς, στη συνέχεια αναφερόμαστε τόσο στο σήμερα ισχύον όσο και στο υπό ψηφίση ΡΣΑ.

Το ισχύον ΡΣΑ (ν. 1515/1985)

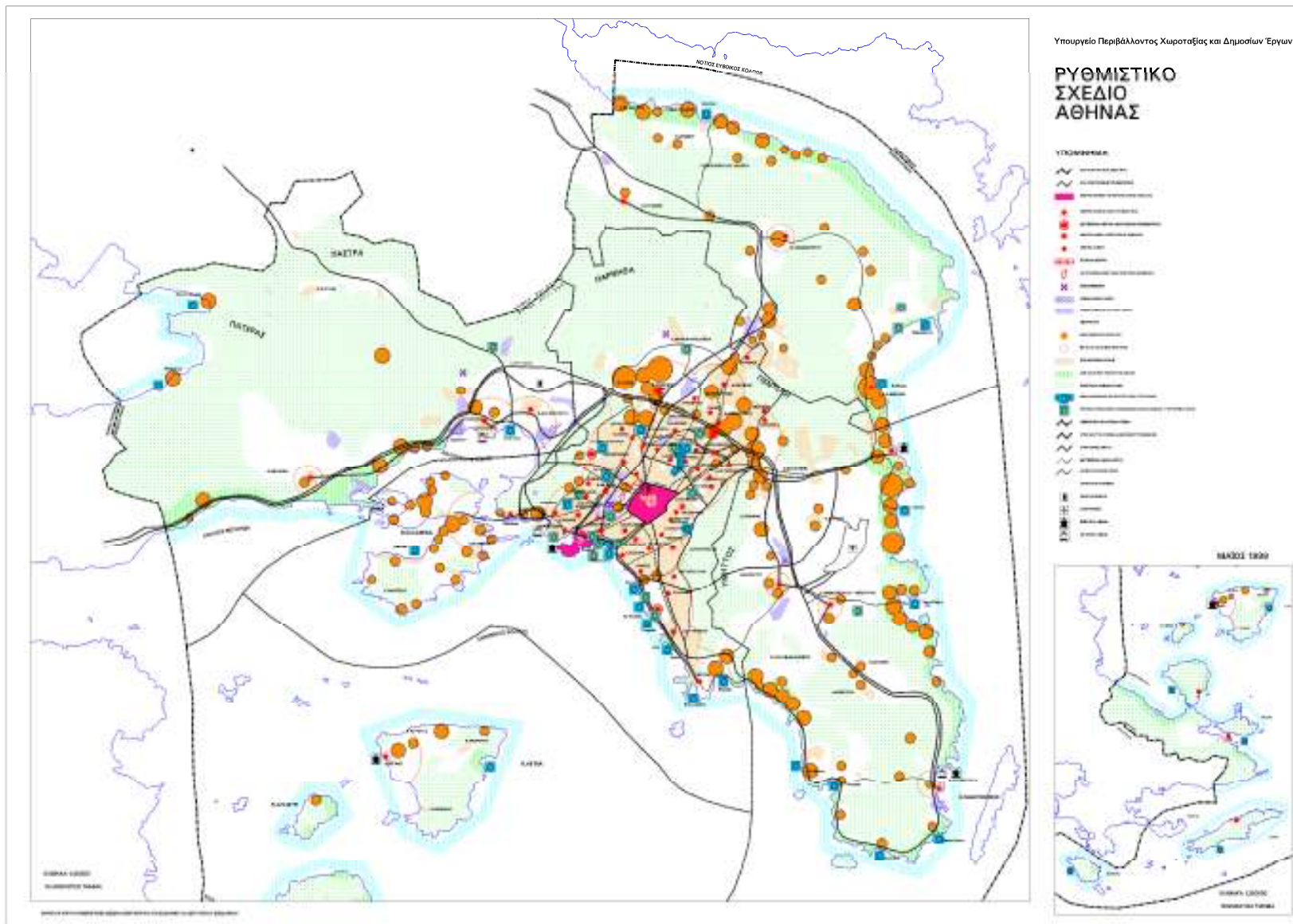
Το ΡΣΑ του 1985 (όπως ισχύει, αλλά χωρίς ουσιαστικά νέα στοιχεία, τουλάχιστον όσον αφορά τη Δυτική Αθήνα)

Ο στόχος της «εξισορρόπησης των κοινωνικών ανισοτήτων από περιοχή σε περιοχή» και η «άμβλυση των ανισοτήτων στην κατανομή του κοινωνικού εξοπλισμού και στην ποιότητα του οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος με ανακατανομή χρήσεων, λειτουργιών και επενδύσεων προς όφελος κυρίως των *δυτικών* και των λοιπών υποβαθμισμένων περιοχών» (άρθρο 3) αφορούν ευθέως τη Δυτική Αθήνα και η προώθηση ενός ΣΟΑΠ εντάσσεται σαφώς σε τέτοια λογική.

Δεν υπάρχει διαφοροποίηση της Δυτικής Αθήνας στο πλαίσιο της υποδιαίρεσης της Αττικής σε υποενοτήτες αλλά αυτή αποτελεί μη διακριτό τμήμα της υποενοτήτας του Λεκανοπεδίου και Σαλαμίνας (παράρτημα, παρ. 1.1).

Στα «Κέντρα δήμου με υπερτοπική σημασία» συμπεριλαμβάνονται οι Αγ. Ανάργυροι, το Περιστερί, και το Αιγάλεω (παράρτημα, παρ. 2.1.2). Επίσης, προβλέπονται «σταδιακά η χωροθέτηση της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης επιτελικού επιπέδου (Υπουργεία ,Δημόσιοι Οργανισμοί, Επιχειρήσεις) στο Δυτικό Λεκανοπέδιο» (παράρτημα, παρ. 2.3.α.), κάτι που δεν συνέβη, «ανασυγκρότηση του τοπίου στο Αιγάλεω με συνολική ανάπλαση του ορεινού όγκου σε μεγάλο πάρκο».

Ορισμένα από τα παραπάνω απεικονίζονται στο βασικό διάγραμμα του ΡΣΑ που επισυνάπτεται πιο κάτω.

Το σχέδιο νόμου του νέου ΡΣΑ (Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής)

Το νέο ΡΣΑ βρίσκεται σε τελικό στάδιο της διαδικασίας ψήφισής του ως νόμου, αφού έχουν ολοκληρωθεί η διαδικασία διαβούλευσης και η ΣΜΠΕ και έχει ήδη προωθηθεί στη Βουλή. Είναι συνεπώς πιθανόν ότι πριν (ή αμέσως μετά) την έγκριση του ΣΟΑΠ Δυτικής Αθήνας θα έχει αντικαταστήσει το ισχύον ακόμα ΡΣΑ του 1985, και συνεπώς είναι αναγκαίο να αναφερθούν οι βασικές επιλογές του που άπτονται του θεματικού πεδίου του ΣΟΑΠ.

Σημειώνεται, εισαγωγικά, ότι το νέο ΡΣΑ «επέχει ταυτόχρονα και θέση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του ν. 2742/1999 (Α' 207)» (άρθρο 1 παρ. 4) και συνεπώς στα αντικείμενά του είναι και η χορήγηση κατευθύνσεων για τα ΣΟΑΠ.

Μια επιλογή του νέου ΡΣΑ (άρθρο 9) είναι ο καθορισμός χωρικών ενοτήτων και υποενοτήτων στην Αττική (βλ. το χάρτη «Χωρικές Ενότητες» πιο κάτω), μεταξύ των οποίων η Υποενοότητα Δυτικής Αθήνας (της Χωρικής Ενότητας Αθήνας-Πειραιά) που περιλαμβάνει τους Δήμους Αιγάλεω, Περιστερίου, Πετρούπολης, Χαϊδαρίου, Αγίας Βαρβάρας, Ιλίου και Αγ. Αναργύρων-Καματερού, και η υποενοότητα και η Υποενοότητα Θριασίου (της Χωρικής Ενότητας Δυτικής Αττικής) που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το Δήμο Φυλής. Συνεπώς, η περιοχή του ΑΣΔΑ καταλαμβάνει το σύνολο της Υποενοότητας Δυτικής Αθήνας και επιπλέον το Δήμο Φυλής της Υποενοότητας Θριασίου,

Για τις Ενότητες και Υποενοότητες της περιοχής του ΑΣΔΑ δίνονται κατευθύνσεις (άρθρο 9) από τις οποίες αποδελτιώνουμε εδώ τις εξής ως έχουσες άμεση σχέση με τη θεματική του ΣΟΑΠ.

«1. Χωρική Ενότητα Αθήνας – Πειραιά: Βασική προτεραιότητα είναι η αστική αναζωογόνηση η οποία περιλαμβάνει και τη συμπλήρωση και αναβάθμιση των αστικών υποδομών, ..., τις περιοχές με στοιχεία πολεοδομικής υποβάθμισης, το γερασμένο κτηριακό απόθεμα και τις μεγάλες πυκνότητες. Η ως άνω Χωρική Ενότητα διακρίνεται από ανισότητες που αφορούν την πρόσβαση σε κοινωνικό και αστικό εξοπλισμό, αλλά και την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος. Προτεραιότητα αποτελεί η άμβλυνση των ανισοτήτων μέσω της χωροθέτησης υποδομών .. και μέσω της βελτίωσης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος στις περιοχές που παρουσιάζουν υστέρηση.

1.3. Χωρική Υποενοότητα Δυτικής Αθήνας: Διατηρείται και ενισχύεται ο χαρακτήρας της ως περιοχής κυρίως κατοικίας με παράλληλη στήριξη της παραγωγικής βάσης. Προωθείται η αναζωογόνηση των περιοχών που παρουσιάζουν προβλήματα αστικής υποβάθμισης, καθώς επίσης και η αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος. Προτεραιότητα αποτελεί και η χωροθέτηση υποδομών υγείας, περίθαλψης και

πρόνοιας, όπως επίσης και η διαδημοτική σύνδεση των δήμων της με μέσα μαζικής μεταφοράς.

3. Χωρική Ενότητα Δυτικής Αττικής/3.1. Χωρική Υποενότητα Θριασίου

Οι αναπτυξιακές κατευθύνσεις για την περιοχή στοχεύουν στη δημιουργία οργανωμένων επιχειρηματικών περιοχών και την ανάδειξη νέων προωθητικών δραστηριοτήτων, την ενίσχυση του ρόλου της περιοχής της Ελευσίνας ως πολιτιστικού και τουριστικού κέντρου, τη δημιουργία αξόνων ανάπτυξης με την αξιοποίηση των νέων μεγάλων οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων που διαπερνούν την περιοχή και την ενσωμάτωση προηγμένης τεχνολογίας στις παραγωγικές δραστηριότητες και στις υπηρεσίες.

Άξονες προτεραιότητας είναι:

...στ) Η κατάρτιση προγράμματος αναβάθμισης του περιβάλλοντος και άρσης των συνεπειών που επέφερε στην ευρύτερη περιοχή, κατ'επέκταση και στην χωρική υποενότητα Δυτικής Αττικής, ο χώρος Ολοκληρωμένης Εγκατάστασης Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) Δυτικής Αττικής.

θ) Η κατάρτιση Σχεδίου Διαχείρισης για την περίπτωση τεχνολογικών ατυχημάτων.»

Ο Δήμος Περιστερίου χαρακτηρίζεται ως Διαδημοτικό Κέντρο Ευρείας Ακτινοβολίας (άρθρο 10 παρ. 3.2).

Δεν διέρχονται μέσα στην, ή διέρχονται εφαπτομενικά προς την, Δυτική Αθήνα, βασικοί άξονες ανάπτυξης ούτε χωροθετούνται σε αυτήν βασικοί πόλοι ανάπτυξης (βλ. χάρτη «Χωροταξική Οργάνωση. Άξονες και Πόλοι Ανάπτυξης» πιο κάτω).

Άξιες αναφοράς είναι οι οριζόντιες δράσεις διαχείρισης του αστικού χώρου (άρθρο 12 παρ. 5) γιατί αφορούν σε σημαντικό βαθμό και άξονες του ΣΟΑΠ:

«5. Οριζόντιες Δράσεις Διαχείρισης του Αστικού Χώρου

Στο πλαίσιο των μη χωρικά εξειδικευμένων, οριζόντιων δράσεων για την υλοποίηση των στόχων του

νέου ΡΣΑ για την αναγέννηση της πόλης, προβλέπονται τα παρακάτω:

α) Για την ανάκτηση και αναβάθμιση του δημόσιου χώρου της πόλης βασικές κατευθύνσεις είναι οι

εξής:

αα) Η λήψη μέτρων για την αποτελεσματική διαχείριση και τη διαφύλαξη του κοινόχρηστου χαρακτήρα του δημόσιου χώρου.

ββ) Η προώθηση ειδικών προγραμμάτων και μέτρων για την αναβάθμιση του αστικού τοπίου.

β) Για την εξισορρόπηση των χωρικών ανισοτήτων και την αντιμετώπιση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής, βασικές κατευθύνσεις είναι οι εξής:

αα) Η συμπλήρωση των ελλείψεων του κοινωνικού εξοπλισμού, πρασίνου και ελεύθερων χώρων με προτεραιότητα την επίτευξη ικανοποιητικού βαθμού ισοκατανομής μεταξύ περιοχών, τόσο με όρους φυσικής παρουσίας όσο και με όρους λειτουργίας και ποιότητας. Τα αναπτυξιακά προγράμματα των αρμόδιων δημόσιων φορέων πρέπει να ενσωματώνουν συγκεκριμένα σχετικά πολεοδομικά κριτήρια.

ββ) Η βελτίωση της ισοκατανομής των κοινόχρηστων χώρων μέσα στην πόλη, και στο μέτρο του δυνατού η αύξησή τους με απόλυτους όρους. Στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιούνται μηχανισμοί ανακατανομής, εργαλεία αντισταθμιστικού χαρακτήρα και εργαλεία πολιτικής γης.

γγ) Ο καθορισμός προδιαγραφών σχεδιασμού του δημόσιου χώρου, που λαμβάνει υπόψη του τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

γ) Οι βασικές κατευθύνσεις για την πολιτική χρήσεων γης στον αστικό χώρο, η εξειδίκευση των οποίων γίνεται στο Παράρτημα II, είναι οι εξής:

αα) Η ισορροπία μεταξύ της επιθυμητής ανάμειξης συμβατών χρήσεων γης και της αποφυγής συγκρούσεων μεταξύ ασύμβατων χρήσεων.

ββ) Ο έλεγχος της έρπουσας γραμμικής ανάπτυξης κεντρικών λειτουργιών κατά μήκος των βασικών οδικών αξόνων.»

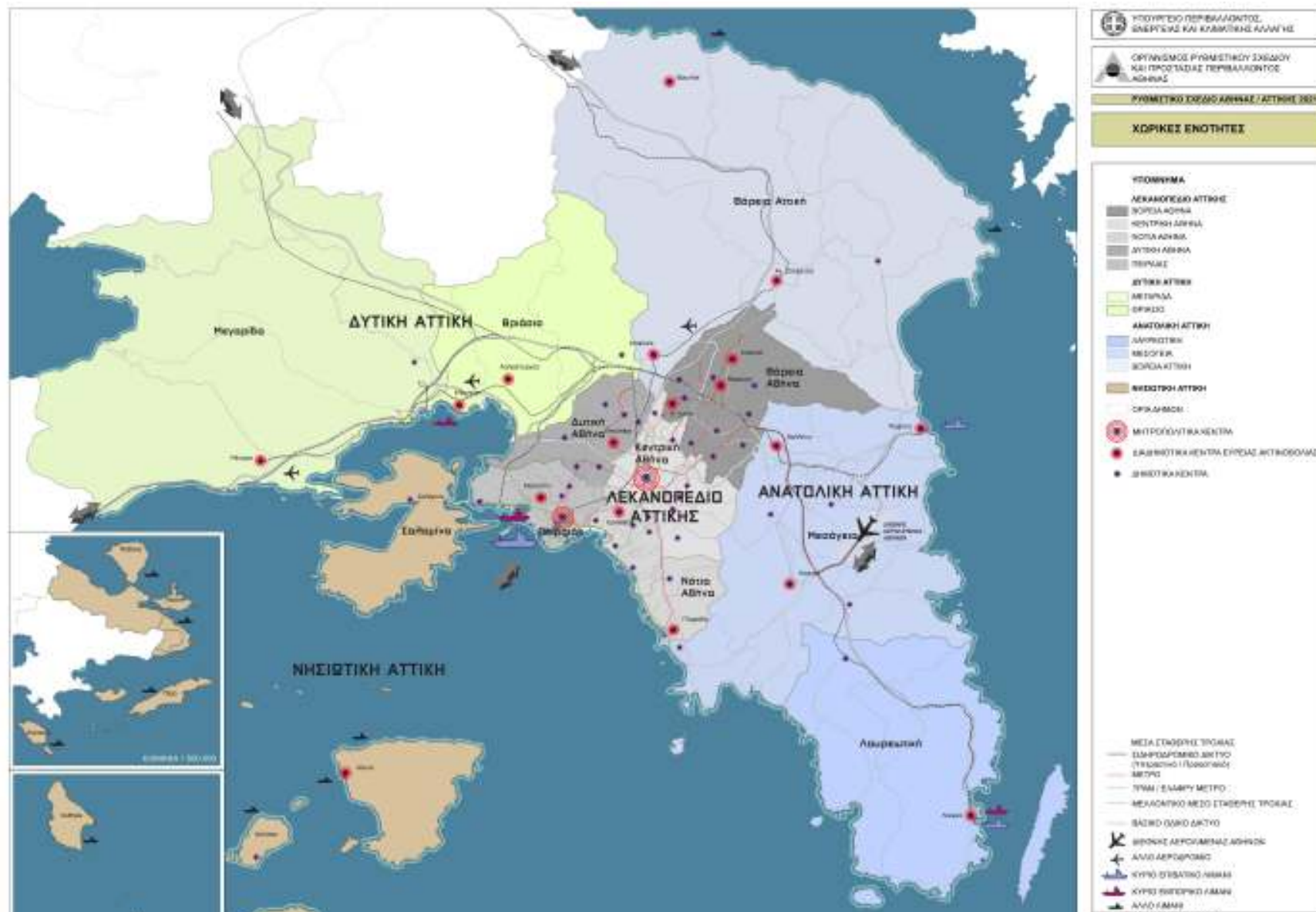
Μεγάλο βάρος δίνει το νέο ΡΣΑ στην «αστική αναζωογόνηση» (άρθρο 13) και στις **Μητροπολιτικές Παρεμβάσεις** (άρθρο 14). **Στις τελευταίες συμπεριλαμβάνονται ρητώς τα ΣΟΑΠ** (παρ. 3.α). Στο Παράρτημα του νέου ΡΣΑ προσδιορίζονται ότι «Μητροπολιτικές Παρεμβάσεις προωθούνται σε επιλεγμένες περιοχές που συγκεντρώνουν τουλάχιστον δύο από τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

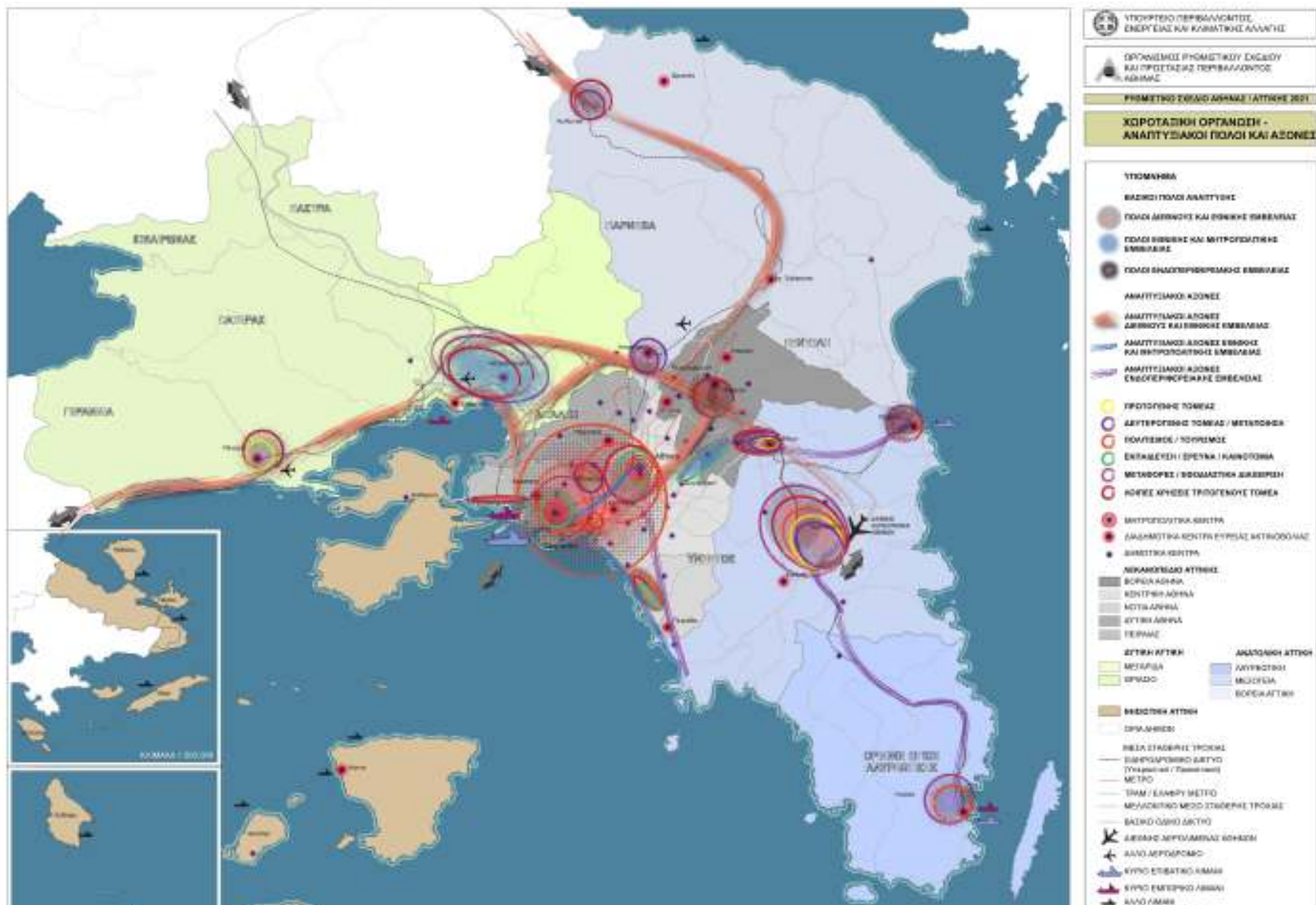
1. Χαρακτηρίζονται από φαινόμενα χωρικής αναδιάρθρωσης πολυτομεακού χαρακτήρα, όπως παραγωγικές ζώνες λειτουργούσες ή απαξιωμένες ή υπό ανάπτυξη ή αναπτυξιακής υστέρησης, με επιπτώσεις σε επίπεδο κοινωνικής συνοχής και απασχόλησης.
2. Βρίσκονται σε γειτνίαση ή σε ακτίνα άμεσης επιρροής σημαντικών μεταφορικών υποδομών ή μεταφορικών κόμβων
3. Περιλαμβάνουν δημόσιες ιδιοκτησίες ή εκτάσεις υπό αναμόρφωση ή αλλαγή διαχειριστικού καθεστώτος, ή έχουν ζωτική σημασία για την πόλη, όπως παράκτιες ή παραλιμένες ζώνες, ιστορικά σύνολα
4. Φυσικές ζώνες που χρήζουν ειδικής προστασίας στον αστικό και εξωαστικό χώρο αλλά προσφέρονται ταυτοχρόνως για ήπια ανάπτυξη υπερτοπικών πόλων

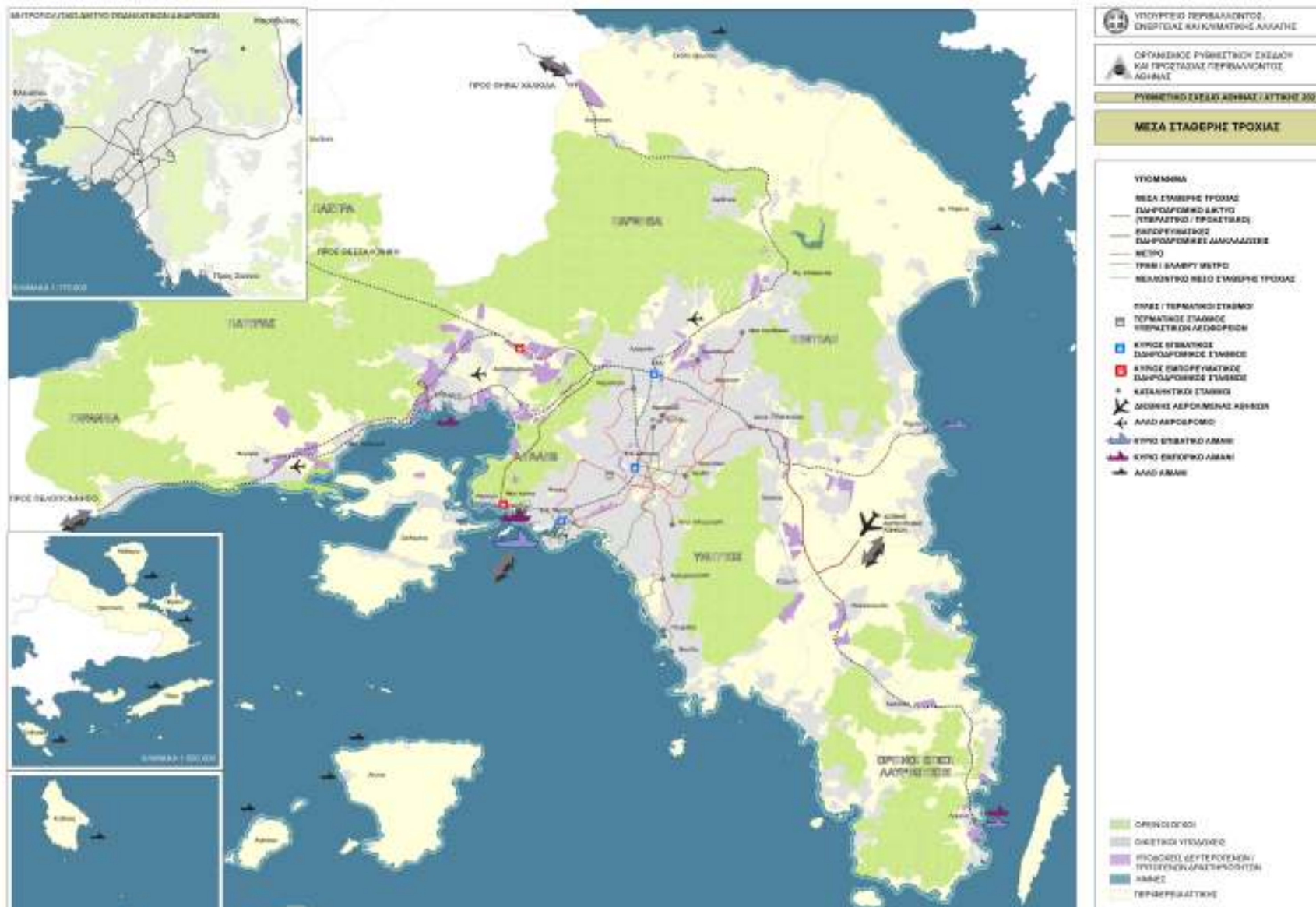
πολιτισμού, αθλητισμού και υπαίθριας αναψυχής, ή εντάσσονται σε ενιαίο δίκτυο με αυτές και με άλλες ζωτικές εκτάσεις του αστικού ιστού, όπως ιστορικά κέντρα, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία.

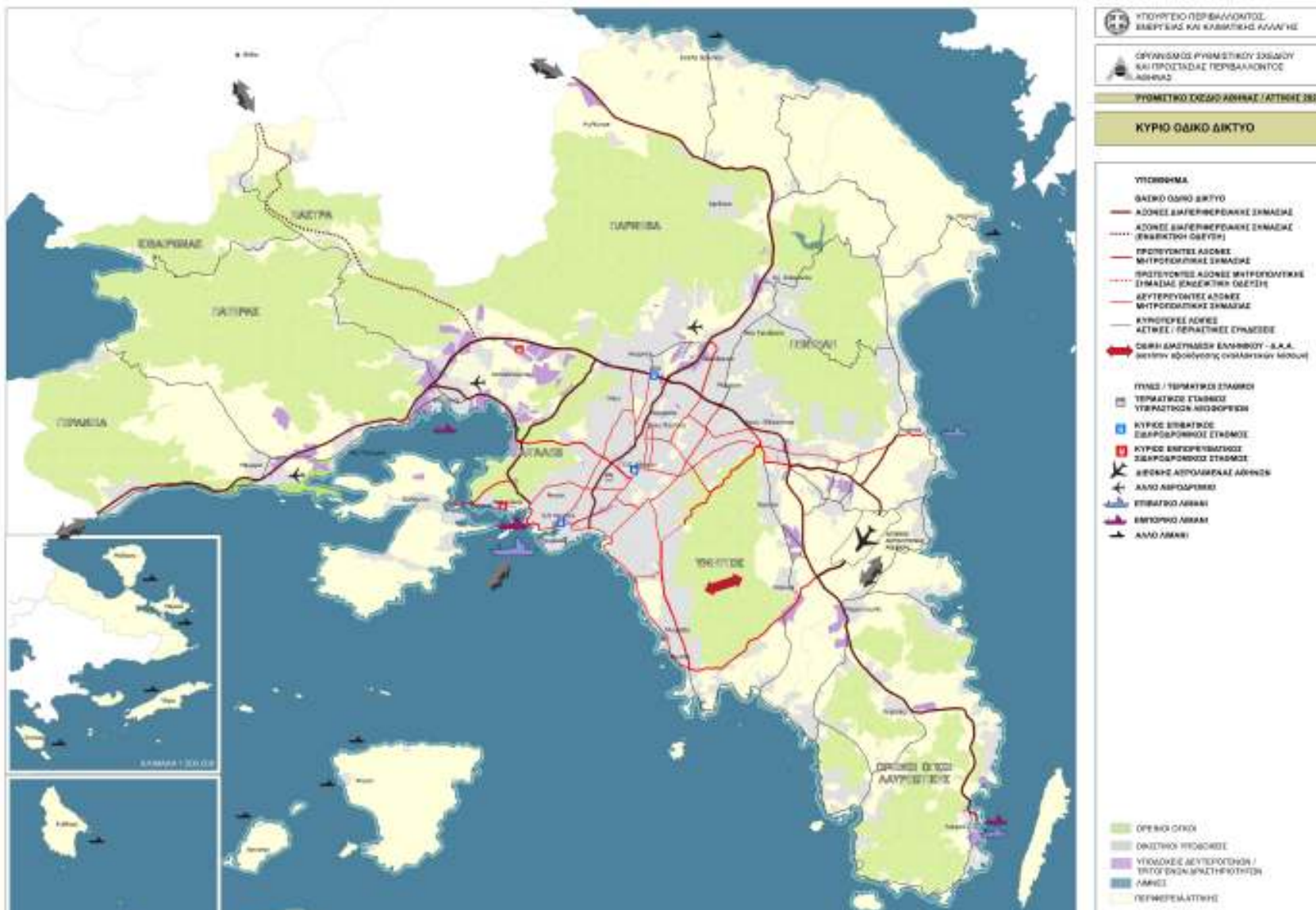
5. Ειδικές περιοχές - πόλοι που προσφέρονται, λόγω πλεονεκτημάτων θέσης, για την εφαρμογή προγραμμάτων υπερτοπικού χαρακτήρα με πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και αναβάθμιση του συνόλου της μητροπολιτικής περιοχής.
6. Περιλαμβάνουν τμήματα εντός και εκτός σχεδίου ή ειδικού καθεστώτος και απαιτούν ενιαία θεώρηση/ρύθμιση, η οποία είναι ωστόσο ιδιαίτερα χρονοβόρα με τις συνήθεις διαδικασίες.»

Η περιοχή της Δυτικής Αθήνας καλύπτει απολύτως τα κριτήρια (1) και (2) και μερικώς και τα υπόλοιπα, και συνεπώς είναι ιδιαίτερα καλύπτει για την προώθηση ΣΟΑΠ που, όπως προαναφέρεται, αποτελεί μορφή «μητροπολιτικής παρέμβασης» του νέου ΡΣΑ.

Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια

Όλοι οι Δήμοι της Δυτικής διαθέτουν Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, όπως φαίνεται στον πιο κάτω κατάλογο. Οι θεσμοθετημένες χρήσεις γης απεικονίζονται σε ενιαίο χάρτη που παρατίθεται πιο κάτω, που κατασκευάστηκε με σύνθεση των χαρτών ανά δήμο των επιμέρους ΓΠΣ².

Στη συνέχεια εντοπίζονται διατάξεις ή κατευθύνσεις των ΓΠΣ που αφορούν θέματα αναπλάσεων ή άλλα συναφή με το ΣΟΑΠ θέματα.

Αριθ. 35883/1811

(2)

Έγκριση γενικού πολεοδομικού σχεδίου του Δήμου Χαϊδαρίου (Ν. Αττικής).

ΑΘΗΝΑ 10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1990	ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 237
---------------------------	----------------	-----------------------

- Πρέπει να απομακρυνθεί η γιορτή του κρασιού γιατί δεν εναρμονίζεται με το συγκοινωνιακό καθεστώς και τον Ιστορικό χώρο.

Ο Χώρος, αυτός πρέπει να αποδοθεί στην Τοπική Αυτοδιοίκηση για κοιν/στες και κοιν/λείς χρήσεις.

- Για τον άξονα της ιεράς οδού προτείνεται η διενέργεια ανασκαφών για τον εντοπισμό του ακριβούς ίχνους του αρχαίου δρόμου και μνημείων που πιθανόν βρίσκονται εκεί και η δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου για την ανάδειξη του Ιστορικού και Μνημειακού χαρακτήρα της.

- Επίσης προτείνεται η απομάκρυνση των στρατοπέδων από τον όγκο του Αιγάλεω και η ανάδειξη του Ιστορικού τους χώρου.

Γ) Τα προτάσεις για το οδικό δίκτυο και τα κεντρικά λίκνα και με Δεν υπάρχουν προτάσεις για αναπλάσεις του ν.2508/97 .

² Η χρωματική παλέτα δεν ταυτίζεται απολύτως σε όλα τα ΓΠΣ. Για διευκόλυνση της ερμηνείας του χάρτη, έχουν παραθέσει τρεις διαφορετικές αποχρώσεις (βλ. υπόμνημα) με την οποία εμφανίζεται η εκτατικά σημαντικότερη γενική χρήση, η Γενική Κατοικία, στα διάφορα ΓΠΣ.

Αριθ. 50652/1576

**Έγκριση γενικού πολεοδομικού σχεδίου (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Χαϊδαρίου
(Ν. Αττικής).**

ΑΘΗΝΑ 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1992	ΤΕΥΧΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 372
<p>- Για τον άξονα της Ιεράς οδού προτείνεται η διενέργεια ανασκαφών για τον εντοπισμό του ακριβούς ίχνους του αρχαίου δρόμου και μνημείων που πιθανόν βρίσκονται εκεί και η δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου για την ανάδειξη του Ιστορικού και Μνημειακού χαρακτήρα της.</p> <p>- Πρέπει να απομακρυνθεί η γιορτή του κρασιού γιατί δεν εναρμονίζεται με το συγκοινωνιακό καθεστώς και τον Ιστορικό χώρο.</p> <p>Ο Χώρος, αυτός πρέπει να αποδοθεί στην Τοπική Αυτοδιοίκηση για κοιν/στες και κοιν/λείς χρήσεις.</p> <p>- Επίσης προτείνεται η απομάκρυνση των στρατοπέδων από τον όγκο του Αιγάλεω και η ανάδειξη του Ιστορικού τους χώρου.</p> <p>Γ) Τα προτάσεις για το θέμα δίνονται με τα απαραίτητα έγγραφα και με Δεν υπάρχουν προτάσεις για αναπλάσεις του ν.2508/97 .</p>		

ΦΕΚ Δ'1149/20.9.1996

Αριθ. 89675

(2)

**Τροποποίηση του Γενικού Πολεοδομικού σχεδίου (Γ.Π.Σ.)
του δήμου Χαϊδαρίου (Ν. Αττικής).**

δεν έχει κάτι

Πληθυσμός και δημογραφία

Ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής παρουσίασε μεταξύ 2001 και 2011 μείωση της τάξης του 2,11% και ανέρχεται σήμερα (2011) σε 3. 812. 330 κατοίκους. Το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο από την αντίστοιχη μείωση του πληθυσμού σε επίπεδο χώρας (1. 34%), ενώ η αναλογία φύλων είναι σχεδόν αμετάβλητη. Σε επίπεδο ΠΕ, η ΠΕ Δυτ. Τομέα Αθηνών υφίσταται μείωση ανώτερη από τη μέση της Αττικής.

Πανεπιστήμιο ερευνητικό	Πειραιά,	Μόνιμος πληθυσμός 2001, ΕΣΥΕ	Μόνιμος πληθυσμός 2011, ΕΛΣΤΑΤ	Μτβλ 2001- 2011 (ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ)	Μτβλ [τάση]2011- 2021 βάσει απογραφών ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ
ΑΔ/Περ. Αττικής		3. 894. 573	3. 827. 624	-1,7%	3. 761. 826
ΠΕ Δυτ. Τομέα Αθηνών		499. 883	489. 675	-2,0%	472. 540
ΠΕ Κεντρ. Τομέα Αθηνών		1. 179. 308	1. 029. 520	-12,7%	885. 388
ΠΕ Βορ. Τομέα Αθηνών		583. 900	591. 680	1,3%	590. 645
ΠΕ Νοτ. Τομέα Αθηνών		542. 171	529. 826	-2,3%	510. 060
ΠΕ Ανατ. Αττικής		386. 067	502. 348	30,1%	643. 929
ΠΕ Δυτ. Αττικής		149. 794	160. 927	7,4%	170. 316
ΠΕ Πειραιώς		482. 356	448. 997	-6,9%	411. 728
ΠΕ Νήσων		71. 094	74. 651	5,0%	77. 220

Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

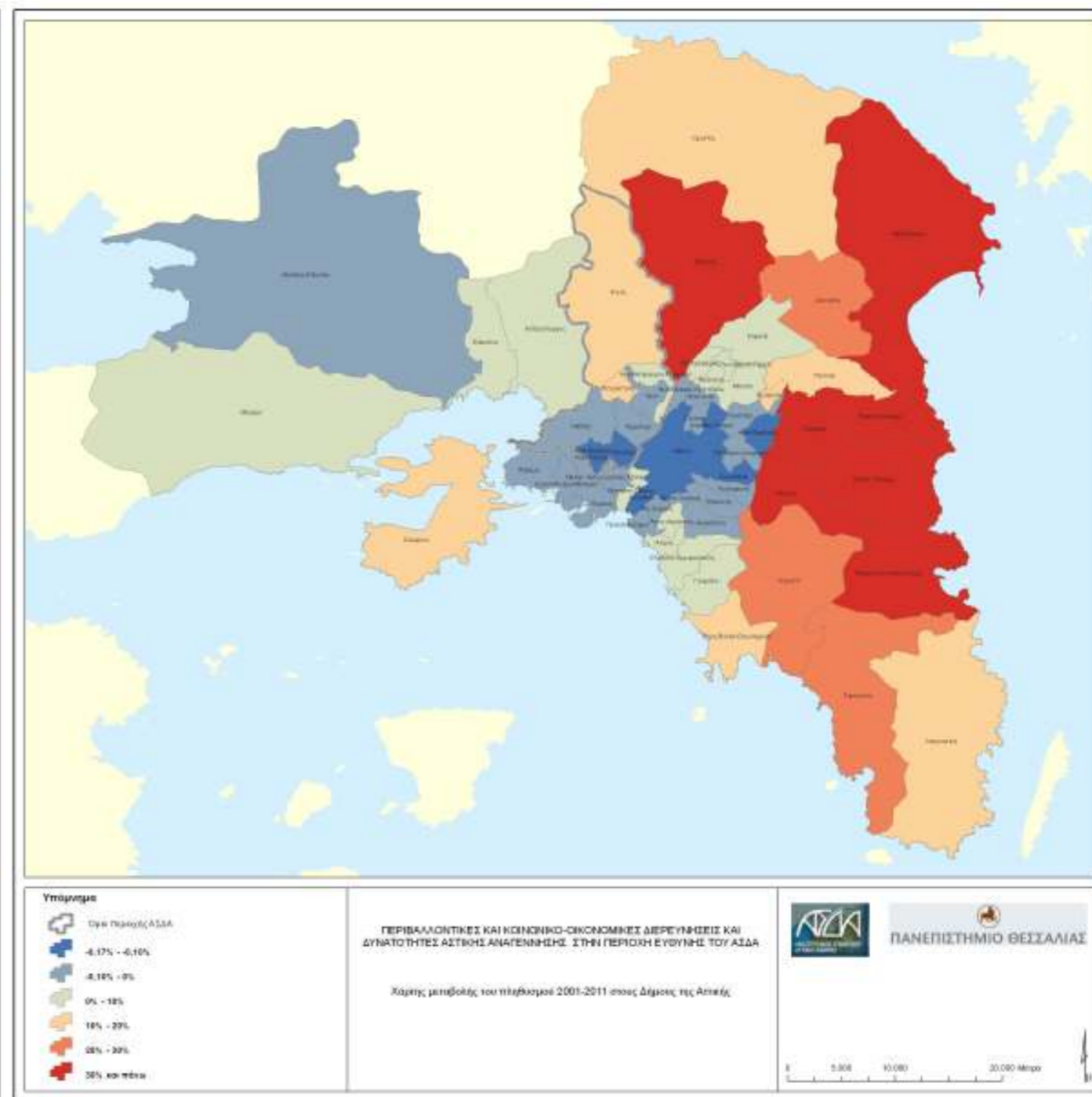
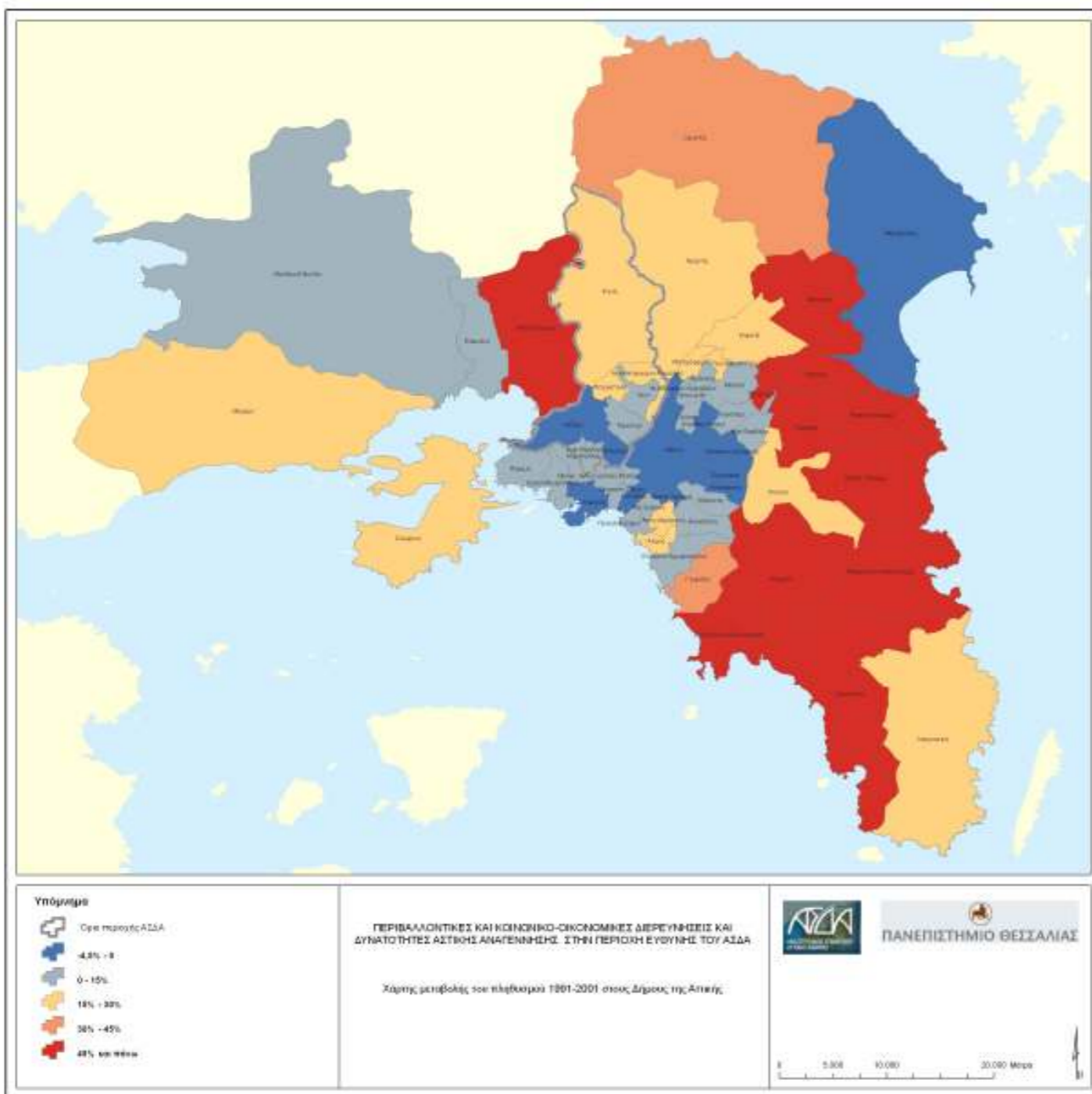
Ο επόμενος πίνακας και οι χάρτες που ακολουθούν καταγράφουν τις διαχρονικές μεταβολές σε επίπεδο Δημοτικής Ενότητας (πρώην Καποδιστριακού Δήμου.)

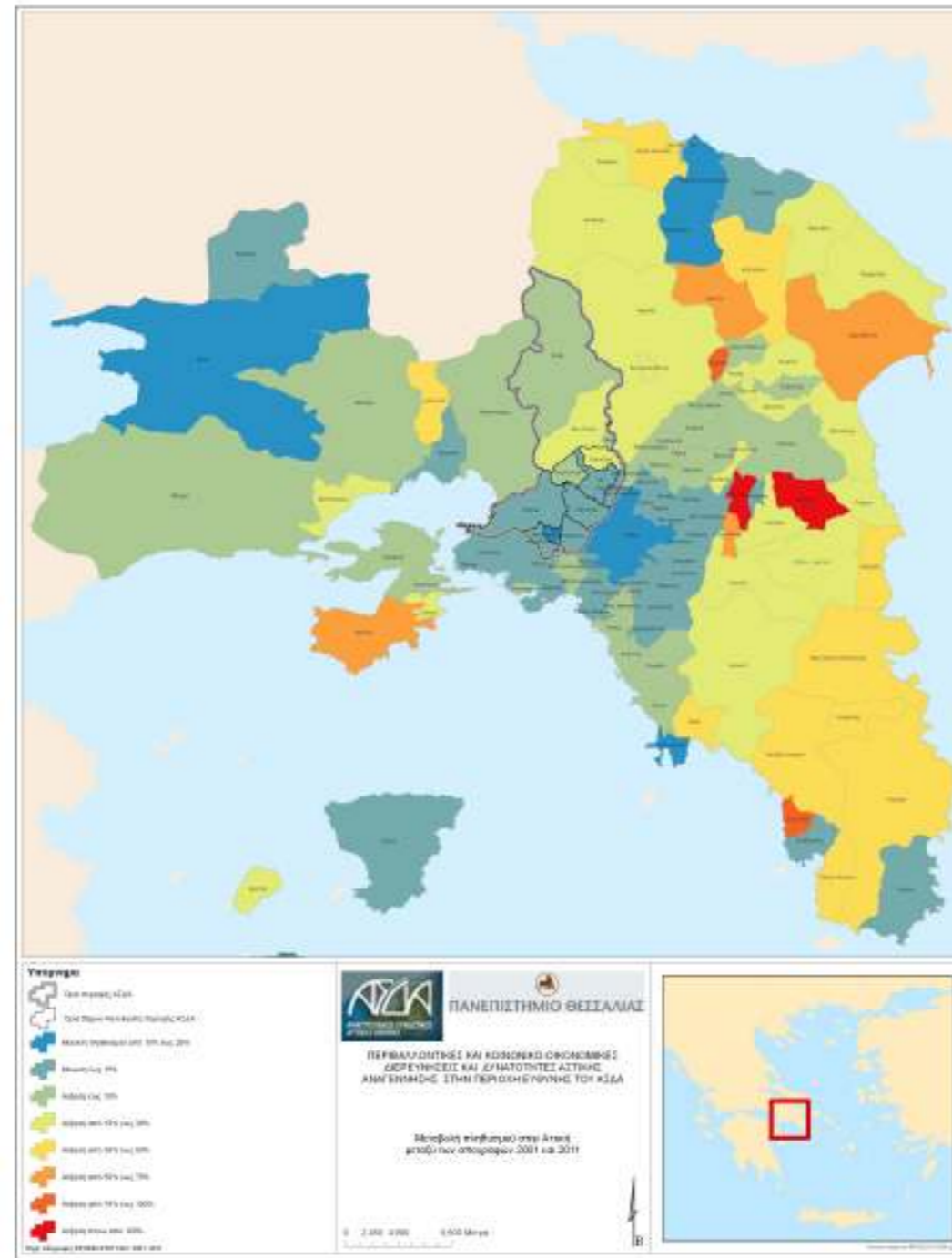
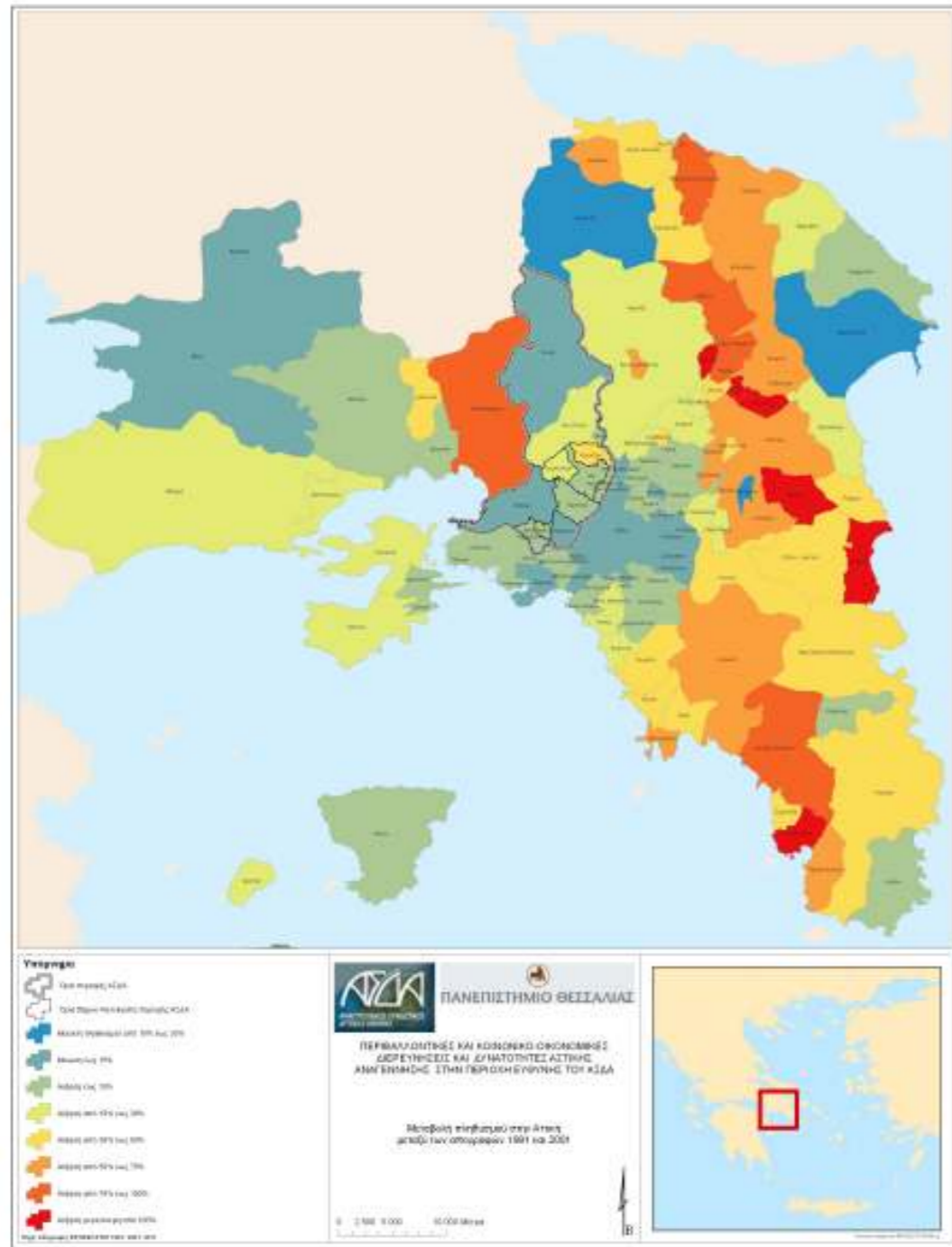
Δημοτικές Ενότητες	Μον. 2001	Πλ. 2011	Μον. 1991	Πλ. 2011	Μτβλ 2001-2011	Μτβλ 1991-2001
ΑΔ/Περ. Αττικής	3.827.624	3.894.573	3.594.817		-1,7%	8,3%
ΠΕ Δυτ. Τομέα Αθηνών	499.883	489.675			-2,0%	
Α. Βαρβάρα	26.550	31.354	29.426		-15,3%	6,6%
Καματερό	28.361	23.172	17.725		22,4%	30,7%
Αγ. Ανάργυροι	34.168	35.072	31.852		-2,6%	10,1%
Αιγάλεω	69.946	77.917	81.607		-10,2%	-4,5%
Γλιον	84.793	85.572	80.564		-0,9%	6,2%
Περιστερί	139.981	146.743	141.971		-4,6%	3,4%
Πετρούπολη	58.979	51.559	39.703		14,4%	29,9%
Χαϊδάρι	45.642	47.526	46.299		-4,0%	2,7%
Σκαρामαγκάς	1.255	968	2.309		29,6%	-58,1%
Φυλή	2.937	2.698	2.915		8,9%	-7,4%
Μονή Κοιμ. Θεοτόκου Φυλής	9	4	8		125,0%	-50,0%
Ανω Λιόσια	33.565	27.305	21.925		22,9%	24,5%
Ζεφύρι	9.454	9.130	8.883		3,5%	2,8%

Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

Όπως φαίνεται, υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό της περιοχής του ΑΣΔΑ, με ορισμένες Δημοτικές Ενότητες με πληθυσμιακή αύξηση και περισσότερες με απώλειες, ενίοτε υψηλές (Αγ. Βαρβάρα, Αιγάλεω), χωρίς αυτά να αναιρούν την αρνητική εξέλιξη σε επίπεδο συνολικής Δυτικής Αθήνας.

Εποπτική εικόνα των πληθυσμιακών εξελίξεων κατά τις προηγούμενες δύο δεκαετίες δίνουν οι επόμενοι χάρτες, σε επίπεδο Δήμου (Καλλικράτειου) και Δημοτικής Ενότητας (πρώην Καποδιστριακού Δήμου).

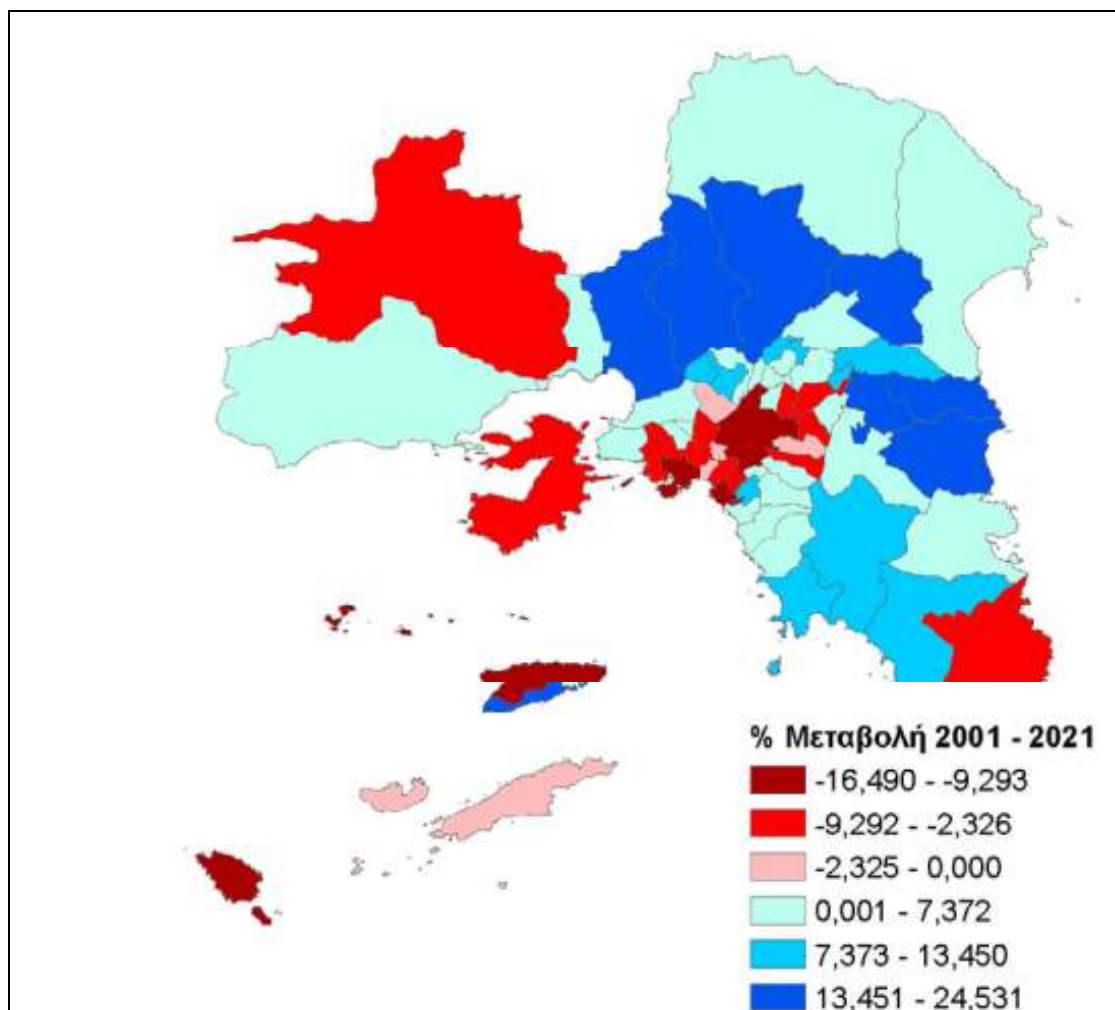
Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της επεξεργασίας του νέου ΡΣΑ είχε εκπονηθεί υποστηρικτική μελέτη με προβολές του πληθυσμού για την επόμενη δεκαετία, πριν από τη διενέργεια της απογραφής του 2011, στις οποίες είχαν συνυπολογιστεί και οι εγκατεστημένοι μετανάστες (Πανεπιστήμιο Πειραιώς 2009), που παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα. Σε σύγκριση με τη λίγο μεταγενέστερη απογραφή εμφανίζονται σοβαρές αποκλίσεις στα απόλυτα μεγέθη, αλλά σε επίπεδο βασικών τάσεων η εικόνα που προκύπτει αποτελεί εκτιμάται ότι αποτελεί προσέγγιση της πραγματικότητας.

	Προβολή έρευνας 2011	Διαφορά 2011 μεταξύ ΕΛΣΤΑΤ και προβολής έρευνας (θετικά: υπερεκτίμηση προβολής, αρνητικά: υποεκτίμηση προβολής)	Προβολή έρευνας 2021 (Α) με μηδενικό ισοζύγιο διεθνούς μετανάστευσης	Μτβλ [τάση] προβολών έρευνας 2011-2021 (Α)	Προβολή έρευνας 2021 (Β) με νέα διεθνή μετανάστευση (υποθ. : παραμένει το 59% στην 20ετία)	Μτβλ [τάση] προβολών έρευνας 2011-2021 (Β)
ΑΔ/Περ. Αττικής	3.950.213	3,2%	3.830.779	3,0%	4.118.923	-4,3%
ΠΕ Δυτ. Τομέα Αθηνών	520.620	6,3%	516.630	0,8%	539.050	-3,5%
ΠΕ Κεντρ. Τομέα Αθηνών	1.140.943	10,8%	1.052.235	7,8%	1.164.548	-2,1%
ΠΕ Βορ. Τομέα Αθηνών	605.897	2,4%	598.563	1,2%	643.722	-6,2%
ΠΕ Νοτ. Τομέα Αθηνών	553.956	4,6%	540.678	2,4%	580.397	-4,8%
ΠΕ Ανατ. Αττικής	418.473	-16,7%	432.935	-3,5%	464.146	-10,9%
ΠΕ Δυτ. Αττικής	158.678	-1,4%	162.002	-2,1%	167.713	-5,7%
ΠΕ Πειραιώς	481.078	7,1%	460.500	4,3%	485.634	-0,9%
ΠΕ Νήσων	70.568	-5,5%	67.236	4,7%	73.714	-4,5%

Πηγή: Πανεπιστήμιο Πειραιά, και επεξεργασίας ερευνητικής ομάδας

Επειδή στη χώρα μας το τελευταίο διάστημα το προσδόκιμο επιβίωσης έχει σταθεροποιηθεί και οι δείκτες γονιμότητας έχουν κι αυτοί σχεδόν σταθεροποιηθεί σε χαμηλά επίπεδα, αναμένεται ούτως ή άλλως οι μεταβολές που θα προκύψουν στο συνολικό μέγεθος του πληθυσμού της Περιφέρειας αναμένεται να είναι μικρές. Παρόλα αυτά δύσκολα μπορούν να εκτιμηθούν οι πληθυσμιακές εισροές εξωτερικών μεταναστών, αλλά και οι πληθυσμιακές απώλειες λόγω εξωτερικής και εσωτερικής μετανάστευσης που θα προκαλέσει η τρέχουσα οικονομική κρίση. Στις προβολές αυτές είναι χαρακτηριστική η δυναμική αύξηση του μεγέθους του πληθυσμού στην Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής, γεγονός που έρχεται να επιβεβαιώσει τις προβλέψεις για «σημαντική πληθυσμιακή αύξηση στο διάστημα 2001-2021 στα Μεσόγεια, τη Βόρεια Αττική και τη Λαυρεωτική» που είναι οι χωρικές υποενότητες της Ανατολικής Αττικής. Ακολουθεί αύξηση στην Ενότητα Δυτικής Αττικής και στην Ενότητα Νήσων, γεγονός που και αυτό εκτιμήθηκε ανάλογα με «πληθυσμιακή αύξηση στο Θριάσιο (υποενότητα της Δυτικής Αττικής) και ήπια άνοδο στην Ενότητα Νήσων». Ιδιαίτερα για την περιοχή του Θριασίου η μαζική εγκατάσταση βιομηχανιών,

βιοτεχνιών και άλλων δραστηριοτήτων είχε ως συνέπεια ανάλογη αύξηση του πληθυσμού ήδη από τη δεκαετία 1991-2001.

Προβολή έρευνας: Ποσοστιαία (%) μεταβολή του πληθυσμού των Δήμων της Περιφέρειας

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει συγκριτικά στοιχεία (1991 και 2001) για την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού.

Δήμος	1991			2001		
	0-18_%	>65_%	Αναλογία νέων - ηλικιωμένων	0-18	>65	Αναλογία νέων - ηλικιωμένων
ΑΤΤΙΚΗ	24,1%	12,5%	1,9	19,1%	15,0%	1,3
ΑΣΔΑ	27,1%	9,6%	2,8	21,6%	12,8%	1,7
Α. Βαρβάρα	27,5%	9,7%	2,8	22,1%	13,8%	1,6
Καματερό	28,6%	7,5%	3,8	23,7%	10,3%	2,3
Αγ. Ανάργυροι	26,0%	10,4%	2,5	20,6%	13,9%	1,5
Αιγάλεω	25,3%	10,9%	2,3	19,3%	15,1%	1,3
Ιλιον	26,6%	9,7%	2,7	22,2%	12,1%	1,8
Περιστερί	27,8%	8,9%	3,1	20,9%	13,3%	1,6
Πετρούπολη	28,8%	8,1%	3,5	22,8%	11,1%	2,1
Χαϊδάρη	24,8%	12,2%	2,0	19,8%	13,3%	1,5
Φυλή	22,2%	10,6%	2,1	23,7%	14,2%	1,7
Ανω Λιόσια	32,9%	6,9%	4,8	25,9%	9,3%	2,8
Ζεφύρι	37,0%	4,7%	7,8	33,4%	6,0%	5,6

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΛΣΤΑΤ

Σε όλους τους Δήμους—και στις υπερκείμενες ενότητες: Αττική και ΑΣΔΑ— παρατηρείται επιδείνωση του δείκτη «αναλογία νέων/ηλικιωμένων», δηλ. **σαφής γήρανση του πληθυσμού**. Με συγκριτικούς όρους, η κατάσταση είναι αισθητά δυσμενέστερη από ό,τι στην Περιφέρεια Αττικής κατά μέσο όρο, και όλοι οι δήμοι παρουσιάζουν μεγαλύτερη γήρανση από τη μέση. Αυτό δεν αναιρεί ότι υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις και μεταξύ των δήμων του ΑΣΔΑ, με ακραία περίπτωση το Ζεφύρι, και σε μικρότερο βαθμό τα Ανω Λιόσια, το Καματερό και την Πετρούπολη.

Χαρακτηριστικά οικονομικής βάσης (ΑΕΠ, ΑΕΠ κατά κεφαλή, ΑΕΠ ανά τομέα. Μεγέθη, τάσεις, και συγκρίσεις σε διαδημοτικό και ευρύτερο επίπεδο

Χρόνος: πιο πρόσφατα στοιχεία, και χρονοσειρές ανάλογα με το στοιχείο (συνήθως από τα μέσα της δεκαετίας του '90)

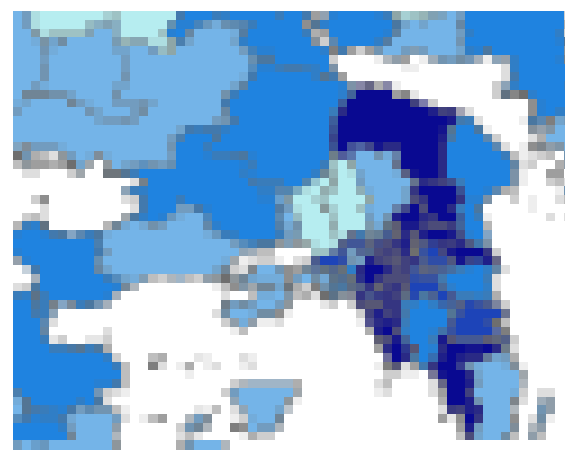
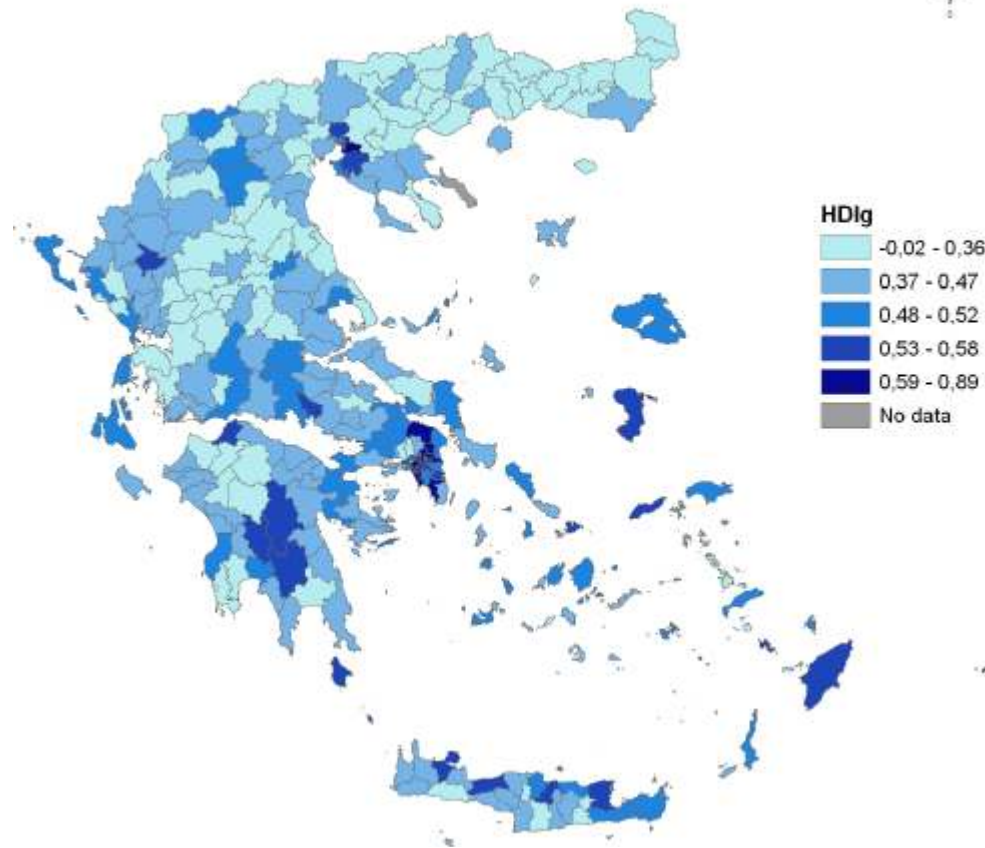
Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

Ανάπτυξη

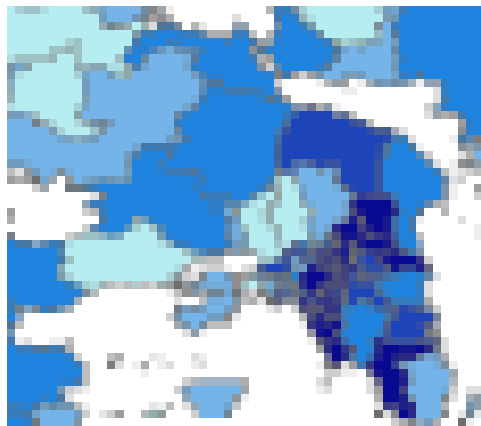
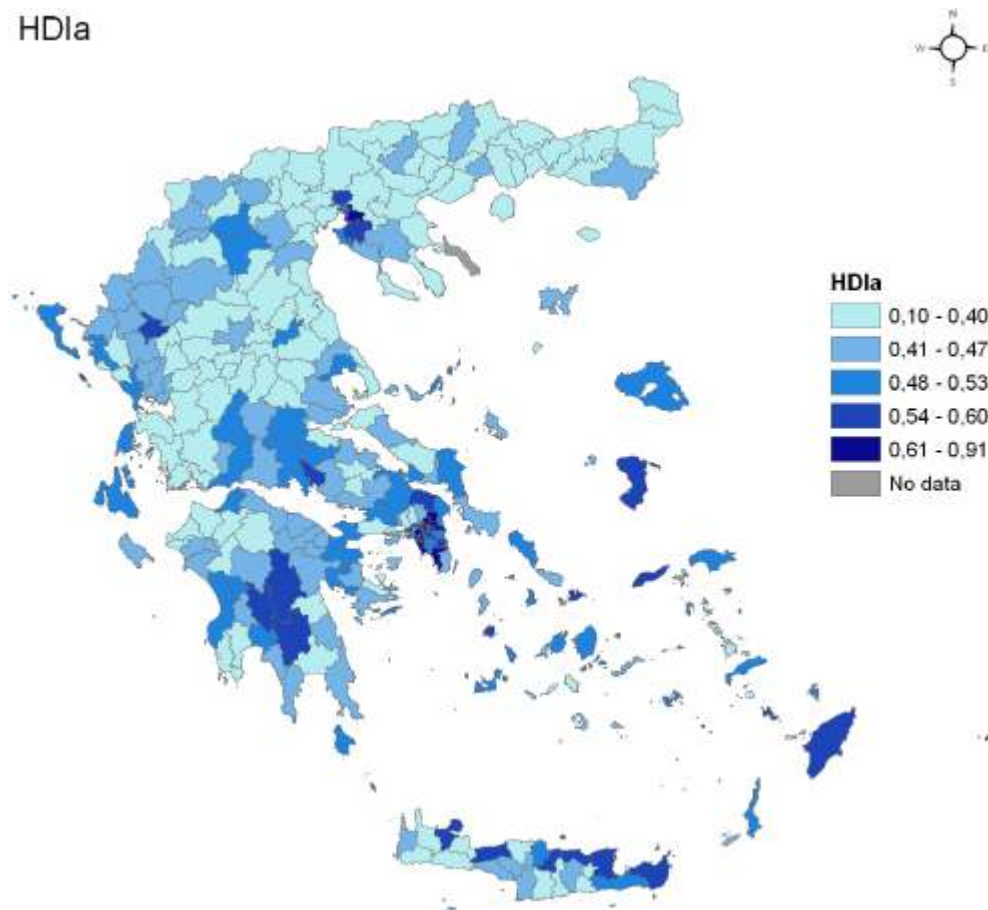
Οι δύο επόμενοι χάρτες καταγράφουν δύο δείκτες ανάπτυξης³ σε επίπεδο Καλλικράτειου δήμου. Εισαγωγικά σημειώνεται ότι η Αττική έχει την καλύτερη επίδοση μεταξύ των περιφερειών.

³ Τους HDIg και HDIa. Βλ. Καλογήρου κá. (2011: κεφ. 7. 1).

HDIg

HDla

Οικονομική βάση

Τομεακή και κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης

Χάρτες για την περιοχή ευθύνης του ΑΣΔΑ, οι οποίοι απεικονίζουν τη θέση των ατόμων στο επάγγελμα, σε δύο διαφορετικές χρονικές στιγμές, με βάση τις απογραφές πληθυσμού του 1991 και του 2001, κατά απογραφικό τομέα.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει στοιχεία για τη θέση στο επάγγελμα, με σύμπτυξη των κατηγοριών που χρησιμοποιήθηκαν στην απογραφή του 1991 από οκτώ σε έξι, χωρίς σημαντικές επιπτώσεις στην ομοιογένεια των νέων κατηγοριών. Όπως φαίνεται στον μεθεπόμενο πίνακα οι αντίστοιχες κατηγορίες στην απογραφή του 2001 ήταν σχετικά διαφοροποιημένες και ως εκ τούτου απαιτήθηκε διαφορετικός χειρισμός για τη σύμπτυξη των κατηγοριών.

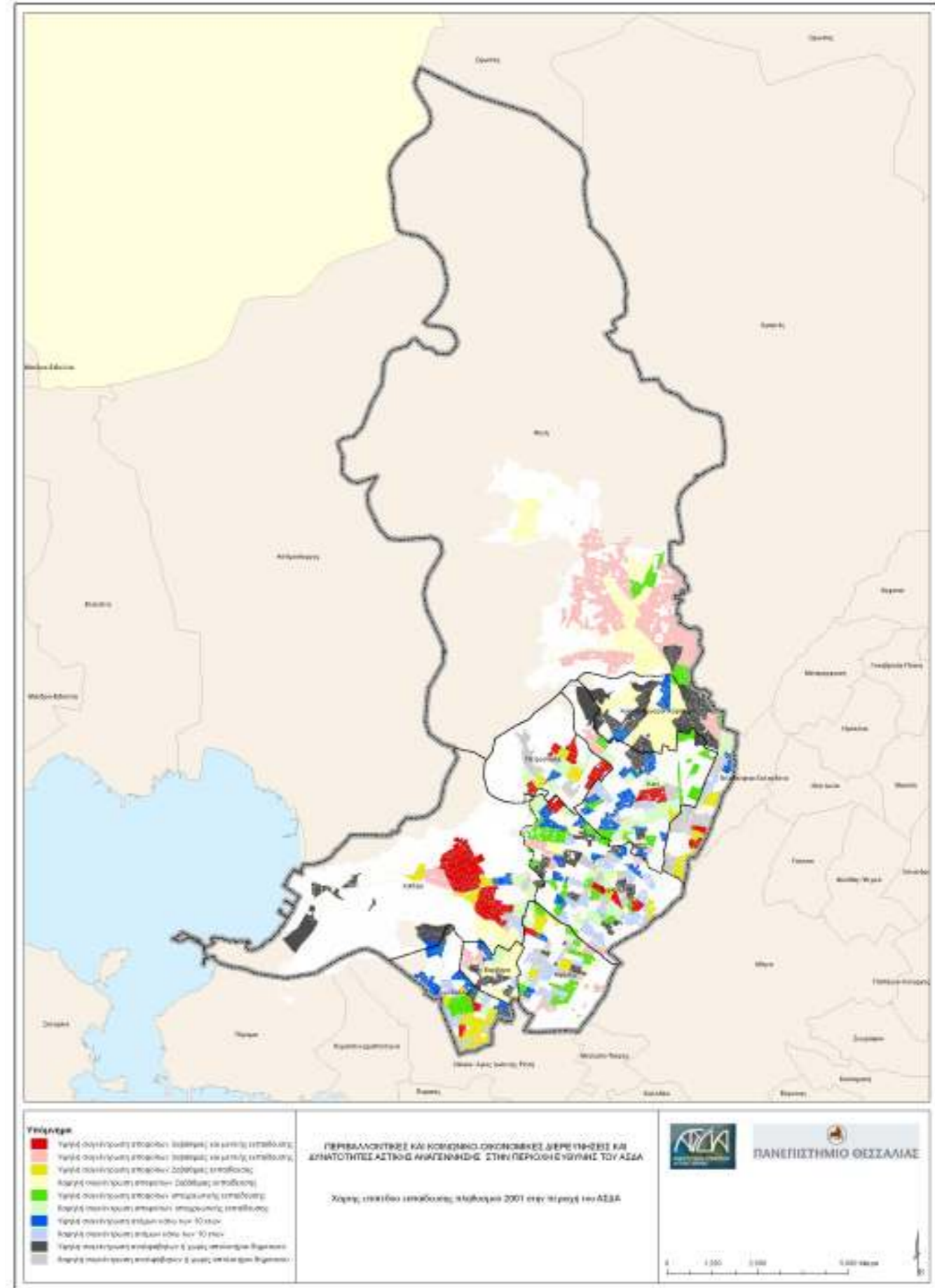
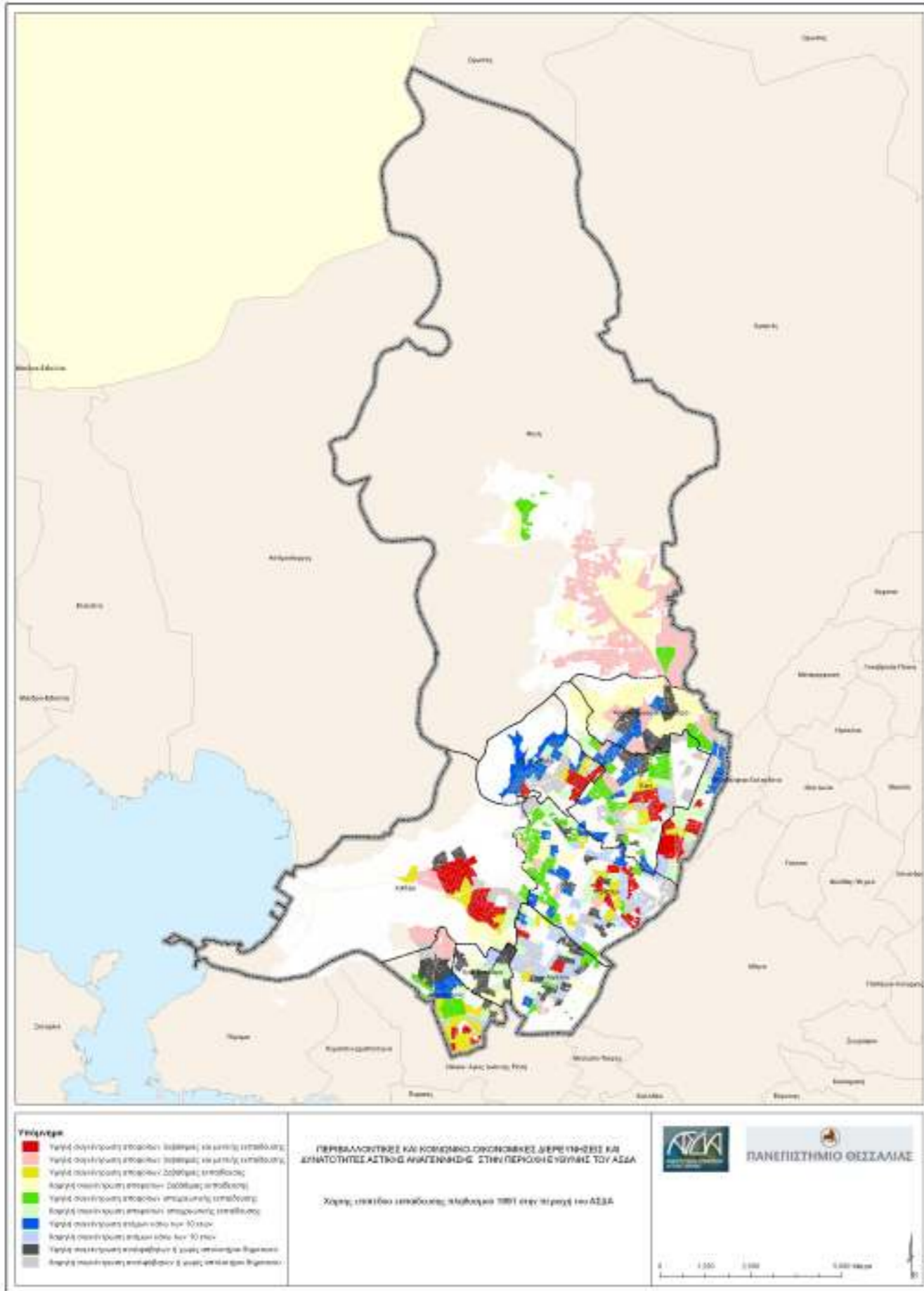
Περιγραφή κατηγορίας απογραφής 1991	Συμπτυγμένες κατηγορίες
Ασκούντες επιστημονικά και ελευθέρια επαγγέλματα, τεχνικοί βοηθοί αυτών κ. π. α. ε.	Επιστήμονες/ΕΕ/Διευθυντικά/Ανώτερα στελέχη
Διευθύνοντες και ανώτερα διοικητικά στελέχη	
Υπάλληλοι γραφείου κ. π. α. ε.	Υπάλληλοι γραφείου κ. π. α. ε.
Έμποροι και πωλητές	Έμποροι και πωλητές
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών	Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών
Απασχολούμενοι στη γεωργία, ζωοκομία, δασοκομία, αλιεία και θήρα	Αγρότες/Εργάτες
Τεχνίτες και εργάτες (εκτός γεωργίας) και χειριστές μεταφορικών μέσων	
Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους, ή δε δήλωσαν επάγγελμα	Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους, ή δε δήλωσαν επάγγελμα

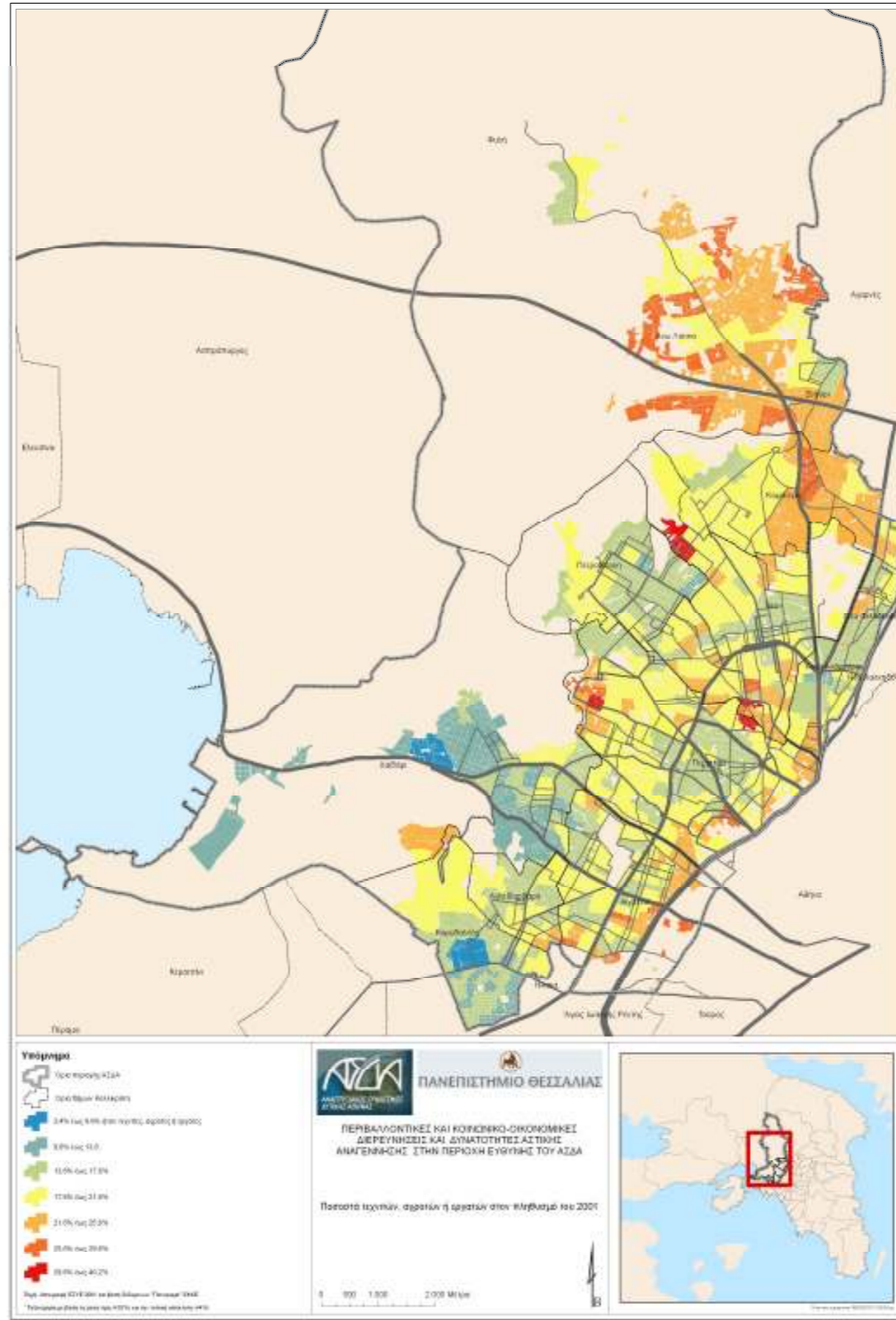
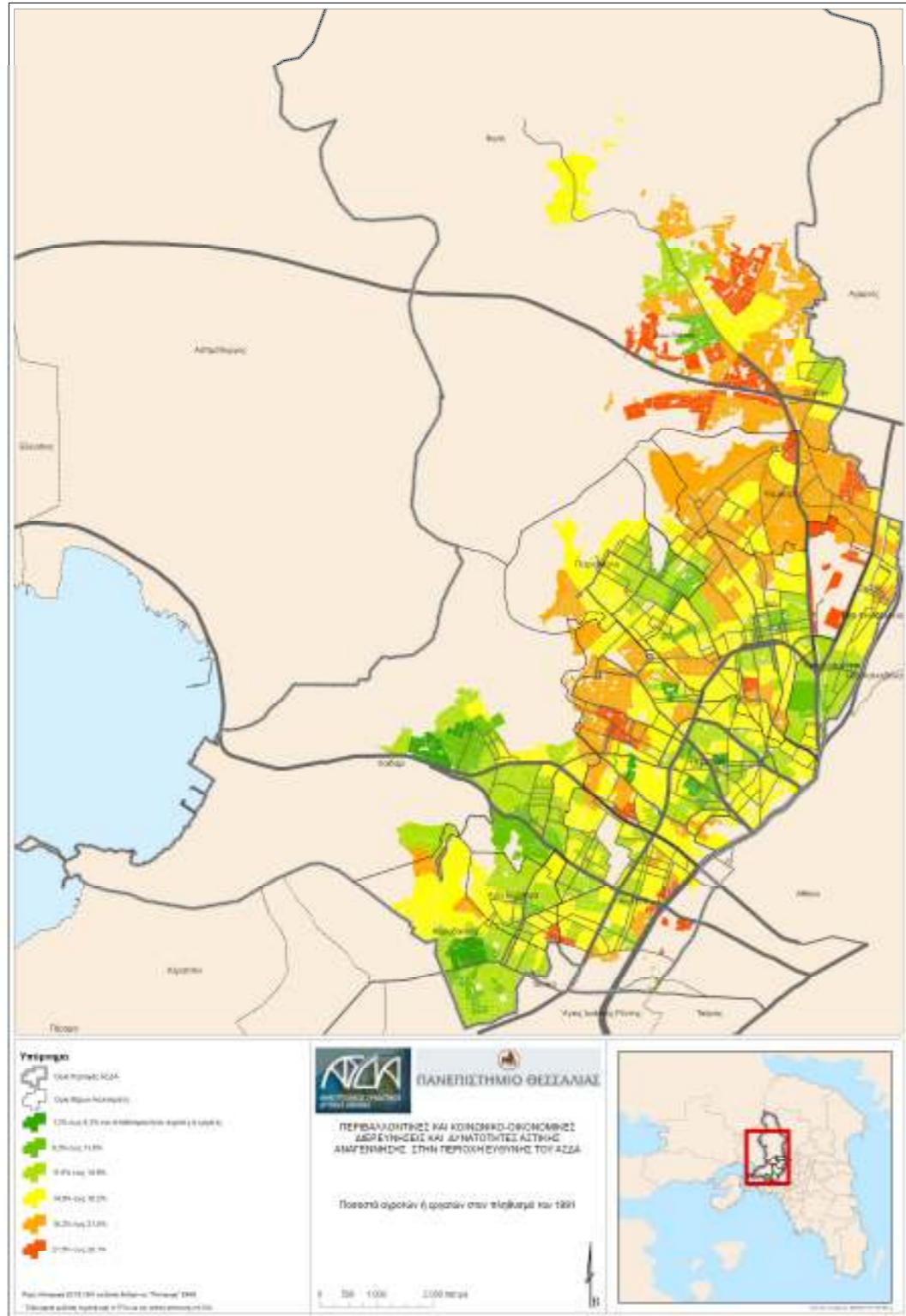
Περιγραφή κατηγορίας απογραφής 2001	Συμπτυγμένες κατηγορίες
Μέλη των βουλευόμενων σωμάτων: ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη	Επιστήμονες/ΕΕ/Διευθυντικά/Ανώτερα στελέχη
Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	
Τεχνολόγοι, τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	
Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα	Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα
Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	Τεχνίτες και χειριστές μηχανημάτων
Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων	
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, αλιείς κ. π. α. ε.	Αγρότες/Εργάτες
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες	
Νέοι άνεργοι	Άνεργοι/Οικονομικά μη ενεργοί
Οικονομικά μη ενεργοί	
Null A	

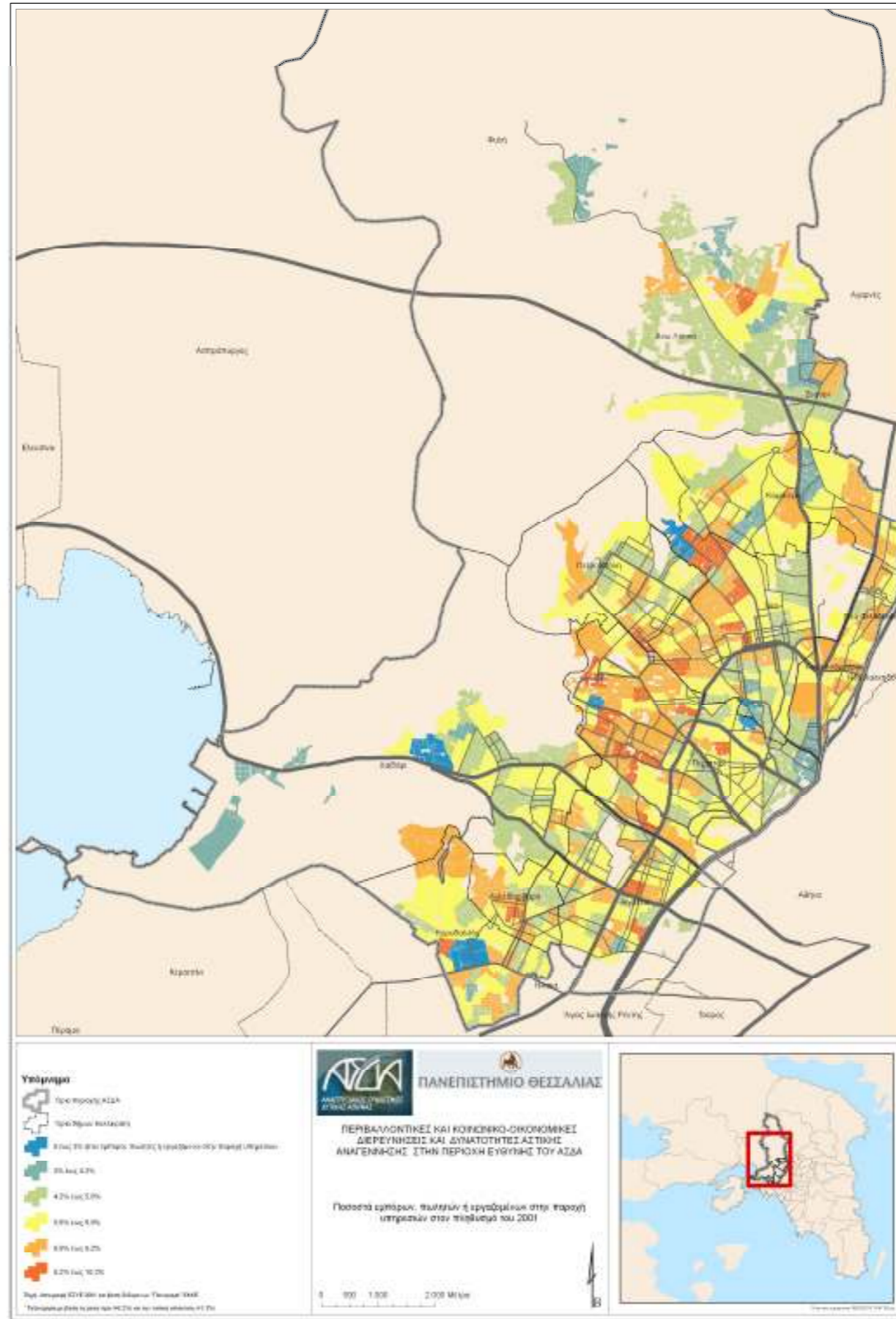
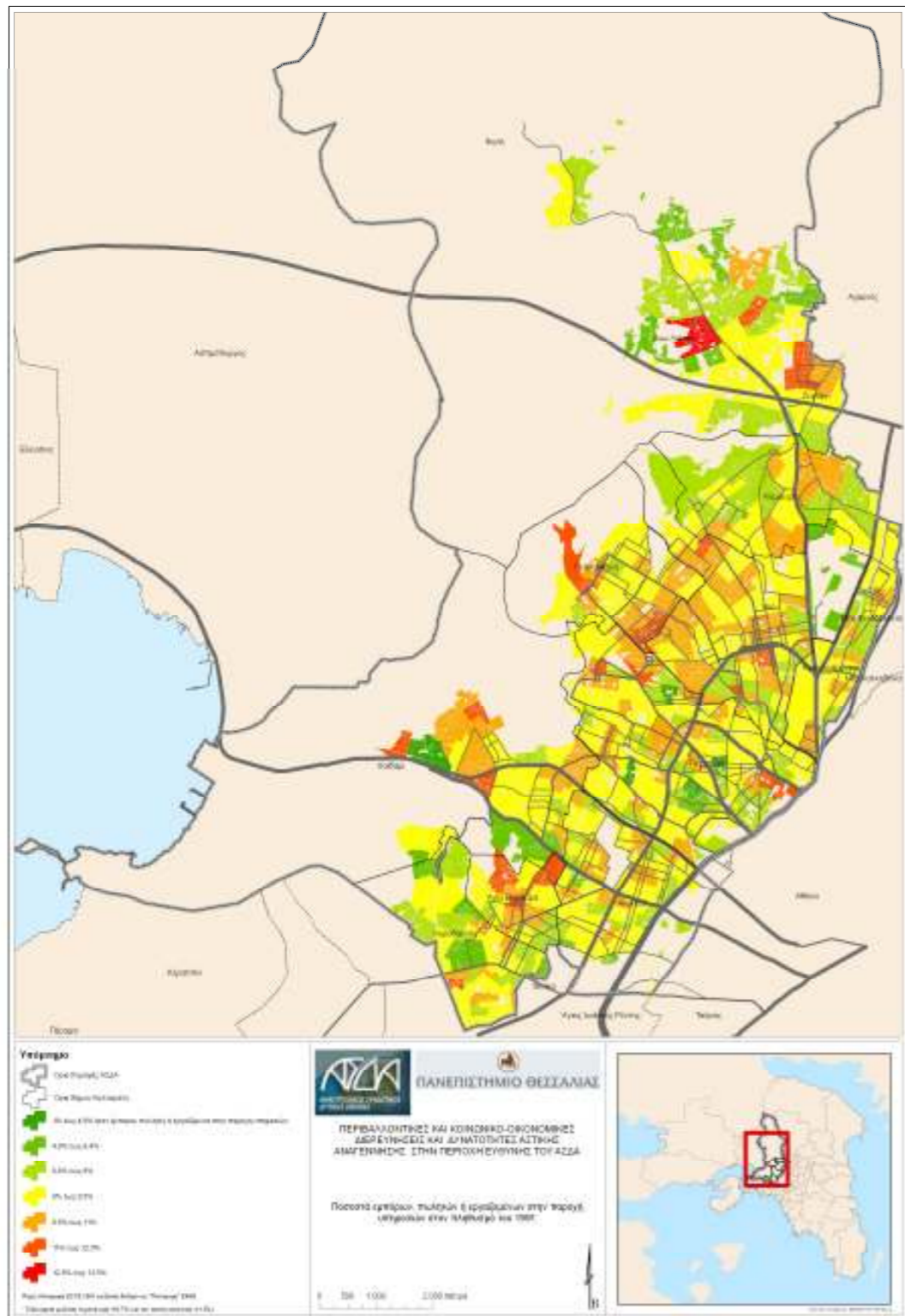
Η ανάλυση των στοιχείων παρουσιάζεται στη συνέχεια.

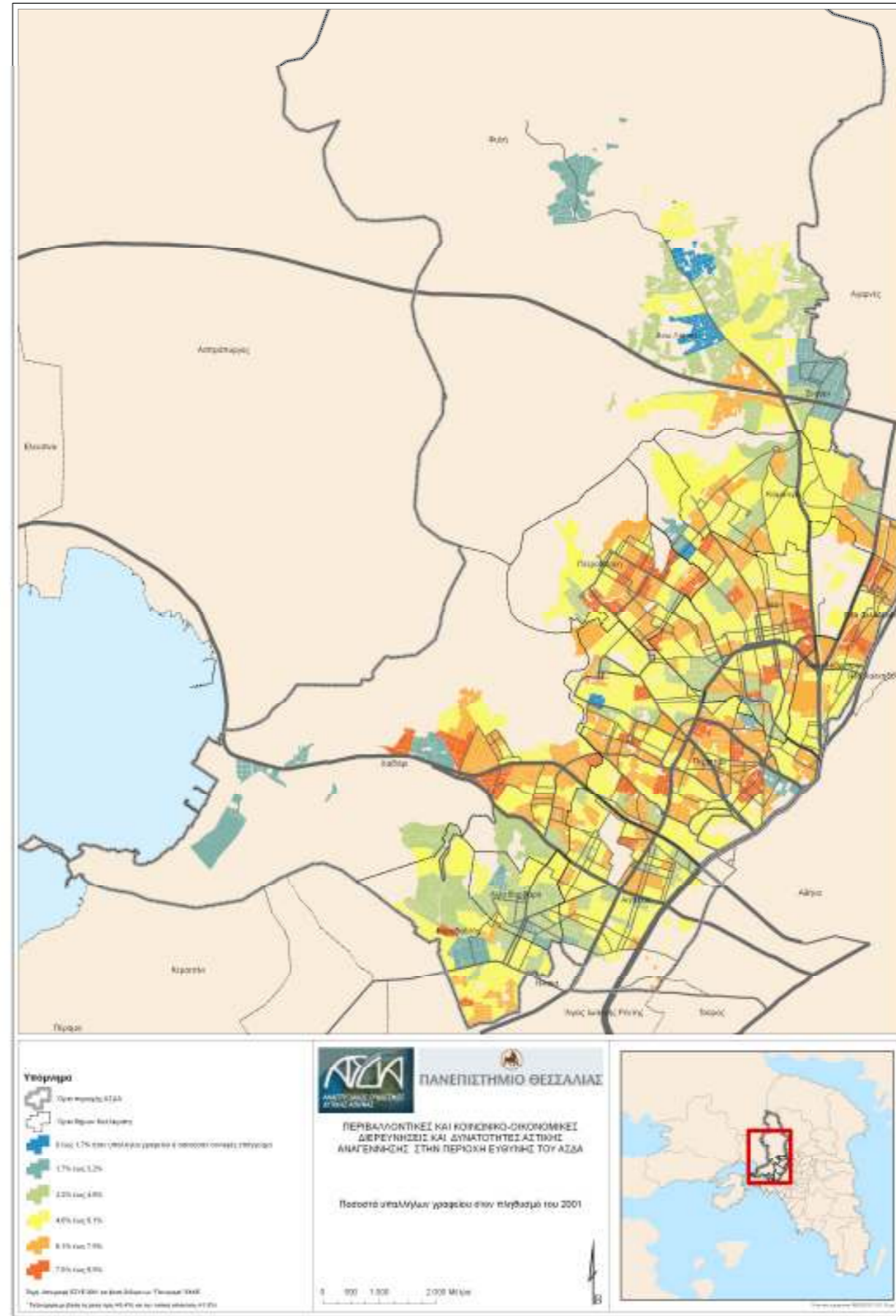
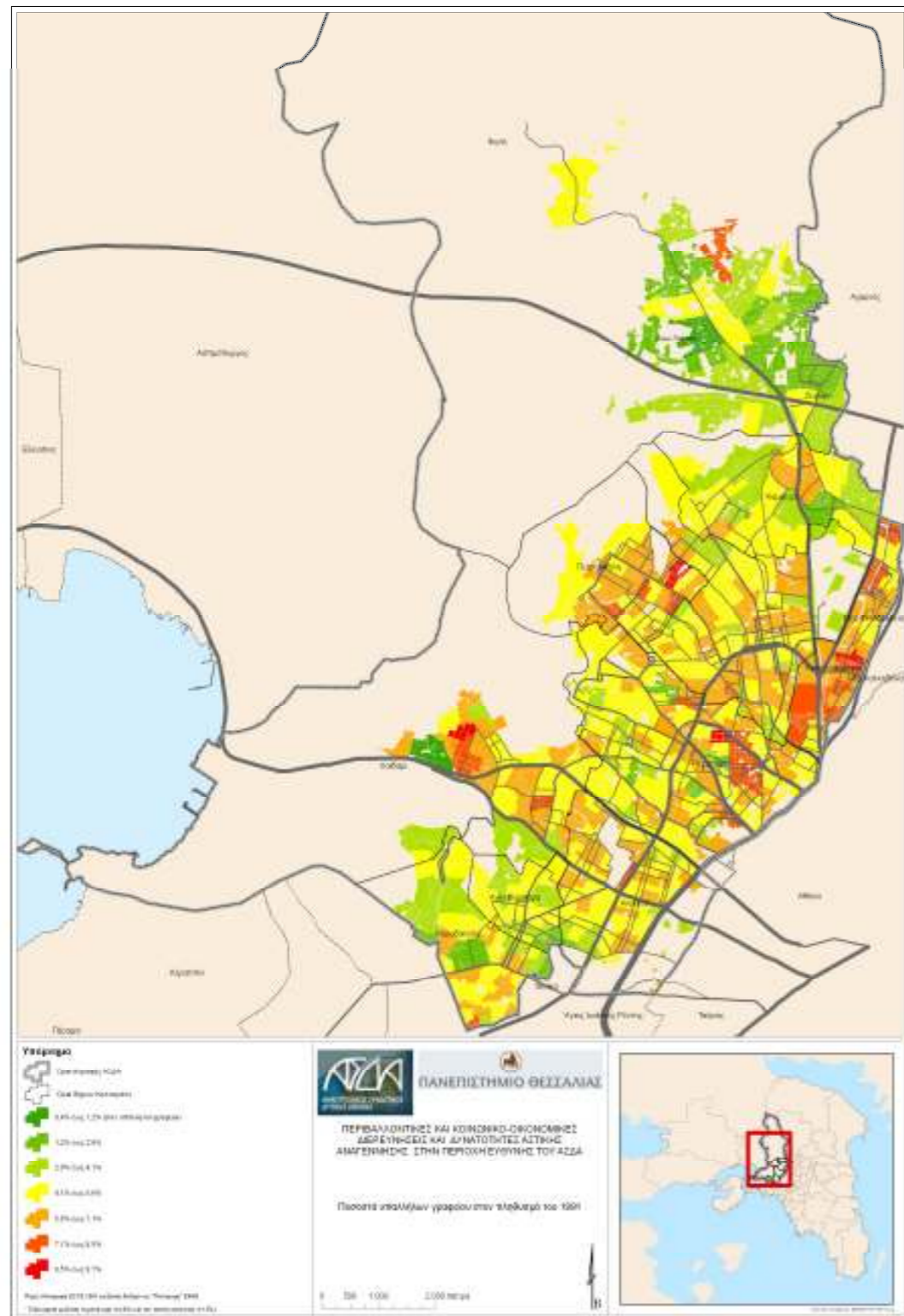
Δήμος	1991					2001				
	Επιστήμονες/ΕΕ/Διευθυντικά/Ανώτερα στελέχη	Υπάλληλοι γραφείου κ. π. α. ε.	Έμποροι, πωλητές και απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών	Τεχνίτες/Αγρότες/Εργάτες	Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους, ή δε δήλωσαν επάγγελμα	Επιστήμονες/ΕΕ/Διευθυντικά/Ανώτερα στελέχη %	Υπάλληλοι γραφείου κ. π. α. ε. %	Έμποροι, πωλητές και απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών %	Τεχνίτες/Αγρότες/Εργάτες %	Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους, ή δε δήλωσαν επάγγελμα %
ΑΤΤΙΚΗ	7,7%	6,4%	9,3%	11,6%	65,1%	14,6%	5,7%	5,8%	16,1%	57,8%
ΑΣΔΑ	4,0%	5,1%	8,7%	16,1%	66,1%	10,5%	5,6%	6,3%	19,1%	58,5%
Α. Βαρβάρα	3,6%	4,1%	9,3%	15,3%	67,7%	8,8%	4,0%	6,7%	18,9%	61,6%
Καματερό	3,9%	5,1%	9,8%	16,4%	64,8%	9,5%	5,5%	6,2%	21,0%	57,9%
Αγ. Ανάργυροι	5,2%	6,5%	8,7%	15,2%	64,4%	11,0%	6,2%	6,4%	18,2%	58,2%
Αιγάλεω	4,2%	5,1%	8,6%	16,2%	65,8%	10,2%	5,3%	6,3%	19,3%	58,8%
Ιλιον	3,9%	5,2%	8,6%	16,6%	65,7%	10,0%	5,6%	6,5%	20,5%	57,5%
Περιστέρι	4,0%	4,7%	8,5%	16,1%	66,7%	10,0%	5,9%	6,7%	19,6%	57,8%
Πετρούπολη	5,2%	6,0%	9,4%	14,7%	64,8%	13,6%	6,5%	6,3%	16,5%	57,1%
Χαϊδάρι	4,3%	5,5%	8,2%	15,1%	66,8%	14,4%	6,2%	5,5%	14,2%	59,8%
Φυλή	3,1%	4,6%	7,8%	16,7%	67,7%	11,4%	2,9%	4,5%	19,0%	62,2%
Ανω Λιόσια	1,9%	3,1%	8,4%	18,5%	68,1%	6,6%	4,3%	5,9%	23,7%	59,6%
Ζεφύρι	1,9%	2,9%	9,5%	17,2%	68,6%	6,4%	3,3%	5,7%	20,5%	64,2%

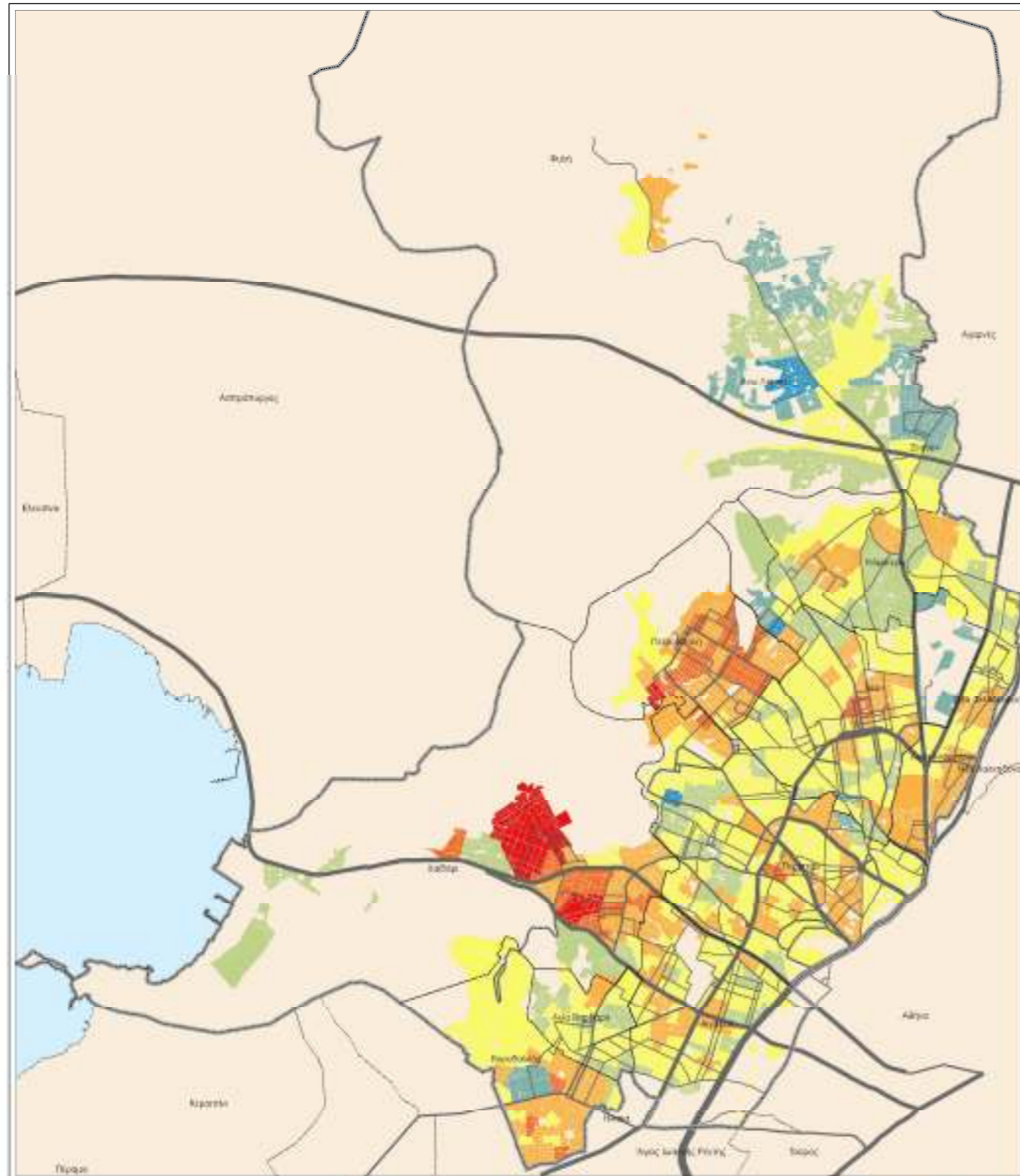
Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

Υπόμνημα

- 0% έως 2,74%
- 2,74% έως 5,2%
- 5,2% έως 8,2%
- 8,2% έως 11,8%
- 11,8% έως 14,2%
- 14,2% έως 17,3%
- 17,3% έως 21,49%

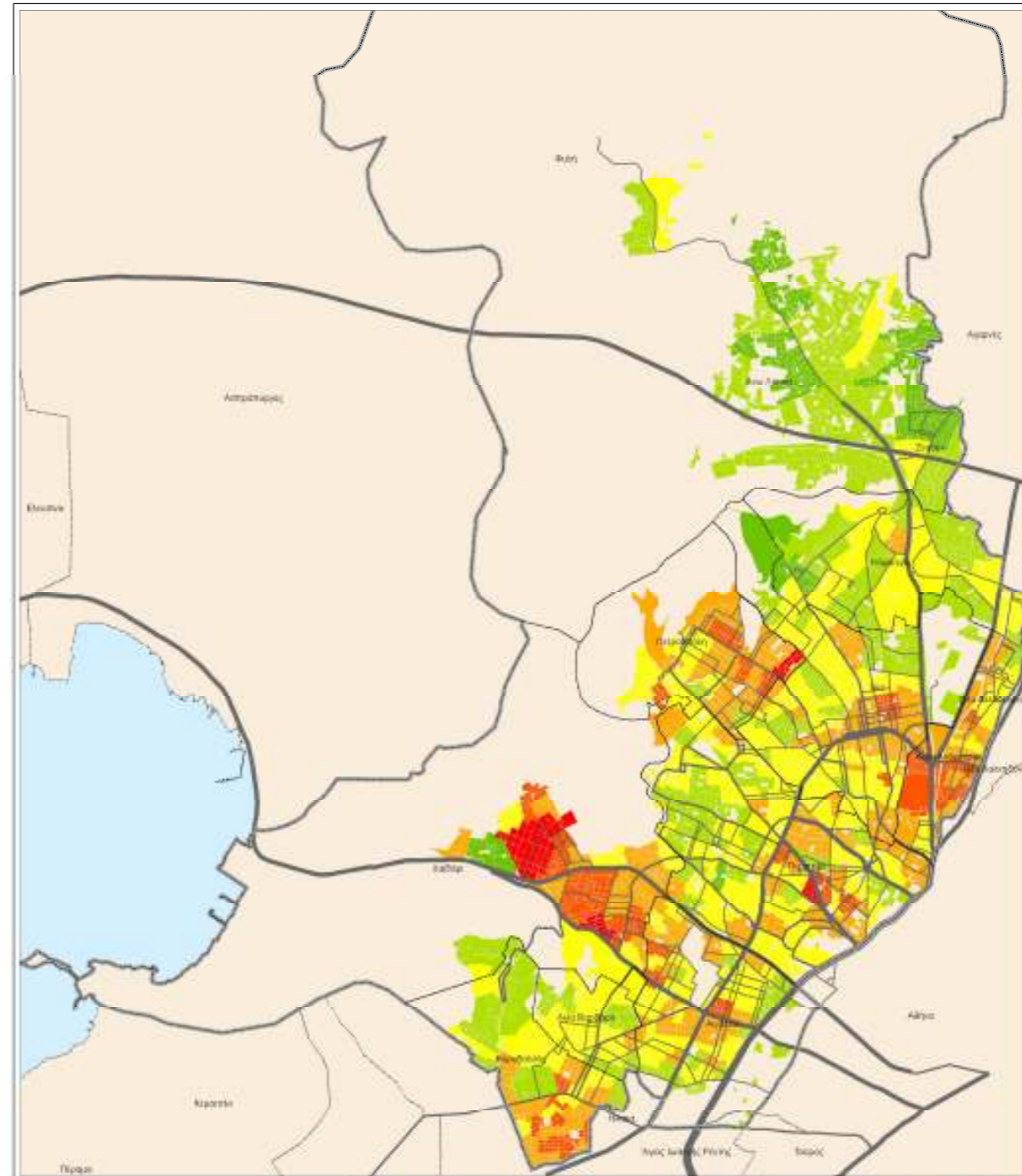
Πηγή: στοιχεία ΣΥΕ-ΕΠΙΠΕ, με βάση δεδομένα Τ.Π.Α.Α.Ε. 2001
 *Τοπογραφικό σχέδιο με κλίμακα 1:50.000 σε ένα φύλλο κλίμακας 1:25.000

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΑΝΤΙΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΣΙΟ ΑΘΗΝΑΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΥΡΩΠΗΣ ΤΟΥ ΑΣΣΑ

Ποσοστά κατοικιών, εμβαδών, πληθυσμών, δορυφορικών ή οικιστικών οικοπέδων στα έτη 1991 και 2001

0 100 1.000 2.000 Μήτρα

Υπόμνημα

- 0% έως 1,4%
- 1,4% έως 2%
- 2% έως 4,6%
- 4,6% έως 7,8%
- 7,8% έως 11%

Πηγή: στοιχεία ΣΥΕ-ΕΠΙΠΕ, με βάση δεδομένα Τ.Π.Α.Α.Ε. 1991
 *Τοπογραφικό σχέδιο με κλίμακα 1:50.000 σε ένα φύλλο κλίμακας 1:25.000

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΑΝΤΙΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΣΙΟ ΑΘΗΝΑΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΥΡΩΠΗΣ ΤΟΥ ΑΣΣΑ

Ποσοστά κατοικιών, εμβαδών, πληθυσμών, δορυφορικών ή οικιστικών οικοπέδων στα έτη 1991

0 100 1.000 2.000 Μήτρα

Χαρακτηριστικά και χωρική διάρθρωση των παραγωγικών τομέων

Το τμήμα αυτό έχει ως αφετηρία στο επίπεδο της Αττικής (ως προσέγγιση της ΜΠΑ), ενώ παράλληλα γίνονται κατά περίπτωση επισημάνσεις για την περιοχή του ΑΣΔΑ. Πριν από την ανάλυση των επιμέρους τομέων, παρατίθενται τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (έτος 2009, Προσωρινά στοιχεία. Σε τρέχουσες τιμές. Σε εκατ. €) για την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά ομάδα κλάδων, που δίνει μια σαφή εικόνα για την παραγωγική βάση της Αττικής κατά την έναρξη της κρίσης. Προκύπτει σαφώς ο μητροπολιτικός χαρακτήρας της Αττικής, αλλά υπενθυμίζεται ότι αυτό δεν αντανακλάται με γραμμικό τρόπο στα χαρακτηριστικά της περιοχής του ΑΣΔΑ.

	ΧΩΡΑ		Αττική	
A Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	6.370	3,1%	337	0,3%
B Ορυχεία και Αλιεία Γ Μεταποίηση				
Δ Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού	27.677	13,4%	10.215	10,4%
Ε Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης				
ΣΤ Κατασκευές	11.970	5,8%	4.508	4,6%
Ζ Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσικλετών Η Μεταφορά και Αποθήκευση	53.761	26,0%	23.473	23,8%
Θ Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης				
Ι Ενημέρωση και Επικοινωνία	8.910	4,3%	6.769	6,9%
Κ Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές Δραστηριότητες	9.191	4,4%	6.358	6,4%
Λ Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας	25.881	12,5%	15.276	15,5%
Μ Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες Ν Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες	12.327	6,0%	8.539	8,7%
Ξ Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα Ο Εκπαίδευση				
Π Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα	40.355	19,5%	17.919	18,2%
Ρ Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία Σ Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών				
Τ Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, μη Διαφοροποιημένες Δραστηριότητες Νοικοκυριών που αφορούν την Παραγωγή Αγαθών και Υπηρεσιών για Ίδια Χρήση Υ Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων	10.168	4,9%	5.206	5,3%
Σύνολο	206.610	100,0%	98.600	100,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πρωτογενής τομέας

Ο πρωτογενής τομέας και η γεωργική γη έχουν συρρικνωθεί πάρα πολύ στην Αττική σε σχέση με την κατάσταση μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες, και όσον αφορά τις περιοχές που βρίσκονται σε επαφή ή μικρή σχετικά απόσταση από τη Δυτική Αθήνα, πρέπει αν σημειωθούν το Θριάσιο Πεδίο και ο Ελαιώνας, που έχουν χάσει κάθε γεωργικό χαρακτήρα.. Και οι πιο απομακρυσμένοι σχετικά αγροτικοί οικισμοί

στρέφονται σε τριτογενείς δραστηριότητες με κύρια αιχμή τον παραθερισμό-τουρισμό. Αν και στην Αττική κατά την περίοδο της κρίσης αλλά μερικώς και πιο πριν (υπό την επίδραση της ζήτησης για βιολογικά προϊόντα) υπάρχουν ενδείξεις κάποιας ανάκαμψης του πρωτογενούς, στην περιοχή του ΑΣΔΑ ειδικότερα, δεν υπάρχουν τέτοια δείγματα, με διατήρηση κάποιας δραστηριότητας μόνο στην ανθοκομία και τα κηπευτικά (Περιφέρεια Αττικής 2011: 187-188).

Δευτερογενής τομέας

Η ευρύτερη περιοχή της Αθήνας αποτέλεσε το κατ' εξοχήν βιομηχανικό κέντρο στη μετα-πολεμική ιστορία της χώρας. Μεταπολιτευτικά και μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980, η εξέλιξη και η διάρθρωση της βιομηχανικής δραστηριότητας στη χώρα, προσδιορίζεται από 3 (τουλάχιστον) παράγοντες:

- Την έκθεση της ελληνικής οικονομίας και της βιομηχανίας στον διεθνή ανταγωνισμό, που καταγράφεται ως τελεσίδικη και μη αντιστρεπτή διαδικασία, στο πλαίσιο της ΕΕ αλλά και της παγκοσμιοποίησης.
- Η πίεση που ασκήθηκε στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας και βιομηχανίας από την παρατεταμένη διεθνή οικονομική κρίση και συνεπάγεται (εκτός των άλλων) την ανακοπή της εισροής ξένων επενδυτικών κεφαλαίων και της εκροής εργατικού δυναμικού. Προφανώς η ελληνική κρίση, στο μέτρο που έχει αυτοτελή χαρακτηριστικά, δημιουργεί πρόσθετες πιέσεις για τους κλάδους και τις μονάδες που στρέφονται στην εσωτερική αγορά.
- Οι εμφανείς αρνητικές συνέπειες της χωρικής υπερσυγκέντρωσης της βιομηχανίας, που έθεσαν πριν από δεκαετίες, ήδη, σε κίνηση πολιτικές κινήτρων για την περιφερειακή ανάπτυξη και αντικινήτρων για τη βιομηχανική ανάπτυξη κυρίως στην Αθήνα αλλά και στα άλλα μεγάλα αστικά κέντρα.

Οι παράγοντες αυτοί είχαν οδηγήσει, ήδη πριν την εκδήλωση της κρίσης, σε σημαντικές αναδιαρθρώσεις, που συνεπάγονται είτε αναστολή λειτουργίας, είτε μετεγκατάσταση. Η διαδικασία αυτή που συμπεριλαμβάνει τις συνέπειες της αποβιομηχάνισης και της ανάπτυξης σε ότι αφορά τις σχετικά μεγάλες επιχειρήσεις οδήγησε σε μετεγκατάσταση τους, είτε σε περιοχές εκτός Λεκανοπεδίου, είτε σε περιοχές εκτός Αττικής. Υπέρ της παραμονής σε μια θέση, που δεν απέχει πολύ από το κέντρο, συνηγορεί η μεγάλη αγορά της Αττικής και η υφιστάμενη δικτύωση παροχής υπηρεσιών και ενδιάμεσων αγαθών από επιχειρήσεις σε επιχειρήσεις—και από αυτή την άποψη η περιοχή του ΑΣΔΑ παρουσιάζει πλεονέκτημα--, ενώ προς την αντίθετη κατεύθυνση, δηλαδή εκτός Αττικής ωθούν οι τιμές των οικοπέδων και ακινήτων, οι αναπτυξιακοί νόμοι και η δυσλειτουργία της πόλης, που προκύπτει από την έκταση των χρήσεων των υφιστάμενων υποδομών, μια και η κατάσταση αυτή αποτελεί δηλαδή αποτέλεσμα της συγκέντρωσης πληθυσμού και δραστηριοτήτων και της καθυστερημένης ανάπτυξης των υποδομών.

Οι μετασχηματισμοί αυτοί, δηλαδή η αποβιομηχάνιση (που υπήρχε και προ κρίσης, και συνεχίζεται βέβαια κατά τη διάρκειά της) και η μετεγκατάσταση μεγάλων μονάδων οδηγούν σε φαινόμενα αστικής διάχυσης π. χ. στις εκτός Λεκανοπεδίου περιοχές και σε φαινόμενα εγκατάλειψης υφιστάμενου κελύφους σε περιοχές μέσα στο Λεκανοπέδιο δηλαδή τις ιστορικές ή παλαιές βιομηχανικές περιοχές. Η κατάσταση αυτή αποτελεί κίνδυνο και ευκαιρία. Ο κίνδυνος συνίσταται στη σπατάλη και φθορά φυσικών πόρων, ενώ η ευκαιρία είτε στη δυνατότητα ανάπλασης και επανένταξης με νέες χρήσεις στην περιοχή των στοιχείων που εγκαταλείπονται, είτε στην απελευθέρωση των διαθέσιμων εκτάσεων. Το λιανικό εμπόριο και η αναψυχή κινούνται ήδη προς την κατεύθυνση αυτή, ενώ παρατηρούνται και τάσεις εγκατάστασης και της διοίκησης σε προσαρμοσμένα κατάλληλα πρώην βιομηχανικά κτήρια. Η αναδιάρθρωση αυτή, που οδηγεί και σε περιορισμό της απασχόλησης, ως συνέπεια άρσης της λειτουργίας μετεγκατάστασης και τεχνολογικών αλλαγών, έχει διαφορετικές επιπτώσεις στις μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα σε αυτές που δεν έχουν επιλέξει το μέγεθός τους, δηλαδή στις μονάδες των οποίων το μέγεθος προκύπτει ως αδυναμία ανάπτυξης και συσσώρευσης. Αυτές οι μονάδες κινούνται μεταξύ πρακτικών οικονομικού λογισμού και στρατηγικής επιβίωσης, που όταν διαφεύγουν των κατά καιρούς αντικειμενικών κριτηρίων ή άλλων φορολογικών επιβαρύνσεων, διασφαλίζουν τη συνέχεια της λειτουργίας των μονάδων τους και αναγκάζονται να κινούνται μεταξύ εξωτερίκευσης κατά το δυνατόν του κόστους τους, παραοικονομίας και θετικών οικονομικών δράσεων. Οι επιπτώσεις στο χώρο από τις δύο πρώτες συμπεριφορές είναι προβληματικές γιατί εκτός από την αργία και την εγκατάλειψη, μπορούν να οδηγήσουν σε ραγδαία υποβάθμιση ολόκληρων περιοχών και σε σημαντικούς χωρικούς διαχωρισμούς.

Η **λατομική δραστηριότητα** στην Αττική έχει παράδοση που ξεκινάει από την αρχαιότητα, κατά την οποία ο ορυκτός πλούτος ορισμένων περιοχών (Λαύριο, Πεντέλη) συντέλεσε στην οικονομική και πολιτιστική υπεροχή της Αθήνας στην Μεσόγειο. Παρά το ότι η εξορυκτική δραστηριότητα παρέμεινε σημαντική μέχρι τους μεταπολεμικούς χρόνους, είχε μέχρι ο τότε ελεγχόμενες επιπτώσεις στο Αττικό τοπίο, μια και ήταν συγκεντρωμένη σε περιορισμένες περιοχές απρόσιτες από τους κατοίκους. Κατά την μεταπολεμική περίοδο και μέχρι τις μέρες μας, η λατομική δραστηριότητα συνδέθηκε κυρίως με την εκτενή κατασκευαστική δραστηριότητα, που είχε ανάγκη αδρανών υλικών. Με το πέρασμα των ετών, η συνεχής επέκταση της πόλης, συχνά χωρίς σχέδιο, οδήγησε στην ενσωμάτωση των λατομείων στον οικιστικό ιστό, ενώ ταυτόχρονα πολλά από αυτά εγκαταλείφθηκαν, αλλά δεν αποκαταστάθηκαν, αφού δεν υπήρχε (τουλάχιστον μέχρι το 1984) το κατάλληλο νομικό πλαίσιο ούτε η πρόθεση των επιχειρηματιών. Αντίθετα συχνά μετατράπηκαν σε χώρους απόρριψης προϊόντων εκσκαφών ή κατεδαφίσεων. Αποτέλεσμα αυτής της ληστρικής για το περιβάλλον επέμβασης είναι η δημιουργία χώρων εντελώς αποψιλωμένων, με επικίνδυνες κλίσεις, υψηλά πρηνή και σαθρά εδάφη, εικόνα πλέον χαρακτηριστική σε ορισμένες πρώην προαστιακές περιοχές της Αθήνας γύρω από το

Αιγάλεω όρος, τα Τουρκοβούνια και τον Υμηττό. Το φαινόμενο δυστυχώς συνεχίζει να αναπαράγεται, με έντονη πλέον πρόκληση σοβαρής οπτικής ρύπανσης, και είναι παρόν και στην περιοχή του ΑΣΔΑ. Για το λόγο αυτό, κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε αναλυτικότερο στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη χωροθέτηση και λειτουργία των λατομείων.

Το εν λόγω νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας λατομείων μαρμάρων και αδρανών υλικών καθορίζεται από μια σειρά νόμων και ΠΔ (ΠΔ 285/79, Ν 669/77, Ν1428/84, Ν 2115/93), καθώς και από νόμους και αποφάσεις σχετικούς με περιβαλλοντικά, χωροταξικά και πολεοδομικά θέματα (Ν. 998/79, Ν. 1515/85, Ν. 1650/86, ΚΥΑ 59388/88, ΚΥΑ 69269/90). Οι βασικές προϋποθέσεις για τη λειτουργία ενός λατομείου περιλαμβάνουν την άδεια μίσθωσης ή εκμετάλλευσης από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Ανάπτυξης, την υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αποκατάστασης της περιοχής μετά την επέμβαση, και την έγκριση επέμβασης σε δασική έκταση, από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας. Η ανανέωση όμως της άδειας λειτουργίας τους γίνεται μέσω συμβάσεων περιορισμένου χρόνου που εκδίδονται από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις. Τα περισσότερα ενεργά λατομεία αδρανών υλικών λειτουργούν μόνο με την πρώτη άδεια, που συνήθως προϋπάρχει του 1986 και παρά την λήξη της το 1994, ανανεώνεται κατά διαστήματα. Υπάρχουν περιπτώσεις λειτουργίας λατομείων και μέσα σε αρχαιολογικούς χώρους, δασικές ή αναδασωτέες περιοχές, τοπία φυσικού κάλλους ή κοντά σε οικισμούς. Η κατάσταση των ανενεργών λατομείων είναι αρκετά περίπλοκη εξ αιτίας των πολλαπλών διεκδικήσεων από διαφορετικούς φορείς και ιδιώτες, και του ασαφούς, στις περισσότερες περιπτώσεις, ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Για τον λόγο αυτό και λόγω δυσκολίας απαλλοτρίωσης ή απουσία σοβαρής διεκδίκησης των περιοχών αυτών από το δημόσιο, έχουν υλοποιηθεί ελάχιστες αναπλάσεις σε σχέση με τον αριθμό των ανενεργών λατομείων. Από τα 80 ανενεργά λατομεία της Αττικής, μόνο 7 έχουν μετατραπεί σε υπαίθρια θέατρα και 14 σε αθλητικούς χώρους, κυρίως λόγω αντιδράσεων, ενώ ελάχιστα έχουν μετατραπεί σε πνεύμονες πρασίνου. Τελευταίως πάντως ορισμένα χρησιμοποιούνται για την εναπόθεση υλικών εκσκαφών, με τρόπο οργανωμένο και ανταποδοτικό, ενώ έχουν ανατεθεί από τον ΟΡΣΑ και περιβαλλοντικές μελέτες αποκατάστασης αργούντων λατομείων

Δεδομένου ότι η λατομική δραστηριότητα αφορά κυρίως σε ασβεστολιθικά υλικά, που συναντώνται σε μεγάλο ποσοστό στα πετρώματα του ελλαδικού χώρου (ελαστική κατηγορία), υπάρχει δυνατότητα μεταφοράς ορισμένων εκμεταλλεύσεων, που γειτνιάζουν με οικιστικές περιοχές σε άλλες ελεγχόμενες λατομικές ζώνες.

Τριτογενής τομέας

Ο τριτογενής είναι ο τομέας όπου πραγματοποιούνταν μέχρι την εκδήλωση της κρίσης οι περισσότερες αλλαγές και μετασχηματισμοί, τόσο προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού των επιχειρηματικών διαδικασιών του κλάδου, όσο και των χωρικών στοιχείων. Η χωρική διάρθρωση των υπηρεσιών πρέπει να προκύπτει ως συνισταμένη

αγοραίων συνθηκών, αλλά και του σχεδιασμού με στόχο τη χωρική διάχυση της συγκεκριμένης ανάπτυξης, την αποφυγή φαινομένων υποβάθμισης πόρων και τον περιορισμό ακραίων φαινομένων χωρικής εξειδίκευσης, που μπορούν να οδηγήσουν σε φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού, είτε προς τα πάνω, είτε προς τα κάτω. Η τάση ανάπτυξης λιανικού εμπορίου μεγάλων επιφανειών σε βάρος του λιανικού εμπορίου των μικρών καταστημάτων της γειτονιάς και ο ρόλος του αυτοκινήτου και των μετακινήσεων στη διαδικασία αυτή αποτελούν παράδειγμα προς την κατεύθυνση αυτή. Ο τουρισμός και η υποδομή αποτελούν τυπικό παράδειγμα κάμψης και απαξίωσης ενός ιστορικού, πολιτιστικού και φυσικού πόρου, λόγω υπερσυγκέντρωσης δραστηριοτήτων, δυσλειτουργίας και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, αλλά και ανασυγκρότησης των υποδομών του κλάδου μέσα από ενισχύσεις. Οι προαναφερόμενες τάσεις ανακόπηκαν σε σημαντικό βαθμό λόγω της κρίσης, όταν συνδέονταν με μια δυναμική μεγέθυνσης των εμπλεκόμενων δραστηριοτήτων, και αντικαταστάθηκαν από μια εντεινόμενη συρρίκνωση του τομέα. Στην περίπτωση της Δυτικής Αθήνας το φαινόμενο παρουσιάζει μεγάλη ένταση, αν και η ποσοτική του καταγραφή αναμένει τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της απογραφής του 2011 για την απασχόληση (που, σε κάθε περίπτωση, θα είναι χρήσιμα όχι τόσο ως στατική εικόνα, δεδομένου ότι η κρίση βρίσκεται σε εξέλιξη, όσο ως δείκτες των τάσεων κατά τα τελευταία χρόνια).

Στο εσωτερικό του τριτογενούς, η δραστηριότητα **χονδρεμπορίου και αποθηκείσεων** παρουσιάζει έντονα διάσπαρτη διάταξη στο χώρο. Σημαντικό μέρος της συγκεντρώνεται στα βιομηχανικά πάρκα του Θριασίου Πεδίου (κυρίως στην θεσμοθετημένη ζώνη της ΠΑΕΓΑΕ) ή σε μεγάλες βιομηχανικές συγκεντρώσεις (π. χ. στον Ελαιώνα), δηλ. σε θέσεις δορυφορικές της περιοχής του ΑΣΔΑ που έχουν επιπτώσεις στον τελευταίο (πχ. με αφετηρία την κυκλοφορία, είτε ως προς τους διαμπερείς φόρτους είτε ως προς τη μόλυνση της ατμόσφαιρας). Συγκεντρώσεις παρατηρούνται επίσης στους Δήμους Αθηναίων, Πειραιά, Περιστερίου (ΑΣΔΑ) και Αχαρνών. Γενικότερα, οι δήμοι που συγκεντρώνουν μεγάλη έκταση αυτής της δραστηριότητας βρίσκονται στην Δυτική Αθήνα, ενώ οι μεγαλύτερες μονάδες με διεθνή προσανατολισμό τελευταίως βρίσκουν χώρους εγκατάστασης στο Θριάσιο Πεδίο και στα Μεσόγεια.

Ο τομέας του **λιανικού εμπορίου** παραμένει ισχυρός στην Αττική, χωρίς ακόμα να έχει αποκτήσει χαρακτηριστικά και εξειδίκευση που να απευθύνεται στη διεθνή αγορά. Αντίθετα διαπιστώνονται τάσεις ίδρυσης αλυσίδων καταστημάτων της ευρωπαϊκής αγοράς στην Αθήνα. Η χωροθετική κατανομή του λιανικού εμπορίου ακολουθεί τις τάσεις συγκέντρωσης των κεντρικών λειτουργιών με επικέντρωση στους δύο κεντρικούς δήμους (Αθήνα και Πειραιά), στο σύστημα των πυρηνικών κέντρων του ΠΣΠ (αλλά σταδιακά και της ΜΠΕ) με υπερτοπικό χαρακτήρα, καθώς και κατά μήκος του βασικού οδικού δικτύου που εκκινεί από το κέντρο της Αθήνας και εκτείνεται ακτινωτά σε ολόκληρη την έκταση του αστικού ιστού. Στον εξωαστικό χώρο σε συνάρτηση με τις γραμμικές προεκτάσεις του βασικού οδικού δικτύου έχουν

δημιουργηθεί τάσεις χωροθέτησης μεγάλων μονάδων λιανικού εμπορίου (υπεραγορές) με υπερτοπική εξυπηρέτηση. Τα κύρια προβλήματα από τα χωροθέτηση του τομέα επικεντρώνονται στην τάση μονολειτουργικότητας εμπορικών και άλλων χρήσεων παροχής υπηρεσιών σε τμήματα του μητροπολιτικού κέντρου και ορισμένων αξόνων κυκλοφορίας (π. χ. λεωφόρος Συγγρού, Κηφισίας, κ. λ. π.), στην έλλειψη χώρων στάθμευσης και άλλων προδιαγραφών χωροθέτησης ιδιαίτερα των μονάδων μεγάλης κλίμακας και στον τυχαίο εν πολλοίς τρόπο που γίνονται οι χωροθετήσεις υπεραγορών στον εξωαστικό χώρο. .

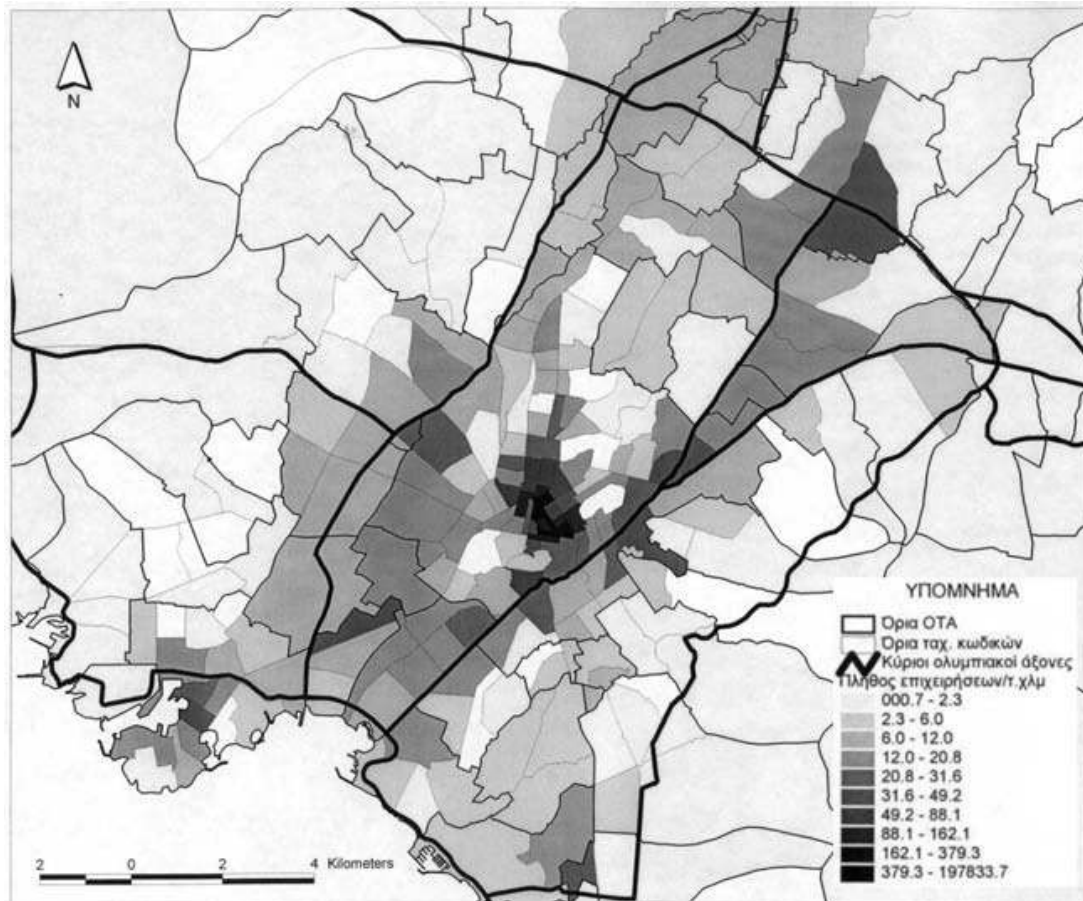
Οι **χρηματοπιστωτικές και λοιπές υπηρεσίες** προς τις επιχειρήσεις κατά κανόνα ακολουθούν τη χωρική εξειδίκευση του δικτύου κεντρικών λειτουργιών. Το μητροπολιτικό κέντρο παραμένει κυρίαρχος τόπος εγκατάστασης τέτοιων δραστηριοτήτων, χωρίς όμως να λειτουργεί πλέον ως αποκλειστική περιοχή προτίμησης, λόγω της απεξάρτησης της χωροθέτησης των ως άνω υπηρεσιών από τη χωροθέτηση της δημόσιας διοίκησης επιτελικού επιπέδου στο πλαίσιο των τεχνολογικών εξελίξεων επικοινωνίας και της διαμόρφωσης νέων τάσεων εγκατάστασής τους σε συνάρτηση με το δίκτυο μεταφορών και το αναβαθμισμένο οικιστικό περιβάλλον (Βόρειο - ΝΑ προαστιακού χαρακτήρα περιοχές κατοικίας). Χαρακτηριστικές είναι οι ελλείψεις τέτοιων δραστηριοτήτων, που αποτελούν την κυριότερη συνιστώσα του ανώτερου τριτογενούς, από την περιοχή της Δυτικής Αθήνας. Επίσης διαπιστώνεται ότι ειδικά ως προς τον τραπεζικό τομέα σημαντικός αριθμός εδρών τραπεζών παραμένει στο μητροπολιτικό κέντρο με τάσεις εγκατάστασης και σε ορισμένους βασικούς οδικούς άξονες όπως είναι η Λεωφόρος Μεσογείων.

Η **νοσοκομειακή υποδομή** της Αττικής είναι συνολικά επαρκής⁴ και διαπιστώνεται σταδιακά ότι έχει επιτευχθεί σχετική ισοκατανομή μονάδων ανά μεγάλες λειτουργικές ενότητες χώρου κυρίως στο ΠΣΠ. Η κατανομή αυτή συνδέεται και με τις νέες μεγάλες νοσοκομειακές υποδομές των τελευταίων ετών (Νοσοκομείο Ελευσίνας, Νοσοκομείο Δυτικής Αθήνας στο Χαϊδάρι) . Ισχυρός αναδεικνύεται σταδιακά ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα στο επίπεδο τόσο των υπηρεσιών τριτοβάθμιας υγείας με ίδρυση νέων νοσοκομείων κυρίως στις ΒΑ περιοχές του ΠΣΠ σε συνάρτηση με μεταφορικούς άξονες και αναβαθμισμένο οικιστικό περιβάλλον. Επίσης στο πεδίο της διάγνωσης έχουν ιδρυθεί αντίστοιχα κέντρα με τις ίδιες προτιμήσεις εγκατάστασης με τα ιδιωτικά νοσοκομεία και κλινικές. Πρόβλημα σήμερα αποτελεί η χωροθέτηση ορισμένων κρατικών νοσοκομείων στην ευρεία κεντρική περιοχή της Αθήνας για λόγους συμφορήσεων και ελλিপών εγκαταστάσεων (Ιπποκράτειο, Αιγινήτειο, κ. ά.). Επίσης η υπερσυσσώρευση στην περιοχή του Γουδιού δεν επιτρέπει παραπέρα εγκατάσταση παρόμοιων μονάδων.

⁴ Άλλο ζήτημα είναι η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Ο ρόλος της Αττικής παραμένει κυρίαρχος στον τομέα, της **έρευνας και τεχνολογίας** χωρίς όμως να ασκεί ένα αξιόλογο διεθνή ρόλο. Τα ερευνητικά κέντρα παραμένουν κυρίως ακαδημαϊκού χαρακτήρα, ενώ ο ιδιωτικός τομέας τείνει να αναπτύσσει ερευνητικό έργο μόνο στο επίπεδο των βιομηχανικών μονάδων νέων τεχνολογιών που διατηρούν τμήματα έρευνας, π. χ. Intracom, Singular, κ.ά. Οι **τεχνολογίες επικοινωνίας** έχουν επίσης αποτελέσει ισχυρό πεδίο παραγωγικής εξειδίκευσης της Αττικής με διεθνή προσανατολισμό και διείσδυση σε χώρες της ευρείας γεωπολιτικής περιμέτρου της χώρας. Όπως και η χώρα γενικότερα, η Αττική παραμένει σε πολύ χαμηλό επίπεδο χρήσης του Διαδικτύου σε σχέση με τον ευρωπαϊκό χώρο, δείγμα της παρατεινόμενης τεχνολογικής απόστασης στην ιεραρχία των μητροπολιτικών περιοχών. Από άποψη χωρικής εξειδίκευσης τα ερευνητικά κέντρα ακολουθούν τη χωροθετική κατανομή των ΑΕΙ και των επιτελικών υπηρεσιών των Υπουργείων, δηλαδή στην τελευταία περίπτωση το Κέντρο της Αθήνας και το βασικό οδικό δίκτυο κυρίως του Ανατολικού Λεκανοπεδίου. Η Δυτική Αθήνα (όπως και η Δυτική Αττική) παραμένουν σαφώς υποεξοπλισμένες όσον αφορά τις δραστηριότητες αυτής της κατηγορίας, που αποτελούν βασική συνιστώσα μιας ανταγωνιστικής και δυναμικής οικονομικής βάσης.

Η παραδοσιακή χωροθέτηση της επιτελικής **Δημόσιας Διοίκησης** στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αθήνας έχει μεταστραφεί κατ' αρχήν προς το Ανατολικό ΠΣΠ με επίκεντρο τη Λεωφόρο Μεσογείων η οποία σταδιακά απέκτησε ένα χαρακτήρα διοικητικού άξονα (Υπουργεία Δικαιοσύνης, ΠΕΧΩΔΕ, Εθνικής Άμυνας, Δημόσιας Τάξης, Μεταφορών, Αττικό Μετρό, κ. ά.), αλλά και την περιοχή του Δήμου Αμαρουσίου, μεταγενέστερα δε έχουν εμφανιστεί τάσεις εγκατάστασης Υπουργείων και Οργανισμών προς το Δυτικό ΠΣΠ (νέο κτήριο ΠΕΧΩΔΕ στον Ελαιώνα, Εθνικό κέντρο Δημόσιας Διοίκησης στον Ταύρο, κ. ά.), στο πλαίσιο και των στρατηγικών κατευθύνσεων του ΡΣΑ για αναβάθμιση των Δυτικών περιοχών. Η αποδυνάμωση της Κεντρικής Περιοχής της Αθήνας από τον επιτελικό διοικητικό της ρόλο έχει παρενέργειες σε διάφορα επίπεδα, ενώ έντονη παραμένει η έλλειψη επιτελικού δημόσιου τομέα στη Δυτική Αθήνα.

Συνολικό πλήθος επιχειρήσεων μητροπολιτικής εμβέλειας ανά τ. χλμ. (κλάδοι: βιομηχανία, εμπόριο, υπηρεσίες, τουρισμός, αλλοδαπές εταιρείες) (ΟΡΣΑ-ΕΜΠ 2004)

Κοινωνικά χαρακτηριστικά

Στο παρόν τμήμα αναλύονται ορισμένες παράμετροι των κοινωνικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού. Εισαγωγή, ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι η Δυτική Αθήνα χαρακτηρίζεται από έντονα κοινωνικά προβλήματα, και η άνιση θέση της στη συνολική ΜΠΑ αντανακλάται στα προβλήματα αυτά και τα υποθάλλει. Δεν είναι τυχαίο ότι επισήμως αξιολογείται (Περιφέρεια Αττικής 2011: 22-23) ότι το βασικότερο πρόβλημα της περιοχής [Δυτικής Αθήνας] παραμένει αυτό της κοινωνικής συνοχής, με ανισότητες έντονες συνδεδεμένες με εγκληματικότητα, εξάπλωση της χρήσης ναρκωτικών ιδίως μεταξύ των νέων, και ανεργία (που είναι πρόβλημα οικονομικό αλλά με ευρύτερες κοινωνικές και κοινωνικο-ψυχολογικές διαστάσεις) .

Κοινωνικός διαχωρισμός στον ευρύτερη αθηναϊκό χώρο

Η γενική μορφή του κοινωνικού διαχωρισμού στην Αθήνα μπορεί να συνοψισθεί στη γνωστή διάκριση μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής πλευράς της πόλης, στη διαμόρφωση πόλων συγκέντρωσης των υψηλότερων κοινωνικο-επαγγελματικών κατηγοριών στα βορειοανατολικά, τα νότια προάστια και σε ορισμένα τμήματα του κέντρου, στην αντίστοιχη συγκέντρωση των χαμηλότερων κατηγοριών στις παρυφές του Πειραιά, στα βορειοδυτικά και σε περιοχές εκτός του ΠΣ, στη διαμόρφωση ενός κλοιού χαμηλών-μεσαίων στρωμάτων γύρω από το κέντρο και, τέλος, σε σημειακές συγκεντρώσεις περιθωριακών ομάδων σε διάφορες περιοχές, ιδιαίτερα της δυτικής πλευράς (Μαλούτας, 2000: 46-47). Το παλαιότερο σχήμα διάκρισης κέντρου-περιφέρειας της πόλης, όπου τα υψηλότερα κοινωνικά στρώματα οροθετούνταν στο κέντρο (το 1971 στο Δήμο Αθηναίων κατοικούσε το 62% των υψηλότερων επαγγελματικών κατηγοριών έναντι 27% το 1991), διαδέχθηκε σταδιακά το πολυπλοκότερο σχήμα χωρικών διαφοροποιήσεων που αναφέρθηκε πιο πάνω. Οι αλλαγές αυτές στον κοινωνικό χάρτη της πόλης δεν είναι άμοιρες συνεπειών σε τοπικό και συνολικό επίπεδο. Υπάρχει συχνά η εντύπωση ότι η Αθήνα είναι μια πόλη με χαμηλής έντασης κοινωνικό διαχωρισμό. Η μέτρηση με ποσοτικούς της έντασης του κοινωνικού διαχωρισμού στην Αθήνα δεν επιβεβαιώνει, ωστόσο το χαμηλό του επίπεδο, τουλάχιστον όταν τα συγκριτικά στοιχεία αφορούν το ευρωπαϊκό πλαίσιο (Maloutas, Karadimitriou, 1999). Η Αθήνα παρουσιάζει σχετικώς περιορισμένες διαφοροποιήσεις στη μικροκλίμακα –περιορισμένες τομές/εναλλαγές της κοινωνικής φυσιογνωμίας –, αλλά οι διαφοροποιήσεις είναι πολύ αυξημένες σε μεγαλύτερη κλίμακα. Η περιοχή του αθηναϊκού χώρου με τη δυσμενέστερη σχετική θέση είναι σαφώς η Δυτική.

Η σύνθετη εικόνα του κοινωνικού διαχωρισμού στην Αθήνα πρέπει να αποδοθεί κυρίως στην απουσία για σημαντικών (μεγάλης κλίμακας) παρεμβάσεων είτε κατοικίας (κοινωνικής κυρίως) είτε πολεοδομικής αναδιάρθρωσης, όπως αυτές που δημιούργησαν ευδιάκριτες τομές στην κοινωνική συνέχεια του ιστού πολλών ευρωπαϊκών πόλεων. Με την έννοια αυτή, ο έγγειος παράγων στην Αθήνα, λειτουργώντας σχεδόν αποκλειστικά σε ένα ιδιότυπο καθεστώς «φιλελευθερισμού» στη μικρή κλίμακα με τις ελεύθερες και συχνά ασύδοτες ιδιωτικές παρεμβάσεις, δημιούργησε ένα κοινωνικό συνεχές στη μικρή κλίμακα και, παράλληλα, ευδιάκριτες τομές σε ευρύτερο χωρικό επίπεδο, όπως η προαναφερόμενη για τη Δυτική Αθήνα. Το συνεχές αυτό διατάραξε, σε κάποιο βαθμό, η διαδικασία της προαστιοποίησης, με αιτιώδη αφετηρία τη μαζική δόμηση γύρω από το κέντρο με το σύστημα της αντιπαροχής. Η έμφαση στην ιδιωτική επίλυση του στεγαστικού ζητήματος, σε αντίθεση σε ό,τι συνέβη σχεδόν στο σύνολο της υπόλοιπης Ευρώπης, και οι μηχανισμοί στους οποίους αυτή βασίστηκε (αντιπαροχή, αυθαίρετη δόμηση, πολύ χαμηλές δημόσιες επενδύσεις σε αστικές υποδομές), δημιούργησε λειτουργικά προβλήματα σε πολεοδομική κλίμακα (Μαλούτας, Οικονόμου 1988 και 1992), και ταυτόχρονα διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό τη χωρική διάσταση της κοινωνικής

φυσιογνωμίας της Αθήνας ως ευθείας αντανάκλασης, μέσω των μηχανισμών της αγοράς γης και στέγης, της κοινωνικής διαστρωμάτωσης.

Στο πλαίσιο αυτό στη σημερινή Αθήνα, όπου η κοινωνική κινητικότητα έχει περιορισθεί σημαντικά, οι ομάδες υψηλού κινδύνου απαρτίζονται κυρίως από εκείνους που δεν διαθέτουν τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά που απαιτεί η «απασχολησιμότητα», που βρίσκονται σε κρίσιμη ηλικία (νέοι και ηλικιωμένοι), που παρουσιάζουν χρόνια και δαπανηρά προβλήματα υγείας, που έχουν επισφαλή—ή δεν έχουν καθόλου—κοινωνική ασφάλιση, που βρίσκονται αποκομμένοι από οικογενειακά δίκτυα αλληλοβοήθειας ή εντάσσονται σε περιορισμένων πόρων δίκτυα κλπ.. Όσο περισσότερα τέτοια χαρακτηριστικά συγκεντρώνει κανείς, τόσο μεγαλύτερες είναι και οι πιθανότητες να εισέλθει σε φαύλο κύκλο φτώχειας. Οι πρόσφατα εγκατεστημένοι στην Αθήνα, και μεταξύ αυτών ιδιαίτερα οι μετανάστες και, με ιδιαίτερη συγκέντρωση στη Δυτική Αθήνα οι Ρομά (Περιφέρεια Αττικής 2011: 132), τροφοδοτούν περισσότερο από τον υπόλοιπο πληθυσμό το φαύλο αυτό κύκλο. Οι ομάδες υψηλού κινδύνου, κατά τεκμήριο χωρίς ακίνητη περιουσία, συγκεντρώνονται στις περιοχές χαμηλού ενοικίου. Το γεγονός ότι αυτό συμβαίνει σε μια αγορά κατοικίας που κυριαρχείται από την ιδιοκατοίκηση και την πολύ περιορισμένη κινητικότητα όσον αφορά τις μεταστεγάσεις—ιδιαίτερα για τους ιδιοκάτοικους—δημιουργεί αυξημένους κινδύνους και για τους ιδιοκάτοικους περιοχών χαμηλού ενοικίου, οι οποίοι συγκεντρώνουν ανάλογα επιβαρυντικά χαρακτηριστικά. Στις ίδιες μειονεκτικές ομάδες έχουν αυξημένη παρουσία, ακόμα και σε σύγκριση με τις ήδη χαμηλές μέσες συνθήκες των περιοχών στις οποίες συγκεντρώνονται, προβλήματα απασχόλησης, χρήσης υπηρεσιών, κοινωνικοοικονομικής ένταξης που αντιμετωπίζουν ειδικές ομάδες του πληθυσμού (Περιφέρεια Αττικής 2011: 140).

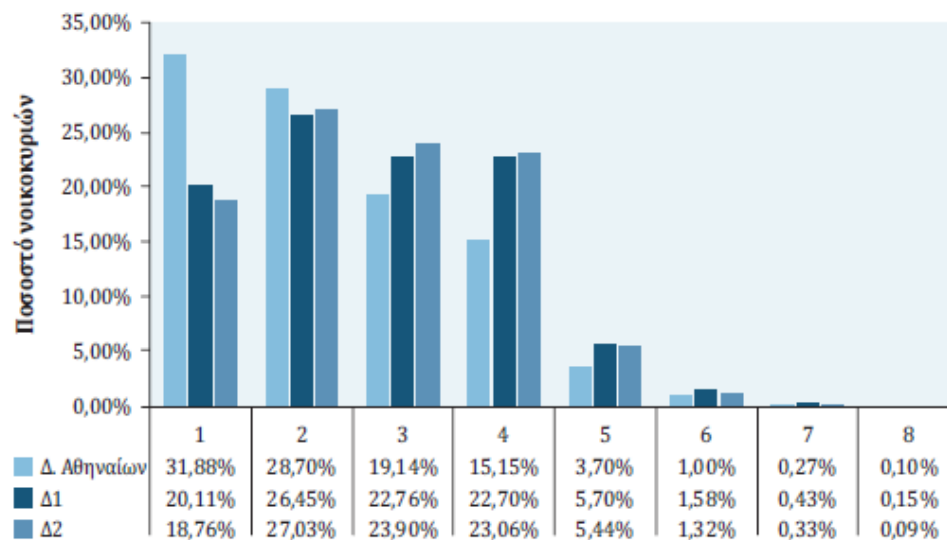
Από χωρική άποψη (σε αντιδιαστολή προς την στρωματική προσέγγιση, πιο πάνω), η Αθήνα παρουσιάζει δύο βασικούς τύπους περιοχών με χαρακτηριστικά που επιβαρύνουν τις πιθανότητες κοινωνικής ανέλιξης των κατοίκων τους. Στους δύο αυτούς τύπους θα πρέπει να προστεθεί και η καταυλισματική συχνά μορφή εγκατάστασης των Ρομά, σε διάφορες περιοχές στην περιφέρεια της πόλης. Ο πρώτος βασικός τύπος μειονεκτικής περιοχής αφορά περιοχές της λαϊκής περιφερειακής αυτοστέγασης και πάλι, στη δυτική πλευρά της πόλης--και πάλι δηλ. εμφανίζεται η ανισότητα σε βάρος της περιοχής του ΑΣΔΑ. Οι περιοχές αυτές είναι κυρίως περιοχές ιδιοκατοίκησης, με σχετικώς υψηλή συγκέντρωση μεγάλων ηλικιών. Χωροθετούνται στην ευρύτερη εργατική και λαϊκή Δυτική πλευρά της πόλης. Στον ίδιο βασικό τύπο εντάσσονται και περιοχές του τέλους της περιόδου της λαϊκής περιφερειακής αυτοστέγασης στο βορειοδυτικό τμήμα του λεκανοπεδίου.

Ο δεύτερος βασικός τύπος αφορά περιοχές γύρω από το κέντρο της πόλης, τις περιοχές που οικοδομήθηκαν βάνουσα κατά τη δεκαετία του '60 και '70 με το σύστημα της αντιπαροχής. Πρόκειται για περιοχές κοινωνικά μικτές στην πλειονότητά τους, με υπερεκπροσωπούμενα τα χαμηλά μεσαία στρώματα. Σε κάθε έναν από τους τύπους αυτούς είναι σχετικώς διαφορετική η φυσιογνωμία των κοινωνικών ομάδων

που κινδυνεύουν να εγκλωβισθούν καθώς και ο βαθμός του απειλούμενου εγκλωβισμού.

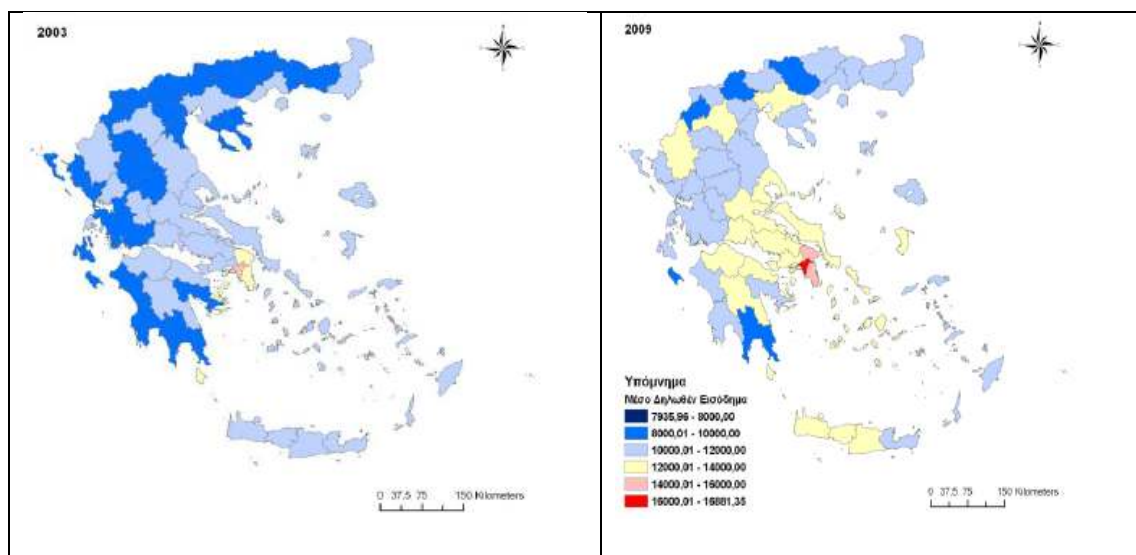
Απόλυτη και σχετική φτώχεια

Σύμφωνα με μελέτη του ΙΝΕ για την απόλυτη φτώχεια (ΙΝΕ 2010: 34 κε.), η Δυτική Αθήνα κατατάσσεται στην πιο προβληματική, από άποψη φτώχειας, από τις τρεις ευρύτερες ενότητες στις οποίες διαχωρίζεται, με βάση ένα σύνολο στοιχείων, η Αττική (στην ίδια ενότητα εντάσσονται ο Πειραιάς καθώς και κάποιοι δήμοι περιφερειακά του Δήμου Αθηναίων). Από αυτή τη μελέτη προέρχεται και το επόμενο διάγραμμα (στο ίδιο: 36), στο οποίο απεικονίζεται η κατανομή των νοικοκυριών βάσει του αριθμού των μελών τους ανά ενότητα.

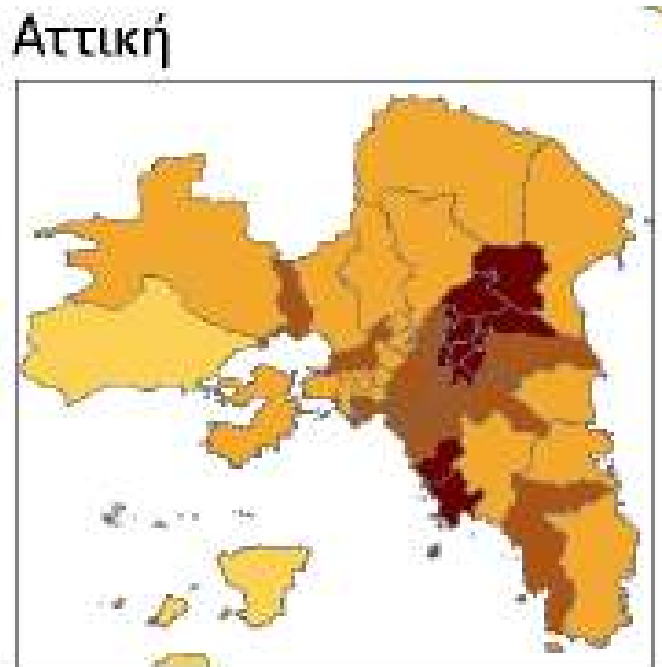
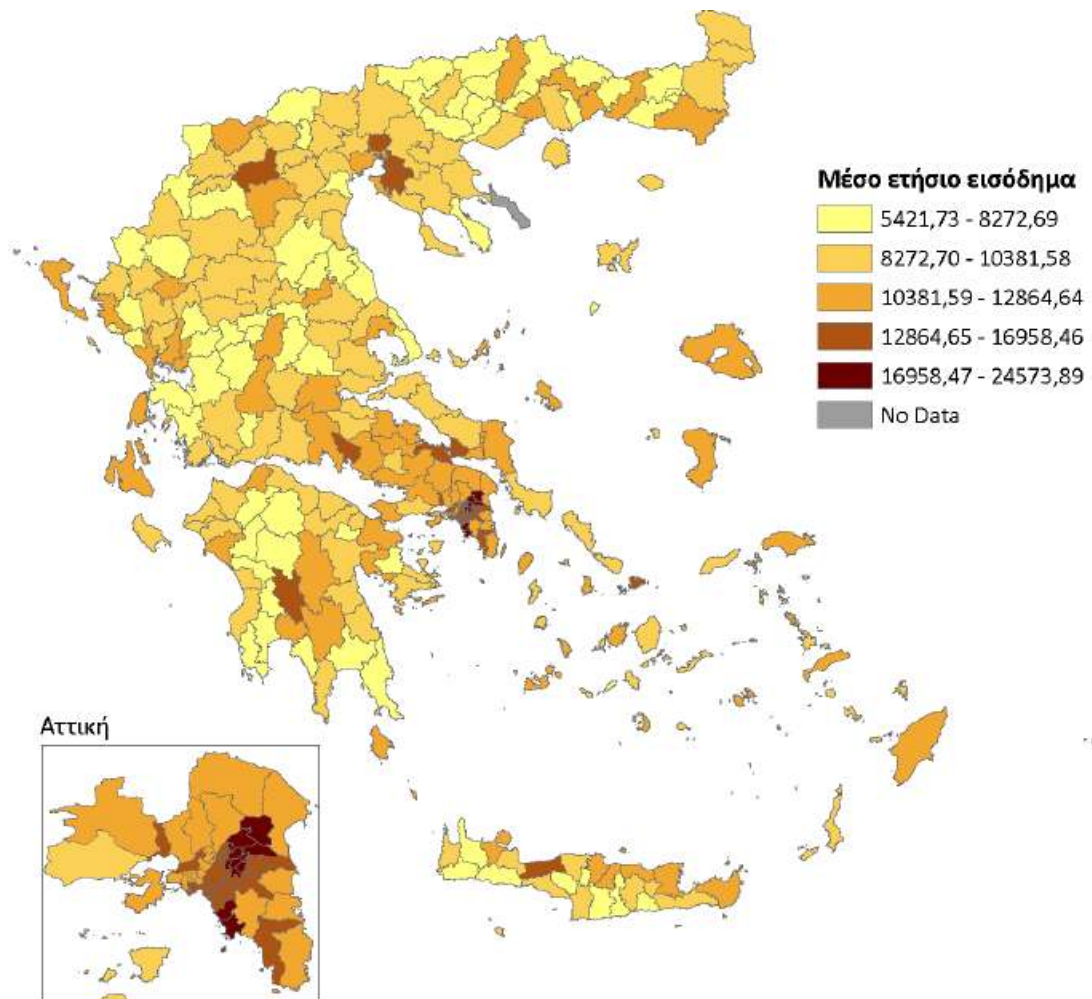
Πέρα από το Δήμο Αθηναίων, που συνιστά ειδική περίπτωση, η ενότητα στην οποία κατατάσσεται η Δυτική Αθήνα (Δ1) έχει σχετικά υψηλή παρουσία μονομελών νοικοκυριών, κάτι που μπορεί να συνδέεται με υψηλότερη παρουσία μεταναστών, σχετικά χαμηλότερη στα νοικοκυριά μέσου μεγέθους (2, 3 και μερικώς 4 ατόμων), και ιδιαίτερα υψηλή (υπερβαίνει και το Δήμο Αθηναίων στα πολυμελή νοικοκυριά (που γενικά χαρακτηρίζουν τα πιο χαμηλο-εισοδηματικά στρώματα).

Με όρους σχετικής φτώχειας, ανάλυση έχει γίνει στο Καλογήρου κá. (2011), με βάση τα δηλωθέντα εισοδήματα (φορολογικές δηλώσεις) των οικ. ετών 2002-2010. Κατ'αρχάς, σημειώνεται ότι το 2003 ότι κάτοικοι της Περιφέρειας Αττικής είχαν το υψηλότερο μέσο εισόδημα μεταξύ των 13 περιφερειών: 11. 729 Ευρώ, έναντι 9. 670 Ευρώ στη χώρα (στο ίδιο: 39), με 12,1% του πληθυσμού της Αττικής κάτω από το όριο της σχετικής φτώχειας (50% της διαμέσου του εισοδήματος).

Μεταξύ 2003 και 2009 υπήρξαν αλλαγές, με τους τέσσερις πρώην νομούς της Αττικής να ανεβαίνουν μια βαθμίδα στην κλίμακα.

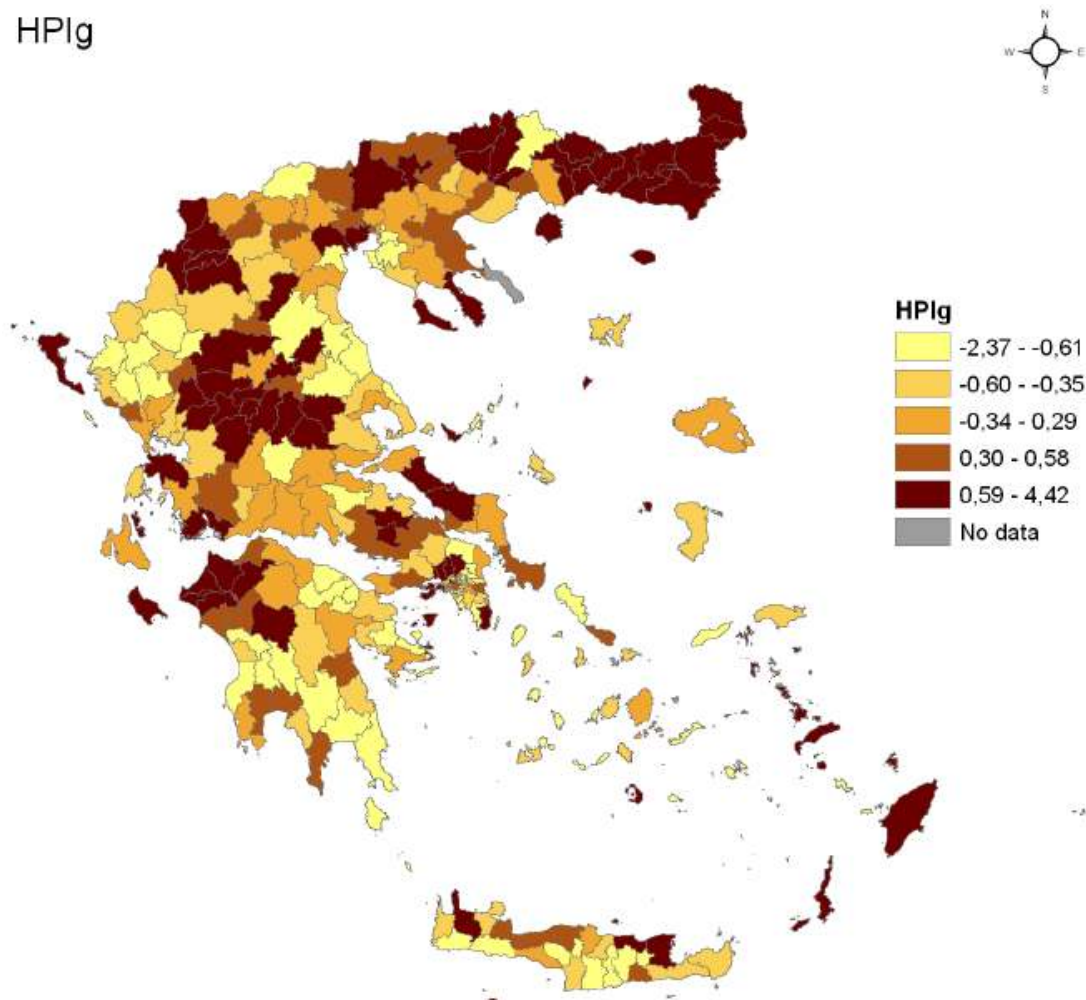
Σε επίπεδο Καλλικράτειου δήμου, το μέσο ετήσιο δηλωθέν εισόδημα κατά το 2001 απεικονίζεται στον επόμενο χάρτη (Καλογήρου κá. 2011: 49).

Είναι σαφής η χαμηλότερη εισοδηματική θέση της Δυτικής Αθήνας σε σύγκριση με την υπόλοιπη Αττική, αλλά και με πολλούς δήμους εκτός της τελευταίας, δεδομένου ότι οι περισσότεροι δήμοι της Δυτικής Αθήνας τοποθετούνται στη μέση βαθμίδα της εθνικής κλίμακας.

Στους δύο επόμενους χάρτες αποτυπώνονται δύο δείκτες φτώχειας⁵.

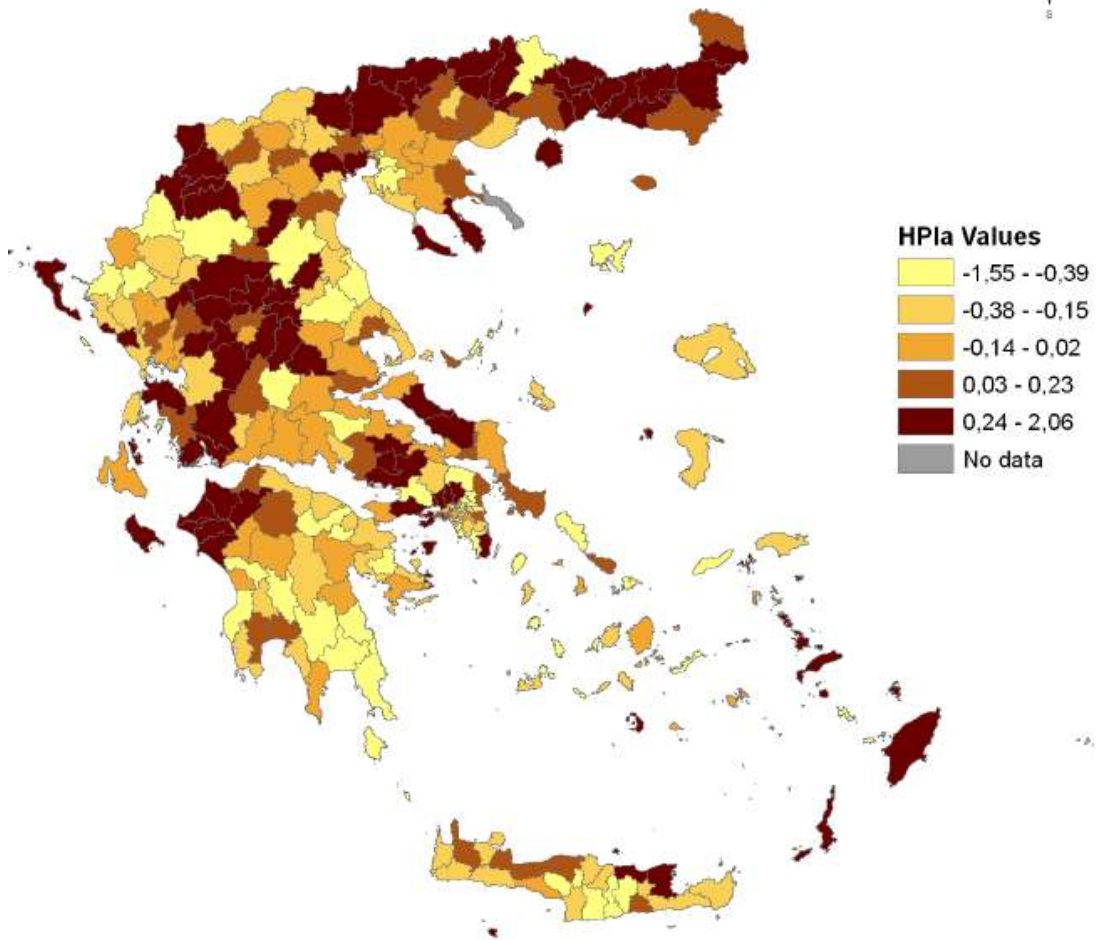
HPIg

⁵ HPIg και HPIa. Βλ. σχετικά Καλογήρου κá. (2011: κεφ. 6. 2).

HPIa

Οι υψηλές τιμών και των δύο δεικτών στη Δυτική Αθήνα είναι εύγλωττες.

Οι μέσες τιμές ενοικίου ανά μέγεθος νοικοκυριού, σύμφωνα με την ίδια πηγή, είχαν ως εξής ανά ενότητα(τιμές σε ευρώ, 2010).

Μέλη νοικοκυριού	1	2	3	4	5	6	7	8
Δ1 (χαμηλή εισοδήματα)	282	344	434	507	579	619	645	883
Δ2 (μεσαία-υψηλά εισοδήματα)	321	445	559	695	871	816	1.080	800
Δήμος Αθηναίων	282	381	456	507	599	558	1.300	1.200

Πηγή: ΙΝΕ

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η διερεύνηση των δημοτικών τελών και φόρων (ΔΤ/ΔΦ) που πληρώνουν οι κάτοικοι ανά δήμο (βλ. Λαμπρινίδης κά. 2009) με βάση τους μέσους όρους για το σύνολο της Αττικής (τα μεγέθη σε ευρώ/τμ. κατοικίας)

ΑΤΤΙΚΗ	ΔΤ	ΔΦ
Δήμος Αθηναίων*	1,65	0,33
Α. Βαρβάρα	1,19	0,11
Καματερό	1,1	0,1
Αγ. Ανάργυροι (έως 80 τμ)	1,25	0,21
Αγ. Ανάργυροι (>80 τμ.)	1,3	0,21
Αιγάλεω	1,17	0,19
Ιλιον	1,28	0,09
Περιστέρι	1,26	0,21
Πετρούπολη	ΜΔ	ΜΔ
Χαϊδάρι	1,17	0,19
Φυλή	ΜΔ	ΜΔ
Ανω Λιόσια	0,97	0,1
Ζεφύρι	0,9	0,1

* για σύγκριση

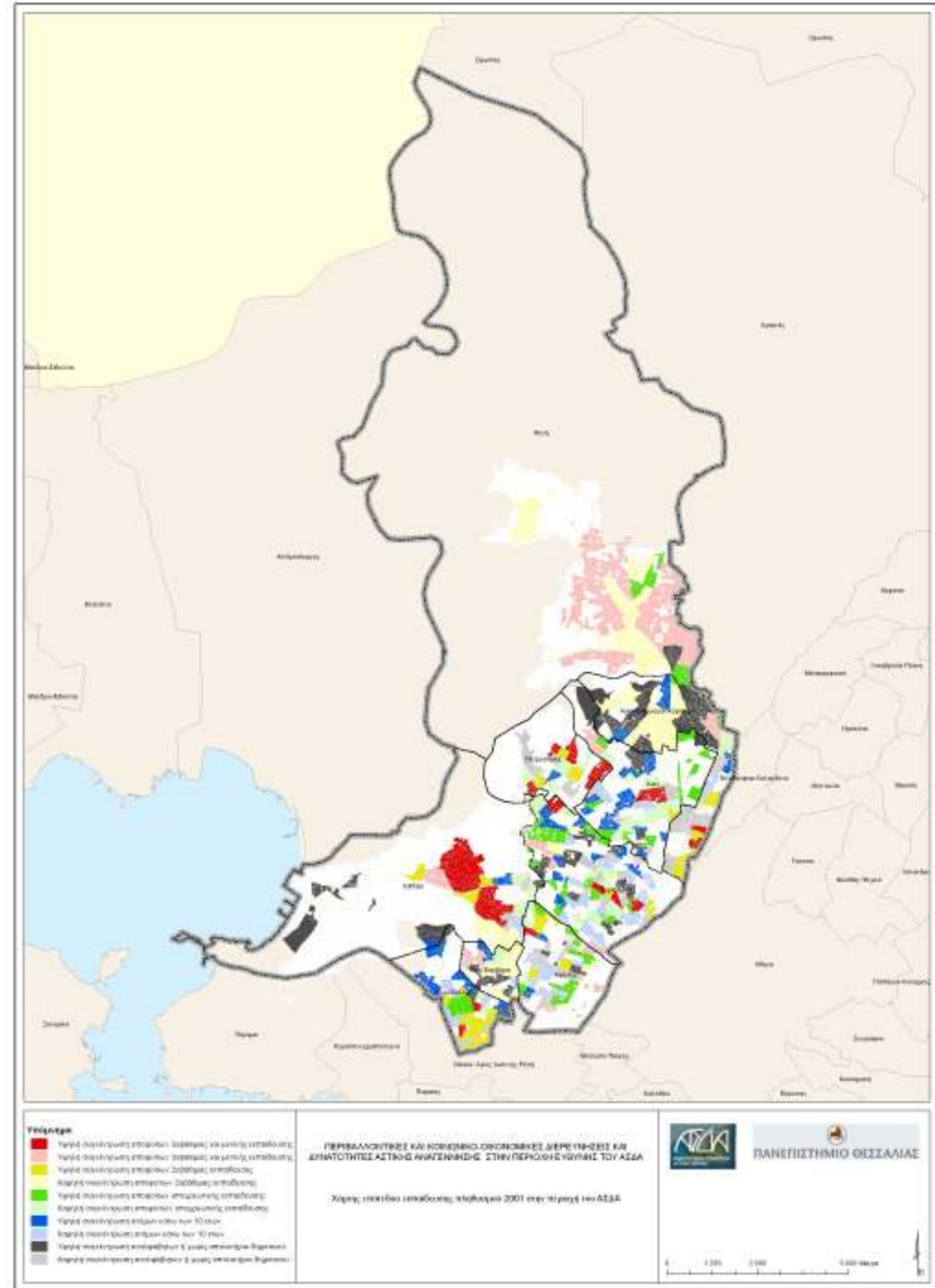
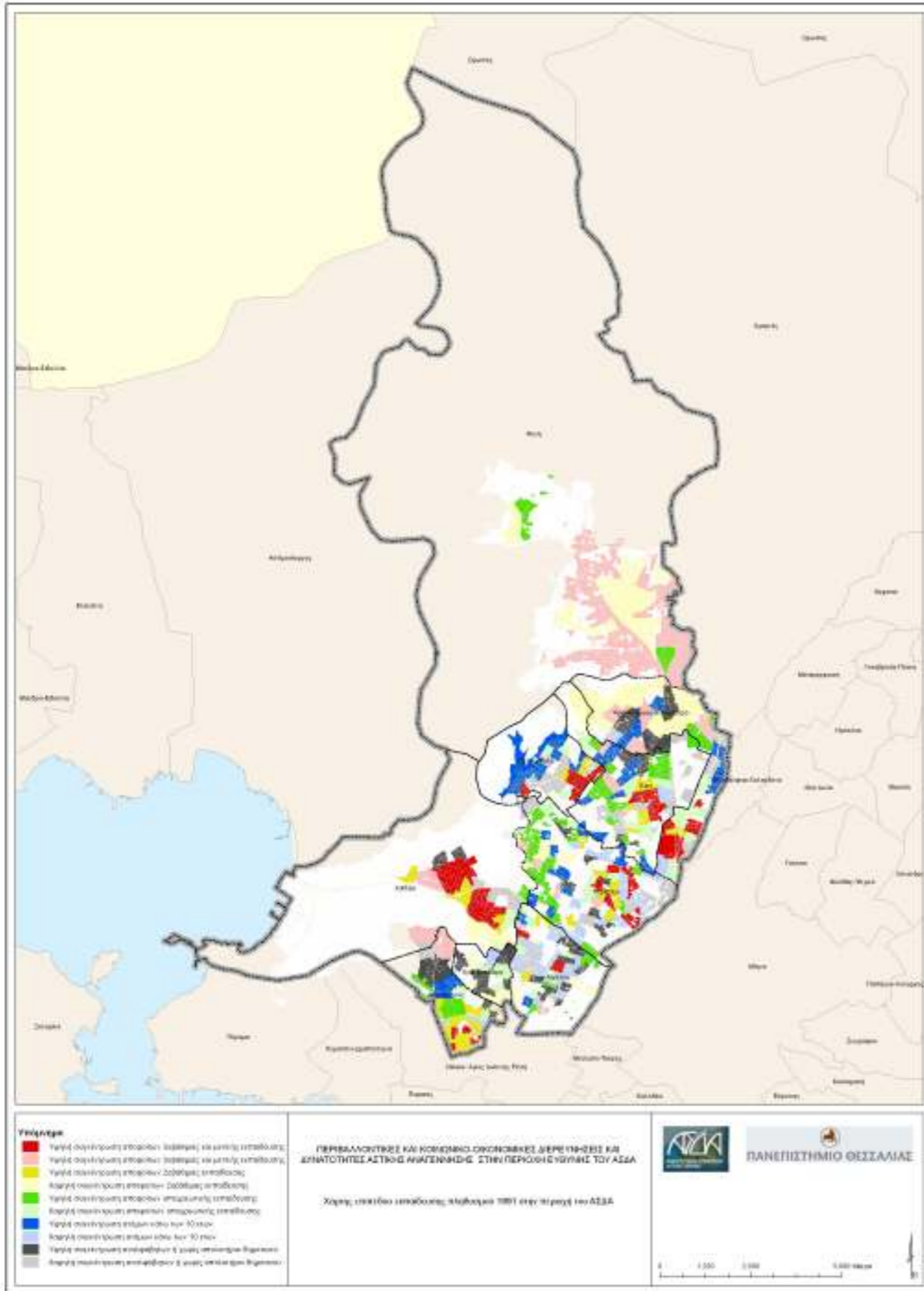
Πηγή: ΙΝΕ

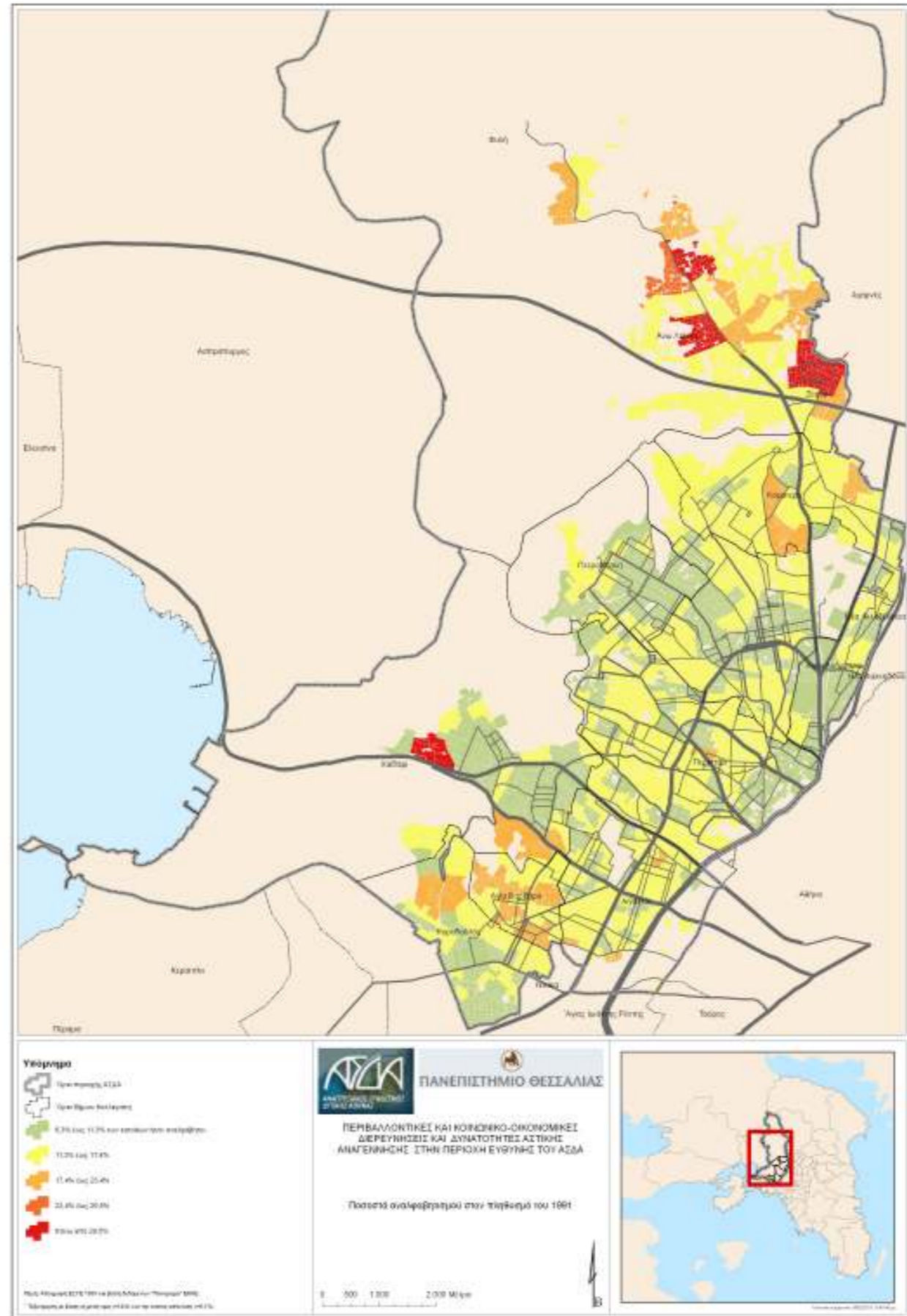
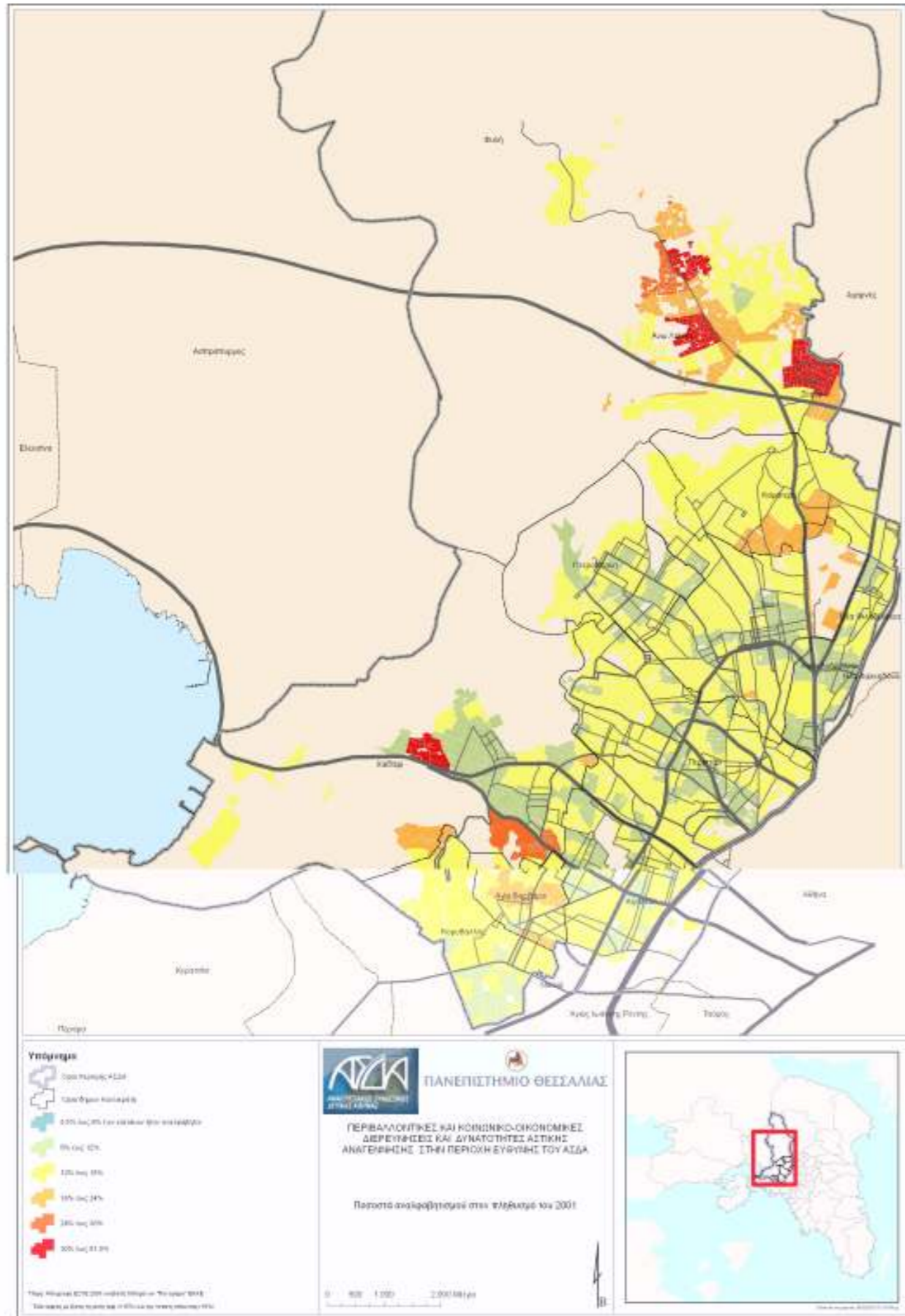
Μορφωτικό επίπεδο

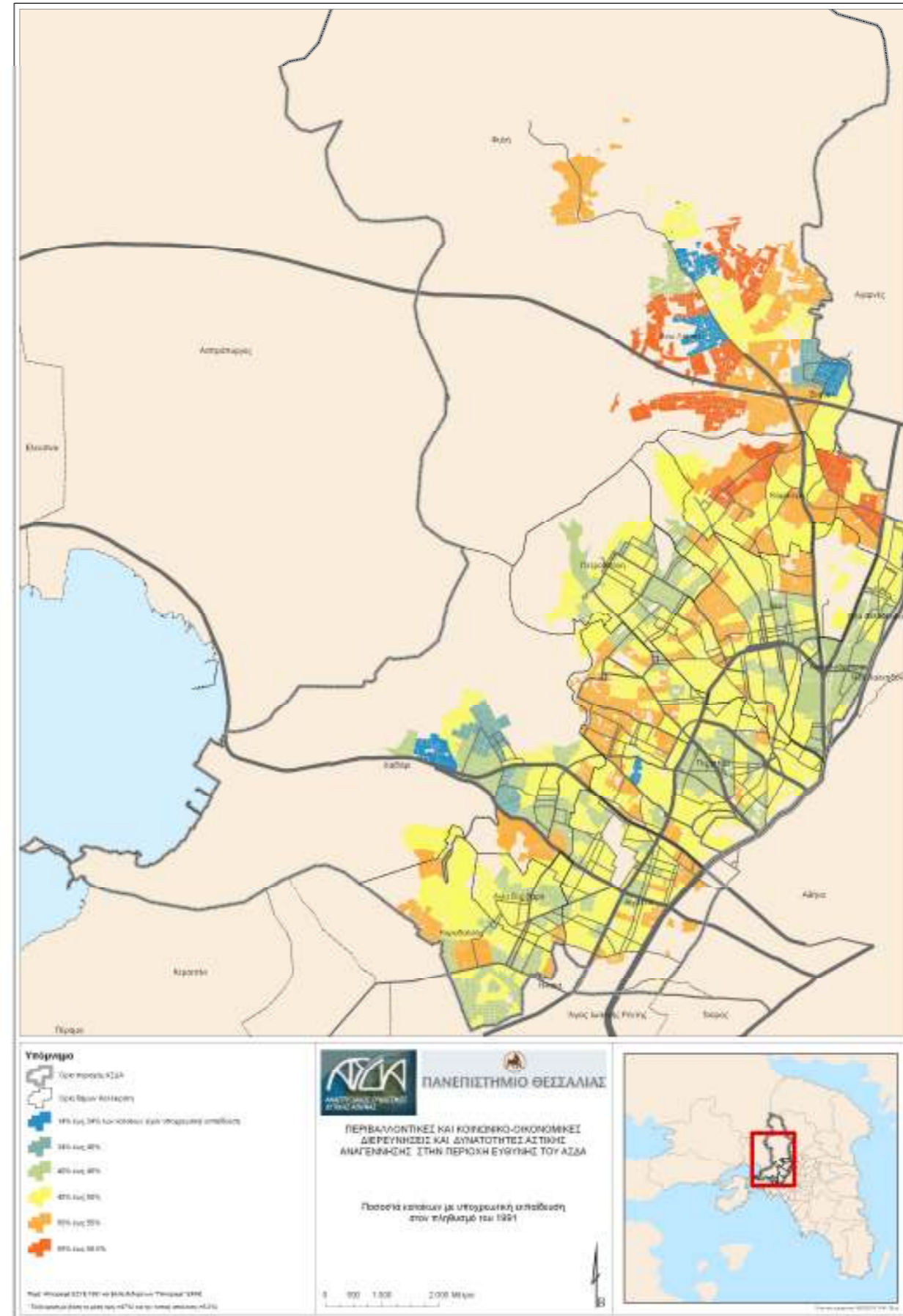
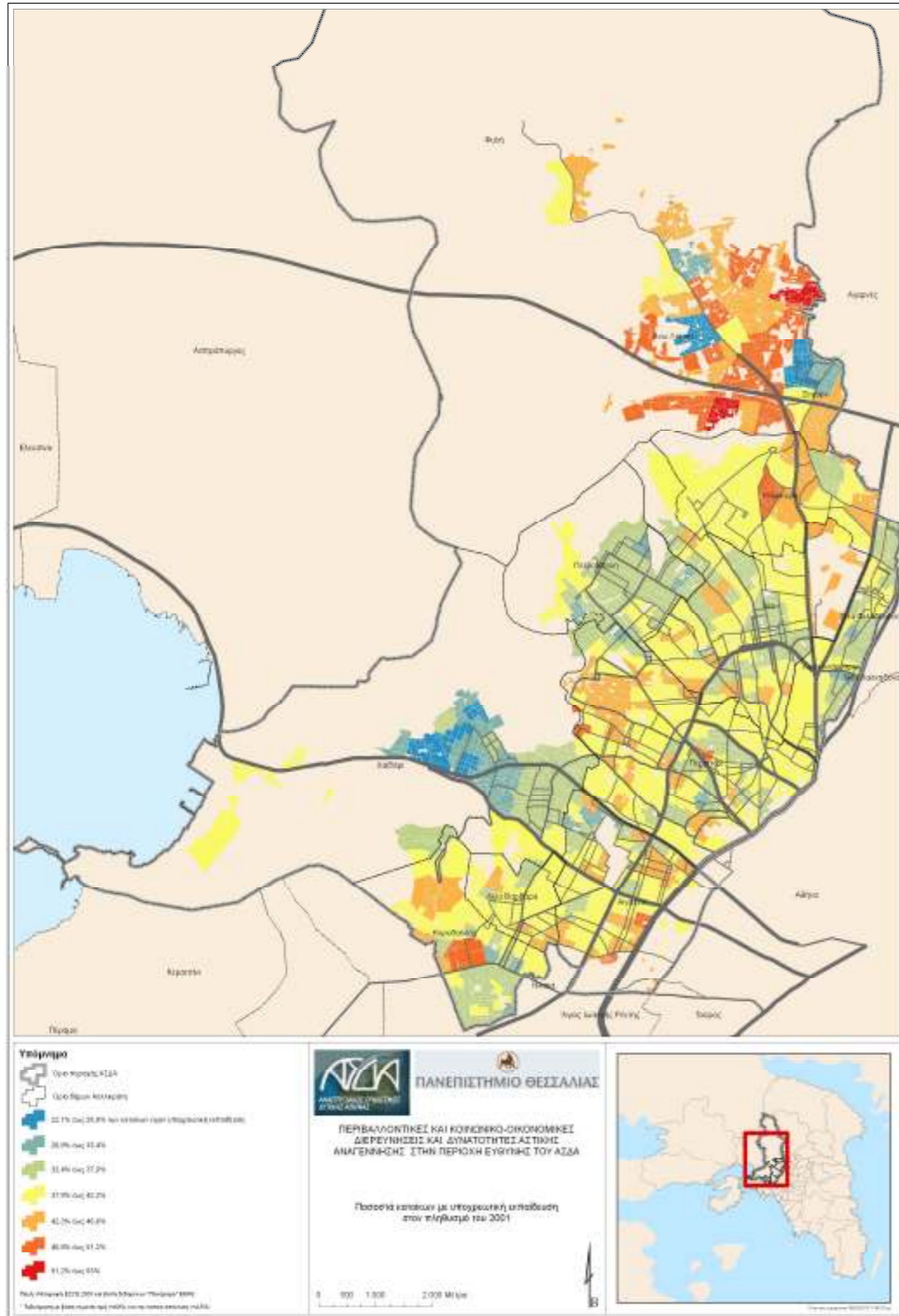
Ο πίνακας και οι επόμενοι χάρτες παρουσιάζουν στοιχεία για την κατανομή στο χώρο του πληθυσμού βάσει του επιπέδου εκπαίδευσης.

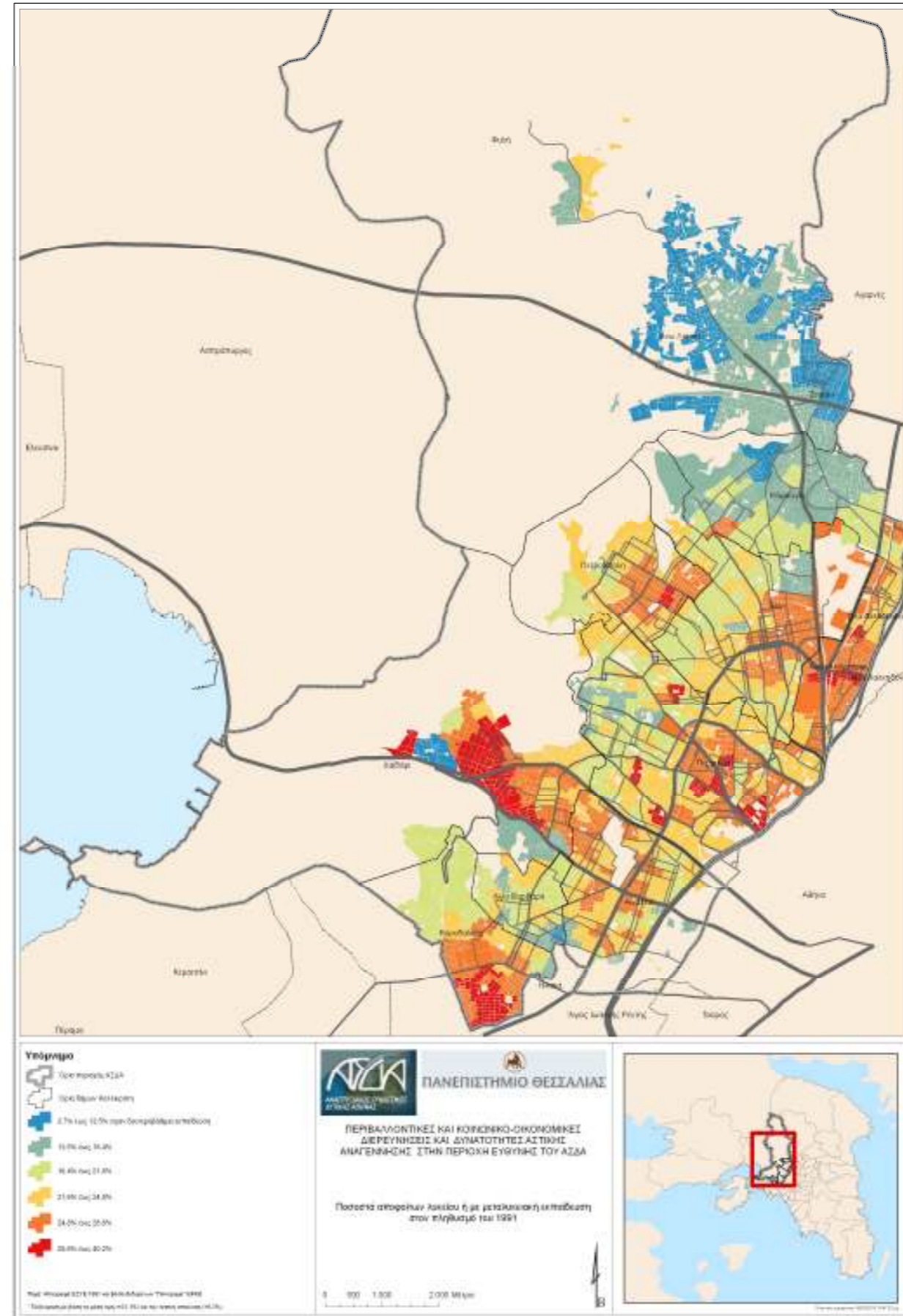
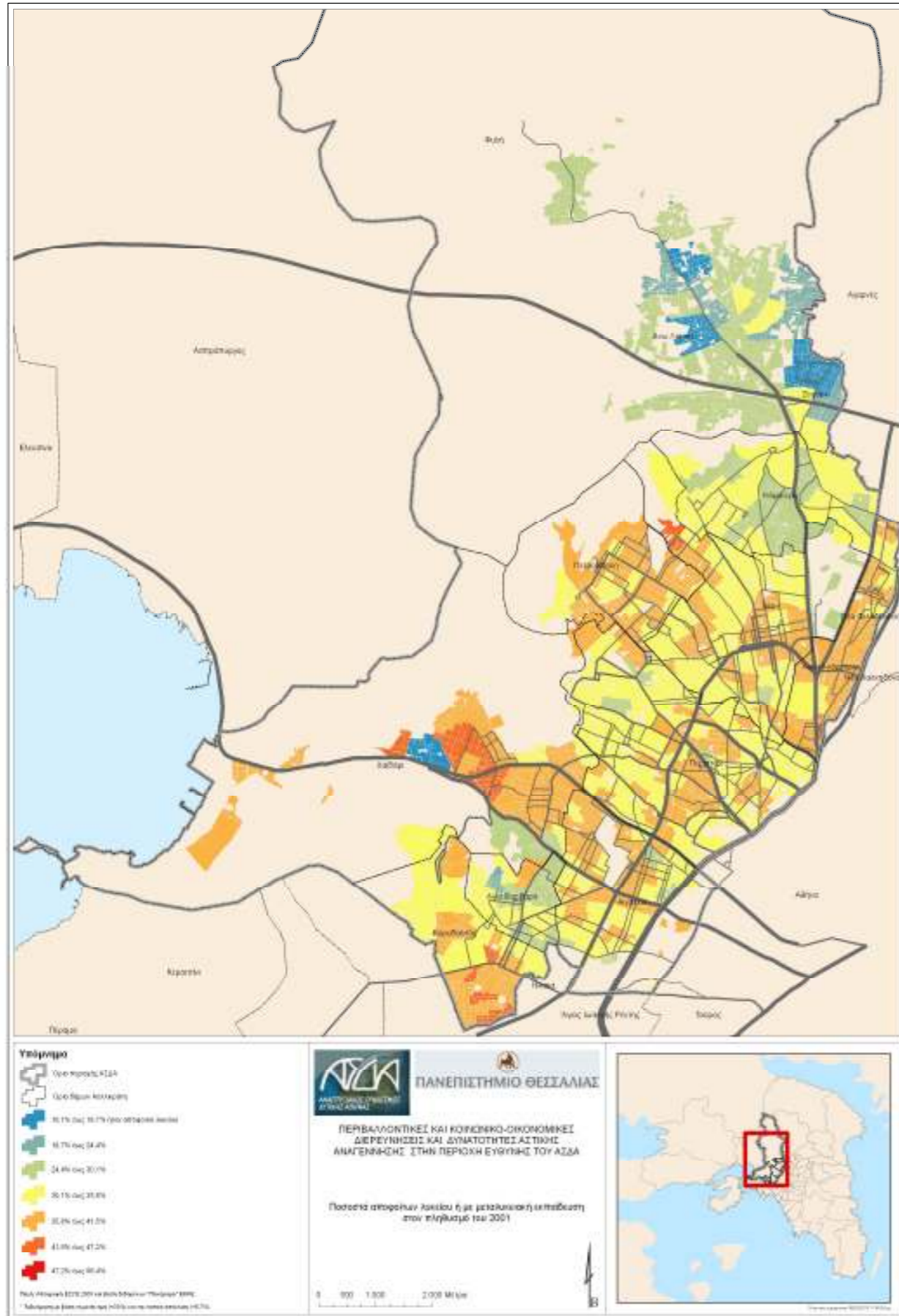
Δήμος	1991					2001				
	Άτομα κάτω των 10 ετών %	Αναλφάβητοι ή χωρίς απολυτήριο δημοτικού %	Υποχρεωτικής εκπαίδευσης %	Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης %	Ανώτερης/Ανώτατης εκπαίδευσης %	Άτομα κάτω των 10 ετών %	Αναλφάβητοι ή χωρίς απολυτήριο δημοτικού %	Υποχρεωτικής εκπαίδευσης %	Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης %	Ανώτερης/Ανώτατης εκπαίδευσης %
ΑΤΤΙΚΗ	11,1%	10,2%	38,8%	29,7%	10,1%	5,6%	11,1%	32,6%	38,6%	12,1%
ΑΣΔΑ	12,8%	13,2%	46,8%	22,6%	4,5%	6,4%	14,0%	39,3%	34,2%	6,1%
Α. Βαρβάρα	13,3%	17,2%	46,1%	19,5%	3,9%	6,7%	16,9%	41,1%	30,6%	4,6%
Καματερό	13,5%	11,7%	48,6%	22,0%	4,3%	7,3%	15,4%	41,5%	31,3%	4,5%
Αγ. Ανάργυροι	12,6%	11,2%	44,2%	25,8%	6,2%	5,9%	11,9%	37,5%	37,5%	7,2%
Αιγάλεω	11,9%	13,1%	46,9%	23,4%	4,7%	5,6%	13,0%	40,4%	35,1%	5,9%
Ιλιον	12,6%	12,6%	47,3%	23,0%	4,5%	6,7%	13,3%	39,6%	34,5%	5,9%
Περιστέρι	13,0%	12,6%	47,3%	22,9%	4,2%	6,2%	13,4%	40,3%	34,4%	5,8%
Πετρούπολη	13,9%	10,7%	44,9%	24,5%	6,0%	6,6%	12,3%	36,4%	36,7%	8,0%
Χαϊδάρι	11,5%	12,7%	46,0%	24,6%	5,2%	5,7%	12,9%	33,8%	38,5%	9,1%
Φυλή	7,7%	16,6%	52,8%	20,0%	2,9%	7,5%	16,1%	43,7%	25,8%	6,9%
Ανω Λιόσια	16,0%	20,5%	48,6%	13,2%	1,8%	7,6%	20,0%	43,8%	25,3%	3,3%
Ζεφύρι	18,0%	28,8%	40,4%	11,5%	1,4%	9,9%	29,7%	37,1%	20,8%	2,5%

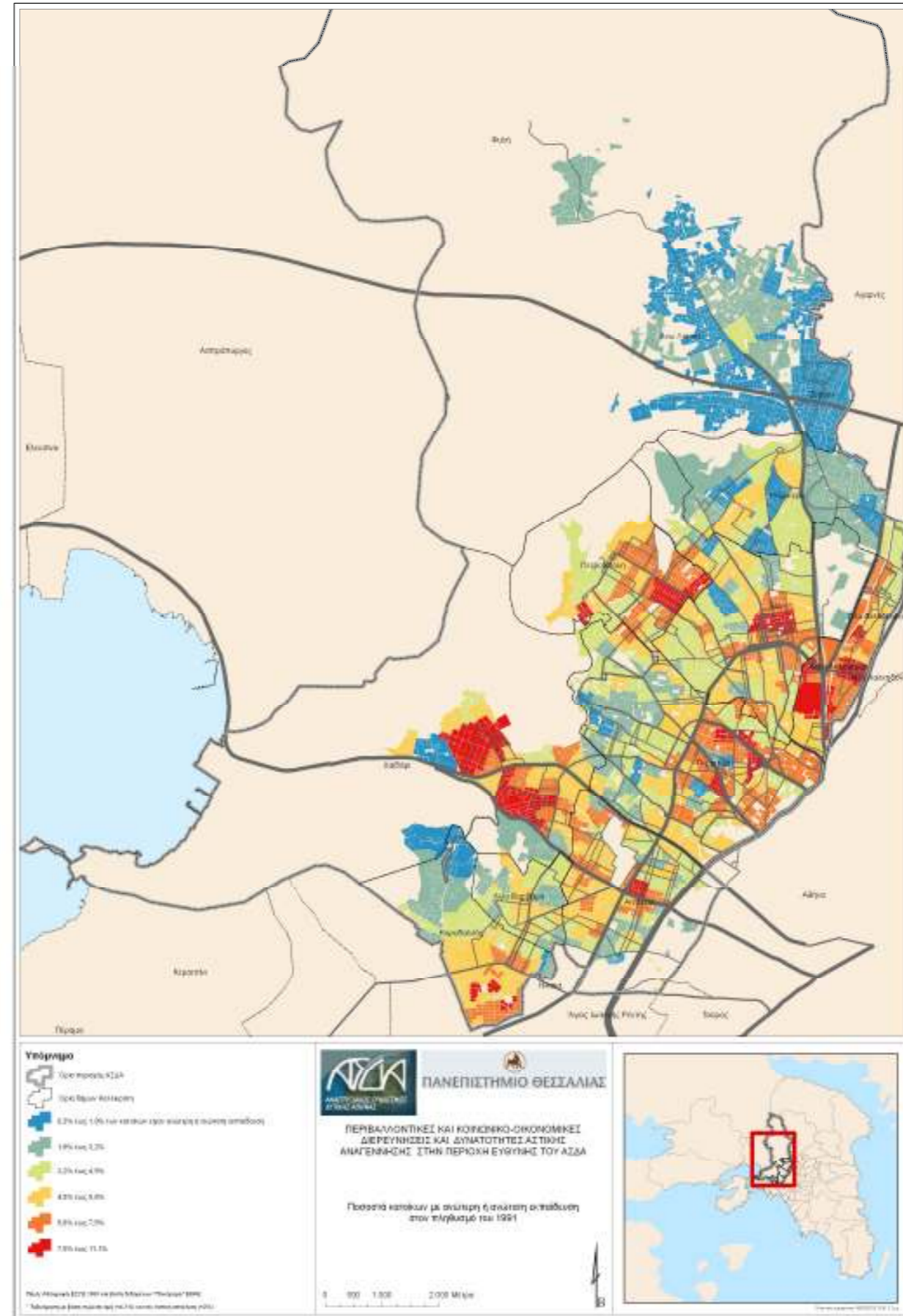
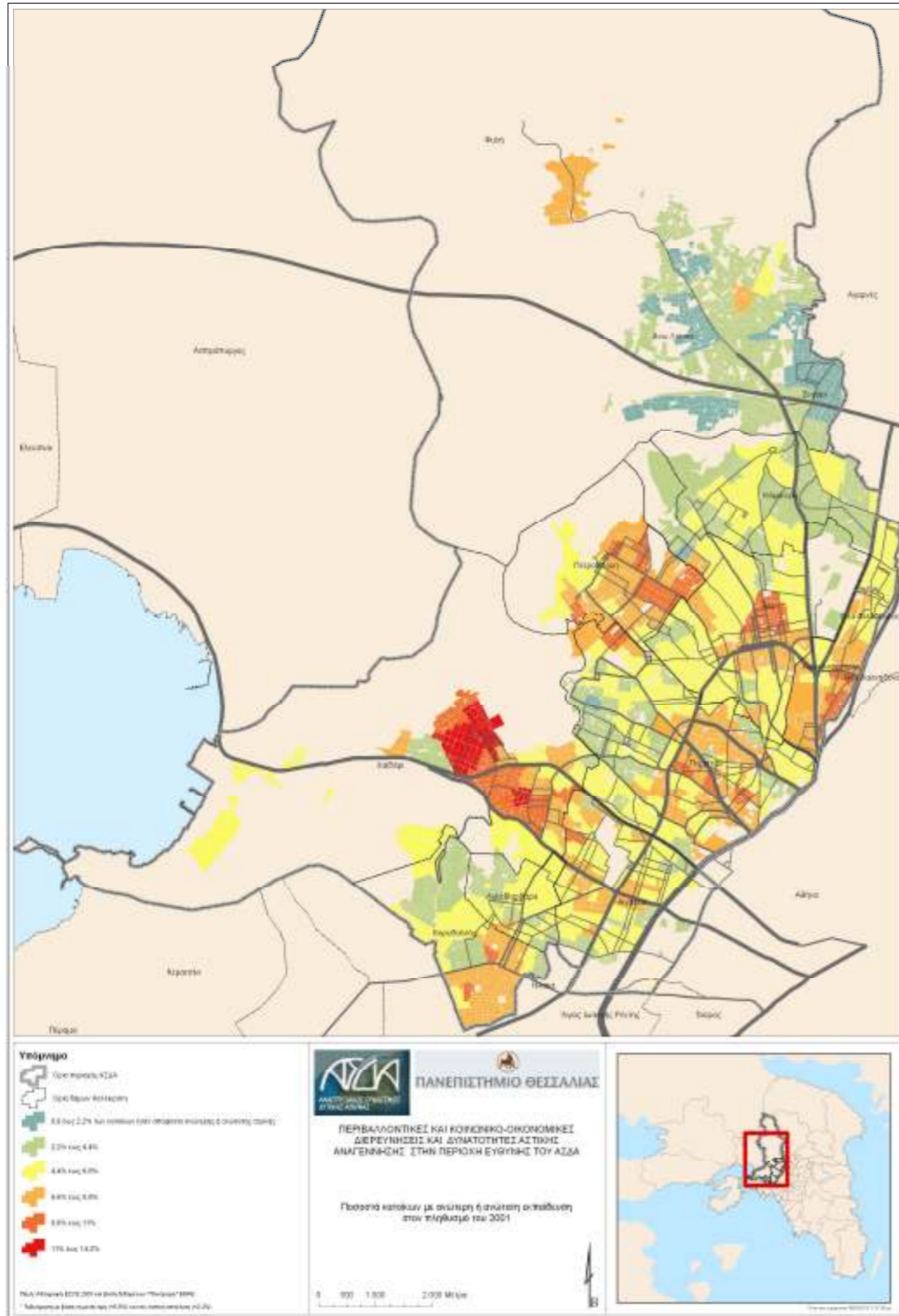
Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

Εισόδημα: Προβλήματα και ανισότητες

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται η εξέλιξη του δηλωθέντος εισοδήματος στους Δήμους του ΑΣΔΑ και γίνονται συγκρίσεις τόσο μεταξύ των Δήμων, όσο και με το σύνολο της Αττικής και το σύνολο της χώρας. Τα στοιχεία προέρχονται από την ανάλυση των δηλώσεων εισοδήματος φυσικών προσώπων κατά ταχυδρομικό κωδικό, με αναγωγή στη συνέχεια σε Δήμο. Η ανάλυση περιλαμβάνει πίνακες με τα αποτελέσματα καθώς και διαγραμματική και χαρτογραφική παρουσίαση των αποτελεσμάτων. Η ενότητα κλείνει με την σύνοψη των βασικών συμπερασμάτων.

Η εικόνα του δηλωθέντος εισοδήματος διαμορφώνεται αποτυπώνεται συνοπτικά στον Πίνακα 1 του παρόντος τμήματος.

Πίνακας 1: Ανάλυση δηλωθέντος εισοδήματος κατά Δήμο ΑΣΔΑ

Μεταβλητές	Γεωγρ. Ενότητα	Έτος											
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Μέσος πληθυσμός έτους (χιλιάδες)	Ελλάδα	10.988	11.023	11.062	11.104	11.149	11.193	11.237	11.283	11.307	11.300		
	Αττική	3.910	3.928	3.957	3.988	4.017	4.047	4.075	4.099	4.112	4.112		
	ως % συμμετοχής στη χώρα	35,59	35,63	35,77	35,91	36,03	36,16	36,26	36,33	36,37	36,38		
ΑΕΠ στ 2000(εκ) Eurostat (δαπάνη)	Ελλάδα	146.918	155.622	162.374	166.132	175.313	181.432	181.053	175.463	166.781			
	Αττική	62.013	65.759	68.741	76.460	81.513	84.899	85.553	83.916	80.056			
	ως % συμμετοχής στη χώρα	42,21	42,26	42,33	46,02	46,50	46,79	47,25	47,83	48,00			
ΑΕΠ/κατ	Ελλάδα	14.300	15.600	16.700	17.400	18.700	19.900	20.800	20.500	19.600			
	Αττική	16.900	18.600	19.800	22.300	24.100	25.800	27.000	27.000	25.900			
	ως % του ΜΟ της χώρας	118,18	119,23	118,56	128,16	128,88	129,65	129,81	131,71	132,14			
ΑΕΠ στ 2000/κατ	Ελλάδα	13.371	14.118	14.678	14.961	15.725	16.210	16.112	15.551	14.750			
	Αττική	15.854	16.787	17.353	19.191	20.252	20.976	20.963	20.501	19.444			
	ως % του ΜΟ της χώρας	118,57	118,91	118,22	128,27	128,79	129,40	130,11	131,83	131,83			
Δηλ εισοδ. στ 2000/κατ	Ελλάδα	5.234	5.488	5.519	5.964	6.124	6.329	6.482	6.645	6.704			
	Αττική	6.953	7.265	7.306	7.757	7.868	8.088	8.228	8.396	8.447			
	ως % του ΜΟ της χώρας	132,84	132,38	132,37	130,05	128,47	127,80	126,93	126,36	125,99			
Δηλωθέν εισόδημα (εκ) στ 2000	Ελλάδα	57.511	60.493	61.055	66.226	68.275	70.834	72.840	74.969	75.804			
	Αττική	27.187	28.536	28.907	30.930	31.606	32.731	33.528	34.415	34.732			
	ΑΣΔΑ	3.108,68	3.263,94	3.297,80	3.563,88	3.643,68	3.765,76	3.864,77	3.955,32	3.987,23			
	ως % συμμετοχής στην χώρα	5,41	5,40	5,40	5,38	5,34	5,32	5,31	5,28	5,26			
	ως % συμμετοχής στην Αττική	11,43	11,44	11,41	11,52	11,53	11,51	11,53	11,49	11,48			
	Αγίας Βαρβάρας	145,74	152,51	150,62	161,60	163,39	164,82	166,38	167,97	168,21			
	Αγίων Αναρτύρων - Καματερού	375,35	396,89	403,24	439,17	451,71	469,99	486,20	500,74	507,80			
	Αιγάλεω	459,71	483,91	482,55	523,57	527,20	541,97	555,04	561,09	558,54			
	Ίλιου	501,78	527,32	535,69	579,32	592,32	612,74	630,34	646,60	650,70			
	Περιστερίου	892,02	928,40	933,75	1.001,25	1.020,00	1.049,75	1.066,95	1.086,89	1.085,92			
	Πετρούπολης	312,11	329,40	338,16	369,51	383,67	399,93	416,02	429,71	443,60			
	Φυλής	129,72	138,77	139,72	151,93	162,14	170,79	180,09	188,89	192,58			
	Χαϊδαρίου	292,25	306,74	314,05	337,54	343,26	355,78	363,74	373,42	379,87			
	Δηλώσεις	Ελλάδα	4.984.715	5.178.039	5.251.056	5.596.611	5.498.322	5.574.335	5.606.659	5.675.936	5.712.397		
		Αττική	1.996.124	2.076.249	2.090.401	2.170.203	2.136.517	2.160.906	2.161.737	2.179.318	2.185.028		
ΑΣΔΑ		266.627	275.560	277.582	286.989	284.550	286.756	287.561	290.858	291.778			
ως % συμμετοχής στην χώρα		5,35	5,32	5,29	5,13	5,18	5,14	5,13	5,12	5,11			
ως % συμμετοχής στην Αττική		13,36	13,27	13,28	13,22	13,32	13,27	13,30	13,35	13,35			
Αγίας Βαρβάρας		14.013	14.666	14.593	14.846	14.727	14.412	14.357	14.304	14.131			
Αγίων Αναρτύρων - Καματερού		32.295	33.427	33.823	35.282	35.294	35.723	36.063	36.740	37.046			
Αιγάλεω		40.600	42.112	41.935	42.899	42.257	42.470	42.609	42.994	42.701			
Ίλιου		42.922	44.569	45.130	46.695	46.257	46.612	46.699	47.236	47.369			
Περιστερίου		76.484	78.463	78.834	81.255	79.918	80.440	80.133	80.405	80.347			
Πετρούπολης		24.689	25.406	25.722	27.158	27.008	27.667	27.989	28.371	29.077			
Φυλής		12.899	13.402	13.839	14.392	14.960	14.996	15.321	16.060	16.321			
Χαϊδαρίου		22.725	23.515	23.706	24.462	24.129	24.436	24.390	24.748	24.786			
Δηλ εισοδ. Στ. 2000/δήλωση		Ελλάδα	11.537	11.683	11.627	11.833	12.418	12.707	12.992	13.208	13.270		
		Αττική	13.620	13.744	13.828	14.252	14.793	15.147	15.510	15.792	15.895		
	ΑΣΔΑ	11.659	11.845	11.880	12.418	12.805	13.132	13.440	13.599	13.665			
	% του ΜΟ της χώρας	101,06	101,39	102,18	104,94	103,12	103,34	103,45	102,96	102,98			
	% του ΜΟ της Αττικής	85,60	86,18	85,91	87,13	86,56	86,70	86,65	86,11	85,97			
	Αγίας Βαρβάρας	10.401	10.399	10.322	10.885	11.095	11.437	11.588	11.743	11.903			
	Αγίων Αναρτύρων - Καματερού	11.622	11.873	11.922	12.447	12.798	13.156	13.482	13.629	13.707			
	Αιγάλεω	11.323	11.491	11.507	12.205	12.476	12.761	13.026	13.050	13.080			
	Ίλιου	11.691	11.831	11.870	12.406	12.805	13.146	13.498	13.689	13.737			
	Περιστερίου	11.663	11.832	11.845	12.322	12.763	13.050	13.315	13.518	13.515			
	Πετρούπολης	12.642	12.965	13.147	13.606	14.206	14.455	14.864	15.146	15.256			
	Φυλής	10.057	10.355	10.096	10.557	10.838	11.389	11.754	11.762	11.799			
	Χαϊδαρίου	12.860	13.045	13.248	13.798	14.226	14.559	14.914	15.089	15.326			

Πηγή: Γεωγραφική κατανομή Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων κατά ταχ. Κώδικα Οικονομικού Έτους 2002-2010, Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ), Υπουργείο Οικονομικών

Από την ανάλυση των στοιχείων δηλωθέντος εισοδήματος 2002-2010 προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Το πρώτο συμπέρασμα είναι ότι **το μέσο δηλωθέν**

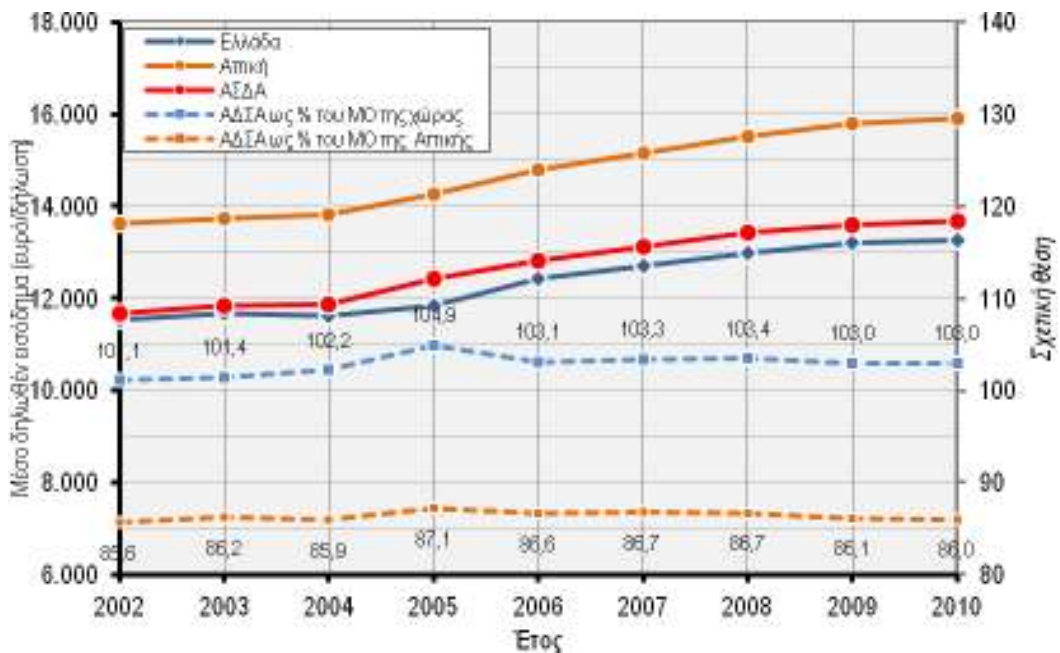
εισόδημα στους Δήμους του ΑΣΔΑ είναι μικρότερο από το μέσο δηλωθέν εισόδημα της Αττικής. Ωστόσο, το μέσο δηλωθέν εισόδημα των Δήμων της ΑΣΔΑ είναι κοντά στο μέσο δηλωθέν εισόδημα στο σύνολο της χώρας (Πίνακας 1 και Διάγραμμα 1).

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι στο εσωτερικό των Δήμων του ΑΣΔΑ υπάρχουν τρεις ομάδες, στην πρώτη ανήκουν οι Δήμοι Φυλής και Αγίας Βαρβάρας με το χαμηλότερο μέσο δηλωθέν εισόδημα, στον αντίποδα βρίσκονται οι Δήμοι Χαϊδαρίου και Πετρούπολης με το υψηλότερο σε σχέση με τους υπόλοιπους μέσο δηλωθέν εισόδημα και στην ενδιάμεση κατηγορία ανήκουν οι υπόλοιποι τέσσερις Δήμοι: Ιλίου, Αγ. Αναργύρων-Καματερού, Περιστερίου και Αιγάλεω (Πίνακας 1 και Διάγραμμα 2).

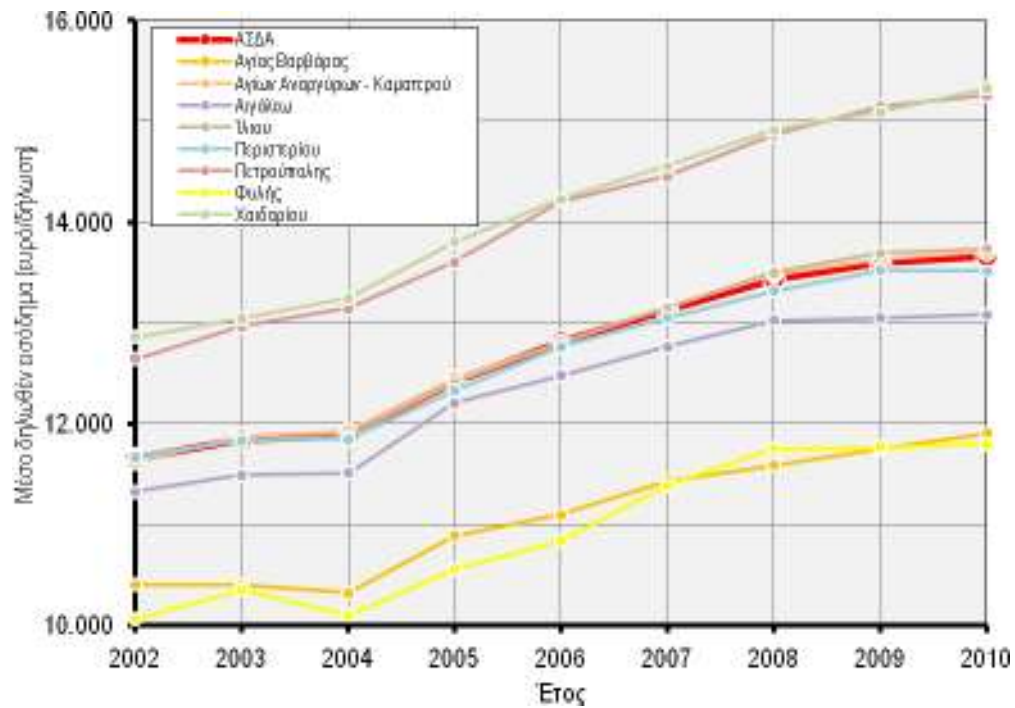
Το τρίτο συμπέρασμα είναι ότι ενώ σε σταθερές τιμές κατά το διάστημα 2002-2010 παρατηρείται αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος σε όλους τους Δήμους, κατά το οικονομικό έτος 2010 (μεταβολή 2009-2010) παρατηρείται μείωση του ρυθμού αύξησης και σε ορισμένες περιπτώσεις αντιστροφή του ρυθμού αύξησης του δηλωθέντος εισοδήματος, κάτι που γίνεται ακόμη πιο αισθητό σε επίπεδο ταχυδρομικού κωδικού εντός των Δήμων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται μεγαλύτερες ανισότητες του δηλωθέντος εισοδήματος μεταξύ των Δήμων και **νησίδες ή θύλακες υποβάθμισης τόσο μεταξύ των Δήμων, όσο και στο εσωτερικό των Δήμων** (Χάρτης 1).

Τέλος, σε ότι αφορά στη επαγγελματική σύνθεση περίπου τα $\frac{3}{4}$ των δηλώσεων αφορούν σε μισθωτούς και συνταξιούχους (Διάγραμμα 3).

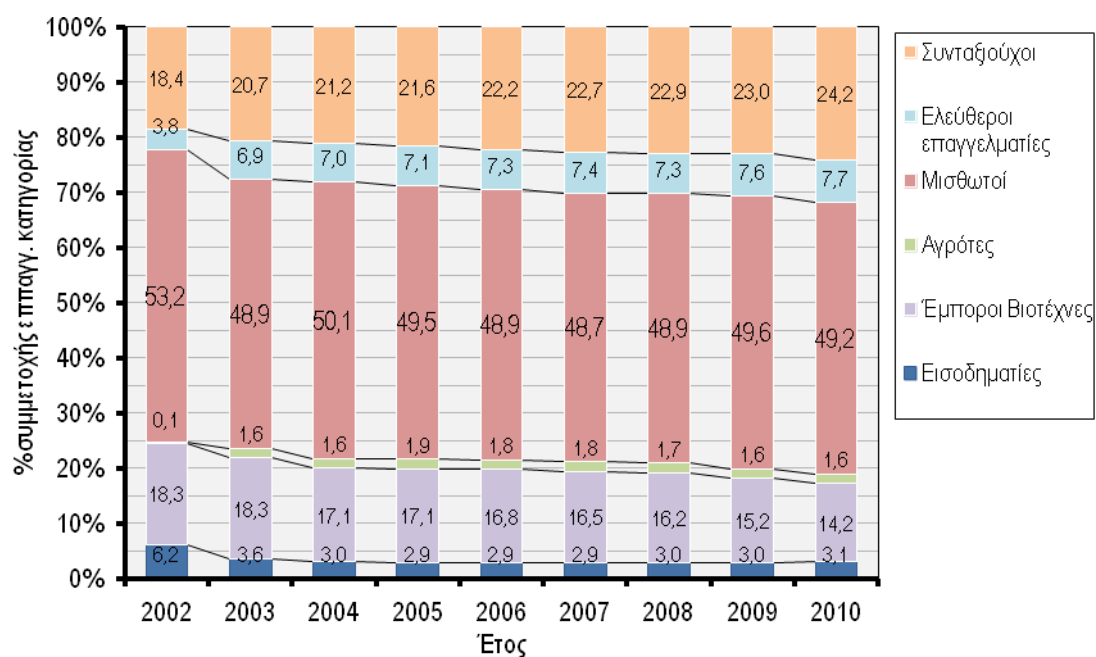
Διάγραμμα 1: Εξέλιξη του μέσου δηλωθέντος εισοδήματος φυσικών προσώπων στη χώρα, την Αττική και την περιοχή μελέτης (ΑΣΔΑ) για τα οικονομικά έτη 2002-2010

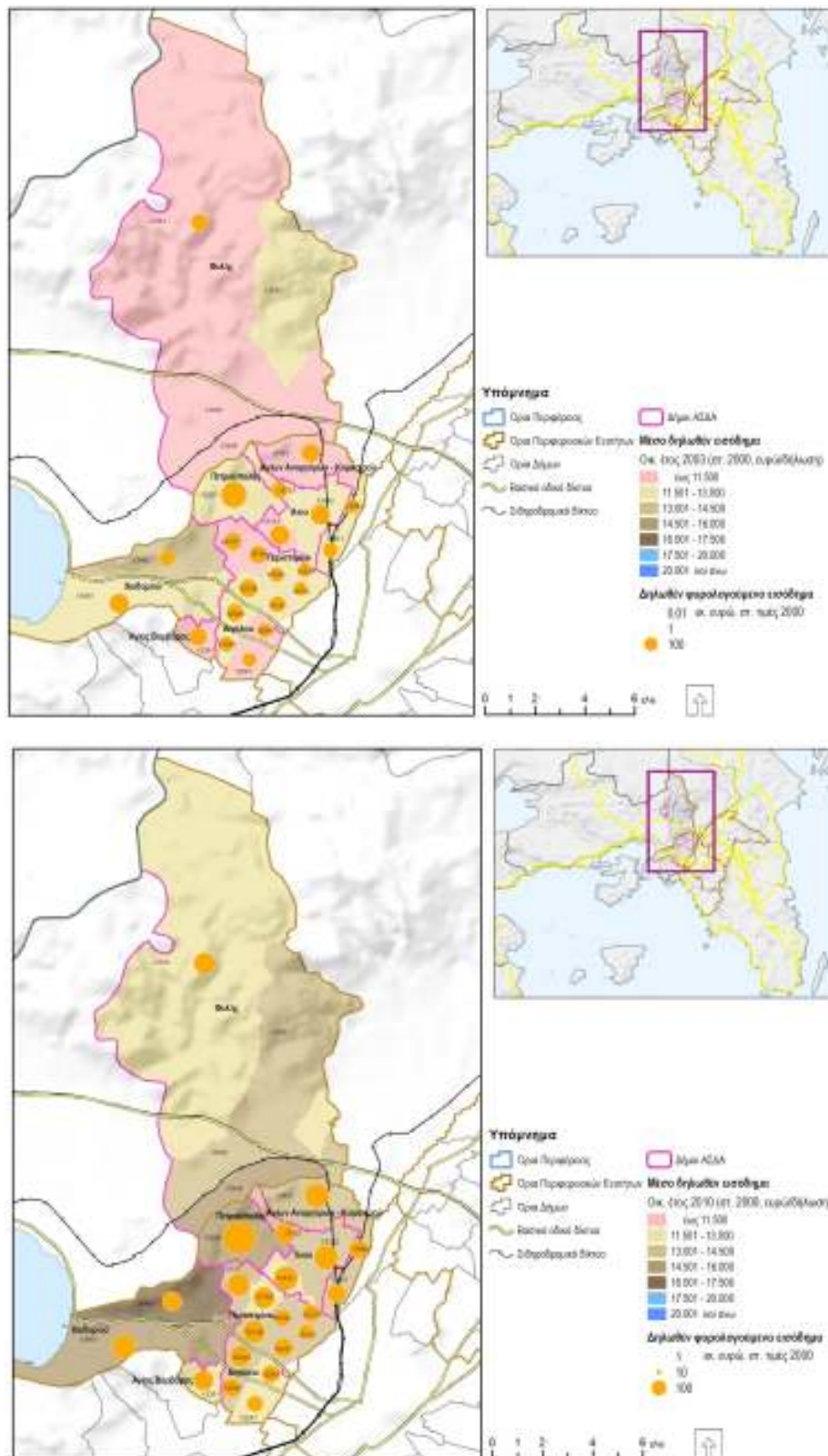
Διάγραμμα 2: Εξέλιξη του μέσου δηλωθέντος εισοδήματος φυσικών προσώπων στην περιοχή μελέτης (ΑΣΔΑ) και του Δήμους που την απαρτίζουν για τα οικονομικά έτη 2002-2010

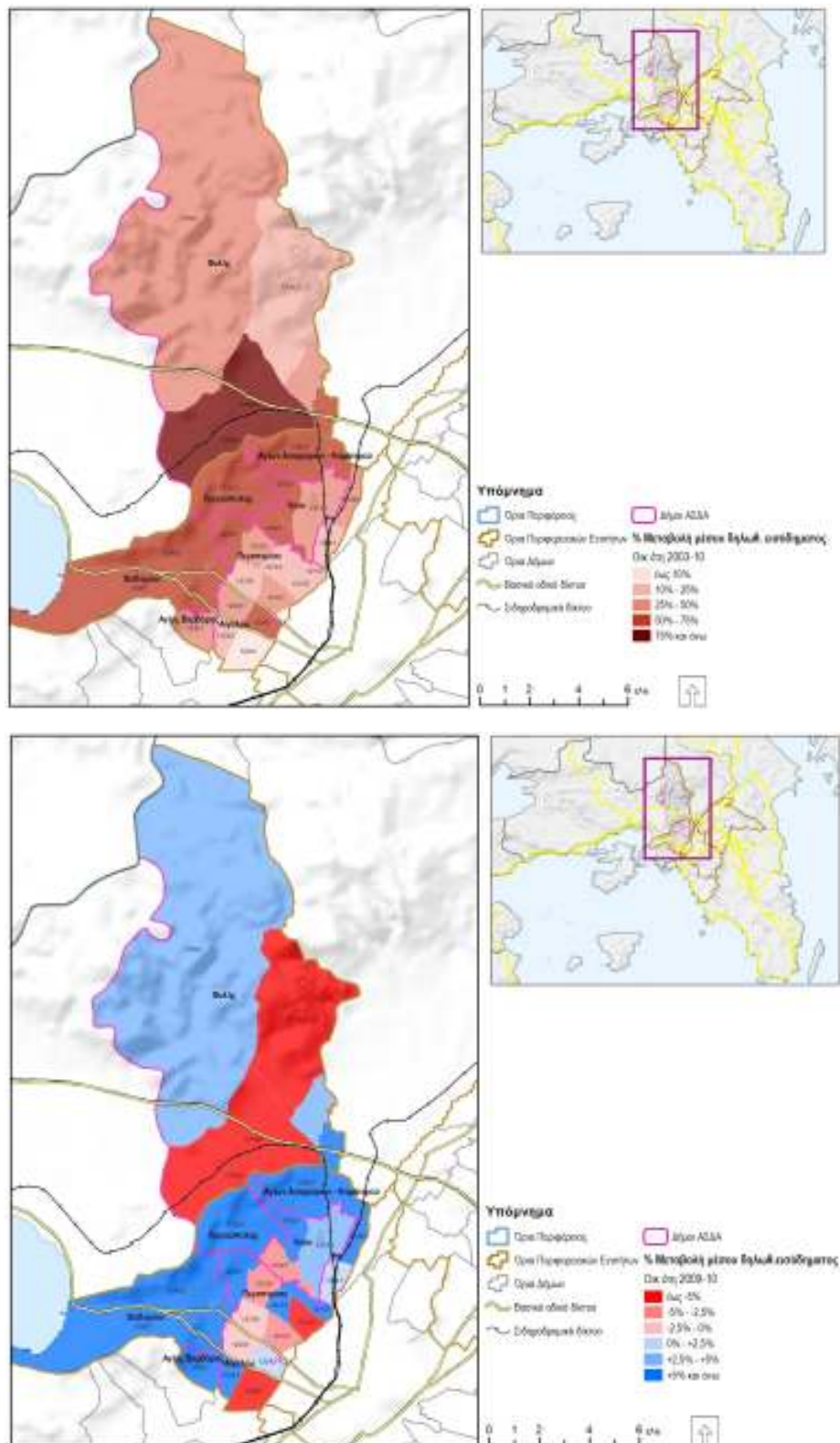
Διάγραμμα 3: Εξέλιξη της κατανομής του δηλωθέντος εισοδήματος των φυσικών προσώπων στις βασικές επαγγελματικές κατηγορίες στην περιοχή μελέτης (ΑΣΔΑ) για τα οικονομικά έτη 2002-2010

Χάρτης 1: Δηλωθέν εισόδημα στους Δήμους ΑΣΔΑ (2003,2010)

Χάρτης 2: Μεταβολή μέσου δηλωθέντος εισοδήματος στους Δήμους ΑΣΔΑ (2003/2010, 2009/2010))

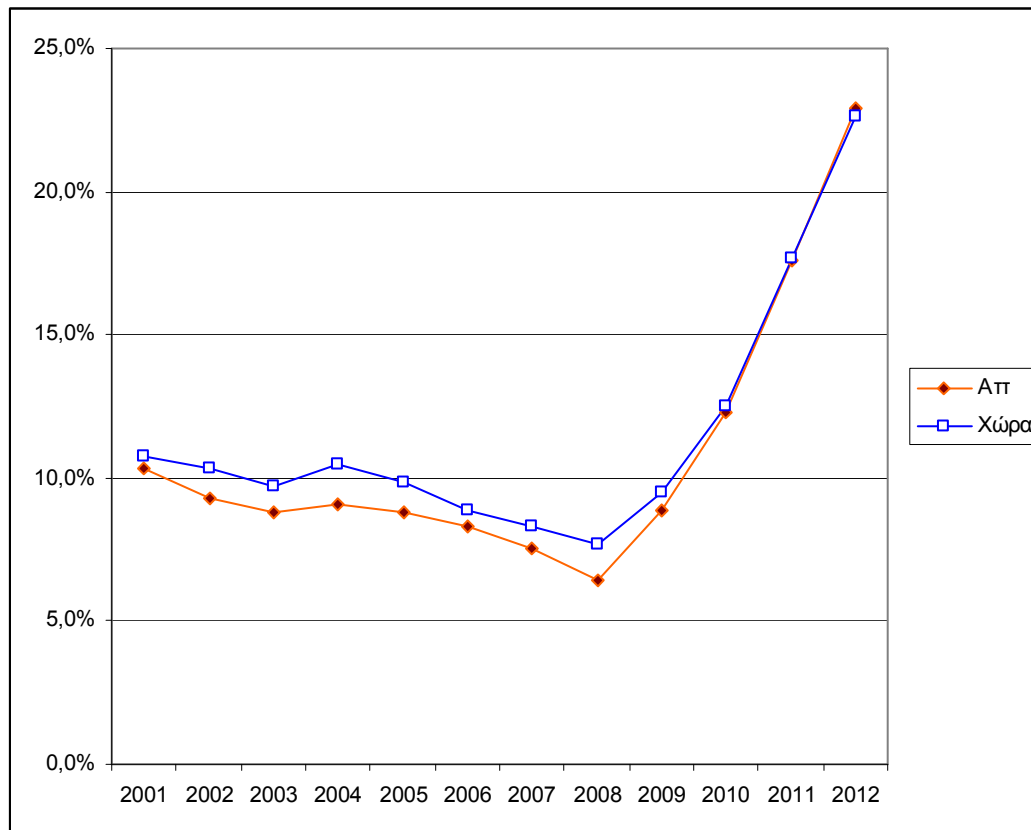

Ανεργία

Στοιχεία για τη διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας σε επίπεδο περιφέρειας παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Αττική	10,4%	9,3%	8,8%	9,1%	8,8%	8,3%	7,6%	6,5%	8,9%	12,3%	17,6%	22,9%
Χώρα	10,8%	10,3%	9,7%	10,5%	9,9%	8,9%	8,3%	7,6%	9,5%	12,5%	17,7%	22,6%

Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ, ΟΑΕΔ

Η κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας μετά την έναρξη της κρίσης είναι εμφανής στο διάγραμμα, αλλά ένα άλλο στοιχείο είναι ότι η κρίση πλήττει την Αττική ακόμα πιο έντονα από ό,τι τη χώρα συνολικά· ενώ στη δεκαετία του '90 το ποσοστό ανεργίας στην Αττική παρέμενε σταθερά κάτω του μέσου εθνικού, από το 2009 υπάρχει σταδιακή σύγκλιση και τελικά (2012) οριακά μεγαλύτερο ποσοστό στην Αττική.

Θα επανέλθουμε πιο κάτω με ανάλυση των πρόσφατων δεδομένων για τη Δυτική Αθήνα (περιοχή ΑΣΔΑ), αλλά προηγουμένως παραθέτουμε μια ανάλυση της διαφοροποίησης δεδομένων της ανεργίας από τις απογραφές 1991 και 2001 ανά Δήμο της Δυτικής Αθήνας. Η χρήση των παλαιών αυτών δεδομένων είναι αναγκαστική, λόγω μη δημοσιοποίησης ακόμα (!) των αποτελεσμάτων της Απογραφής του 2011. Η χρησιμότητά της προφανώς δεν έγκειται στις τιμές καθαυτές της ανεργίας, που προφανώς έχουν ανατραπεί πλήρως με την κρίση, αλλά στη διακύμανση του

προβλήματος μεταξύ των Δήμων, που ενδέχεται να έχει επηρεαστεί λιγότερο στο μέτρο που σε σημαντικό βαθμό αντανακλά τις σχετικές διαφοροποιήσεις των χαρακτηριστικών της οικονομικής βάσης.

Δήμος	1991			2001		
	Ενεργός πληθυσμός %	Άνεργοι (ζητούσαν εργασία) στο σύνολο του πληθυσμού	Άνεργοι (ζητούσαν εργασία) στον ενεργό πληθυσμό	Ενεργός πληθυσμός %	Άνεργοι (ζητούσαν εργασία) στο σύνολο του πληθυσμού %	Άνεργοι (ζητούσαν εργασία) στον ενεργό πληθυσμό %
ΑΤΤΙΚΗ	63,4%	3,2%	5,1%	65,8%	4,3%	6,6%
ΑΣΔΑ	63,3%	5,7%	9,0%	65,6%	4,7%	7,1%
Α. Βαρβάρα	62,8%	6,5%	10,3%	64,1%	5,5%	8,6%
Καματερό	63,8%	5,0%	7,9%	66,0%	4,5%	6,8%
Αγ. Ανάργυροι	63,6%	5,4%	8,4%	65,6%	4,2%	6,4%
Αιγάλεω	63,8%	6,0%	9,3%	65,6%	5,2%	8,0%
Ιλιον	63,6%	5,5%	8,6%	65,7%	4,6%	7,1%
Περιστέρι	63,4%	5,9%	9,3%	65,8%	4,4%	6,8%
Πετρούπολη	63,0%	5,5%	8,6%	66,2%	4,2%	6,3%
Χαϊδάρη	62,9%	5,0%	8,0%	66,9%	3,8%	5,7%
Φυλή	67,2%	4,2%	6,3%	62,1%	4,3%	7,0%
Ανω Λιόσια	60,3%	6,7%	11,2%	64,8%	5,9%	9,2%
Ζεφύρι	58,3%	6,3%	10,7%	60,6%	5,6%	9,3%

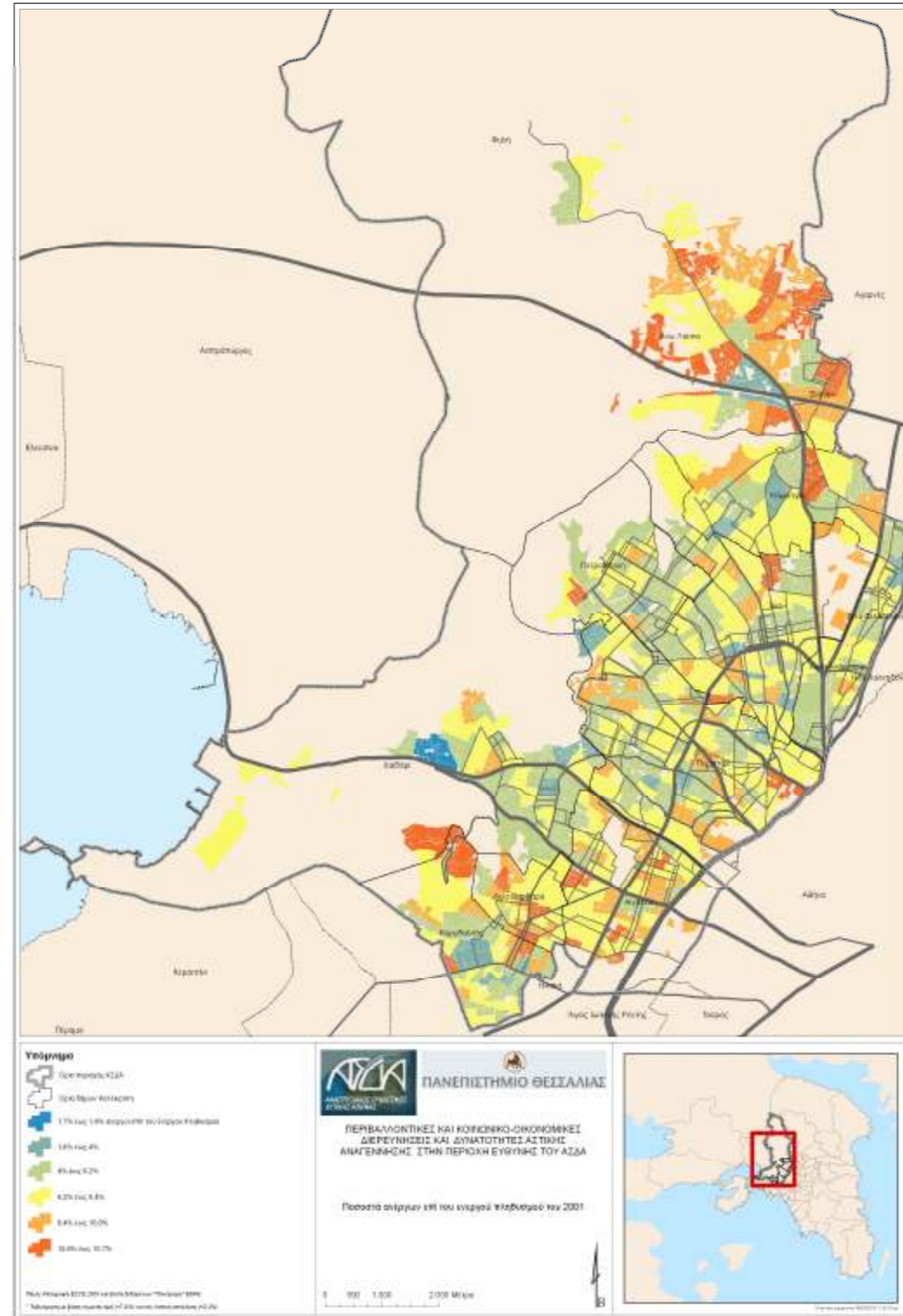
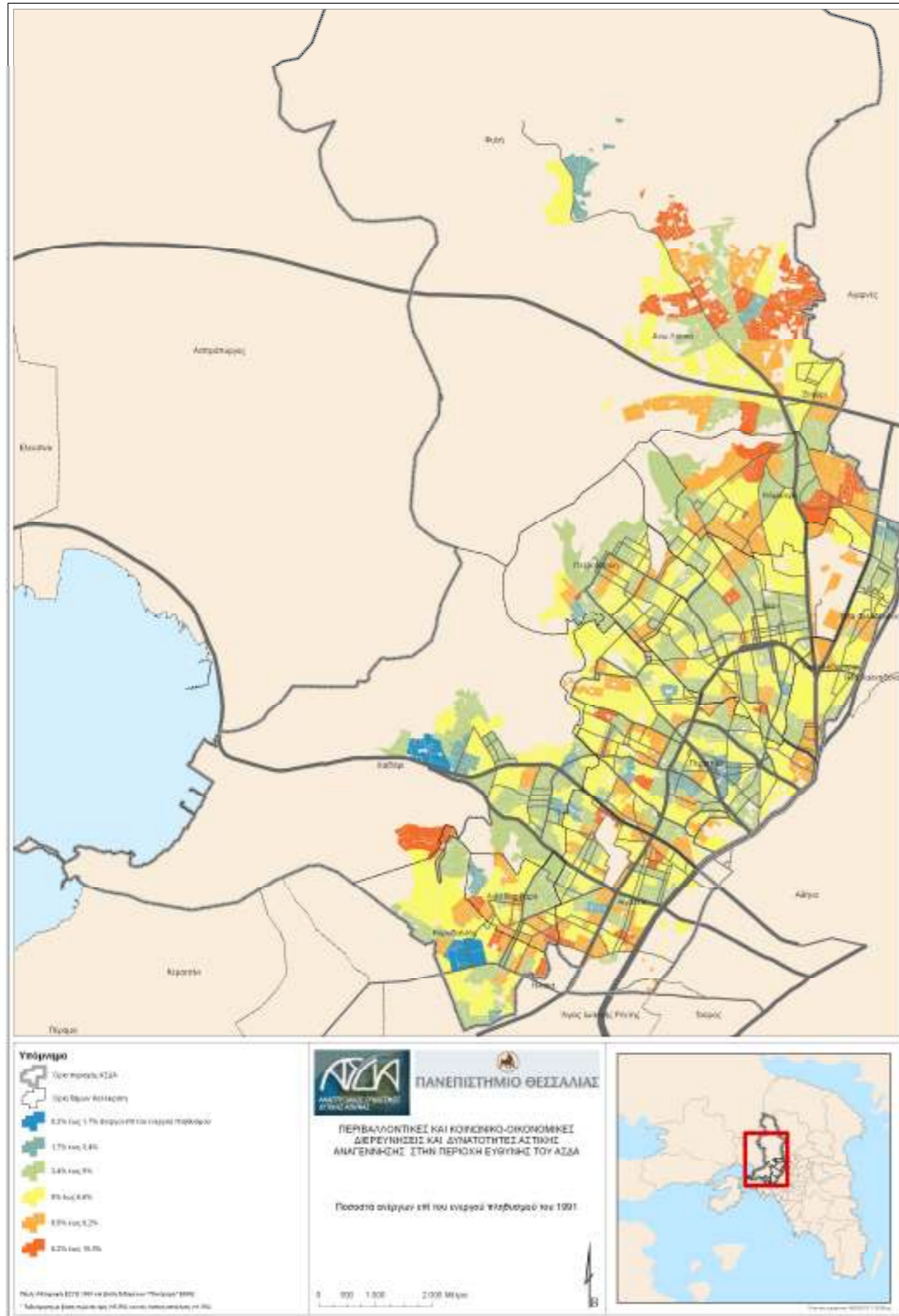
Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

Επισημαίνουμε δύο σημαντικά συμπεράσματα:

Η Δυτική Αθήνα/περιοχή του ΑΣΔΑ διαχρονικά εμφανίζει μεγαλύτερο μέσο ποσοστό ανεργίας από τη χώρα.

Το ποσοστό ανεργίας μεταξύ των Δήμων διαφοροποιείται κατά περίπου ± 2 μονάδες, ενώ όλοι οι Δήμοι (συμπεριλαμβανόμενων των πληθυσμιακά μεγαλύτερων) πλην τριών παρουσιάζουν μεγαλύτερη ανεργία από τη μέση εθνική.

Μια πιο αναλυτική εικόνα του φαινομένου, σε επίπεδο ενδοδημοτικό (απογραφικού τομέα) δίνουν οι δύο επόμενοι χάρτες, Υπάρχουν ορισμένες μακροχωρικές τάσεις, με μεγαλύτερη παρουσία υψηλής ανεργίας στο βορειότερο και νοτιότερο άκρο της περιοχής του ΑΣΔΑ, αλλά σε γενικές γραμμές η εικόνα είναι αυτή ενός μωσαϊκού, με πολλές διαφοροποιήσεις μικρο-χωρικού χαρακτήρα.

Σχετικά με την πρόσφατη (από την κρίση και μετά) περίοδο, ακολουθεί μια ανάλυση της εξέλιξης της ανεργίας στους Δήμους του ΑΣΔΑ που περιλαμβάνει συγκρίσεις τόσο μεταξύ των Δήμων, όσο και με το σύνολο της Αττικής και το σύνολο της χώρας. Τα στοιχεία της ανεργίας προέρχονται από τα καταχωρημένα στον ΟΑΕΔ απογραφικά δελτία ανέργων (καταχωρούνται κατά μήνα και Δήμο).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (βλ, Πίνακα 1 στο τέλος του παρόντος τμήματος) κατά το έτος 2012 ο αριθμός των ανέργων στην Αττική ανέρχεται σε 476,8 χιλ. που αντιστοιχεί στο 25,3% του εργατικού δυναμικού της περιφέρειας. Το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό που αφορά στο σύνολο της χώρας (24,2%). Από τα στοιχεία αυτά δεν είναι ωστόσο δυνατός ο προσδιορισμός των ανέργων σε χαμηλότερο γεωγραφικό επίπεδο ώστε να προκύψουν κάποιες συγκρίσεις για τους Δήμους του ΑΣΔΑ.

Μια πρόσφορη προσέγγιση της ανεργίας κατά Δήμο παρέχεται από τα καταχωρηθέντα στον ΟΑΕΔ ατομικά Δελτία Ανέργων. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (Μάρτιος 2013) (βλ, Πίνακα 2 στο τέλος του παρόντος τμήματος,) προκύπτει ότι στην περιφέρεια Αττικής έχουν συμπληρωθεί 313,167 Δελτία ανέργων, από τα οποία τα 57,459 αφορούν στους Δήμους του ΑΣΔΑ. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε μηνιαία βάση για είκοσι επτά μήνες ήτοι από τον Ιανουάριο του 2011 έως τον Μάρτιο του 2013 δείχνουν ότι παρά την επίδραση της εποχικότητας, οι εγγραφές παρουσιάζουν συνεχή αύξηση με αποτέλεσμα κατά το προαναφερόμενο διάστημα ο αριθμός των εγγραφών να έχει αυξηθεί κατά 39% για το σύνολο της Αττικής και κατά 46% για τους Δήμους της ΑΣΔΑ.

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτουν ορισμένα ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

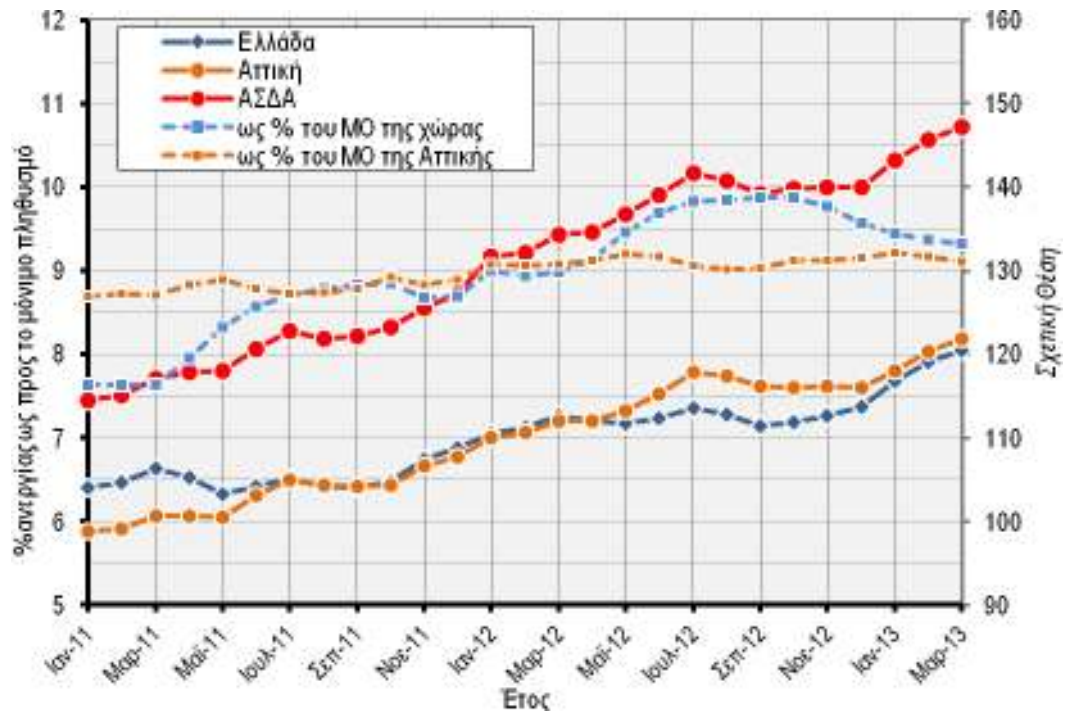
Το πρώτο συμπέρασμα είναι ότι το ποσοστό των κατόχων Δελτίου Ανεργίας ως προς τον πληθυσμό είναι **σταθερά υψηλότερο στους Δήμους του ΑΣΔΑ από το μέσο όρο της Αττικής και - από τον Ιανουάριο του 2012 - υψηλότερο και από το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο της χώρας**. Το γεγονός αυτό δηλώνει ότι η ανεργία στους Δήμους του ΑΣΔΑ είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι στην περιφέρεια Αττικής και την χώρα (Διάγραμμα 1).

Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι ότι **ο ρυθμός μεταβολής της ανεργίας στους Δήμους του ΑΣΔΑ είναι μεγαλύτερος από τον ρυθμό μεταβολής της ανεργίας στην Αττική και στο σύνολο της χώρας** (Διάγραμμα 2). Κατά συνέπεια η ανεργία στους Δήμους του ΑΣΔΑ αυξάνεται δυσανάλογα περισσότερο σε σύγκριση τόσο με την περιφέρεια Αττικής όσο και από το μέσο όρο της χώρας. Η προκαλούμενη απόκλιση ανέρχεται στο 30% με βάση τα στοιχεία του Μαρτίου 2013. Τα χαρακτηριστικά αυτά αποτυπώνονται και στους δείκτες που αφορούν στην μακροχρόνια ανεργία.

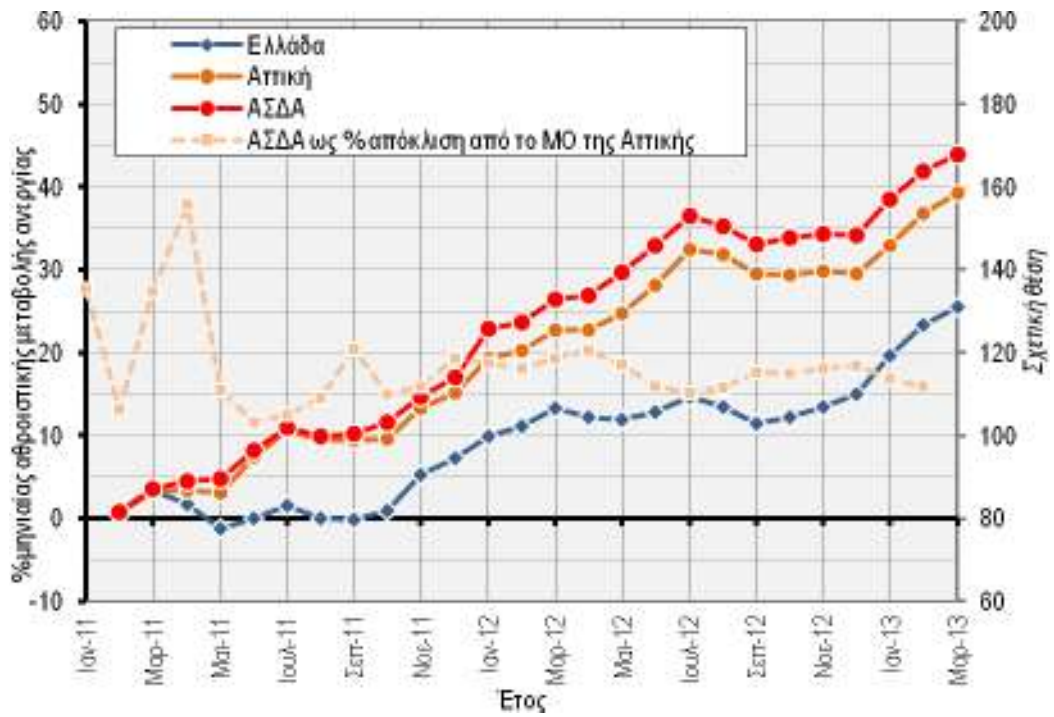
Το τρίτο χαρακτηριστικό είναι ότι **οι τάσεις που προαναφέρθηκαν αφορούν σε γενικές γραμμές όλους τους Δήμους του ΑΣΔΑ**, υπάρχουν ωστόσο περιπτώσεις

Δήμων με μικρές αποκλίσεις ως προς κάποια επιμέρους χαρακτηριστικά, όπως π.χ. οι Δήμοι Χαϊδαρίου και Πετρούπολης εμφανίζονται με μικρότερα του μέσου όρου ΑΣΔΑ ποσοστά ανεργίας (Διάγραμμα 3 και Χάρτης 1) ενώ οι Αγ. Βαρβάρας και Αιγάλεω με μικρότερα του ΑΣΔΑ ποσοστά μεταβολής της ανεργίας (Διάγραμμα 4).

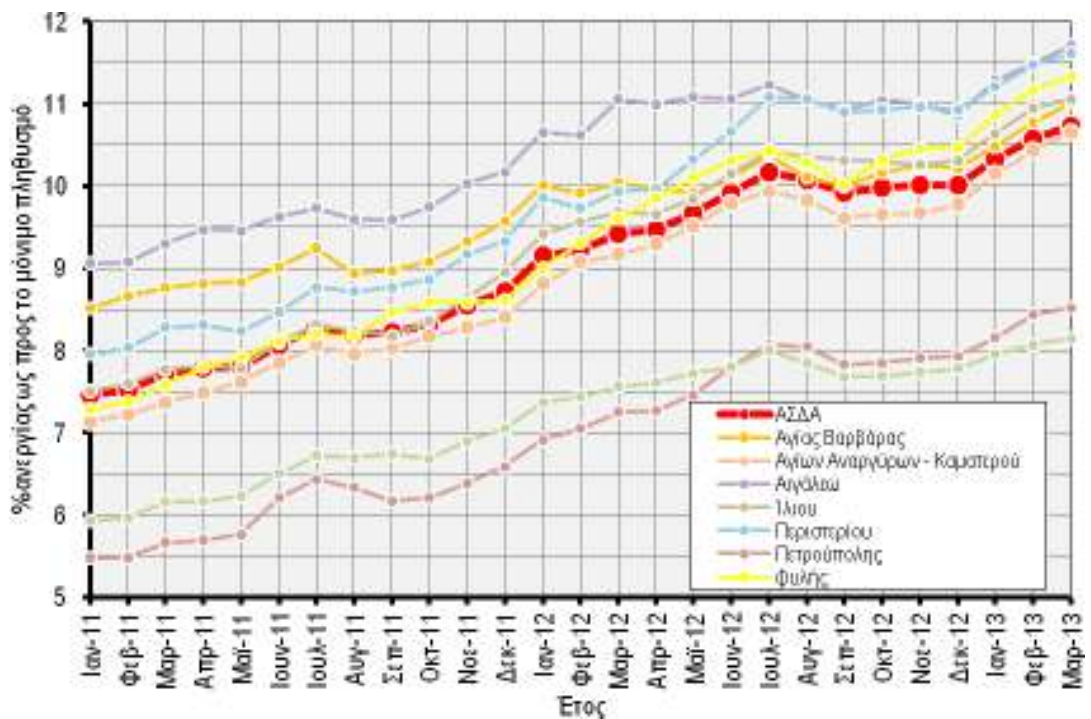
Διάγραμμα 1: Κάτοχοι Δελτίου Ανεργίας (% πληθυσμού)

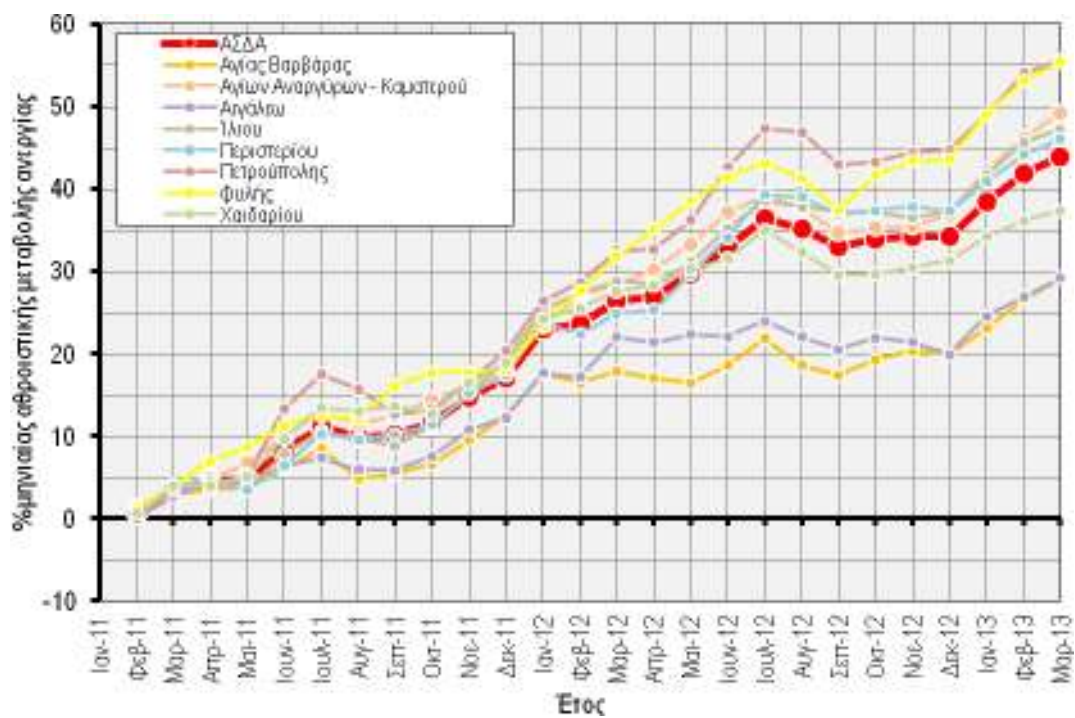
Διάγραμμα 2: Μεταβολή ανεργίας

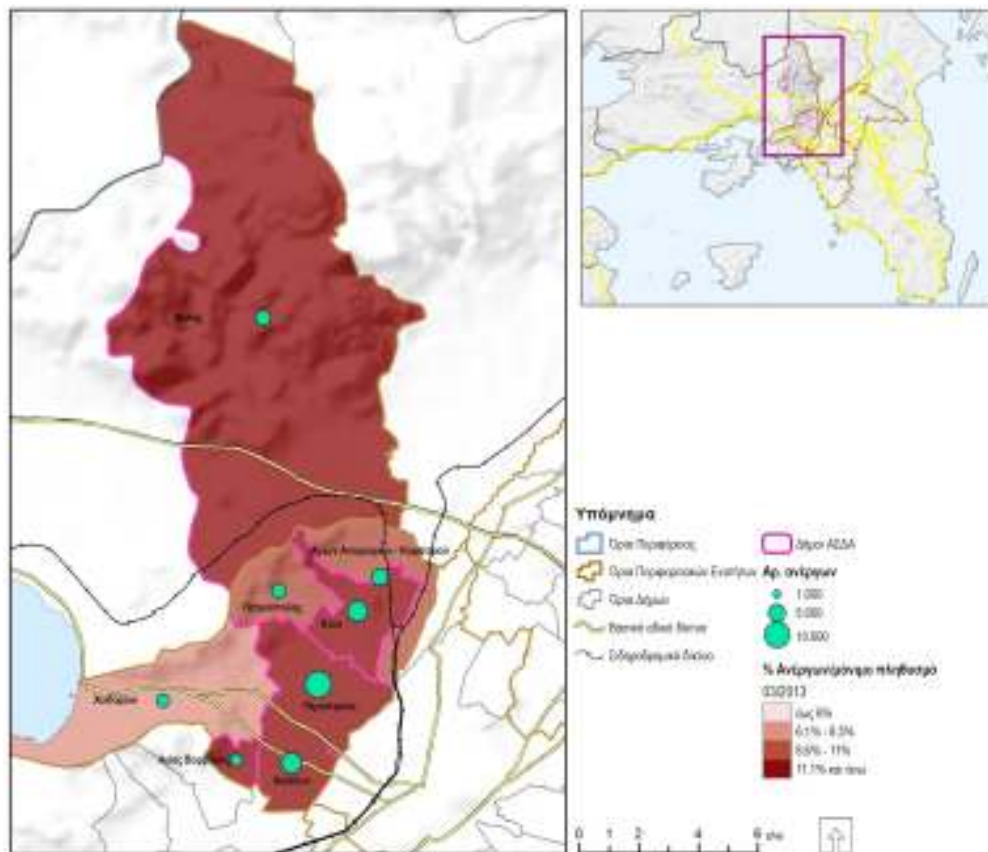
Διάγραμμα 3: Κάτοχοι Δελτίου Ανεργίας (% πληθυσμού), Δήμοι ΑΣΔΑ

Διάγραμμα 4: Μεταβολή ανεργίας (Δήμοι ΑΣΔΑ)

Χάρτης 1: Δελτία ανέργων κατά Δήμο ΑΣΔΑ (Μάρτιος 2013)

Συνοπτικά, οι κάτοχοι Δελτίου ανεργίας στους Δήμους του ΑΣΔΑ είναι σχετικά περισσότεροι σε σύγκριση με την υπόλοιπη Αττική και τη χώρα, με διαχρονική διεύρυνση του μεταξύ τους χάσματος. Η τάση αυτή είναι καθολική, διαχέεται σε όλους τους Δήμους, με μικρές μόνο εξαιρέσεις ορισμένων Δήμων ως προς κάποια επιμέρους χαρακτηριστικά.

Πίνακας 1: Δελτία καταγεγραμμένων ανέργων στους Δήμους του ΑΣΔΑ (Ιανουάριος 2011-Μάρτιος 2013)

Μεταβλητή	Γεωγρ. Ενότητα	Μόνιμος πληθυσμός 2011	Περίοδος																												
			Ιαν-11	Φεβ-11	Μαρ-11	Απρ-11	Μαϊ-11	Ιουν-11	Ιουλ-11	Αυγ-11	Σεπ-11	Οκτ-11	Νοε-11	Δεκ-11	Ιαν-12	Φεβ-12	Μαρ-12	Απρ-12	Μαϊ-12	Ιουν-12	Ιουλ-12	Αυγ-12	Σεπ-12	Οκτ-12	Νοε-12	Δεκ-12	Ιαν-13	Φεβ-13	Μαρ-13		
Δελτία Ανέργων	ΕΛΛΑΣ	10.813.386	693.210	699.027	717.087	704.880	684.714	693.710	704.419	693.262	692.394	700.229	729.210	743.170	761.769	770.369	785.203	778.399	776.307	782.493	794.924	787.035	772.579	777.768	786.236	797.578	829.787	855.286	870.150		
	ΑΤΤΙΚΗ	35,4	3.827.624	224.802	226.211	232.249	232.356	231.649	241.408	248.914	246.038	245.891	246.446	254.867	259.015	268.273	270.171	275.908	275.740	280.256	288.115	297.922	296.490	291.330	290.990	291.817	291.126	298.875	307.475	313.167	
	ΑΣΔΑ	14,0	535.640	39.924	40.263	41.328	41.732	41.818	43.196	44.338	43.885	44.009	44.569	45.791	46.717	49.075	49.383	50.480	50.669	51.793	53.093	54.470	53.974	53.114	53.471	53.600	53.595	55.276	56.642	57.459	
	ως % συμμετοχής στη χώρα		5,8	5,8	5,8	5,9	6,1	6,2	6,3	6,3	6,4	6,4	6,3	6,3	6,4	6,4	6,4	6,5	6,7	6,8	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,8	6,7	6,6	6,6	
	ως % συμμετοχής στην Αττική		17,8	17,8	17,8	18,0	18,1	17,9	17,8	17,8	17,9	18,1	18,0	18,0	18,3	18,3	18,3	18,4	18,5	18,4	18,3	18,2	18,2	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,5	18,4	18,3
	Αγίας Βαρβάρας	5,0	26.550	2.261	2.300	2.326	2.340	2.346	2.395	2.454	2.371	2.383	2.412	2.476	2.542	2.658	2.633	2.665	2.646	2.633	2.682	2.756	2.681	2.655	2.698	2.721	2.712	2.784	2.860	2.922	
	Αγίων Αναργύρων - Καμπερού	11,7	62.529	4.463	4.514	4.606	4.679	4.762	4.908	5.043	4.980	5.021	5.107	5.178	5.255	5.510	5.676	5.731	5.810	5.952	6.122	6.212	6.145	6.010	6.039	6.046	6.110	6.347	6.522	6.661	
	Αιγάλεω	13,1	69.946	6.336	6.346	6.503	6.623	6.616	6.735	6.804	6.713	6.708	6.815	7.019	7.113	7.452	7.423	7.730	7.691	7.751	7.738	7.856	7.730	7.635	7.724	7.691	7.598	7.893	8.036	8.185	
	Ιλίου	15,8	84.793	6.369	6.441	6.589	6.620	6.604	6.866	7.046	6.985	6.932	7.090	7.333	7.591	7.983	8.111	8.206	8.190	8.346	8.611	8.825	8.781	8.743	8.729	8.695	8.744	9.024	9.280	9.376	
	Περαιτέρου	26,1	139.981	11.135	11.241	11.586	11.637	11.525	11.851	12.274	12.201	12.276	12.407	12.834	13.065	13.798	13.618	13.908	13.949	14.445	14.938	15.512	15.482	15.248	15.300	15.350	15.291	15.693	16.053	16.260	
	Πετρούπολης	11,0	58.979	3.230	3.233	3.342	3.359	3.402	3.660	3.794	3.736	3.640	3.660	3.769	3.887	4.082	4.156	4.278	4.287	4.400	4.606	4.759	4.745	4.616	4.629	4.664	4.676	4.811	4.975	5.027	
	Φυλής	8,6	45.965	3.350	3.391	3.487	3.584	3.641	3.729	3.769	3.756	3.890	3.944	3.944	3.958	4.137	4.277	4.416	4.528	4.643	4.740	4.795	4.731	4.604	4.748	4.804	4.813	4.994	5.132	5.208	
	Χαϊδαρίου	8,8	46.897	2.780	2.797	2.889	2.890	2.922	3.052	3.154	3.143	3.159	3.134	3.238	3.306	3.455	3.489	3.546	3.568	3.623	3.656	3.755	3.679	3.603	3.604	3.629	3.651	3.730	3.784	3.820	
Μακροχρόνια άνεργοι	ΕΛΛΑΣ	10.813.386	249.000	247.580	252.838	258.480	255.363	260.858	268.177	263.598	275.013	282.950	287.063	295.505	306.084	308.313	319.917	323.510	328.133	333.417	337.705	336.317	339.650	338.055	336.228	337.100	351.621	357.561	367.551		
	ΑΤΤΙΚΗ	35,4	3.827.624	72.449	72.093	74.504	76.542	76.541	78.968	81.686	80.164	85.131	88.777	91.130	94.474	99.550	100.508	104.462	105.547	107.380	109.797	113.020	113.523	117.073	118.464	119.644	121.363	127.280	129.711	133.925	
	ΑΣΔΑ	14,0	535.640	14.295	14.197	14.585	15.004	15.042	15.471	15.993	15.764	16.774	17.483	17.880	18.396	19.387	19.564	20.302	20.737	21.181	21.572	22.069	22.115	22.595	22.694	22.885	23.320	24.519	24.747	25.594	
	ως % συμμετοχής στη χώρα		5,7	5,7	5,8	5,8	5,9	5,9	6,0	6,0	6,1	6,2	6,2	6,2	6,3	6,3	6,3	6,4	6,5	6,5	6,5	6,6	6,7	6,7	6,7	6,8	6,9	7,0	6,9	7,0	
	ως % συμμετοχής στην Αττική		19,7	19,7	19,6	19,6	19,7	19,6	19,6	19,7	19,7	19,7	19,6	19,5	19,5	19,5	19,6	19,6	19,7	19,7	19,6	19,5	19,5	19,3	19,2	19,1	19,2	19,3	19,1	19,1	
	Αγίας Βαρβάρας	5,0	26.550	948	949	966	989	984	1.026	1.054	1.034	1.092	1.129	1.148	1.174	1.228	1.225	1.266	1.284	1.280	1.309	1.332	1.296	1.296	1.293	1.289	1.325	1.381	1.386	1.429	
	Αγίων Αναργύρων - Καμπερού	11,7	62.529	1.492	1.489	1.526	1.590	1.607	1.655	1.730	1.706	1.804	1.870	1.903	1.972	2.095	2.137	2.205	2.265	2.340	2.421	2.478	2.482	2.526	2.495	2.493	2.556	2.690	2.738	2.828	
	Αιγάλεω	13,1	69.946	2.255	2.254	2.335	2.427	2.441	2.474	2.494	2.502	2.691	2.803	2.897	2.976	3.112	3.157	3.257	3.378	3.460	3.451	3.513	3.487	3.544	3.618	3.632	3.650	3.835	3.856	4.094	
	Ιλίου	15,8	84.793	2.298	2.258	2.332	2.405	2.390	2.468	2.536	2.510	2.667	2.781	2.866	2.938	3.075	3.148	3.254	3.294	3.377	3.429	3.532	3.572	3.673	3.705	3.713	3.829	3.996	4.044	4.163	
	Περαιτέρου	26,1	139.981	4.098	4.099	4.203	4.296	4.307	4.405	4.575	4.504	4.776	4.997	5.111	5.270	5.563	5.508	5.700	5.765	5.843	5.950	6.065	6.094	6.201	6.167	6.311	6.375	6.739	6.754	6.925	
	Πετρούπολης	11,0	58.979	1.115	1.069	1.106	1.119	1.110	1.168	1.224	1.193	1.279	1.322	1.352	1.381	1.448	1.477	1.550	1.606	1.649	1.695	1.758	1.771	1.816	1.862	1.876	1.945	2.045	2.062	2.136	
	Φυλής	8,6	45.965	1.111	1.098	1.091	1.131	1.153	1.196	1.243	1.220	1.303	1.357	1.358	1.393	1.490	1.516	1.621	1.672	1.727	1.809	1.856	1.871	1.954	1.955	1.936	1.974	2.087	2.147	2.214	
	Χαϊδαρίου	8,8	46.897	978	981	1.026	1.047	1.050	1.079	1.137	1.095	1.162	1.224	1.245	1.292	1.376	1.396	1.449	1.473	1.505	1.508	1.535	1.546	1.585	1.599	1.635	1.666	1.746	1.760	1.805	
Άνεργοι/μόνο πληθυσμό	Ελλάδα		6,41	6,46	6,63	6,52	6,33	6,42	6,51	6,41	6,40	6,48	6,74	6,87	7,04	7,12	7,26	7,20	7,18	7,24	7,35	7,28	7,14	7,19	7,27	7,38	7,67	7,91	8,05		
	Αττική		5,87	5,91	6,07	6,07	6,05	6,31	6,50	6,43	6,42	6,44	6,66	6,77	7,01	7,06	7,21	7,20	7,32	7,53	7,78	7,75	7,61	7,60	7,62	7,61	7,81	8,03	8,18		
	ΑΣΔΑ		7,45	7,52	7,72	7,79	7,81	8,06	8,28	8,19	8,22	8,32	8,55	8,72	9,16	9,22	9,42	9,46	9,67	9,91	10,17	10,17	10,08	9,92	9,98	10,01	10,01	10,32	10,57	10,73	
	ως % του ΜΟ της χώρας		116,3	116,3	116,3	119,5	123,3	125,7	127,1	127,8	128,3	128,5	126,8	126,9	130,1	129,4	129,8	131,4	134,7	137,0	138,3	138,4	138,8	138,8	138,8	137,6	135,7	134,5	133,7	133,3	
	ως % του ΜΟ της Αττικής		126,9	127,2	127,2	128,3	129,0	127,9	127,3	127,5	127,9	129,2	128,4	128,9	130,7	130,6	130,7	131,3	132,1	131,7	130,7	130,1	130,3	131,3	131,3	131,3	131,6	132,2	131,6	131,1	
	Αγίας Βαρβάρας	5,0	8,52	8,66	8,76	8,81	8,84	9,02	9,24	8,93	8,98	9,08	9,33	9,57	10,01	9,92	10,04	9,97	9,92	10,10	10,38	10,10	10,00	10,16	10,25	10,21	10,49	10,77	11,01		
	Αγίων Αναργύρων - Καμπερού	11,7	7,14	7,22	7,37	7,48	7,62	7,85	8,07	7,96	8,03	8,17	8,28	8,40	8,81	9,08	9,17	9,29	9,52	9,79	9,93	9,83	9,61	9,66	9,67	9,77	10,15	10,43	10,65		
	Αιγάλεω	13,1	9,06	9,07	9,30	9,47	9,46	9,63	9,73	9,60	9,59	9,74	10,03	10,17	10,65	10,61	11,05	11,00	11,08	11,06	11,23	11,05	10,92	11,04	11,00	10,86	11,28	11,49	11,70		
	Ιλίου	15,8	7,51	7,60	7,77	7,81	7,79	8,10	8,31	8,24	8,18	8,36	8,65	8,95	9,41	9,57	9,68	9,66	9,84	10,16	10,41	10,36	10,31	10,29	10,25	10,31	10,64	10,94	11,06		
	Περαιτέρου	26,1	7,95	8,03	8,28	8,31	8,23	8,47	8,77	8,72	8,77	8,86	9,17	9,3																	

Πίνακας 2: Ορισμένα χαρακτηριστικά της ανεργίας Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα, Αττική

Μεταβλητή	Γεωγ. Ενότητα	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
		ενεργός πληθυσμός >15 ετών	ΕΕ27	225.090,2	226.737,5	228.053,4	232.002,4	234.544,1	236.549,5	238.992,0	239.810,2	240.088,8
	Ευροζών η(17)	145.208,1	147.444,0	148.583,8	151.907,3	153.866,4	155.480,7	157.239,6	157.655,7	157.466,2	158.139,9	159.197,2
	Ελλάδα	4.655,9	4.734,3	4.818,8	4.846,3	4.886,8	4.916,7	4.937,3	4.979,8	5.017,3	4.967,6	4.966,8
	Αττική	1.688,4	1.704,7	1.774,1	1.788,8	1.809,6	1.822,5	1.838,8	1.863,3	1.872,5	1.865,2	1.881,2
	% Χώρας	36,3	36,0	36,8	36,9	37,0	37,1	37,2	37,4	37,3	37,5	37,9
Άνεργοι	ΕΕ27	20.215,3	20.543,5	21.066,6	20.724,8	19.273,5	16.952,0	16.770,7	21.456,6	23.080,8	23.219,1	25.256,1
	Ευροζών η(17)	12.531,7	13.318,1	13.880,8	13.770,2	12.950,7	11.691,8	11.885,0	14.975,5	15.866,9	16.029,1	18.069,0
	Ελλάδα	480,1	459,8	505,6	477,3	434,5	406,9	377,9	471,1	628,7	876,9	1.203,8
	Αττική	156,5	150,4	161,4	157,8	149,8	137,8	118,7	164,9	230,2	328,3	476,8
	% Χώρας	32,6	32,7	31,9	33,1	34,5	33,9	31,4	35,0	36,6	37,4	39,6
Μακροχρόνια άνεργοι	ΕΕ27	9.161,8	9.404,7	9.502,8	9.574,8	8.810,7	7.298,0	6.265,7	7.182,0	9.256,4	10.009,9	11.265,3
	Ευροζών η(17)	5.537,8	6.015,3	6.201,6	6.275,2	6.021,7	5.228,8	4.735,9	5.393,3	6.790,1	7.297,0	8.452,1
	Ελλάδα	246,5	252,4	268,3	249,0	236,0	203,5	179,6	192,4	283,1	434,7	714,0
	Αττική	81,5	86,1	83,3	79,6	82,2	68,9	51,9	61,0	94,1	159,1	284,1
	% Χώρας	33,0	34,1	31,1	31,9	34,8	33,8	28,9	31,7	33,2	36,6	39,8
% ανεργίας	ΕΕ27	9,0	9,1	9,2	8,9	8,2	7,2	7,0	9,0	9,6	9,6	10,4
	Ευροζών η(17)	8,6	9,0	9,3	9,1	8,4	7,5	7,6	9,5	10,1	10,1	11,4
	Ελλάδα	10,3	9,7	10,5	9,8	8,9	8,3	7,7	9,5	12,5	17,7	24,2
	Αττική	9,3	8,8	9,1	8,8	8,3	7,6	6,5	8,8	12,3	17,6	25,3
	% Χώρας	90,3	90,7	86,7	89,8	93,3	91,6	84,4	92,6	98,4	99,4	104,5
% μακροχρόνιας ανεργίας	ΕΕ27	4,0	4,1	4,1	4,0	3,7	3,1	2,6	3,0	3,8	4,1	4,6
	Ευροζών η(17)	3,8	4,0	4,1	4,1	3,9	3,3	3,0	3,4	4,3	4,6	5,3
	Ελλάδα	5,3	5,3	5,6	5,1	4,8	4,1	3,6	3,9	5,6	8,8	14,4
	Αττική	4,8	5,1	4,7	4,5	4,5	3,8	2,8	3,3	5,0	8,5	15,1
	% Χώρας	91,3	94,7	84,4	86,6	94,0	91,3	77,5	85,0	89,0	97,5	105,0
μακροχρόνια/συνολική ανεργία	ΕΕ27	45,3	45,8	45,1	46,2	45,7	43,1	37,4	33,5	40,1	43,1	44,6
	Ευροζών η(17)	44,1	45,3	44,9	45,6	46,5	44,7	39,9	36,1	42,8	45,5	46,8
	Ελλάδα	51,3	54,9	53,1	52,2	54,3	50,0	47,5	40,8	45,0	49,6	59,3
	Αττική	52,1	57,2	51,6	50,4	54,8	50,0	43,8	37,0	40,9	48,5	59,6
	% Χώρας	101,4	104,3	97,3	96,6	100,9	99,9	92,1	90,6	90,7	97,8	100,4
Ετήσια % μεταβολή ανεργών	ΕΕ27		1,6	2,5	-1,6	-7,0	-12,0	-1,1	27,9	7,6	0,6	8,8
	Ευροζών η(17)		6,3	4,2	-0,8	-6,0	-9,7	1,7	26,0	6,0	1,0	12,7
	Ελλάδα		-4,2	10,0	-5,6	-9,0	-6,4	-7,1	24,7	33,5	39,5	37,3
	Αττική		-3,9	7,3	-2,2	-5,1	-8,0	-13,9	38,9	39,6	42,6	45,2
	% Χώρας		-7,8	26,6	-60,2	-43,5	-26,1	-94,5	57,8	18,4	7,9	21,3
Ετήσια % μεταβολή ποσοστού ανεργίας	ΕΕ27		1,1	1,1	-3,3	-7,9	-12,2	-2,8	28,6	6,7	0,0	8,3
	Ευροζών η(17)		4,7	3,3	-2,2	-7,7	-10,7	1,3	25,0	6,3	0,0	12,9
	Ελλάδα		-5,8	8,2	-6,7	-9,2	-6,7	-7,2	23,4	31,6	41,6	36,7
	Αττική		-5,4	3,4	-3,3	-5,7	-8,4	-14,5	35,4	39,8	43,1	43,8
	% Χώρας		-7,7	58,7	-50,5	-38,1	-25,1	-100,2	51,4	25,9	3,6	19,1

Πηγή

Eurostat Database, Employment and unemployment (Labour Force Survey)-Specific topics (LFS regional series)
Βάση δεδομένων της Eurostat, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (σειρά περιφερειακών δεδομένων)

Μετανάστες

Οι μετανάστες αποτελούν τη μεγαλύτερη και σημαντικότερη κοινωνική μεταβολή στην Αθήνα των τελευταίων 15-20 ετών. Αποτελούν εξαιρετικά σημαντική, από πολλές απόψεις, προσθήκη στον πληθυσμό μιας πόλης που, κατά τη δεκαετία του '80, είχε πολύ περιορισμένη αύξηση. Βασική παράμετρο στο όλο ζήτημα είναι ότι δεν υπάρχει μια συνεκτική και ισορροπημένη πολιτική μετανάστευσης στη χώρα, ενώ και σε επίπεδο ΕΕ-δεδομένου ότι το θέμα έχει προφανείς υπερεθνικές διαστάσεις—υπάρχει σοβαρό έλλειμμα πολιτικής.

Σημειώνεται, πάντως, ότι η συμβολή των μεταναστών στην οικονομική μεγέθυνση μέχρι την κρίση ήταν σαφώς σημαντική, και κατά περίπτωση και στην τρέχουσα περίοδο. Προφανής είναι η συμβολή των μεταναστών και στην πολυπολιτισμικότητα, φαινόμενο σύνθετο, με θετικές πλευρές και ενδεχομένως και δυσκολίες αλλά σε κάθε περίπτωση συνυφασμένο με το μητροπολιτικό χαρακτήρα στο σημερινό κόσμο. Σχετικά με τις παραβατικές συμπεριφορές, υπάρχουν ασφαλώς και τέτοια φαινόμενα, αλλά η ισοπεδωτική γενίκευση υποθάλλει ρατσιστικές συμπεριφοράς και παραγνωρίζει την συνθετότητα των παραβατικών φαινομένων—που δεν περιορίζονται άλλωστε στους μετανάστες και σε πολλές περιπτώσεις έχουν πολύ μεγαλύτερο χρονικό βάθος (τέτοιες συμπεριφορές συνδεδεμένες με το χώρο, από τα αυθαίρετα ως την κατάχρηση-ιδιοποίηση του δημόσιου χώρου από ιδιώτες ανήκουν προφανώς σε αυτή την περίπτωση, και χαρακτηρίζουν διαχρονικά τον αθηναϊκό και ελληνικό χώρο. Πρόβλημα υπάρχει, πραγματικά, όταν προκύπτουν καταστάσεις γκετοποίησης, (σημειωτέον, το πρόβλημα δεν αφορά ειδικά τους μετανάστες αλλά κάθε περίπτωση γεωγραφικής υπερσυγκέντρωσης πληθυσμών με μειονεκτικά χαρακτηριστικά—στην περίπτωση της Δυτικής Αθήνας υπάρχουν άλλωστε από δεκαετίες περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση Ρομά). Η μεγάλη συγκέντρωση μεταναστών δημιουργεί, σε τέτοιες περιπτώσεις, υπαρκτά προβλήματα τόσο για άλλες ομάδες του πληθυσμού όσο και για τους ίδιους. Γενικότερα, άλλωστε, η συγκέντρωση ενός ιδιαίτερου κοινωνικού τύπου πληθυσμού σε μια περιοχή τείνει να δημιουργεί προνομιακές προϋποθέσεις για την αναπαραγωγή του ίδιου τύπου και υποθάλλει φαινόμενα αποκλεισμού και γκετοποίησης. Συχνά, μέσα από την απρόσωπη κοινωνικά διαχωριστική λειτουργία της αγοράς (που ωθεί σε περιοχές με δυσμενή στεγαστικά χαρακτηριστικά, χαμηλά ενοίκια κλπ.) δημιουργούνται προϋποθέσεις ενοχοποίησης των θυμάτων του διαχωρισμού ως στοιχείων υποβάθμισης των συνθηκών ζωής και των προοπτικών άλλων κοινωνικών ομάδων.

Η σημερινή εικόνα, βέβαια, έχει αλλάξει σημαντικά σε σύγκριση με το 2001, αλλά προς το παρόν δεν υπάρχουν αξιόπιστα διαθέσιμα ποσοτικά στοιχεία για την προσέγγιση του φαινομένου. Είναι ασφαλές να υποτεθεί, ωστόσο, ότι ο αριθμός των μεταναστών και η συμμετοχή τους στον πληθυσμό έχουν αυξηθεί αισθητά, και ότι η Δυτική Αθήνα διαθέτει χαρακτηριστικά που—βλ. την ανάλυση πιο πάνω—την καθιστούν προνομιακή περιοχή κατοίκησης μεταναστών.

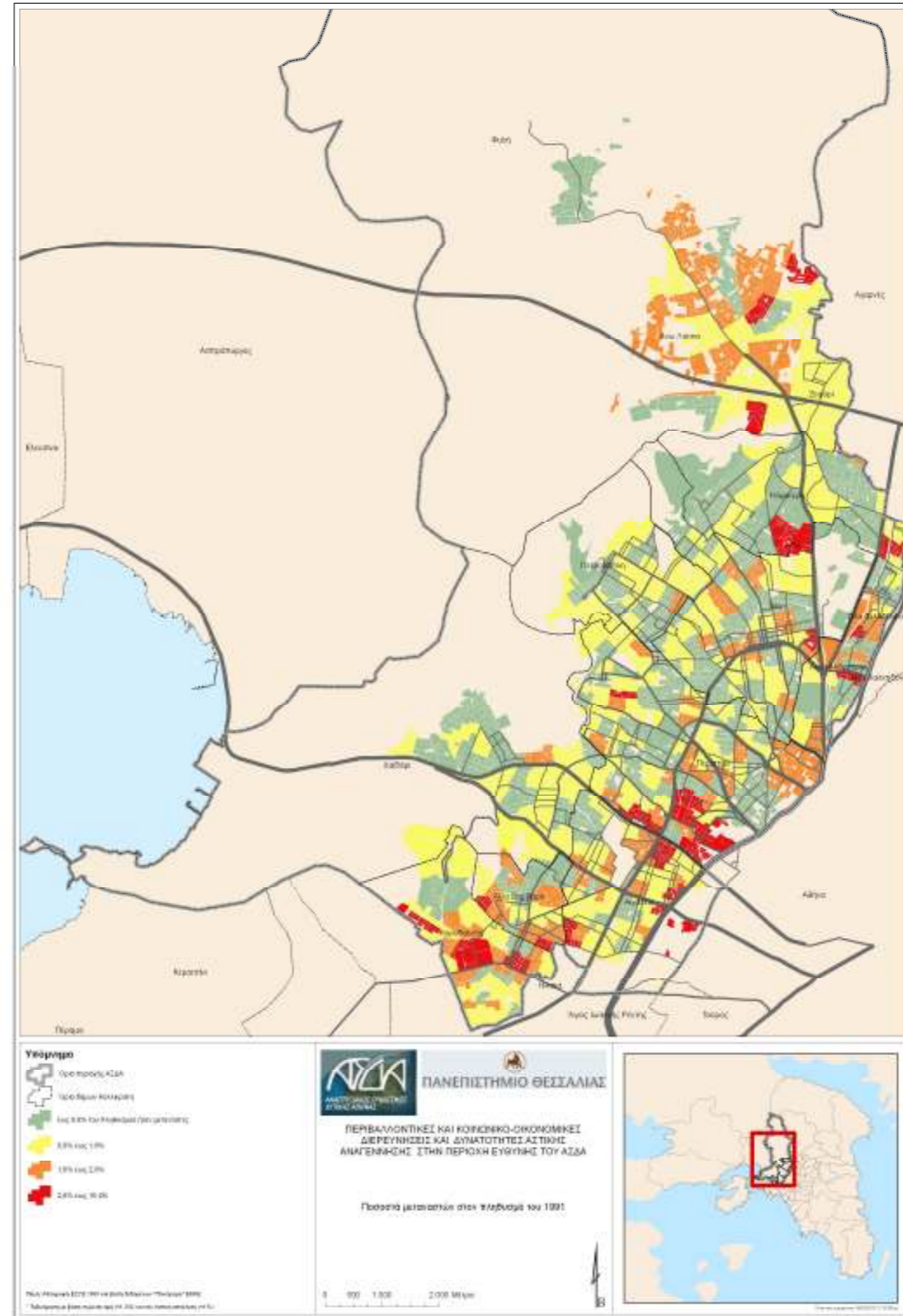
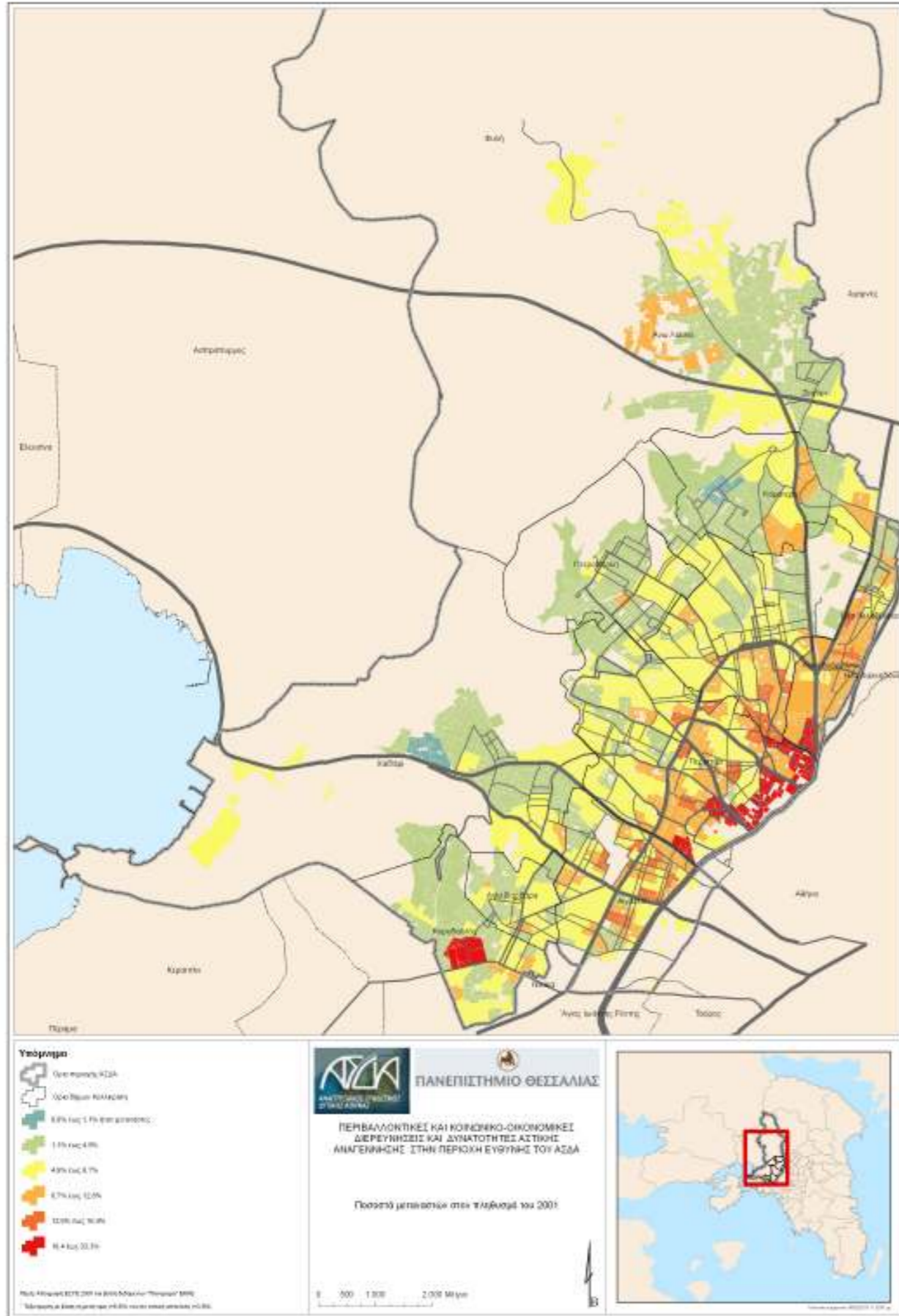
Δυστυχώς, η μεγάλη καθυστέρηση στη δημοσίευση των στοιχείων της Απογραφής του 2011, η οποία περιλαμβάνει ειδικό τμήμα για τους μετανάστες, δεν επιτρέπει ακόμα μια συστηματική, ποσοτική και γεωγραφική, ανάλυση της κατανομής στο χώρο των μεταναστών. Η ανάλυση αυτή μπορεί να γίνει σε επόμενο στάδιο της σύνταξης, ή ακόμα και στο στάδιο της εφαρμογής, του ΣΟΑΠ. Αυτό που πρέπει να είναι σαφές ότι η προσέγγιση στο ζήτημα πρέπει να γίνει με όρους προοδευτικούς, με στόχευση την κοινωνική ενσωμάτωση, με κατανόηση και αξιοποίηση της θετικής συμβολής των μεταναστών σε διάφορα πεδία (βλ. πιο πάνω) και με ευρύτερο πλαίσιο την αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας. Αυτονόητο είναι, επίσης, ότι χειρισμός του ζητήματος μόνο μερικώς μπορεί να γίνει σε τοπικό επίπεδο, και καθοριστικό ρόλο στην πορεία του θα παίξει η μεταναστευτική πολιτική σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μέχρι να καταστούν διαθέσιμα τα πιο πρόσφατα στοιχεία, κρίνουμε ωστόσο σκόπιμο να αξιοποιήσουμε ορισμένα παλαιότερα στοιχεία, που αφορούν το ποσοστό παρουσίας μεταναστών στον τοπικό (ανά σημερινή ΔΕ) πληθυσμό.

Δήμος	1991		2001		
	Αυτόχθονες %	Μετανάστες %	Μετανάστες	Αυτόχθονες %	Μετανάστες %
ΑΤΤΙΚΗ	97,0%	0,03	92.665	88,9%	12,5%
ΑΣΔΑ	98,6%	1,4%	6731	92,9%	7,1%
Α. Βαρβάρα	98,2%	1,8%	524	93,7%	6,3%
Καματερό	99,2%	0,8%	139	94,8%	5,2%
Αγ. Ανάργυροι	98,6%	1,4%	439	89,9%	10,1%
Αιγάλεω	98,4%	1,6%	1.290	92,2%	7,8%
Ιλιον	98,7%	1,3%	1.018	92,5%	7,5%
Περιστέρη	98,6%	1,4%	1.753	91,8%	8,2%
Πετρούπολη	99,0%	1,0%	406	95,7%	4,3%
Χαϊδάρη	98,3%	1,7%	762	95,4%	4,6%
Φυλή	99,5%	0,5%	22	91,2%	8,8%
Ανω Λιόσια	98,2%	1,8%	329	92,7%	7,3%
Ζεφύρι	98,9%	1,1%	49	96,8%	3,2%

Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

Το κύριο, και ασφαλώς γνωστό, συμπέρασμα είναι η κατακόρυφη αύξηση του αριθμού των μεταναστών κατά τη δεκαετία του '90, από ελάχιστο επίπεδο το 1991 στο πολύ υψηλό (αν και υποτιμημένο) 12,5% του 2001, στο σύνολο της Αττικής. Σε επίπεδο ΑΣΔΑ η αύξηση ήταν μικρότερη, με υψηλότερο επίπεδο εκκίνησης και χαμηλότερο επίπεδο (καταγεγραμμένης, τουλάχιστον) παρουσίας το 2001, αλλά ασφαλώς και εδώ πρόκειται για εξελίξεις μείζονος σημασίας και για σημαντικά ποσοστά μεταναστών. Υπάρχει διακύμανση μεταξύ των Δήμων, αλλά παντού το ποσοστό είναι τουλάχιστον αισθητό, και ασφαλώς ικανό να δημιουργήσει καταστάσεις κοινωνικού εξοπλισμού, ιδίως σε μια ευρύτερη περιοχή όπως η Δυτική Αθήνα που τοποθετείται ήδη σε χαμηλή θέση στην κοινωνική διαίρεση του χώρου στη Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας.

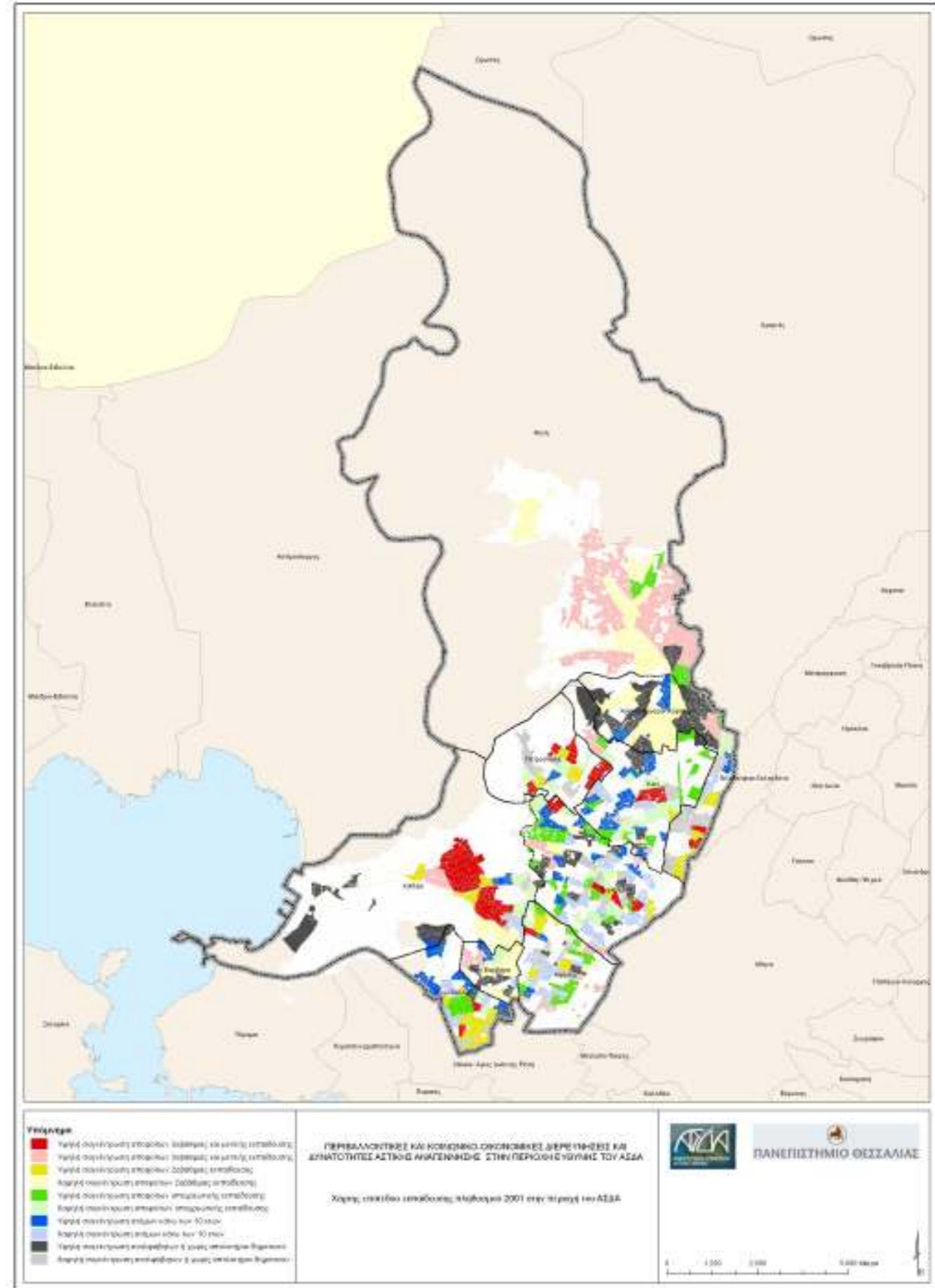
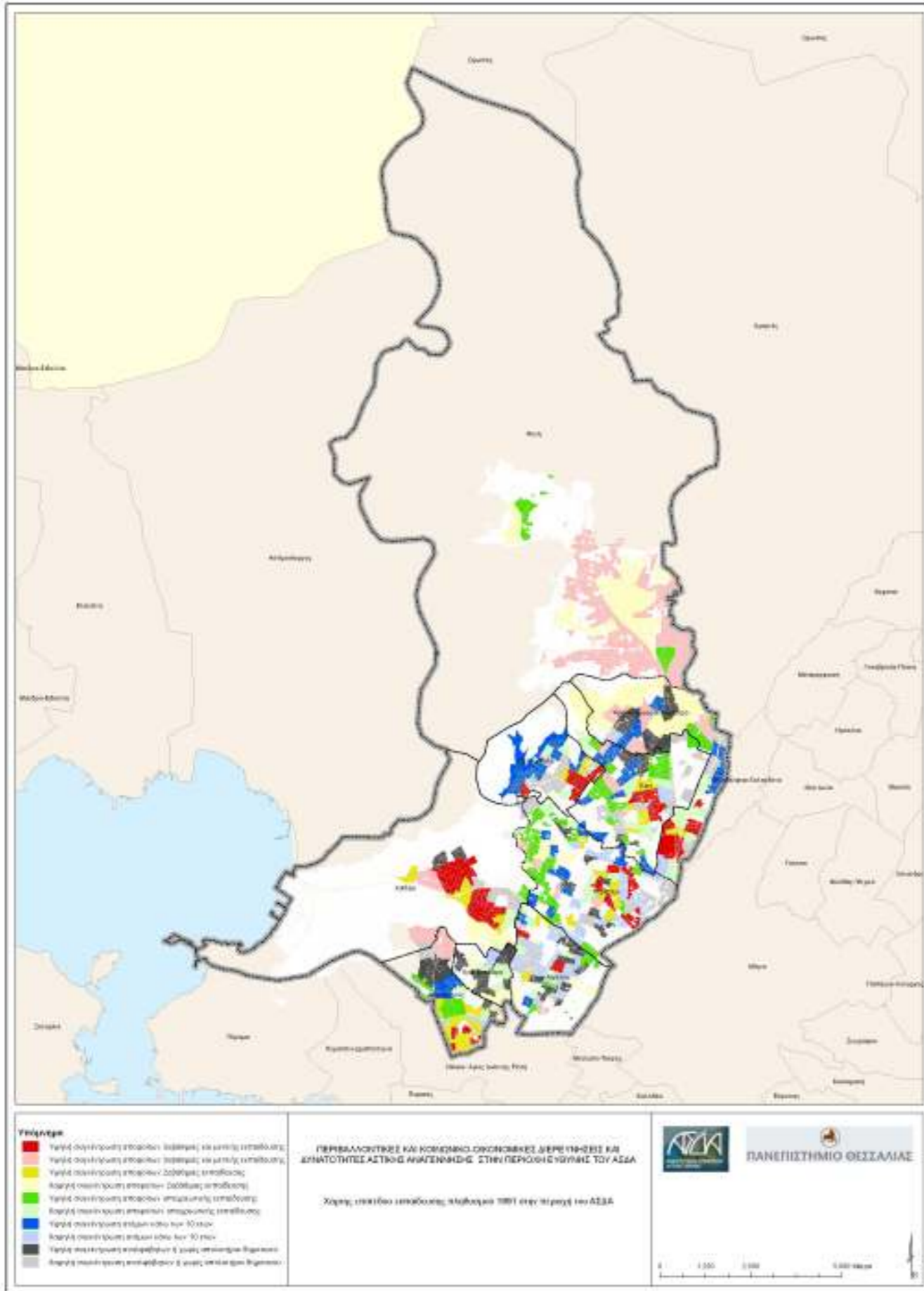

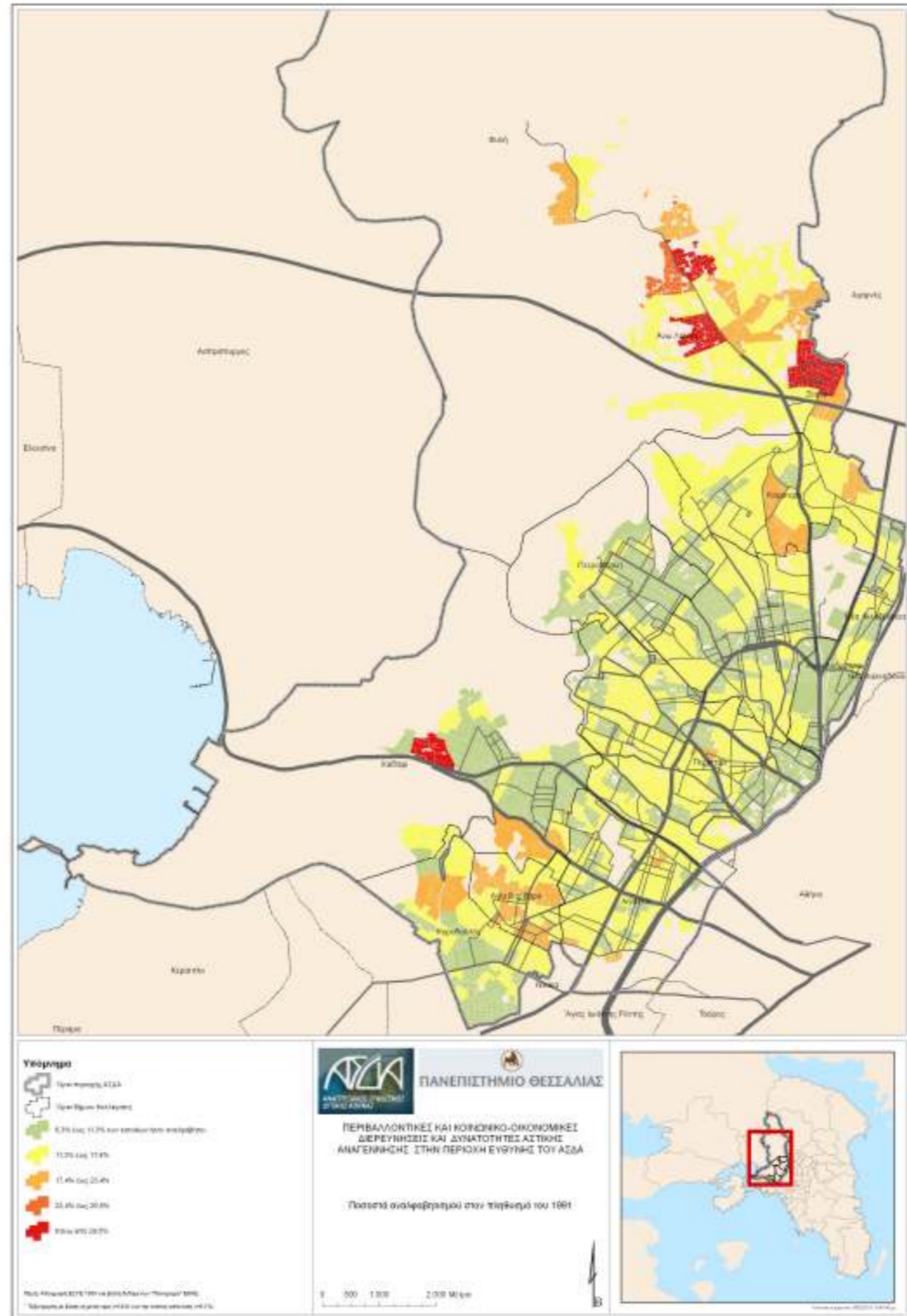
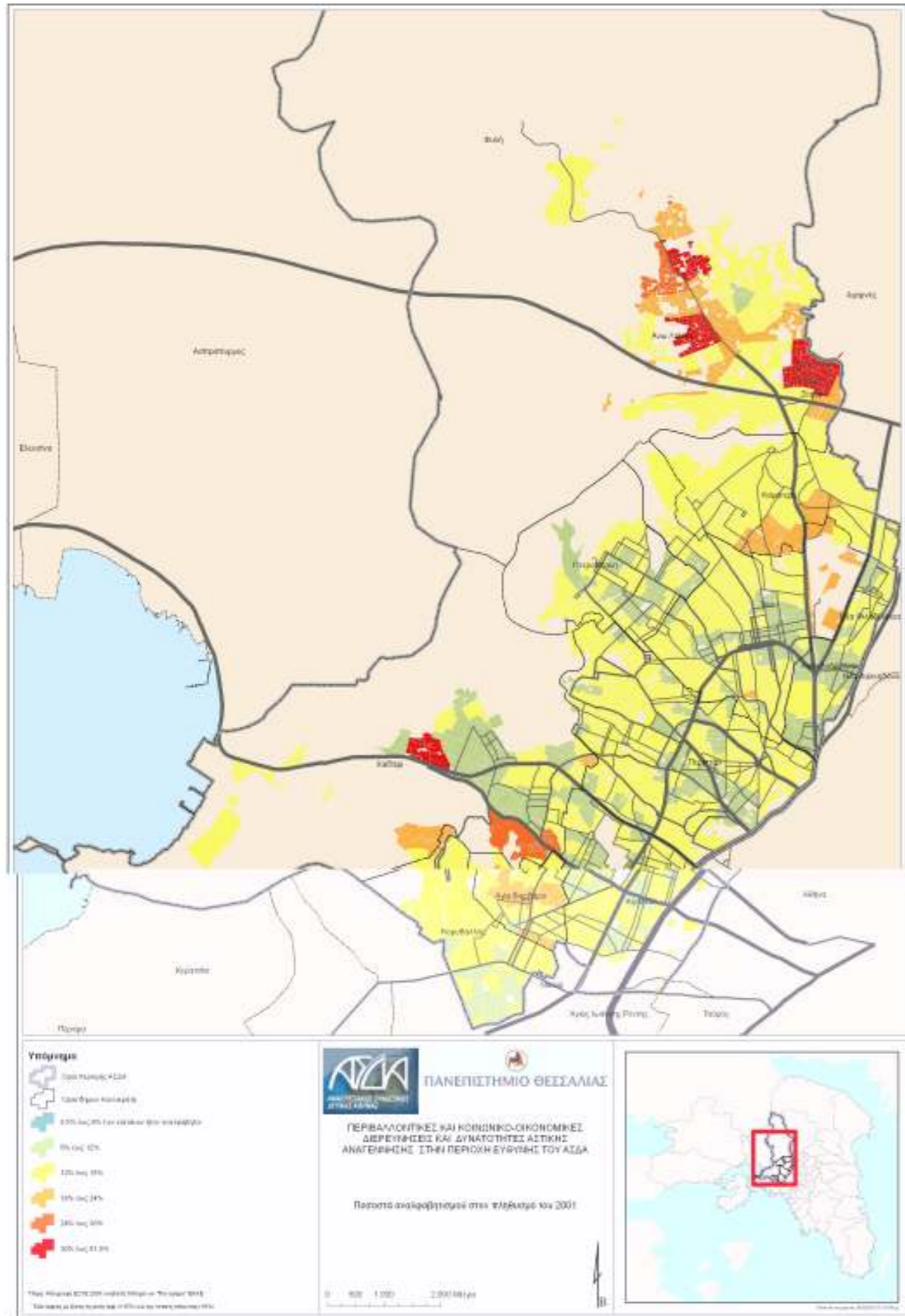
Μορφωτικό επίπεδο

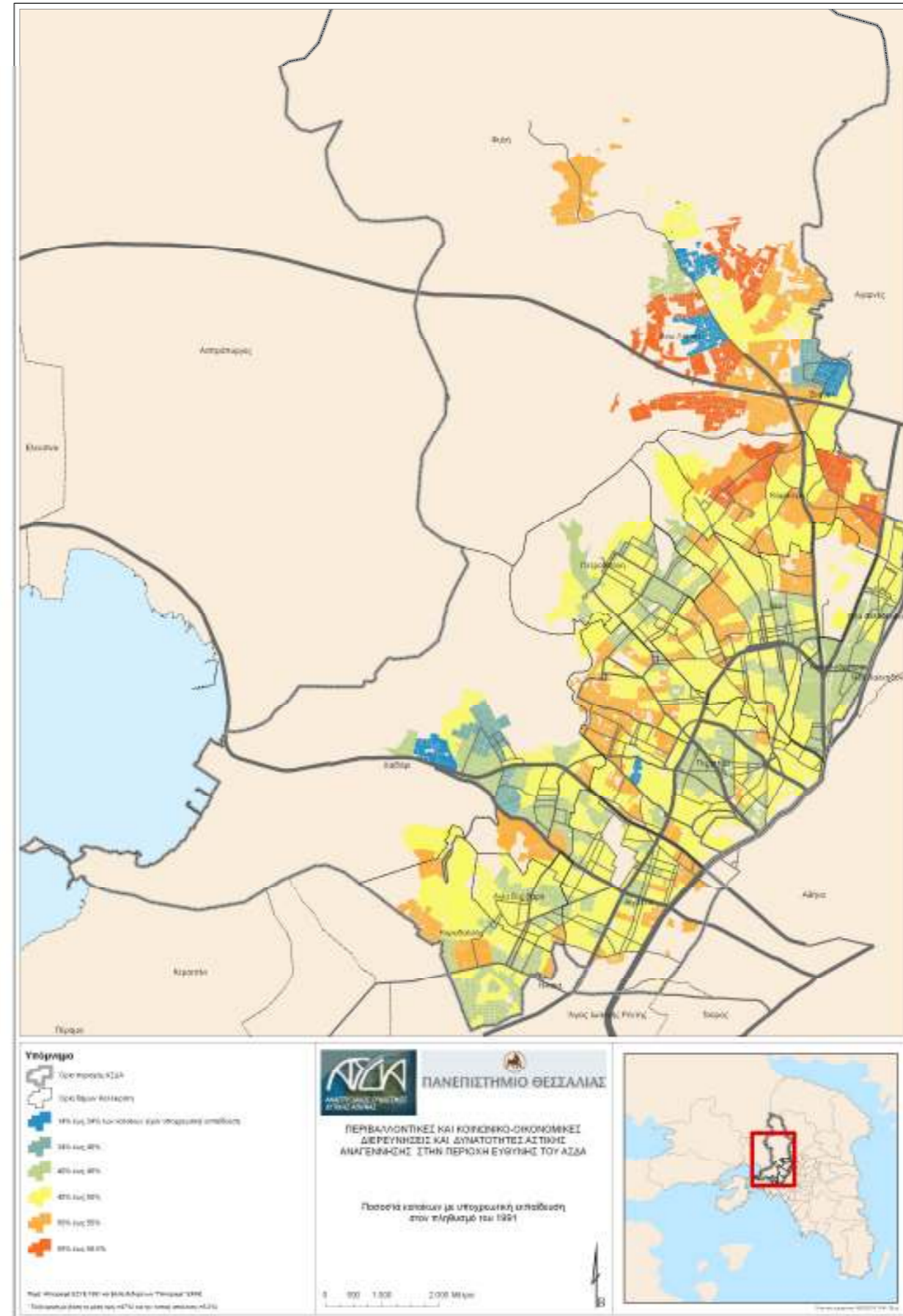
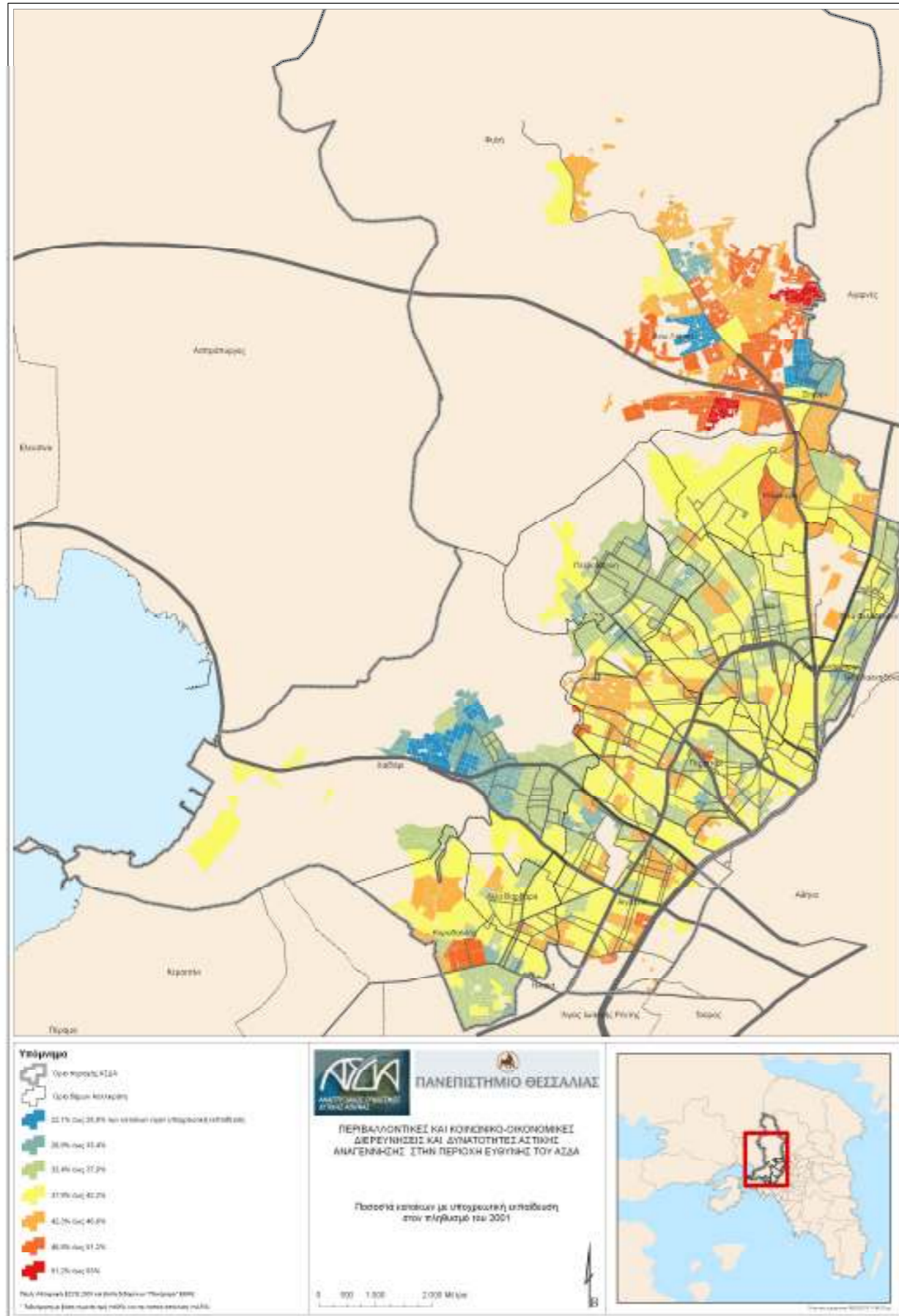
Ο πίνακας και οι επόμενοι χάρτες παρουσιάζουν στοιχεία για την κατανομή στο χώρο του πληθυσμού βάσει του επιπέδου εκπαίδευσης.

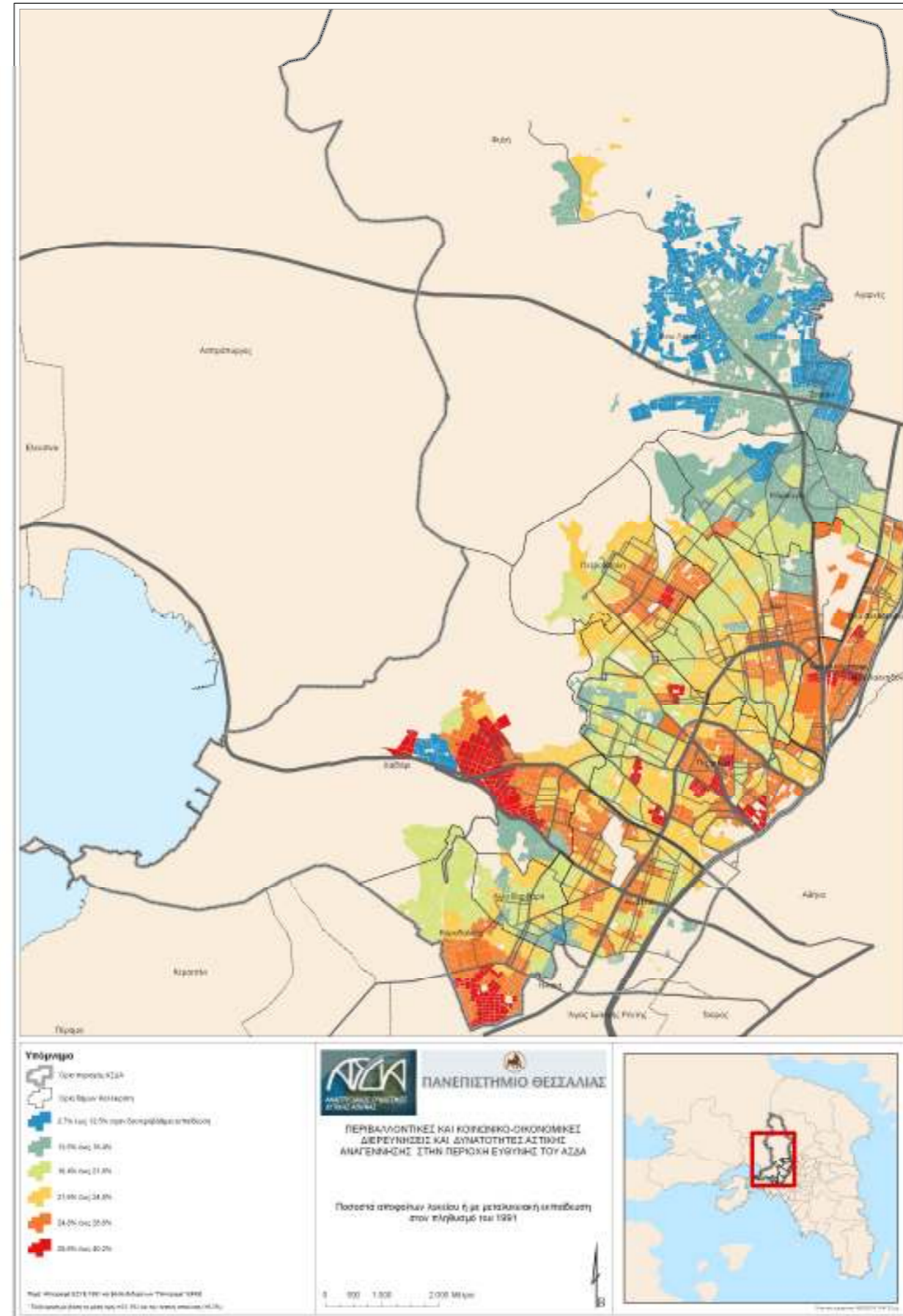
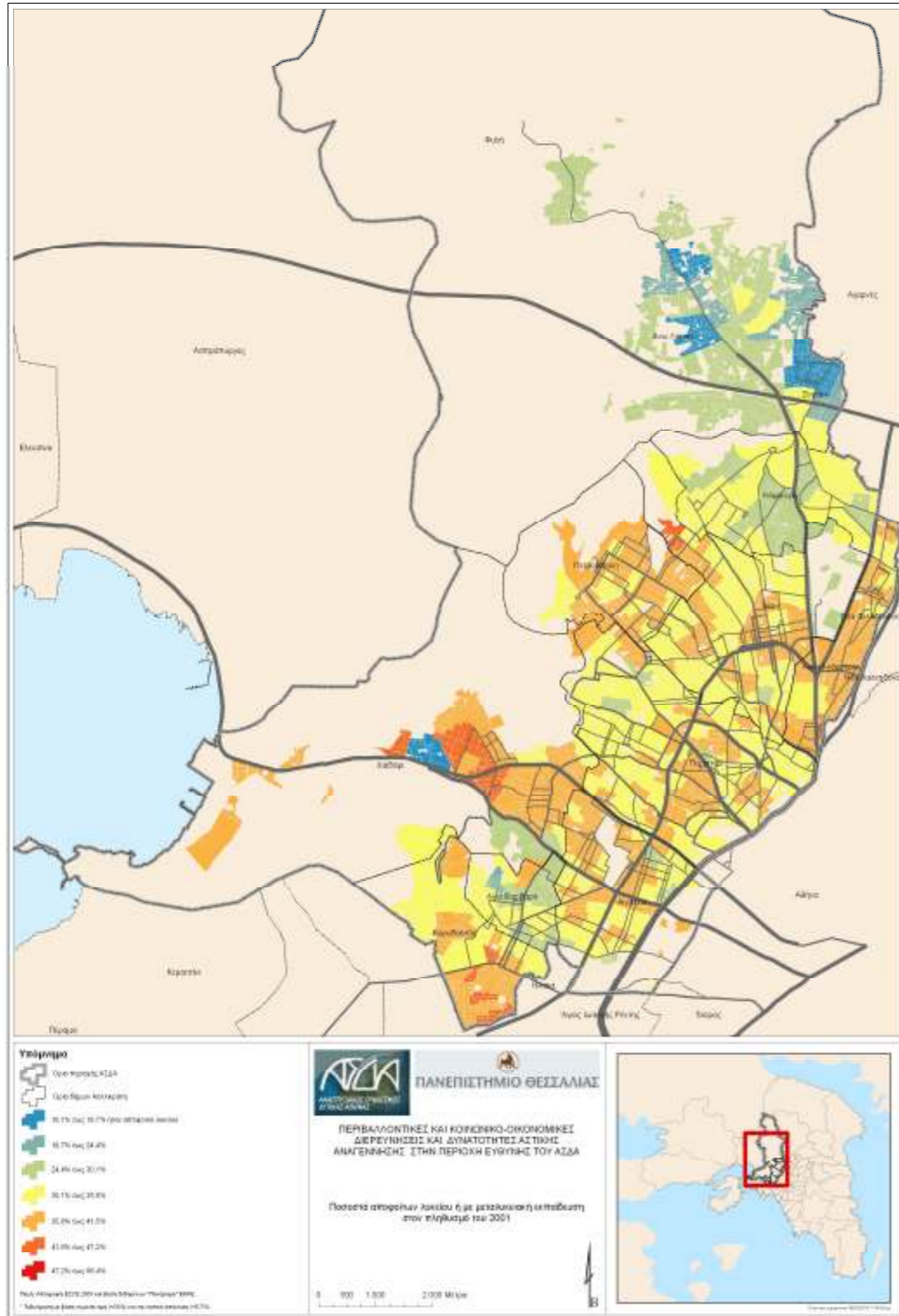
Δήμος	1991					2001				
	Άτομα κάτω των 10 ετών %	Αναλφάβητοι ή χωρίς απολυτήριο δημοτικού %	Υποχρεωτικής εκπαίδευσης %	Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης %	Ανώτερης/Ανώτατης εκπαίδευσης %	Άτομα κάτω των 10 ετών %	Αναλφάβητοι ή χωρίς απολυτήριο δημοτικού %	Υποχρεωτικής εκπαίδευσης %	Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης %	Ανώτερης/Ανώτατης εκπαίδευσης %
ΑΤΤΙΚΗ	11,1%	10,2%	38,8%	29,7%	10,1%	5,6%	11,1%	32,6%	38,6%	12,1%
ΑΣΔΑ	12,8%	13,2%	46,8%	22,6%	4,5%	6,4%	14,0%	39,3%	34,2%	6,1%
Α. Βαρβάρα	13,3%	17,2%	46,1%	19,5%	3,9%	6,7%	16,9%	41,1%	30,6%	4,6%
Καματερό	13,5%	11,7%	48,6%	22,0%	4,3%	7,3%	15,4%	41,5%	31,3%	4,5%
Αγ. Ανάργυροι	12,6%	11,2%	44,2%	25,8%	6,2%	5,9%	11,9%	37,5%	37,5%	7,2%
Αιγάλεω	11,9%	13,1%	46,9%	23,4%	4,7%	5,6%	13,0%	40,4%	35,1%	5,9%
Ίλιον	12,6%	12,6%	47,3%	23,0%	4,5%	6,7%	13,3%	39,6%	34,5%	5,9%
Περιστέρι	13,0%	12,6%	47,3%	22,9%	4,2%	6,2%	13,4%	40,3%	34,4%	5,8%
Πετρούπολη	13,9%	10,7%	44,9%	24,5%	6,0%	6,6%	12,3%	36,4%	36,7%	8,0%
Χαϊδάρη	11,5%	12,7%	46,0%	24,6%	5,2%	5,7%	12,9%	33,8%	38,5%	9,1%
Φυλή	7,7%	16,6%	52,8%	20,0%	2,9%	7,5%	16,1%	43,7%	25,8%	6,9%
Ανω Λιόσια	16,0%	20,5%	48,6%	13,2%	1,8%	7,6%	20,0%	43,8%	25,3%	3,3%
Ζεφύρι	18,0%	28,8%	40,4%	11,5%	1,4%	9,9%	29,7%	37,1%	20,8%	2,5%

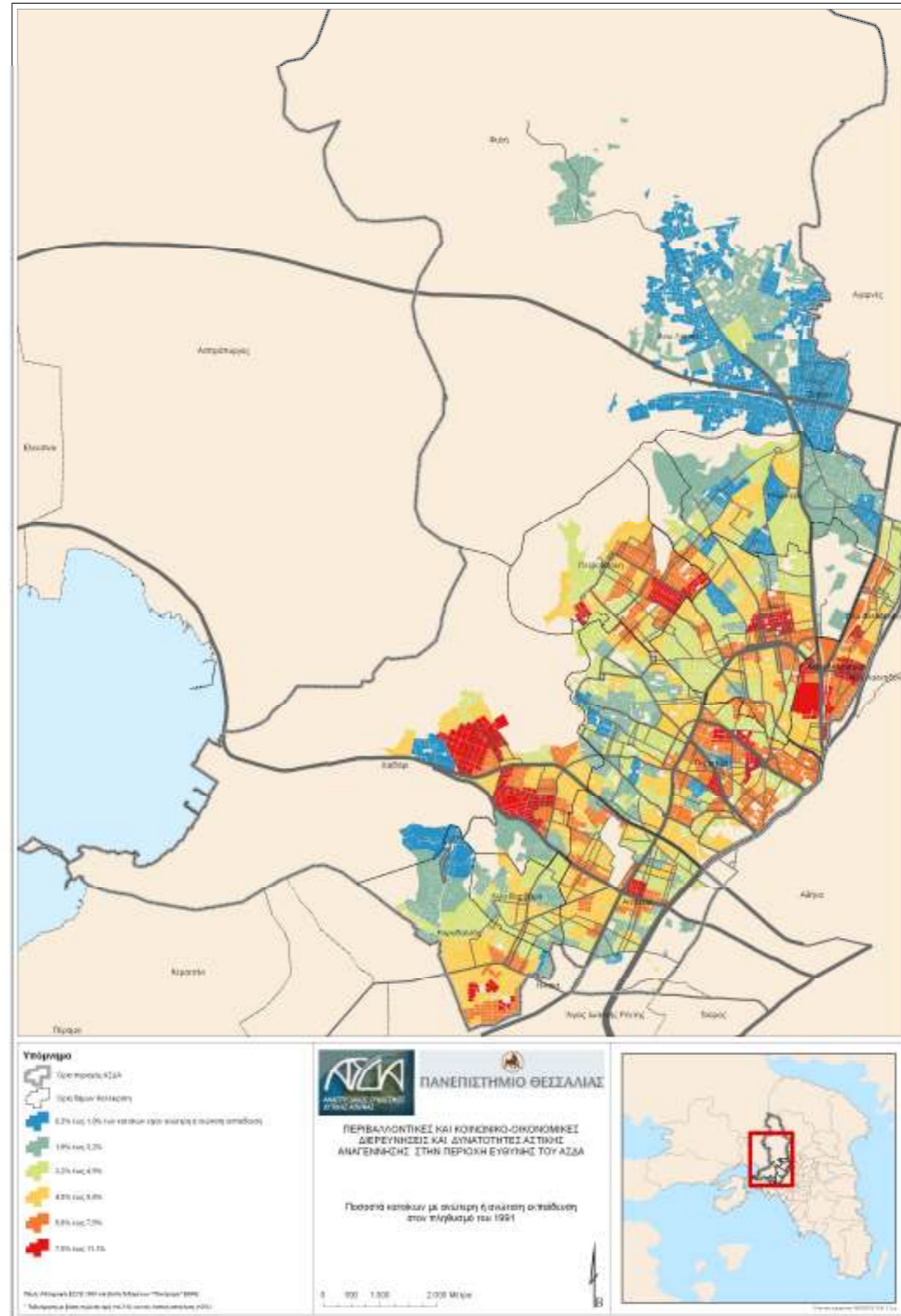
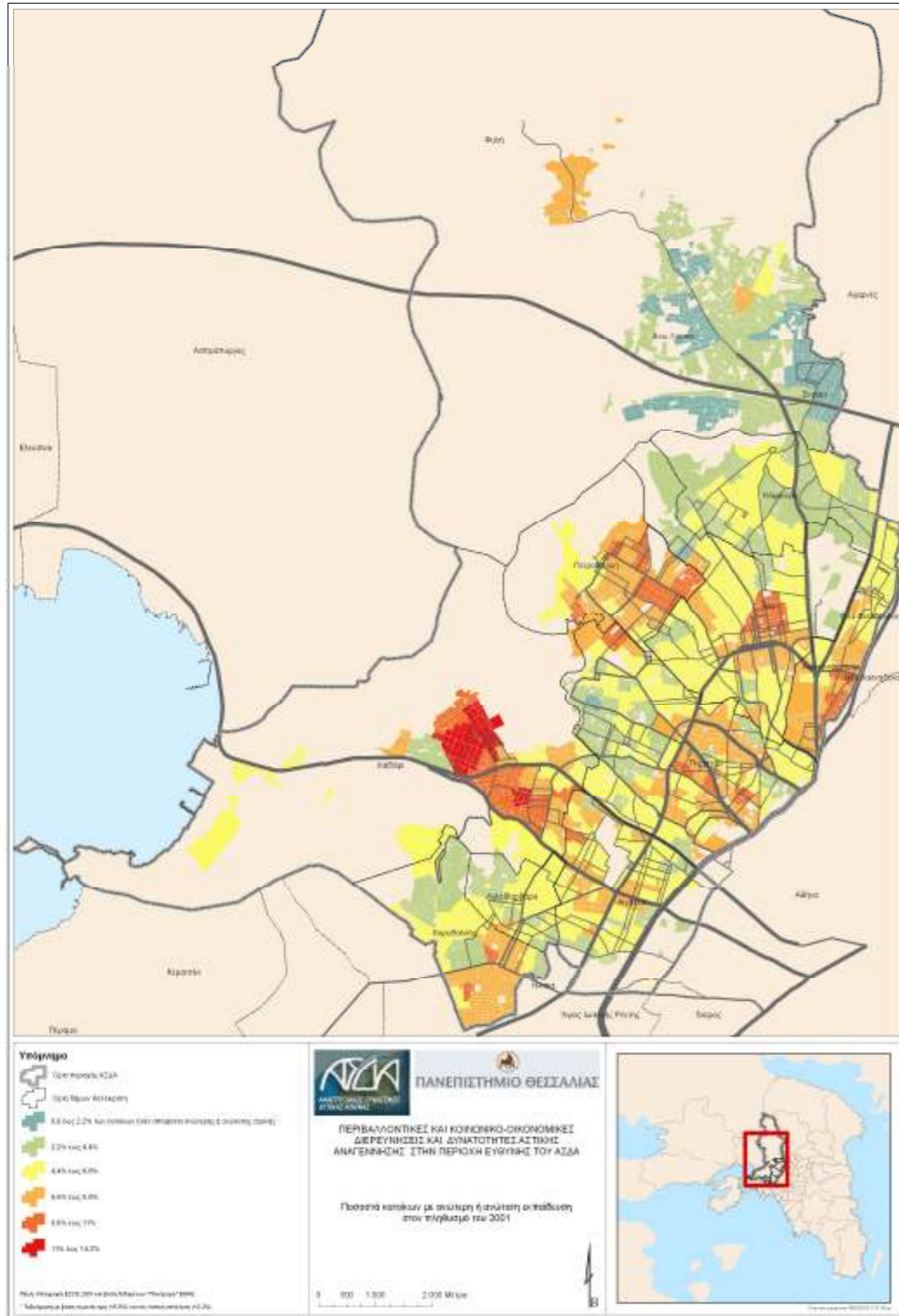
Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

Πολοδομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά

Φυσικο-γεωγραφική μορφολογία και βασικά εδαφολογικά χαρακτηριστικά, κλιματολογικά δεδομένα, έκθεση σε φυσικούς κινδύνους

Η Δυτική Αθήνα αποτελεί τμήμα μιας από τις κύριες γεωμορφολογικές μονάδες της Αττικής, του Λεκανοπεδίου, το οποίο οριοθετείται περιμετρικά από τους ορεινούς όγκους της Πάρνηθας (1413m), Πεντέλης (1109m) και Υμηττού (1026m) και των χαμηλότερων ορέων Ποικίλων (453m) και Αιγάλεω (468m). Το λεκανοπέδιο αποστραγγίζεται κατά κύριο λόγο από τον Κηφισό ποταμό, στον οποίο και συμβάλλουν τα μικρότερα ρέματα των επιμέρους περιοχών του λεκανοπεδίου.

Ο Κηφισός, ο οποίος προστατεύεται από το ΠΔ 632Δ/94, έχει ιδιαίτερη σημασία για το περιβάλλον, την ανάπτυξη καθώς και για την αντιπλημμυρική προστασία στην πρωτεύουσα. Πηγάζει από την Πάρνηθα και την Πεντέλη και δέχεται τα ύδατα πλήθους ρεμάτων αλλά και μεγάλη ρύπανση από αστικά και βιομηχανικά απόβλητα· διατηρεί ωστόσο στο βόρειο, ανοικτό, τμήμα του φυσικό χαρακτήρα και η κατάσταση του εκεί είναι αναστρέψιμη. Στη συνέχεια καλύπτεται από την Εθνική οδό, παραλαμβάνει τις υπερχειλίσεις του παντορροϊκού συστήματος της Αθήνας και τέλος εκβάλλει κάτω από την υπερυψωμένη παραλιακή λεωφόρο. Οι εκβολές του Κηφισού ιδίως αλλά και του Ιλισού χαρακτηρίζονται από σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα.

Το κλίμα της Αττικής μπορεί να χαρακτηριστεί μεσογειακό, με εξαίρεση τα υψηλά σημεία, όπου το κλίμα είναι ορεινό. Το μέσο ετήσιο ύψος βροχής κυμαίνεται από 350 mm στο λεκανοπέδιο Αττικής μέχρι 1000 mm στα ορεινά τμήματα (Πάρνηθα), ενώ οι ημέρες βροχής κυμαίνονται από 50 μέχρι 100 ετησίως. Η χιονόπτωση είναι σπάνια στις παράκτιες περιοχές, ενώ αυξάνει σημαντικά στο εσωτερικό του. Η μέση ετήσια θερμοκρασία κυμαίνεται από 16°C μέχρι 18°C, ανάλογα με το υψόμετρο και την απόσταση από τη θάλασσα, ενώ το ετήσιο θερμομετρικό εύρος είναι περίπου 16°C. Οι επικρατούσες αέριες κυκλοφορίες είναι μικρής και μέσης κλίμακας στην Αττική.

Γεωλογικά, το σύνολο της Αττικής (και άρα και η περιοχή του ΑΣΔΑ) ανήκουν στην Πελαγονική Ζ ζώνη (Γεωλογικός Χάρτης Ελλάδος. Τα παλαιοζωικά και μεσοζωικά πετρώματα της Αττικής, συνίστανται από εναλλαγές μαρμάρων, γνεύσιων, σχιστόλιθων

ηφαιστειακών τόφφων, ασβεστόλιθων, δολομιτών, και μεταψαμμιτών. Κατά τόπους, εμφανίζονται οφιόλιθοι, βασάλτες ανδεσίτες και τοναλίτες. Τα νεογενή και τεταρτογενή ιζήματα αποτελούνται από κροκαλοπαγή, ψαμμίτες, μάργες, πηλούς και αργίλους. Η ΒΔ περιοχή χαρακτηρίζεται κυρίως από μη μεταμορφωμένα πετρώματα, τα οποία πλευρικά, στις νότιες και ανατολικές παρυφές της Πάρνηθας και του Αιγάλεω, μεταβαίνουν στα μεταμορφωμένα πετρώματα της κεντρικής και νότιας Αττικής.

Από τεκτονική άποψη⁶, η περιοχή της Δυτικής Αττικής παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον γιατί γειτνιάζει με τον ιδιαίτερα ενεργό χώρο του Κορινθιακού, αλλά και την περιοχή της Πάρνηθας που έδωσε τον καταστροφικό σεισμό της 7. 9. 1000. Η τεκτονική της περιοχής χαρακτηρίζεται από τις πολλαπλές πτυχώσεις των στρωμάτων που εκφράζονται με την παρουσία συγκλίνων και αντικλίνων, καθώς και από την κατάτμηση και διάρρηξη των πετρωμάτων, από τη δράση των ρηγμάτων, που εκδηλώθηκαν μετά την πτυχογόνο τεκτονική διεργασία. Η τεκτονική καταπόνηση των πετρωμάτων είναι το κύριο χαρακτηριστικό που καθορίζει τη μηχανική τους συμπεριφορά, πέρα από τις ιδιότητες του ακέραιου πετρώματος.

Οι τεκτονικές κινήσεις στην ευρύτερη περιοχή είναι πολύπλοκες και αντίστοιχη είναι η ποικιλία των τεκτονικών μορφών που έχουν δημιουργηθεί. Τα πετρώματα της περιοχής έχουν επηρεαστεί από την επώθηση του οφιολιθικού καλύμματος και της σχιστοκερατολιθικής διάπλασης στους τριαδικούς ασβεστόλιθους, η οποία έλαβε χώρα κατά το Ιουρασικό Κρητιδικό. Η δεύτερη τεκτονική φάση κατά το Ηώκαινο, επηρέασε για δεύτερη φορά τους λιθολογικούς σχηματισμούς που προαναφέρθηκαν καθώς και τους ανωκρητιδικούς ασβεστόλιθους. Η τελευταία φάση τεκτονισμού έχει δημιουργήσει κανονικά ρήγματα με μεγάλο άλμα. Η διεύθυνση αυτών των ρηγμάτων είναι ΑΔ και ΒΔ-ΝΑ. Η κίνησή τους έχει περιπλέξει την γεωλογική εικόνα και ο ρόλος τους είναι καθοριστικός στη διαμόρφωση του ανάγλυφου. Τα αποτελέσματα των τεκτονικών φάσεων σε διάφορες χρονικές περιόδους είναι φανερά κατά την μακροσκοπική παρατήρηση των διαφόρων λιθολογικών σχηματισμών. Οι τριαδικοί ασβεστόλιθοι είναι έντονα κατακερματισμένοι σχεδόν στο σύνολο της μάζας τους. Οι ρωγμές τους έχουν όμως επουλωθεί με ασβεστιτικό υλικό. Ιδιαίτερα εμφανής είναι η τεκτονική καταπόνηση των κρητιδικών ασβεστόλιθων. Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους. Ο ένας είναι ότι οι κρητιδικοί ασβεστόλιθοι αποτελούσαν τα ανώτερα στρωματογραφικά ιζήματα κατά την επώθηση στο Ηώκαινο, άρα βρισκόντουσαν στην άμεση επιρροή της επώθησης. Ο δεύτερος λόγος είναι η ανομοιομορφία των επί μέρους λιθολογικών φάσεων του σχηματισμού (κλαστική φάση, λεπτοπλακώδεις ή φυλλώδεις έως παχυστρωματώδεις ασβεστόλιθοι), η οποία είχε σαν αποτέλεσμα το διάφορο βαθμό τεκτονισμού όσον αφορά το μέγεθος και τη μορφή κατά θέσεις. Η ύπαρξη ζωνών αδυναμίας μέσα στο πέτρωμα δημιούργησε εφίππευσεις στον ίδιο

⁶ Η περιγραφή των τεκτονικών χαρακτηριστικών βασίζεται στη ΣΜΠΕ του νέου ΡΣΑ (2011: 3-136 κε).

σχηματισμό και τον κατά θέσεις προκάλεσε τον κατακερματισμό του. Παρατηρούνται πτυχές, οι άξονες τους όμως δεν μπορούν να χαρτογραφηθούν λόγω της επίδρασης του νεότερου ρηγματογόνου τεκτονισμού.

Άξια λόγου ρήγματα στην ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Αττικής είναι το ρήγμα της Φυλής με διεύθυνση ΔΒΔ-ΑΝΑ και κλίση προς ΝΔ και το ρήγμα του Θριασίου Πεδίου με διεύθυνση ΔΒΔ- ΑΝΑ και κλίση προς ΝΔ. Και τα δύο ρήγματα είναι κανονικά, κόβουν κυρίως προνεογενείς γεωλογικούς σχηματισμούς αλλά επίσης επηρεάζουν νεογενή ρήγματα. Το ρήγμα του Θριασίου Πεδίου βρίσκεται στις παρυφές του Πεδίου και καλύπτεται από κώνους κορημάτων και σάρρες. Το ρήγμα της Φυλής είναι περίπου παράλληλο με το προηγούμενο σε απόσταση 4-5 Km από αυτό προς τα βόρεια. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά αποτελέσματα έρευνας που αφορά τον σεισμό της Αθήνας της 7/9/1999 (Papadopoulos et al,2000) η χωρική κατανομή των μετασεισμών σε συνδυασμό με το εστιακό μηχανισμό του κυρίου σεισμού σε πρώτη προσέγγιση υποδηλώνουν ότι αυτός ο σεισμός γενετικά συνδέεται με μια σεισμική δομή διεύθυνσης ΔΒΔ - ΑΝΑ και κλίση Ν -ΝΔ, η τοπογραφική έκφραση της οποίας πιθανόν είναι το νεοτεκτονικό ρήγμα της Φυλής το οποίο έχει παράταξη 110° - 130° Β και μέγιστη κλίση 60° -85° ΝΔ. Σύμφωνα επίσης με τα ίδια παραπάνω αποτελέσματα, η θέση της σεισμικής εστίας επαναπροσδιορίζεται σε βάθος 16,8Km και σε απόσταση περίπου 15Km προς τα ΝΔ από το επιφανειακό ίχνος του ρήματος της Φυλής. Στην παραπάνω έρευνα δεν γίνεται αναφορά για οποιαδήποτε σχέση του σεισμού της Αθήνας στις 7/9/1999 με το ρήγμα του Θριασίου πεδίου, που κατ' άλλους όμως ερευνητές είναι αυτό που ευθύνεται για τον εν λόγω σεισμό.

Τα πιο πάνω τεκτονικά χαρακτηριστικά αντανακλώνται στο χάρτη σεισμικής επικινδυνότητας που ενσωματώνεται στο αντισεισμικό κανονισμό (http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/ARTICLES/033/%D7%C1%D1%D4%C7%D3%20%D3%C5%C9%D3%CC%C9%CA%C7%D3%20%C5%D0%C9%CA%9%CD%C4%D5%CD%CF%D4%C7%D4%C1%D3.htm)

Ο ελληνικός χώρος κατανέμεται σε τρεις ζώνες σεισμικής επικινδυνότητας, Οι τιμές εδαφικών επιταχύνσεων σχεδιασμού είναι **0,16g** (ποσοστό της επιτάχυνσης της βαρύτητας *g*) για την πρώτη ζώνη, **0,24g** για τη δεύτερη ζώνη και **0,36g** για την τρίτη ζώνη. Η περιοχή του ΑΣΔΑ τοποθετείται στο όριο πρώτης και δεύτερης ζώνης. Οι Δήμοι Άνω Λιοσίων, Ζεφυρίου, Καματερού, Πετρούπολης, Ιλίου, Αγίων Αναργύρων, Φυλής, τοποθετούνται στη δεύτερη ζώνη, ενώ οι υπόλοιποι στην πρώτη ζώνη.

Μακρο-πολεοδομική διάρθρωση-Το δίκτυο των Κέντρων

Η Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας αποτελεί τον σημαντικότερο πόλο της χώρας που ταυτόχρονα συγκεντρώνει τις πιο πολυποίκιλες και εξειδικευμένες κεντρικές λειτουργίες που συχνά έχουν εθνική και ορισμένες διεθνή ακτινοβολία. Το ενιαίο πολυσύνθετο αυτό Κέντρο της πρωτεύουσας διαμορφώθηκε στην σύγχρονη μορφή του – ύστερα από τις εξελίξεις του σε διάφορες ιστορικές περιόδους – σαν ένα σχεδόν συνεχές στο χώρο, που καταλαμβάνει μεγάλα τμήματα του Λεκανοπεδίου. Ειδικότερα στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Αθήνας οι επιμέρους συγκεντρώσεις κεντρικών λειτουργιών έγιναν γύρω από τα παραδοσιακά κέντρα των δήμων και συνοικιών (με κυρίαρχες αυτές του κέντρου της Αθήνας και κατά δεύτερο λόγο τον Πειραιά που σηματοδοτούν τις πρώτες μεγάλες συγκεντρώσεις κεντρικών λειτουργιών σε επίπεδο κέντρου πόλης) και κατά μήκος των κεντρικών αξόνων προσπέλασης καθώς και σε νέες οικιστικά αναπτυσσόμενες περιοχές (αμφάση “εξόδου” κεντρικών λειτουργιών). Μια δεύτερη φάση “εξόδου” κυρίως υψηλών κλιμακίων των επιχειρήσεων και λειτουργιών πιο σπάνιας χρήσης ακολούθησε τη βαθμιαία ασφυκτική συμφόρηση λειτουργιών και ροών του κέντρου πόλης. Οι λειτουργίες του ιδιωτικού τομέα που έχουν μεγαλύτερη ευελιξία επέλεξαν άξονες προσπέλασης στο κέντρο και σε σημαντικές διασταυρώσεις, σε μικρές αποστάσεις. Πολλοί από αυτούς τους άξονες ενώθηκαν λειτουργικά με τις επεκτάσεις των κέντρων των κοντινών δήμων. Η τρίτη φάση “εξόδου”, πήρε τη μορφή αποκέντρωσης, στηριζόμενη στη νέα τεχνολογία επικοινωνιών και πληροφοριών και στη δημιουργία νέων έργων δικτύων κυκλοφορίας.

Στο πλαίσιο της πιο πάνω περιγραφόμενης συνολικής οργάνωσης, τα κέντρα της Αττικής μπορούν να καταταχθούν σε ιεραρχημένες βαθμίδες, οι ανώτερες των οποίων έχουν ως εξής:

α. **Μητροπολιτικά κέντρα.** Ο χαρακτηρισμός ενός κέντρου ως μητροπολιτικού προκύπτει από μια σειρά παραγόντων που εκφράζουν την ακτινοβολία του στον ευρύτερο περιφερειακό και εθνικό χώρο, αλλά και σε υπερεθνικό επίπεδο. Η γενική εικόνα δείχνει ότι οι μητροπολιτικές λειτουργίες είναι χωροθετημένες κυρίως στον κεντρικό κορμό του Λεκανοπεδίου (BA-ΝΔ) και σε μεγάλους άξονες εντός του ΠΣΠ,

ενώ στο υπόλοιπο της περιφέρειας εμφανίζονται ελάχιστες μητροπολιτικές λειτουργίες. Σημειώνεται ότι δεν υπάρχουν μητροπολιτικά κέντρα στην περιοχή του ΑΣΔΑ, αν και ο άξονας της Εθνικής Οδού/Κηφισού σε επαφή με την περιοχή του ΑΣΔΑ περιλαμβάνει γενικώς μητροπολιτικές λειτουργίες.

β. Υπερτοπικά κέντρα. Η Αθήνα φαίνεται να έχει τέσσερα δορυφορικά κέντρα, Πειραιά, Άλιμο, Μαρούσι και Μεταμόρφωση, με μια διαφορά προς τα άνω του Αμαρουσίου. Η Παιανία και το Κορωπί έχουν σημαντική παρουσία στα Μεσόγεια. Στο Δυτικό Λεκανοπέδιο παρουσιάζονται ισχυρά τα κέντρα Περιστερίου - Αιγάλεω - Αγ. Ιωάννου Ρέντη με επέκταση την Καλλιθέα προς Νότο.

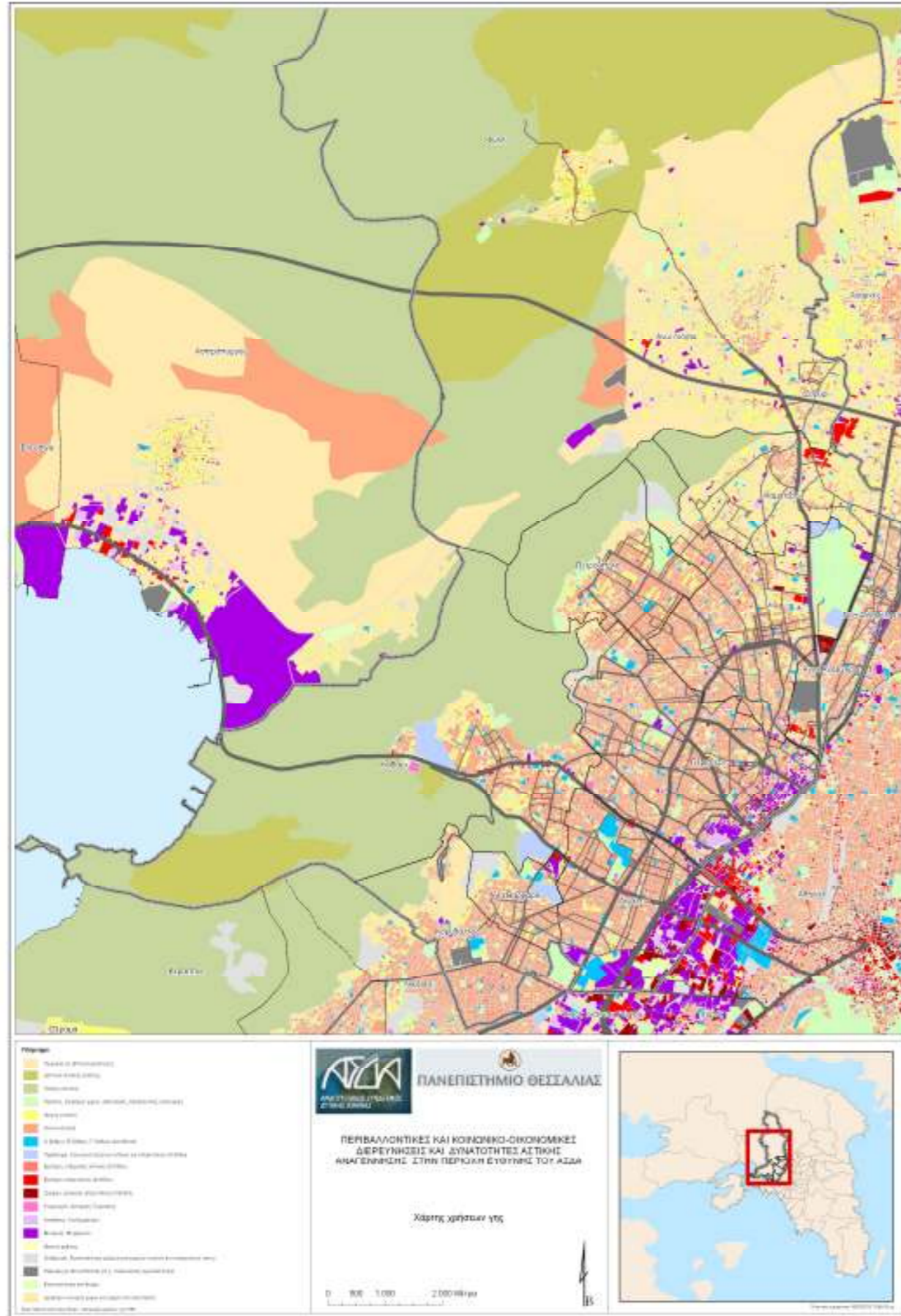
Οι πιο πάνω κατηγορίες αναφέρονται στον πραγματικό (και όχι στον προγραμματικό) ρόλο των κέντρων. Σχετικά με τον προγραμματικό ρόλο, βλ. το τμήμα του παρόντος για το ΡΣΑ.

Παρατίθεται, τέλος, πιο κάτω, πίνακα με τα βασικά χαρακτηριστικά (σημερινά και τάσεις-προοπτικές) των δύο κύριων υπερτοπικών κέντρων στη Δυτική Αθήνα.

	ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΕΝΤΡΩΝ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΟΜΟΡΩΝ ΔΗΜΩΝ	ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ-ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ	<p>Η μεγαλύτερη κεντρική περιοχή του Περιστερίου αναπτύσσεται δυτικά του Κηφισού και περιλαμβάνει τοπικές, υπερτοπικές και μικρό αριθμό μητροπολιτικών λειτουργιών. Το νότιο τμήμα της περιοχής, με μεταποιητικές δραστηριότητες, εντάσσεται στον Ελαιώνα. • Κατά μήκος της Λ. Αθηνών αναπτύσσονται εμπορικές και μεταποιητικές δραστηριότητες υπερτοπικού χαρακτήρα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το «κέντρο πόλης» αναπτύσσεται γραμμικά επί της Λ. Τσαλδάρη, στους κάθετους δρόμους και κατά μήκος της Θηβών. • Το κέντρο του Περιστερίου έχει χαρακτήρα υπερτοπικό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι περιοχές των δυο Δήμων που σχετίζονται χωρικά και λειτουργικά, είναι: η κοινή περιοχή τους που εντάσσεται στον Ελαιώνα το κοινό γραμμικό «κέντρο» της Λ. Αθηνών το κοινό γραμμικό «κέντρο» της Λ. Θηβών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Δυνατότητες ανάπτυξης προβλέπονται: <ul style="list-style-type: none"> - με την βελτίωση της Λ. Θηβών - με την αναβάθμιση της ζώνης του Κηφισού.
ΑΙΓΑΛΕΩ	<ul style="list-style-type: none"> • Παρουσιάζει το ίδιο σύστημα κατανομής κεντρικών λειτουργιών με το Περιστερί. • Το ανατολικό και νότιο τμήμα ανήκουν στον Ελαιώνα και περιλαμβάνουν βιομηχανίες, αποθήκες, εγκαταστάσεις μεταφορών, κ. ά. Πολεοδομικά υποβαθμισμένη περιοχή που δεν συνδέεται οργανικά με την πόλη. • Ανάπτυξη εμπορικών υπερτοπικών λειτουργιών κατά μήκος της Λ. Αθηνών σε βάθος οικοδομικού τετραγώνου ή προσόψεως. Δεν συνιστούν κέντρο. • Το «κέντρο πόλης» αναπτύσσεται σε ευρεία ζώνη εκατέρωθεν της Ιεράς οδού και επί της καθέτου Λ. Θηβών. Περιλαμβάνει εμπόριο και αναψυχή τοπικού και υπερτοπικού χαρακτήρα και γραφεία επιχειρήσεων υπερτοπικού και μητροπολιτικού χαρακτήρα. 		<p>Σημαντική λειτουργία τόνωσης αποτελεί το ΤΕΙ Αιγάλεω που εντάσσεται σε ευρύτερη ζώνη μεταξύ Λ. Θηβών και Λεωφ. Αθηνών και περιλαμβάνει εγκαταστάσεις 2βάθμιας εκπαίδευσης, αθλητισμού, θέατρο, πάρκο, κ. ά.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προοπτικές ανάπτυξης θα υπάρξουν με την γενικότερη αναβάθμιση του Ελαιώνα. • Προοπτικές κυκλοφοριακής βελτίωσης θα υπάρξουν στη Λ. Αθηνών από τη λειτουργία της Αττικής Οδού και των άλλων σχετικών έργων

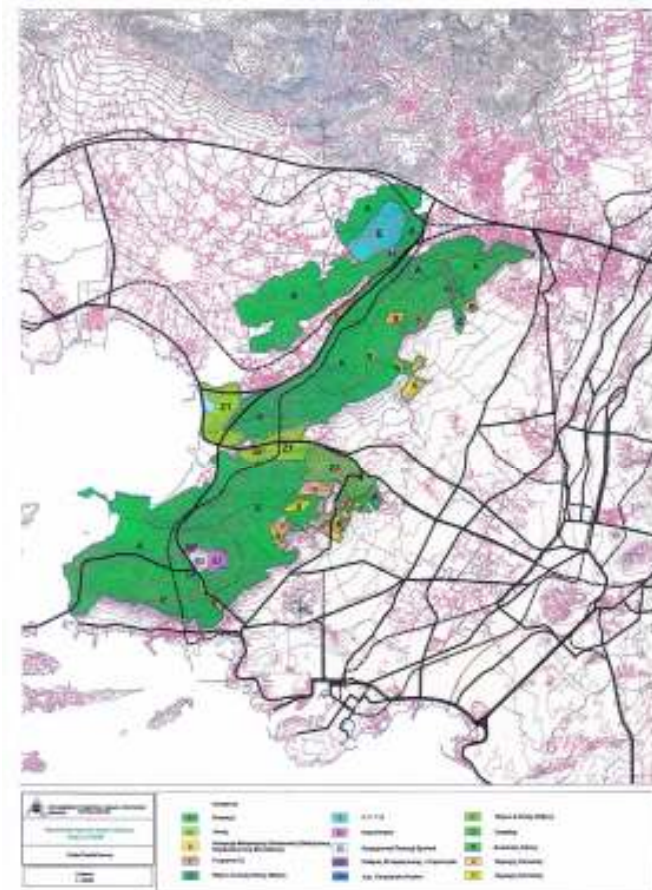
Υπάρχουσες χρήσεις γης και χωρική οργάνωση

Οι υπάρχουσες χρήσεις γης στη Δυτική Αθήνα απεικονίζονται στους εξής, κατά σειρά χάρτες: (α) Χάρτη από παλαιότερη καταγραφή της Αττικό Μετρό ΑΕ, , (β) Χάρτες που προέρχονται από το Πρόγραμμα URBAN ATLAS και (γ) Χάρτη από το Πρόγραμμα CORINE (ως προς την κάλυψη του εδάφους).

Στο χάρτη με στοιχεία από το Urban Audit γίνεται σαφής η διαβάθμιση του βαθμού δόμησης. Υπάρχουν δήμοι με σημαντικά ποσοστά μη δομημένων περιοχών (Χαιϊδάρι και Φυλή, και σε μικρότερο αλλά σημαντικό ποσοστό Πετρούπολη, Κορυδαλλός, Καματερό), και δήμοι κατά βάση αστικοποιημένοι (Αγία Βαρβάρα, Αιγάλεω, Περιστερί, Ιλιον, Αγιοι Ανάργυροι). Η παράμετρος δόμηση/αστικοποίηση συνοδεύεται με υψηλές τιμές συγκέντρωσης (απόλυτης) και πυκνότητας (σχετικής συγκέντρωσης) πληθυσμού, και κατά κανόνα και με έλλειμμα κοινόχρηστων χώρων. Τέτοιοι χώροι δεν υπάρχουν πάντα στο δομημένο ιστό των δήμων με διαθεσιμότητα μη δομημένων χώρων, επειδή πρόκειται για γενικευμένο πρόβλημα που απορρέει από το κυρίαρχο πρότυπο πολεοδόμησης στην Ελλάδα και όχι από την διατήρηση «εκτός σχεδίου» περιοχών. Με άλλα λόγια, η ένταξη στο σχέδιο δεν συνοδεύεται από τη δημιουργία των αναγκαίων κοινόχρηστων χώρων—όπως άλλωστε και η μη ένταξη στο σχέδιο δεν οδηγεί σε έλλειψη δόμησης (η αυθαίρετη δόμηση αλλά και η νόμιμη εκτός σχεδίου έχουν ως συνέπεια ότι δεν υπάρχει αυτόματη συσχέτιση μεταξύ τυπικής πολεοδόμησης και πραγματικής οικιστικής κατάστασης).

Η εικόνα είναι παρόμοια στο χάρτη CORINE, όσον αφορά το βασικό οικιστικό ιστό. Ο χάρτης αυτός αναδεικνύει τις συγκεντρώσεις βιομηχανιών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων η περιοχή του Ελαιώνα (σε επαφή με το δυτικό όριο της περιοχής του ΑΣΔΑ) αλλά και θύλακες τέτοιων δραστηριοτήτων (ή κτηρίων, δεδομένου ότι υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις brownfields που είναι κελύφη βιομηχανικών μονάδων που έκλεισαν), τόσο στην περιοικιστική ζώνη όσο και στο εσωτερικό του ιστού, στο νοτιότερο τμήμα της περιοχής του ΑΣΔΑ. Από το χάρτη αυτό, επίσης, γίνεται σαφές ότι το μεγαλύτερο μέρος της μη πολεοδομημένης έκτασης δεν καλλιεργείται, δεν λειτουργεί δηλ. ως παραγωγική γεωργική γη (ο χαρακτηρισμός αυτός στο χάρτη του Urban Audit δεν είναι πάντα ακριβής) αλλά έχει φυσικό ή ημι-φυσικό χαρακτήρα, κυρίως χαμηλής ή όχι πυκνής βλάστησης (ανεξαρτήτως του θεσμικά δασικού χαρακτήρα ή μη). Η μεγαλύτερη ενιαία μη δομημένη περιοχή στη Δυτική Αθήνα είναι το Ποικίλλον Ορος (βλ. το παρατιθέμενο χάρτη με την περιοχή προστασίας του Ορεινού Ογκου Αιγάλεω και τις επιμέρους ζώνες της).

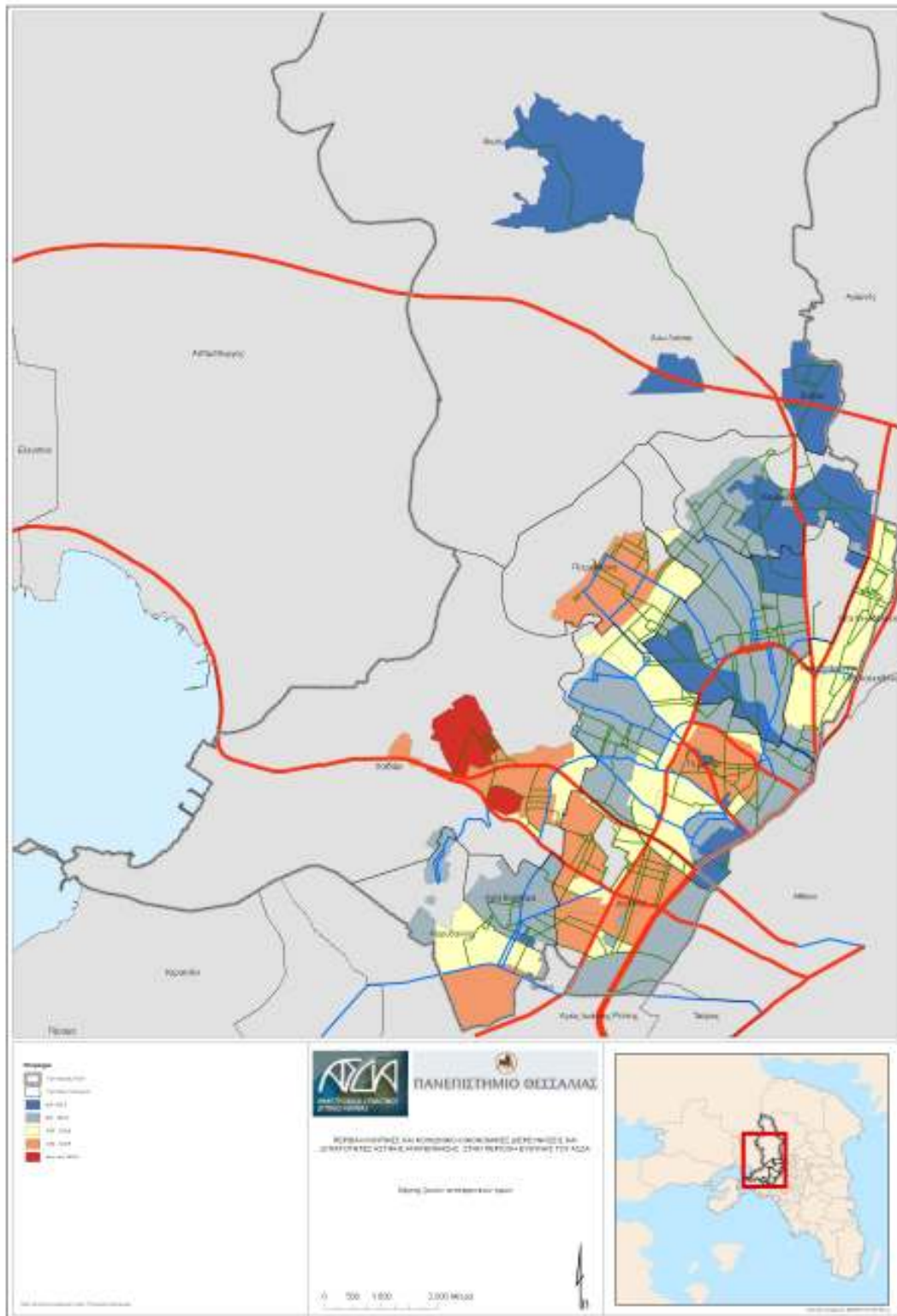
Στο χάρτη με τις καθεαυτό χρήσεις γης (Αττικών Μετρό) το κύριο συμπέρασμα είναι ότι η Δυτική Αθήνα, όσον αφορά τις (πολεο)δομημένες περιοχές, χαρακτηρίζεται από μια ανάμειξη χρήσεων που παραπέμπουν σε αυτές που προβλέπονται στη θεσμική χρήση «γενική κατοικία». Η ανάμειξη αυτή ενέχει πολλαπλούς κινδύνους συγκρούσεων χρήσεων γης, λόγω του μεγάλου αριθμού των ειδικότερων χρήσεων που υπάρχουν στις περιοχές, της μικροκλίμακας του ιστού, και της έλλειψης κανόνων σχετικών με τη χωρητικότητα, τα ποσοστά κάθε επιμέρους (ειδικής) χρήσης, και βέβαια και λόγω της μη αποτελεσματικής εφαρμογής των όποιων κανόνων χωροθέτησης (πχ. αυτών που αφορούν τα καταστήματα που υπόκεινται στην υγειονομική νομοθεσία ή τις δραστηριότητες που υπόκεινται σε περιβαλλοντική αδειοδότηση). Ζώνες με κυριαρχία της καθαρής κατοικίας υπάρχουν κυρίως στο βόρειο τμήμα της περιοχής του ΑΣΔΑ (Φυλή, Καματερό) και σε μικρού βάθους περιμετρικές ζώνες στους άλλους δήμους.

Θα σημειώσουμε επίσης την ύπαρξη στρατοπέδων (ΚΕΒΟΠ και ΚΕΒ του Χαϊδαρίου) όπου αποδόθηκε μόνο τμήμα του χώρου στην αυτοδιοίκηση για τη δημιουργία πάρκου. Είναι σαφές ότι η απομάκρυνση στρατοπέδων από τον αστικό χώρο θα μπορούσε να δώσει ανάσα σε περιοχές ιδιαίτερα επιβαρυνμένες από την οικιστική ανάπτυξη, όπως η Δυτική Αθήνα. Το μεγάλο ερώτημα είναι πώς η εφαρμογή του Ν.

2745/99 θα γίνει προς όφελος των κατοίκων και με στόχο την αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και την αύξηση του πρασίνου και πώς θα αποφευχθούν φαινόμενα κατακερματισμού και «οικοπεδοποίησης» των εκτάσεων των στρατοπέδων.

Διάρθρωση αγοράς γης

Στον επόμενο χάρτη παρουσιάζονται οι ζώνες αντικειμενικών τιμών για τη φορολόγηση των ακινήτων, στην περιοχή του ΑΣΔ (πολεοδομημένες ζώνες). Παρατηρείται αρκετή εσωτερική διαφοροποίηση, με μια γενική τάση μεγαλύτερων τιμών προς τα νότια και χαμηλότερων τιμών προς τα βόρεια, αν και υπάρχει θύλακες με διαφορετική συμπεριφορά (οι υψηλότερες τιμές υπάρχουν σε τμήμα του Χαϊδαρίου, στο μέσο περίπου (εξαιρουμένης της έκτασης της Φυλής) του δυτικού τμήματος του ιστού της συνολικής περιοχής του ΑΣΔΑ). Δεν παρατηρείται αισθητή τάση υψηλότερων τιμών γης κατά μήκος της Εθνικής Οδού, όπως ίσως θα μπορούσε κανείς να περιμένει, και αυτό δείχνει ότι στη Δυτική Αθήνα η Εθνική Οδός δεν λειτουργεί ως άξονας έλξης δραστηριοτήτων υψηλής γαιοπροσόδου.

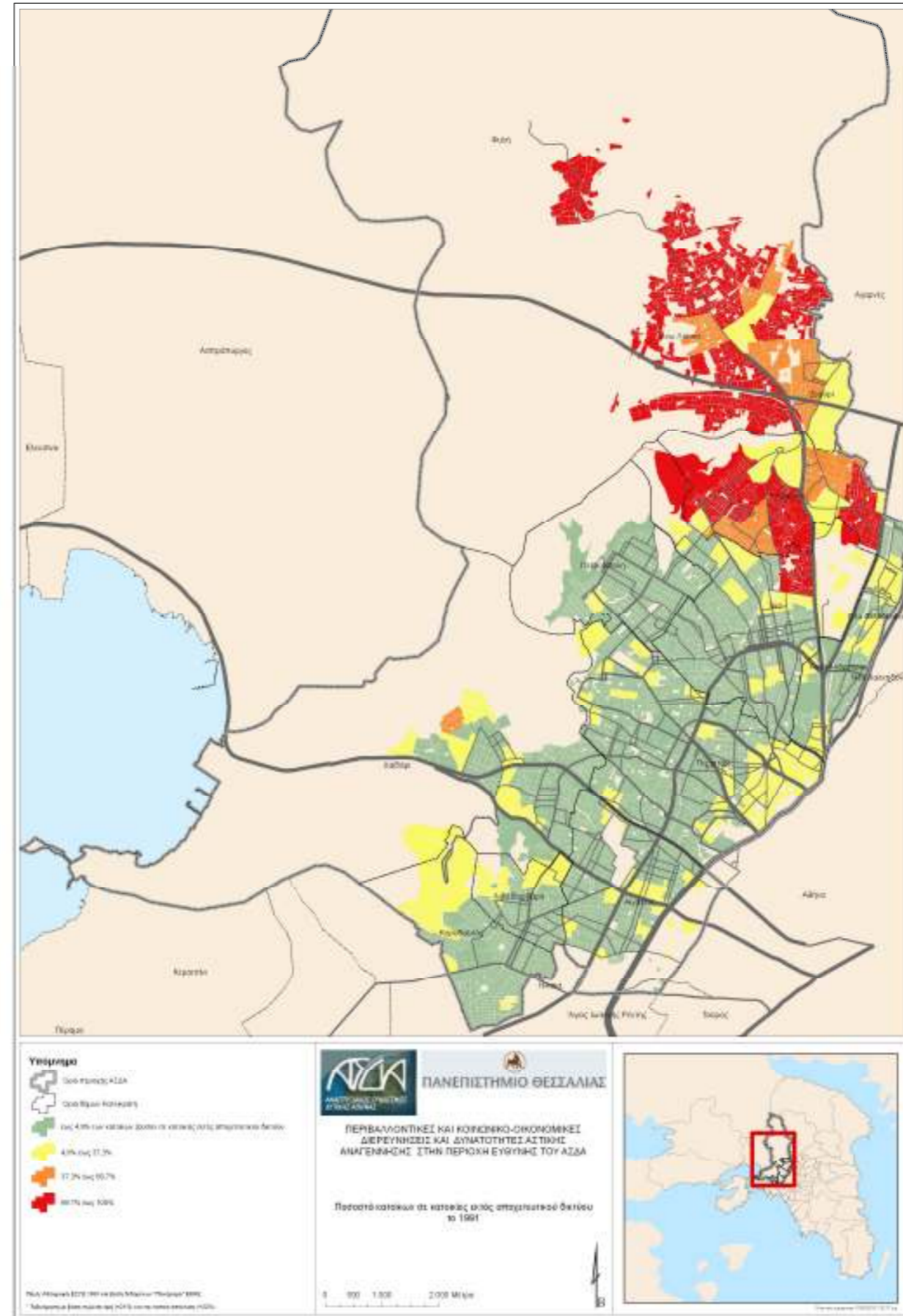
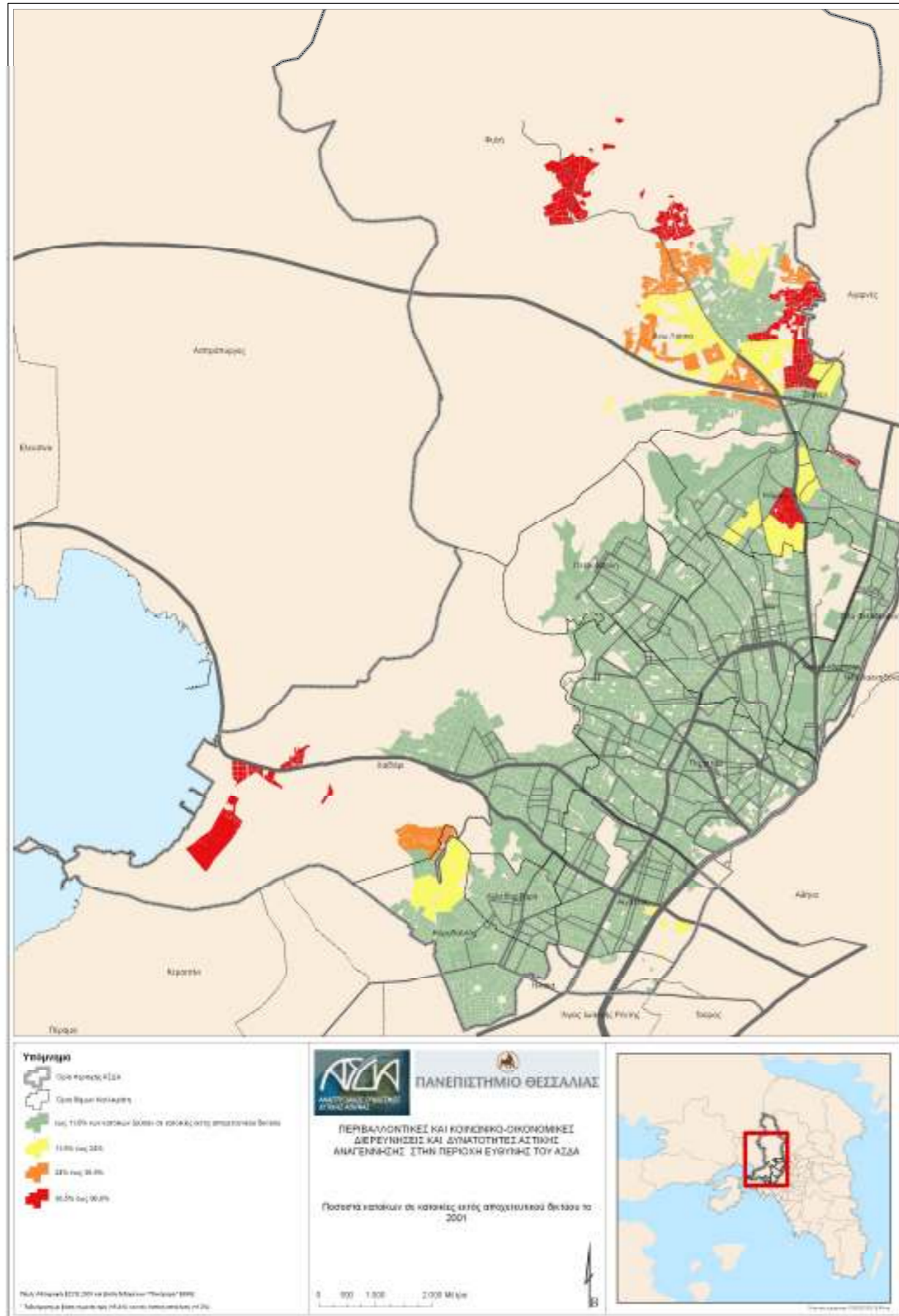
Κτηριακό απόθεμα

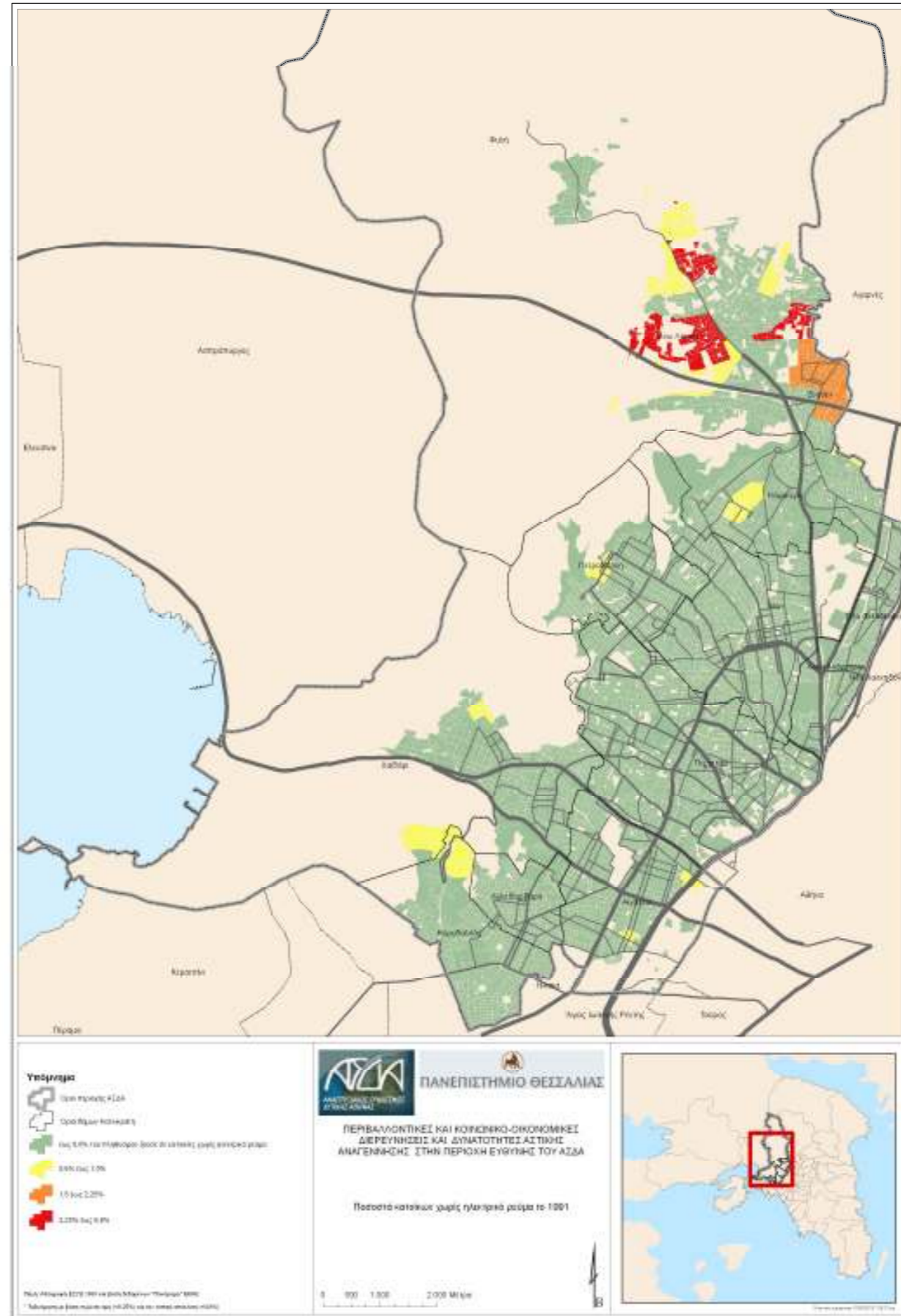
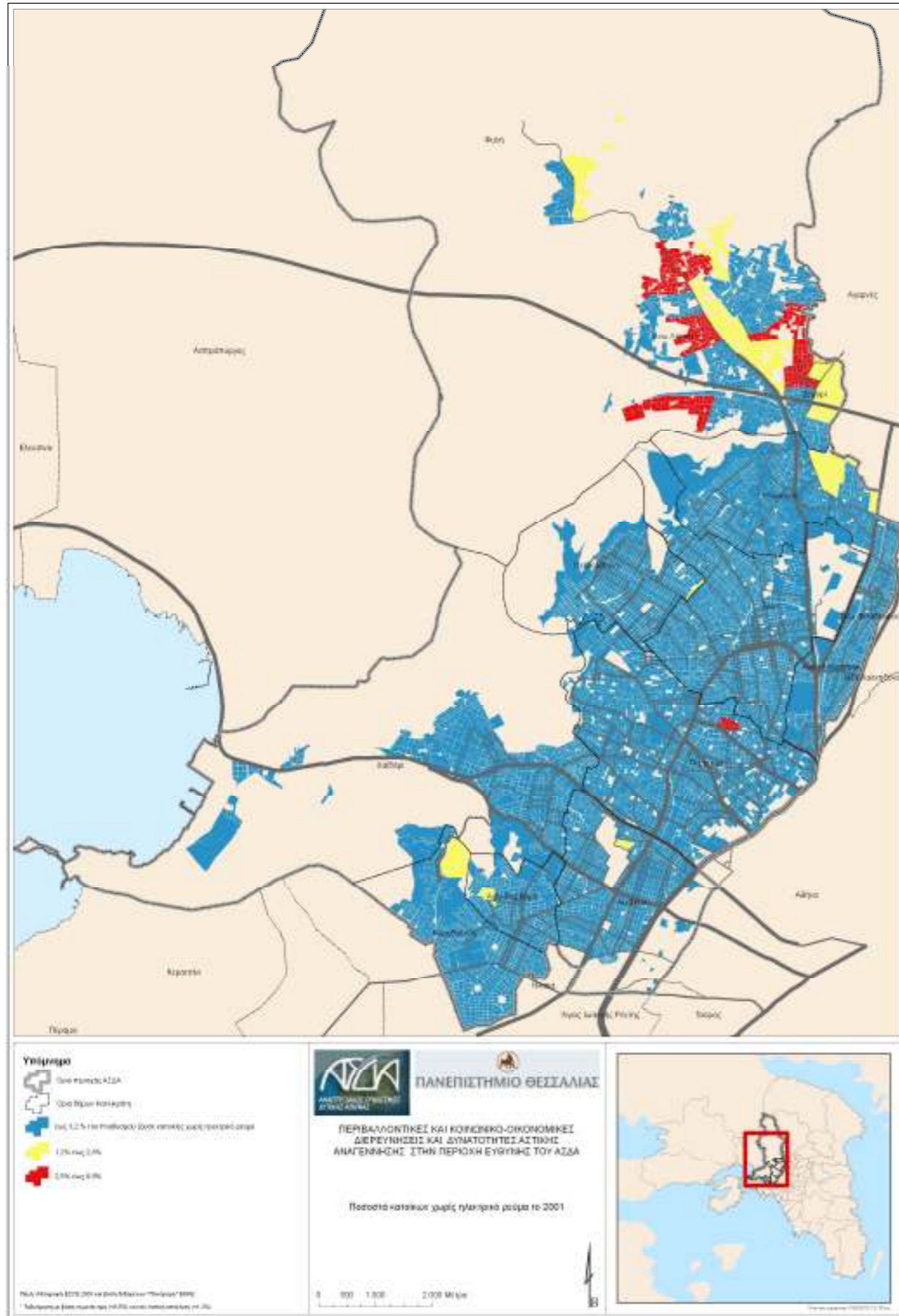
Κτηριακό απόθεμα και συνθήκες στέγασης

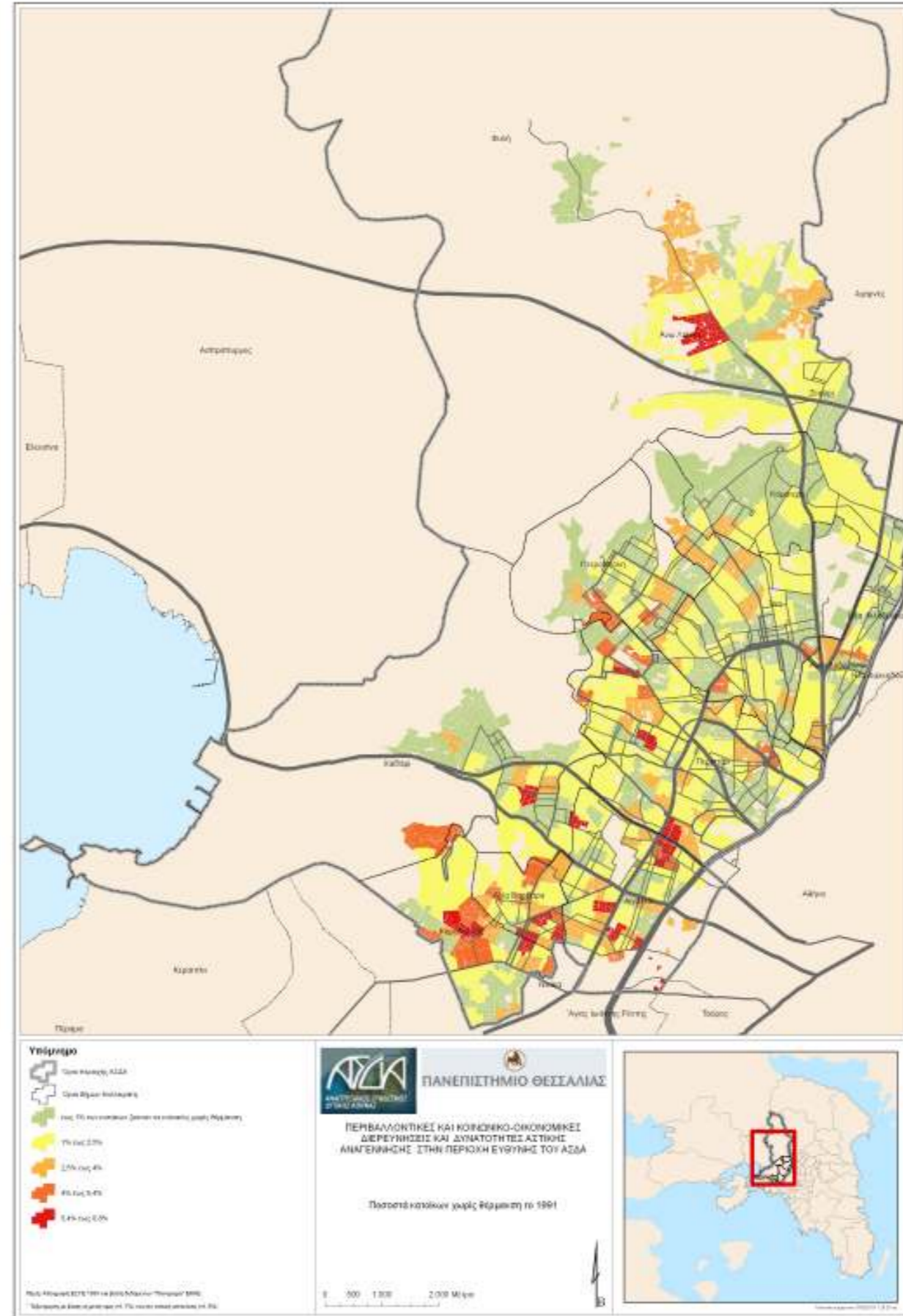
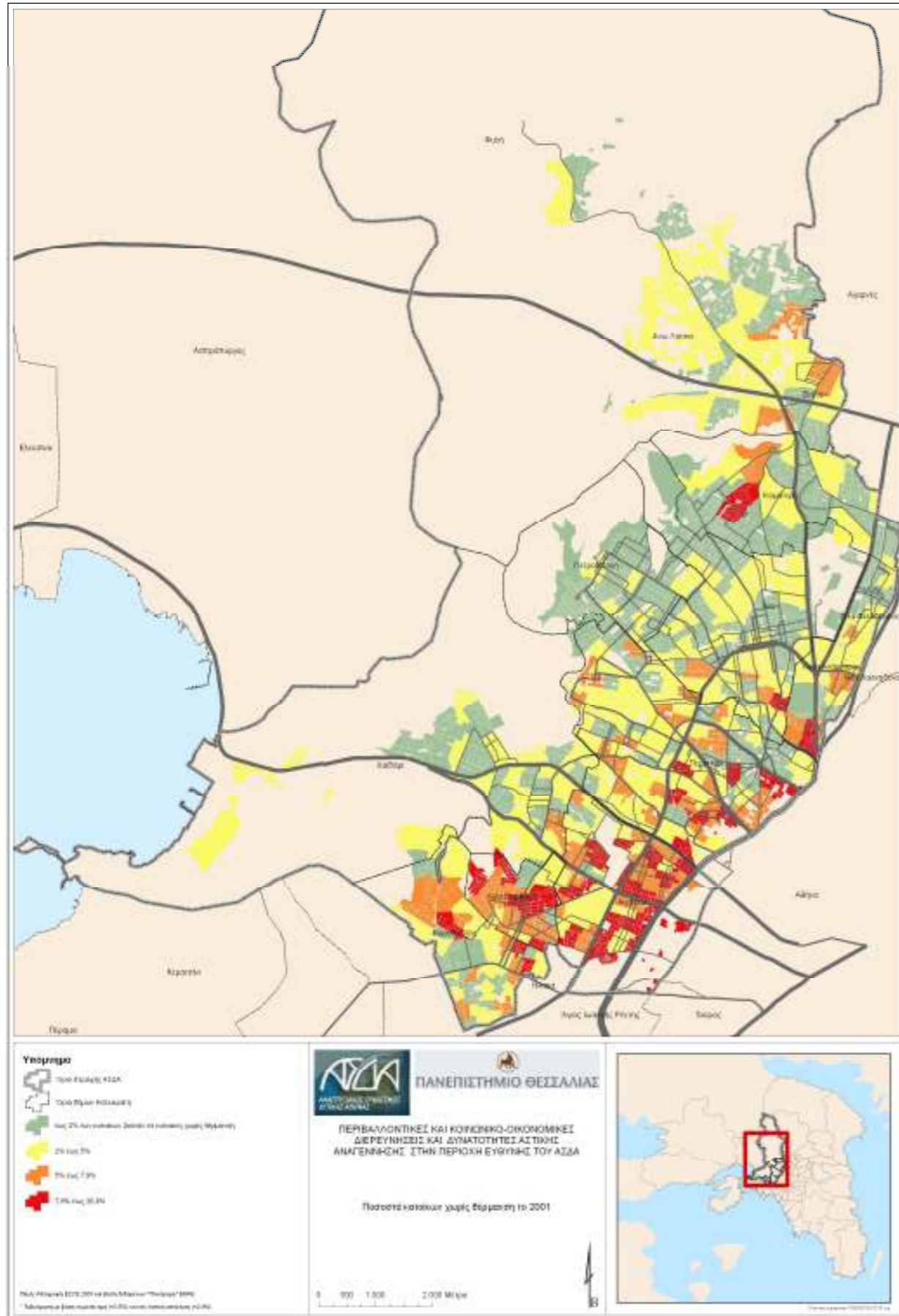
Η κατάσταση του κτηριακού αποθέματος κατοικίας, και κατ' επέκταση οι συνθήκες στέγασης, στη Δυτική Αθήνα, παρουσιάζονται μέσω ορισμένων βασικών δεικτών στον επόμενο πίνακα. Τα στοιχεία προέρχονται από τις απογραφές του '91 και του 2001, δεδομένου ότι τέτοια στοιχεία από την απογραφή του 2011 δεν έχουν ακόμα δημοσιοποιηθεί, αλλά από τη φύση του το κτηριακό απόθεμα δεν μεταβάλλεται δραματικά μέσα σε μια δεκαετία, και συνεπώς εκτιμάται ότι η εικόνα που δίνει ο πίνακας ισχύει κατά βάση και σήμερα.

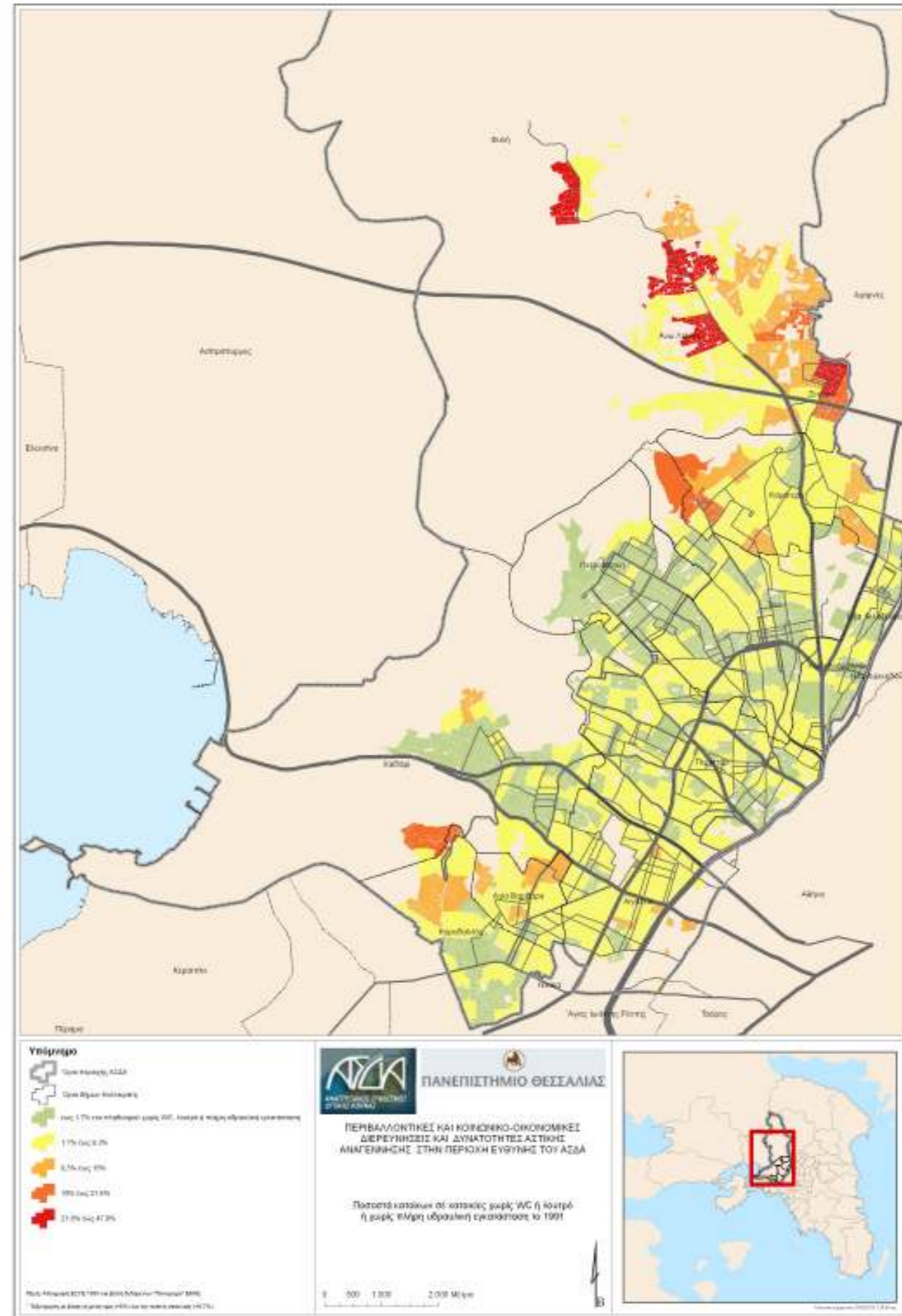
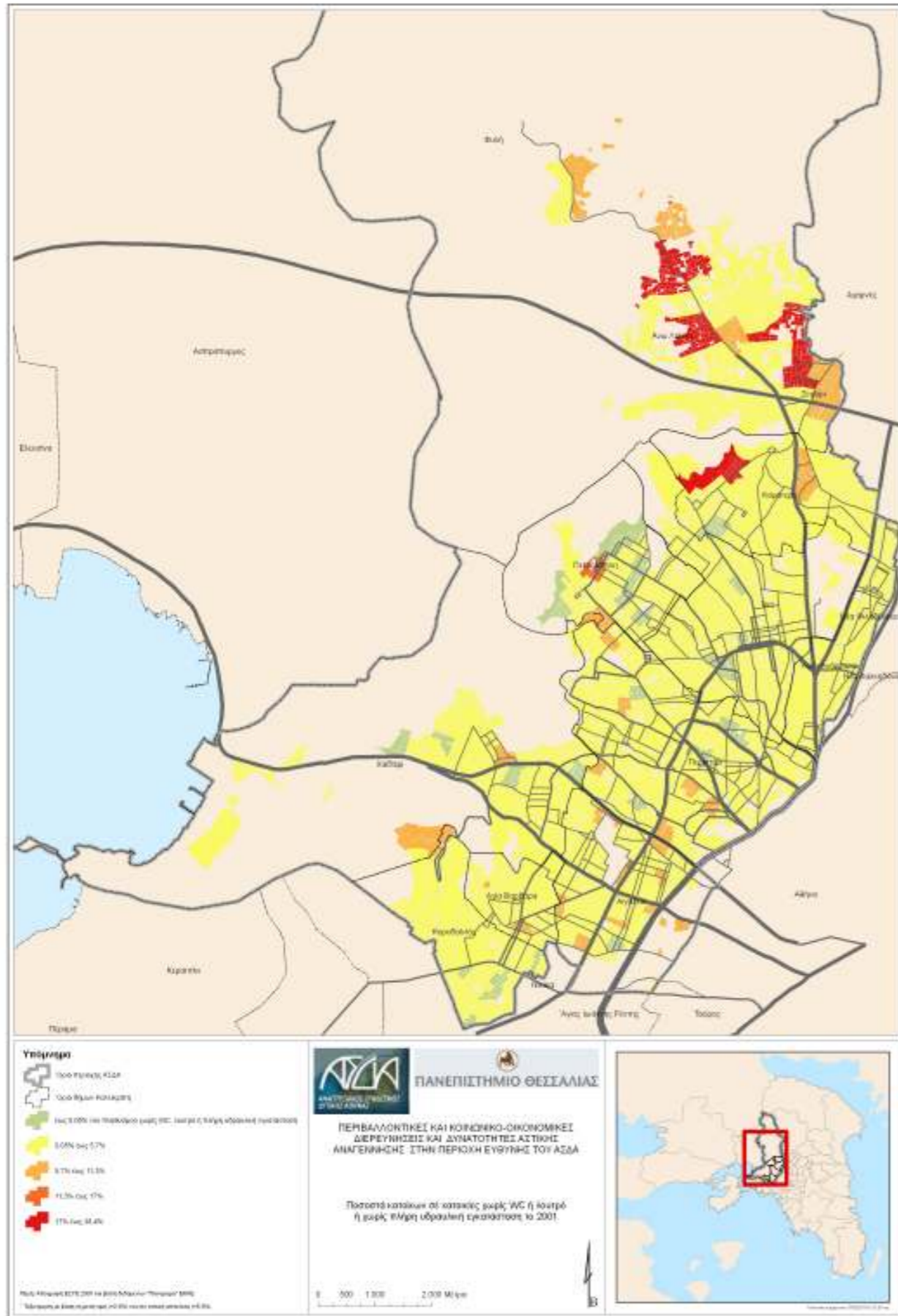
Δήμος	1991					2001				
	Χωρίς θέρμανση	Χωρίς WC/ πλήρη υδραυλικά λουτρό	Εκτός αποχετευτικού δικτύου	Χωρίς ηλεκτρικό	Κάτοικοι σε κατοικίες έως 25 τμ	Χωρίς θέρμανση	Χωρίς WC πλήρη υδραυλικά λουτρό	Εκτός αποχετευτικού δικτύου	Χωρίς ηλεκτρικό	Κάτοικοι σε κατοικίες έως 25 τμ
ΑΤΤΙΚΗ	1,5%	2,7%	14,8%	0,2%	54,4%	2,9%	1,6%	13,2%	0,5%	43,1%
ΑΣΔΑ	1,9%	3,6%	8,8%	0,1%	66,0%	3,6%	2,0%	2,7%	0,3%	53,2%
Α. Βαρβάρα	2,9%	4,7%	3,2%	0,1%	65,8%	6,5%	1,8%	1,0%	0,4%	52,7%
Καματερό	1,9%	1,7%	2,8%	0,0%	68,5%	2,2%	2,9%	7,9%	0,3%	55,9%
Αγ. Ανάργυροι	1,4%	2,3%	3,6%	0,0%	64,9%	3,1%	0,9%	0,9%	0,1%	51,1%
Αιγάλεω	2,2%	3,5%	3,3%	0,1%	67,1%	6,8%	2,2%	1,0%	0,2%	55,7%
Ιλιον	1,9%	2,8%	3,5%	0,1%	67,1%	2,5%	0,8%	0,8%	0,1%	52,6%
Περιστέρι	2,0%	3,1%	11,1%	0,1%	65,6%	3,7%	1,7%	0,8%	0,2%	54,1%
Πετρούπολη	1,5%	1,0%	1,5%	0,0%	65,7%	1,2%	0,9%	0,3%	0,1%	50,8%
Χαϊδάρι	1,9%	3,1%	3,6%	0,1%	65,9%	2,2%	0,8%	1,5%	0,1%	45,2%
Φυλή	0,2%	19,2%	97,0%	0,0%	60,6%	1,6%	6,1%	88,1%	1,2%	53,2%
Ανω Λιόσια	2,0%	13,1%	77,0%	1,0%	63,7%	2,2%	8,7%	17,7%	1,9%	58,9%
Ζεφύρι	1,2%	13,1%	30,6%	1,3%	54,9%	2,7%	9,9%	13,1%	2,2%	63,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ

Θεσμοθετημένες χρήσεις γης

Οι θεσμοθετημένες χρήσεις γης και οι θεσμοθετημένοι συντελεστές δόμησης παρουσιάζονται στους δύο επόμενους χάρτες.

